UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 10 12 02 15 002 6

BP
70
V4
v.2

Vehbī, Ḥamīd
Meşāhir-i İslām

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

مشاهیر اسلام

Vehbī, Hamid, d. 1904
Meşāhir-i İslām

ایکنجی جلد

جزؤ : ١٤

قتیبه بن مسلم

محرری : حمید وهبی

صاحب وطابعی : مهران

معارف نظارت جلیله‌سنك رخصتیله باصلدی

استانبول

(مهران) مطبعه‌سی — باب عالی جاده‌سنده نومرو ٧

١٣٠١

(مهران) مطبعه سی - باب عالی جاده سنده نومرو ۷

BP
70
V4
v.2

LIBRARY
SEP 1 1965
UNIVERSITY OF TORONTO

1004442

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ١٤ | طابع و صاحبی : مهران

فاتح ترکستان قتیبه بن مسلم

—

(قتیبه بن مسلم الباهلی) بطش و نجدتله شهرت یاب اولان اجلهٔ غزاة امتدندر .

هجرتك برنجی عصری اواسطنده کهواره پیرای وجود اولوب او عصرده عالم اسلامیتده یکدیکرینی ولی وتعقیب ایدرك یتیشمکده اولان قهرمانان ومبارزانك اك بیوکلرندن بری ایدی .

ضیای شمشیر جهادیله ترکستان کبی هنوز نور اسلامیتله تنور ایدهمیان بر قطعهٔ وسیعه خلقنی تترهرك ویوز بیکلرجهسنی مسلمان ایتدیرهرك اتساع و انتشار دین مبینه پك بیوك خدمتلر ایلدی .

یالکز ترکستانی دکل کثرتجه دنیانك اك مشهور قوملرندن اولان چینلیلری بیله مهاجمات غضنفرانهسیله لرزهناك ارتعاب ایتدی .

بناءً علیه نام جلادت اتسامی مجاهدین اسلام آرهسنده بر موقع نخبز احراز ایتسه احرادر .

بو قهرمان شیردلك شجاعت مفطوره‌سی دوینلغه باشلادیغی زمانده مشاهیر خلفای امویه‌دن (عبد الملك) اریکه آرای سلطنت اولمقده ایدی .

زمان ایسه بر زمان فتوحات نشان اولوب (محمد بن مروان) روم ایمپراطورلغنك زیر تصرفنده‌کی یرلره هجوم ایله سطوت قاهرهٔ عربیه‌یی کوسترمکده ایدی .

(محمد بن القاسم) هند وسندی و (موسی بن نصیر) ایله (طارق بن زیاد) اندلسی تترتمکده ایدی .

(حجاج) عراق عربده فرق خوارجی زیر و زبر وترکستان صحرالرینه سوق عسکر ایلمکده ایدی .

بو صره‌لرده صاحب ترجمه حماست رستم پسندانه‌سی سایه‌سنده حجاجك منظور التفاتی اوله‌رق خراسان نائبلکنده بولنمقده ایدی .

حجاجك ترکستانه کوندردیکی اردولر کاه غالب وکاه مغلوب اوله‌رق مع مافیه نباهت اسلامیه‌نك اورالرده‌ده ارائه و اثباتنه چالیشمقده ایکن (مسلم بن هانی) نك اوتوز بیك مجاهدین ایله عبدهٔ اصنامك طعمهٔ تیغ غدری اولمسی وجبر مافات ایدلمك ایچون عبد الرحمن بن محمد الاشعثی قرق بیك کشی ایله کوندردیکی حالده مؤخراً حجاجه قارشی رفع لوای مخالفت ایتمسی جهتلریله حجاج اوته‌دنبری قهرمانلغنه کووندیکی قتیبه‌یی ترکستان سفرینه مأمور ایلدی .

قتيبه‌نك بو مأموريتی اسمنی الی‌الابد صحائف تواریخده کمال تعظیم و تبجیل ایله اوقوتدیره‌جق موفقیاتی انتاج ایلمش ایسه‌ده انسان ایچون کشف استقبال مستحیل اولمسنه نظراً اینجه دوشونمش ایدی .

چونکه ترکستان حکمدارلرینك اردولری کندیسنك عسکریله قیاس و نسبت قبول ایتمیه‌جك بر مرتبه‌ده کثرتلی اولدیغی مثللو نشوهٔ رحیق غالبیتله سرمست اولملری حسبیله هر بری عالم عتو و غرورده نعره‌انداز (هل من مبارز) اولمقده ایدی .

قتیبه بو ایشدن استنکاف ایتمکی متصف اولدیغی شعار دلیری ایجابندن کورمدیکی مثللو موفقیتی حالنده فاتح ترکستان اولمق کبی بر شرف ابدی‌یه مظهر اوله‌جغنی‌ده بیلدیکیچون حجاجك امرینه مع الممنونیه جواب قبول اعطا وهمان اردوسنی مستصحباً لجام سمند بسالتنی ترکستانك صحاریٔ غیر متناهیه‌سنه طوغری اماله وارخا ایتدی .

حکمدارلر دخی دفع صائل ایده‌بیلك زعمیله اردولریله قارشی‌یه چیقدیلر .

وقتا که طرفین قارشیلشدی . قتیبه صولت شیرانه‌سیله متفقین اردولرینی برباد وپریشان ایلدی .

بومظفریت اوزرینه کوکره‌مش ارسلان کبی ایچریلره‌طاله‌رق بك چوق یرلری ضبط وحسابسز خزائن واموال اغتنام ایتدی .

حکمدارلر طلب امان و عرض مطاوعت ایلدکلرندن جمله‌سنی معین بر جزیه‌یه ربط ایله خراسانه دونه‌رك مظفریت واقعه‌یی حجاجه بیلدیردی که اوصره‌ده ترکستاندن خیلی زماندنبری خبرالنه‌مامق حسبیله مرکز ولایت اندیشه و خلجان ایچنده ایدی .

بو پیام فوز اتسام اوزرینه حجاج یازدیغی جوابنامه‌ده بیوك بیوك ممنونیتلر، تشکرلر بیان ایتمکله برابر خراسانه دونر ایکن عسکری کریده براقه‌رق اوجه مواصلت ایتمك حسبیله شوسمتلری علاوهٔ مقال ایلمشدر :

« دشمن ملکنه کیریلیر ایکن عسکرك اوکنده بولنیلوب چیقیلیر ایکن ارقه‌لرندن چیقلمق کرکدر ! »

قتیبه بونجه خدمتلر ینه قارشی بو سرزنشه اوغرایجه فوق العاده مکدر اولمقله برابر وره‌جکی غضب آمیز بر جوابك خدمتلرینی کوچلته‌جکنی بیلدیکیچون بالضروره التزام سکوت ومکانت ایلدی .

بوصره‌لرده عبدالملك وفاتیله یرینه کچن اوغلی (ولید) ترکستان فتوحاتنی نظراهمیته آلدیغندن ویردیکی امر موجبنجه حجاج ینه قتیبه‌یی بو ایشه مأمور ایتدی .

قتیبه حجاجه منفعل ایسه‌ده تزاید شان اسلامیته سبب اوله‌جق برایشده امتنان کوستره‌رك — وظیفهٔ حمیتی اوله اغبرار شخصی بولنده محو ایدن طاقدن

اولدیغیچون — بو مأموریتی دخی کمال تشکرله بالقبول درحال یوله چیقدی .

ابتدا اعاظم ملوکدن (نیزك) ك ادارەسندەکی ممالکه کیرەرك قارشیسنه چیقان فرقەلری تارمار ایتمکه باشلادی .

نیزك مقابله ومقاومتدن عجزینی ادراك ایدنجه دولت امویه‌یه جزیه‌گذار اولمق ومقدما النه کچمش اولان اسلام اسراسنی کاملاً اطلاق ایتمك شرطلریله طلب صلح ایتدیکندن خراسان قهرمانی موافقت ایتمکله اولوجهله عقد مصالحه ایدەرك اوندن صکره بخارا ملحقاتندن (بیکند) ه رو براه عزیمت اولمشدر .

بیکندلیلر شدت عزمندن اورکەرك حزم واحتیاطه رعایةً اوجه اتراك ایله همدست وفاق واتفاق اولەرق مملکتلرنده برچوق عسکرك احتشاد واجتماعنه موفق اولمشلر ایدی .

بیکنده تقرب ایدنجه دشمن فرقەلری بوغازلری دربندلری آلەرق وبو وجهله خط رجعتی کسەرك هر طرفدن تضییقه باشلادیلر .

بیکندلیلرك اوزرینه برقاچ دفعه هجوم ایدرك نصلسه دوشدیکی مزلقهٔ بلادن قورتلمق امکانی آرامش ایسەده خط محاصرەنك فکی بر درلو قابل اولەمامش و بناء علیه بر موقع مهم ومستحکم انتخابیله اردوسنی اورایه یرلشدیرەرك حال تدافعیده بولنمغه قرار ویرمشدر .

نائرهٔ کیرودار ایسه همان هر کون بینلرنده شراره نثار اولور طورر ایدی .

فقط غریبدرکه قتیبه‌نك صرامت مفرطه‌سنه قارشی بونجه عساکر متفقه هیچ بر ضرر ایقاعنه مقتدر اوله‌مز ایدی .

بر حالده‌که بوهنکامه ایکی آی دوام وامتداد ایتدیکی حالده برشیٔ یاپه‌مدیلر .

نهایت محاصرین خصملرینك بویله قولایلقله مغلوب ایدیله‌میه‌جکنی اکلایه‌رق قتیبه‌نك جاسوسی بولندیغنی خبر آلدقلری (تندز) یکه عجم ایدی یانلرینه جلب واطماع ایله بونلری عودت ایتدیرمك ایچون هر نه صورتله اولور ایسه اولسون اغفال ایلمکی تعهد ایتدیردیلر .

تندر قتیبه‌نك یانـه کیدرك آلدیغی یکی حوادثه نظراً حجاجك عزل اولندیغی وبناء علیه امداد ورودی زمانلر مرورینه متوقف بولندیغی مقدمه‌سنك سردیله مرو طرفلرینه چکلمسی خیرلی اوله‌جغنی اخطار ایلمکله حریفك حیله‌سنی اکلار اکلامز بوینی اوردیردی .

او اراالق نزدنده بولنمش اولان امرادن (ضرار بن حصین) ه توجیه وجههٔ خطاب ایله « تندزی قتل ایتدیریشم شو سوزك صحیح اولسون اولمسون عسکر بیننده شیوعیله بازوی شجاعتلرینه فتور کلسنی خوفندن

طوتلیبلر . « اکر وقعه‌یی افشا ایده‌جك اولور ایسه‌ك سن‌ده سنزك یانه کیدرسك ! » دیه‌رك قیل وقال تحدثنی منع ایلدی .

شو قدر وارکه انتظارنده بولنـدیغی قوهٔ معاونه‌نك ورودی اوزادیغی کبی زاد وذخـیره‌جه دخی مشکلاته تصادف ایلمکده بولندیغنـدن و بوحال آز بر زمان دها اوزایه‌جق اولور ایسه بر فنالق ظهورینی مستبعد کور- مدیکندن عسلایه قانلی بر محـاربه ایله نتیجـه و یرمکی بالتصمیم بر کون عسکرینی بر یره طوپلایه‌رق شو خطبهٔ مؤثره‌یی ایراد ایتدی :

« ارقداشلر !

کوریـورسکزکه دشمن درت طرفمزی صـارمش وهپمزی محو ایتمکه عزم و نیت ایتمشـدر . بزم ایچون اتخاذ ایدیله‌جك بر تدبیر وار ایســه اوده عنایت حقـله شجاعتمزه استناداً طریق سلامتمزی آچمقدر .

بوراده طورمرق اعـدامزك مهاجمـاتی او کنده برر برر دیلر عدمه کیتمکدن ایسه ارسلانلر کبی هجوم ایدرك یا ناموسکارانه اولمك و یاخود احراز غالبیتـله شانلی بر صورتله قورتیله‌رق یکیدن اکتساب شرف ایتمك وجائب اموردندر .

دینی‌سون، ناموسنی محافظه ایدن ارقه‌مدن کلسون !»

بو خطبه عسكرك عروق حميت وغيرتلريني بالتحريك عموماً محو اولنجه‌يه قدر ميدان رزم ومصافدن روكردان اولميه‌جقلريني بر آغزدن سويلمريله قهرمان شهامت موسوم صوك دفعه اوله‌رق كمال شـدتله دشمنـه هجـوم ايتدی .

محاصرين بو صولت شـيرانه‌يه طيانه‌ميه‌رق رهـين اضمحلال اولديلر .

بقية السيوف داخـل شهره كيره‌رك تكرار مقـابله ومدافعه‌يه قالقيشمشلر ايسه‌ده بر ايكنجی حملهٔ رستمانه ايله مملكت ده ضـبط اولنديغنـدن جمـله‌سی استيمـان ايتديلر .

يكنده بر محافظ ايله بر مقدار عسكر براقه‌رق ديكر محله كيتمك اوزره بش قوناقلق مسـافه قـدر آيرلدقدن صكره تركلر محافظی قتل ايله عسكرك بوونلريني كسمك كبی معاملات وحشيانه‌يه اجتسار ايتدكلرندن همان كری‌يه دونه‌رك شهرك اوكنه كلديكی صره‌ده ارباب فساد قلعه‌لره قپانه‌رق والك مهم موقعلری آله‌رق مقابله‌يه قالقشدقلرندن دفعةً هجومی مناسب كورميه‌رك محاصره وتضييقه باشلادی .

آوان محاصره برآی قدر اوزامش وعصـاتك بر قاچ محاربه‌ده تپه‌لنملری حسبيله سورتلرينه انكسارطاری اولمش

بولنديغندن عسكريني بر قاچ جهتدن هجوم ایتدیرمش وبغتةً بو صولتله قارشی طورهمیه‌رق فنا حالده منهزم اولملریله مملکت تکرار اله کچمشدر.

شو خیانتلرینه کوره تأمین آسایش استقبال ایچون بر درجه دها ازملری لازمه‌دن کورندیکندن بیکندك حاکم قدیمیله اختلاجیلرك صنادیدینی کاملاً اعدام ایتدیردیکی مثللو اولکی استیلاده عسکری تالانکرلکدن منع ایتمش ایکن بو کره کرك حکومت سابقه‌نك خزائن واموال وکرك اهالینك اشیا واثقالنی یغما ایتدیرمکله عسکر نائل غنیمت وفیره اولدیلر.

بو مظفریت اوزرینه ممالك مفتوحه‌نك امر اداره‌سنی تأمین وتوثیق ایتدکدن صکره باکمال شان وشرف خراسانه عودت ایلدی.

فتوحات واقعه کندیسنی نه قدر ممنون ایتمش ایسه بر وقعهٔ الیمه اونسبتده کدرینی استلزام ایتدی که اووقعه‌ده اخص اوداسندن مستشار خاص الخاصی مرو قاضیسی (یحیی بن یعمر) ك وفاتی ایدی.

قتیبه کبی بر بهادر نادر الوجودك محبت فوق العاده‌سنی قزانمش اولمسندن‌ده اکلاشیله‌جغی اوزره یحیی نوادر دهاتدن اولوب حتی اقوای روایاته نظراً ابتدا مصحف شریفی تنقیط ایتمش ایدی.

دنیاده هر مصیبتك مرور زمان ایله تعدیل تأثیری طبیعی بولندیغندن قتیبه‌ده رفیق شفیقنی غائب ایلدیکندن طولایی اوغرادیغی تأثرلرك حکم وقوتنی آزالتدقدن صکره ینه مشتاق اولدیغی ترکستان سفریچون سلاح قوشانمش واکبر حکمداران اولان (کور بغانو یین) لك ممالکنه کتیبه ران جلادت اولمشدر .

کور بغانو یین خاقان چینك قز قرداشی اوغلی اولوب مع مافیه یالکز باشنه ایکی اوچ یوز بیك عسکره مالك ایدی .

قتیبه‌نك اوکا قارشی قوتی جزؤیاتدن معدود ایسه‌ده فطرةً متحلی اولدیغی مزیات ومتانت قهرمانی پك چوق کور بغانو یینلری ازمکه کافی ایدی .

ایلك خطوهٔ هجومنی ینه او اراالق مائل کریوهٔ خود سری اولان نیزکك ممالکنه آته‌رق وکندیسنی وعدو تأمینی وجهله یوللرده خدمت دلالتی ایفا ایتمك اوزره استصحاب ایلیه‌رك مسارعةً ایلری‌یه حرکت ایلدی .

بو خبر کور بغانو یینه واصل اولنجه طوپلایه‌بیلدیکی عسکر ایله دشمنی استقباله چیقدی .

وقتاکه فریقین تلاقی وتقابل ایتدی . بر قاچ دفعه چارپیشلدقدن صکره قتیبه‌نك وقوع بولان شدتلی بر هجومی اوکنده ترکلر مضمحل اولدیلر .

قتیبه کور بغانو یینه وقت قزاندیریله‌جق اولور ایسه

خاقان چیندن استعانه واستمداد ایده‌جکنی و بشا ورین ایشك کسب جسامت ووخامت ایلیه‌جکنی اکلادیغیچون بو ضربه‌نك تأثیراتندن استفاده ایتمك اوزره سرعت تامه ایله هر طرفه هجومه باشلایه‌رق وحرکات ومعاملات حربیه‌سنده تخریبات شدیده‌یی التزام ایدرك آز زمان ایچنده اکثر بلاد وقلاع رصینه‌یی واك مهم نقطه‌لری ضبط ایتدیکندن دشمنه مقابله‌یه دکل کوز آچدیرمغه بیله وقت براقدی .

کور بغانوینك بو حالی کورنجه استیمان ایتمکدن بشقه چاره‌سی قالمدیغنی اکلادیغندن خصم کریمك دامن مطاوعتنه صارلمش وایجابی مقدار جزیه ویرمك شرطیله عقد مصالحه‌یه موفق اولمشدر .

بو موفقیت عظیمه اوزرینه خراسانه دونه‌رك ترفیه احوال برایا ایله مشغول ایکن ینه ترکستانه کیتمکی تصمیم ایتدی که بو تصمیمی بخارا، سمرقند، نسف، کش کبی قطعات جسیمه‌نك فتحی مقصدینه مبنی ایدی .

ایشك بوکلکیله برابر کور بغانوینك هزیمت ومغلوبیتی عموم ترکستانه دهشت رسان اولمق حسبیله شو مقصدینك استحصالی سهولتلی کوردیکندن تکرار توسن جهاده بنه‌رك اسکی سفرلرده‌کی اردوسندن بیوك بر اردو ایله ایلرولمکه باشلادی .

ومهاجمات متتابعه‌سیله اول امرده سمرقند، نسف، کش جهتلرینی رایت استیلاسی آلتنه آله‌رق بخارا اوزرینه یوریدی .

او وقت بخارا مشاهیر جنکاوران ترکستاندن (وردان خذاه) لك تحت اداره‌سنده اولوب اهالی ایسه اتراکك اك شجیعی، اك قانلیسی ایدی .

حکمدار بو خبری آلیر آلمز قتیبه‌یی ارتق ترکستاندن ال چکدیرمك نیتیله قوهٔ موجوده‌سنی جلب وجمع ایله مقابله‌سنه شتاب کوستردی .

وبر قاچ کون ظرفنده (حرقان) ه یتیشه‌رك اوراسنی اردوکاه اتخاذ ایلدی .

حرقان بخارانك مواقع و نقاط مهمهٔ حربیه‌سندن معدود اولوب حکمدارایسه اك مستحکم یرلرینی اشغال ایتمش و — او زمانك قواعد حربیه‌سی مقتضاسنجه — هرطرفه خندقلر یاپمش ایدی .

قتیبه حرقانه یقین بر محله کله‌رك کوندردیکی کشف قوللری واسطه‌سیله وردان خذاهك طوتدیغی موقعك مناعت وصعوبتنی خبر آلدقدن صکره یولنده دوام ایله حرقانه مواصلت ایتدی .

وهلهٔ اولیده خصمی طرفندن هجوم اولنمسنی بکله‌مش ایسه‌ده حکمدارك حرقاندن بر آدیم بیله خارجه چیقمیه‌جغنی

اكلامسنه و اطرافدن قوای معاونه ورودينك آردی آرهسی كسيلمكده اولديغنی كورمسنه مبنی هجومه باشلادی .

بخاراليلر جانسپارانه مدافعه ايتدكلری حالده دفع صائله موفق اولهمدقلرندن قتيبه بو ايلك هجومده بر قاچ مستحكم موقعی اله كچيردی .

محاربه ايكی كون ايكی كيجه امتداد ايدرك بخاراليلر منهزماً رجعت ايتديلر .

رهرو وادیٔ فرار اولان وردان خذاهی تعقيبه مسارعت ايتمش ايسهده دردست ايدهمديكندن غلبهٔ واقعه ايله بالاكتفا مروه عودتله بكی مظفريتنی حجاجه يازدی .

حجاج سمرقند، نسف، كش جهتلرينك فتحنه تبريكلر، ممنونيتلر بيان ايدوب فقط بخاراده كوستريلان سطوت ايله اكتفا ايتمك ايستهمديكندن كوندرديكی جوابنامهده « دشمندن يوز چويرمك جزاسنی خاطره كتير ! » يولنده مناسبتسز بر عبارهتحرير وبلا اغانهٔ وقت بخارايه دونمسنی امر وتسطير ايلدی .

قتيبه بو ايكنجی معاملهٔ غريبهيه اولكندن زياده جانی صقلمش ايسهده حجاج ايله اوغراشهجق اولديغی حالده تركستانك دوچار هرج ومرج اولمق احتمالندن احتراز ايتديكيچون بوسرزنشی ده بالضروره هضم ايتدی .

وجواب الجواب اولهرق يازديغی مكتوبده مهيای

عزیمت اولدیغنی بالتمیق بخارایه متوجهاً مرودن قالقدی.

بخارا حدودینه مواصلتنده اهالینك تأدیب سابقك تأثیریله بر درجه‌یه قدر سکونت یاب اولدیغنی کورمش ایسه‌ده وردان خذاه اخذ ثار وانتقام ایتمك ایچون بر طاقم ملوك صغیره ایله بالاتفاق ینه تجربهٔ طالع ایلمك هوسنه دوشدیکندن قتیبه درحال هجومه ابتدار ایله دشمنی هرطرفده قهر وتدمیر و پیاپی صرف ایتدیکی مساعی واقدامات سایه‌سنده بخارایی تماماً تسخیر ایلدی .

و بخارادن (باب الابواب) و (اذربیجان) طرفلرینه تحویل عنان عزیمت ایلیه‌رك اورالرینی‌ده آلدی .

مؤرخین جناب سردار ظفر شعارك بو دفعه دوکدیکی قانلرك واغتنام ایتدیکی نقود واموال ایله ضبط ایتدیکی قلاع وامصارك کثرتنی سائر سفرلرله مقایسه‌ونسبت اولنه‌میه‌جق بر صورتده اولمق اوزره قید وانبا ایدیورلر.

خراسانه عودتنی متعاقب مقدما یازدهٔ خیول تنکیل ایدیلان سمرقند حکمداری نه سببه مبنی ایسه بر غرور جاهلانه‌یه دوشه‌رك « قتیبه خرسزه بکزر . بر ملکه کیرر . النه کچنی آلیر . ینه ملکی صاحبنه ترك وتودیع ایدرك کیدر ! » طرزنده استخفافلره باشلادیغندن واو صره‌ده دها بر قاچ ترکستان حکمداری نقض عهد ویکدیکریله اتفاق ایتدکارندن هم سمرقند حکمدارینك

جزای مابقی تعیین واجرا وهم ده اتفاق واقعه‌دن مستقبلاً ظهوری طبیعی اولان وخلقی ازاله وانحا ایلك ایچون اوزرلرینه یوریدی .

بو فسادك اصل بادیسی اولان سمرقند حکمدارینی اول امرده ازمك اعز مقاصد وآمال صمیمه‌سی گچدیکندن جملهٔ تخت‌نشینه حکمداری بیرمرك وسرایا مالکی الندن نزع ایدرك متفقین اردولرینك استیصالنه باشلادی .

آز وقت ایچنده ارباب شقاق واتفاق تارمار واورا-زلك ادارمسنی ازسرنو رهین استوار ایلیه‌رك منصوراً خراسانه معاودت ومواصلت ایتدی .

وفقط واصل اولور اولمز معهود نیزکك بر درلو تعدیل عداوت وخصومت ایده‌میه‌رك آچیقدن آچیغه فسادجولغه باشلادیغی خبرینی آلدیغندن بر آتش‌پارهٔ حدت کسیلدیکی حالده همان یوله چیقدی .

نیزکك مذکنه گیرمش ایسه‌ده کندیسی اوجه فرار ایتمش بولندیغندن واله گچیرلمیه‌جك اولسه آتیده ینه ایقاع شورش وآشوبدن واز گچمیه‌جکی سوابق افعالی دلالتیله مجزوم اولدیغندن مکمل بر سواری فرقه‌سیله نیزکی آرامغه باشلادی .

ونهایت بر قلعه‌ده مختفی ومتحصن بولندیغی خبر آلنجه بغتةً یتیشه‌رك قلعه‌یی محاصره ایلدی .

قلعه غایت متین بولندقدن ماعدا اطرافی خنـدق ایله محاط اولمق حسبیله دفعةً هجـومی مناسب کوریلدیکندن خارجدن ارزاق ومهمات ورودینی منع ایله محاصره وتضییقه دوام ایلدی .

مدت محاصره‌نك ایکی آی قدر اوزادیغی صره‌لرده ایدی‌که محصورینك زاد وذخـیره‌سی بتـدیکندن نیزکی معیتنده‌کی یدی یوزکشی ایله دردست واسیرایتدی .

بونلرك اخذ اولندقلری خبری اراقهٔ دم لذتنی‌هرنوع ذوق ولذته ترجیح ایدن حجاجك واصل صماخ اطلاعی اولنجه همـان قتللرینی اشعار و شو اشعـارنده اصرار ایلـدیکندن نیزك ایله یدی یوز کشی کامـلاً اعـدام ایدلمشدر .

بو موفقیتی متعاقب معیتنه برادری عبدالرحمنی آله‌رق او زمانه قدرفتح ایده‌مدیکی طالقان، جرجان، سمنجان، بغلان کبی قطعات وبلاد جسیمه‌یه کیتمك اوزره حرکت ایلدی .

برنجی حمله‌ده طالقان وملحقـاتنی ضبط وامرادن بریسنی والی نصب واقامه ایدرك فاریابه کتدی .

فاراب حکمداری درحال عرض انقیاد ایتدیکندن مناسب بر جزیه و یرمك اوزره یرنده ابقـا ایله جرجان اوزرینه یوریدی .

جرجان پادشاهى مقاومته قالقيشديغندن بالمقابله جرجانيلرى منهزم وبالجمله بلدانى تسخير ايتدى .

مؤخراً ثروت ومعموريت فوق العاده ايله مشهور اولان بلخ شهرينى دخى آلدقدن صكره سمنجانه توجيه رايت اقبال ايلدى .

اثناى راهده بر دربندده واقع بر قلعه‌نك پيشگاهنه واردى‌كه درونده سمنجانك اك يكيتلرى بالتحصن قتيبه‌يى بكله‌مكده ايديلر .

بو قلعه غايت مرتفع ورصين اولوب حتى مرتبهٔ ارتفاعنى معلن اوله‌رق (شمسه) ديلير ايدى .

قتيبه بالهجوم قلعه‌يى آلمقده بولنديغى خلالده سمنجان پادشاهى (زوجان) بالذات كله‌رك انقياد ايلديكندن مظفراً سمنجانه كيردى .

بغلان قطعه‌سنك اوراية قريبتى حسبيله سمنجانك الندن طولايى اوجهت خلقى خوف وخشيتلرندن مطاوعت ايتمكه حاضرلنمشلر ايكن حكمدارلرينك منعه قالقيشه‌رق محاربه ايتمك ايچون عسكرينك تنظيم وتكثيريله اوغراشمقده بولنديغى خبر آلنديغندن عبدالرحمنى برفرقهٔ عسكريه ايله بغلان اوزرينه يوللادى .

حكمدار اطاعت ايتميه‌رك عنادنده ثبات واصرار ايديكندن وايام محاصره تام ايكى آى اوزادق حسبيله

محصورینك ذخیره‌لری توکندیکندن استیمان ایتدیلر .

سمنجان وبغلانك آلتمسی اوزرینه سلاطین وملوك مجاوره کاملاً اطاعت ایتمه‌لریله قوجه ترکستانك قسم اعظمی دست قهرمانانه‌سنه کچمش ایدی .

خراسانه عودتنده بو موفقیات وفتوحات متسلسله اوزرینه خلیفه‌نك، حجاجك بیوك بیوك آفرینلرینه، تشکرلرینه مظهر اولمشدر .

خوارج فرقه‌لرینی، عراق عربی، عراق عجمی حال وقوف وسکونتده طوتان اسبابدن بری ده قتیبه‌نك ترکستانده‌کی فتوحات جهان پسندانه‌سی بولندیغندن ارکان امویه بو دلیر بی نظیرك جداً ثنا خوانی ایدی .

بو توجه‌لره قارشی برقات دها ابرازمأثر صداقت وحمیت ایلمك ایچون سجستان وخوارزمی آلمق اوزره سلاح قوشانه‌رق خراساندن حرکت ایلدی .

سجستان وخوارزم حکمدارلری ضرب تیغیله آسیایی تترتمش وولوله‌ٔ غلباتی قولاقلری طولدیرمش اولان قهرمانك آوازهٔ حرکتنی ایشیدر ایشتمز عرض اطاعت وبر طاقم ذی قیمت هدایا ایله کوله‌لر، جاریه‌لر تقدیمنه مسارعت ایتدکلرندن ایجابی مقدار جزیه‌یه ربط اولندیلر .

قتیبه زیر ادارەسنه کچیردیکی یرلرك ملوك وحکامنی

هر جهتله ترفيه وحمايه ايدوب خليفه‌نك عظمت اقتدارني وتحملرينه اولان معامله مشفقانه‌سني كوسترمكدن خالى قالمز ايدى .

از جمله خوارزم حكمدارينك برادرى هوادارلرينك القاآت وتحريكاتيله حكمدارك عليهنه قالقديغى مسموعى اولور اولمز مدعينك اوزرينه بالهجوم درت بيك توابعيله برابر اسير ايدرك حاكمه تسليم واتباعنى قتل ايلدى .

وشو صورتله حكمدارى بكيدن حكومت امويه‌نك منتدارى اتخاذ ايتديردى .

سمرقند حكمدارى مقدما مملكتندن طرد اولنمش ايكن نصايحنه اوزايه كيدرك موقعنه اوطورديغندن درعقب عبد الرحمنك قوماندەسيله بكرمى بيك كشى يوللامش وكنديسى ده ارقه‌لرندن ديكر بر فرقه ايله يوله چيقمشدر .

حكمدار بو دفعه‌كى صولتك شدتنى اكلايه‌رق و قاچقدن ده اوتانه‌رق بنابرين قتيبه‌يه سوء قصد ايله الندن قورتلمق جهتنى بالتصميم امرا وعسكرندن نه قدر فدائى وار ايسه قارشى‌يه يوللادى .

قتيبه سمرقندده‌كى طرفداران نعمت شناسى واسطه‌سيله ايشه واقف اولنجه طليعه قوماندانى اولان عبد الرحمنه ايلريله‌مامه‌سى امرينى ويره‌كله برابر فدائى فرقه‌سنى محو ايتمك اوزره عسكرينك الكجرى و كزيده‌سندن التى يوز كشى

یی دیکر برادری صالحك قوماندەسی آلتنەویرەرك سمرقندلیلرك کچەجکلری برکوپرینك یاننده اوچ پوصوترتیب ایتدی .

وقتاکه سمرقندلیلر پوصولرك اوزرینه یوریدی . لکن شجاعتده صمصام مهابتلرینه یاصلانەرق طورمقده اولان ارسلانلر بردن برە هجوم ایله سمرقندلیلری کاملاً قنطرۂ هولناك مرکدن کچیردیلر .

قتیبه فداییلری بو صورتله محو ایتدکدن صکره سمرقندك پیشکاهنه وارەرق ترك سلاحی تکلیف ایلدی .

حکمدار قطعیاً اطاعت ایتمدیکندن شدتله محاصرەسنه ومنجنیقلر ایله بیوك بیوك طاشلر آتلمغه باشلانیلەرق قلعەلرك بر قاچ جهتندن مروره مساعد یرلر آچیلدی .

حکمدار بو حالی و خصمنك هجومه حاضرلندیغنی کورنجه دیکر بر حیله ایله قتیبەیی غضب ناك ایتدیرەرك تنقیص قوتندن استفاده ایتمك مقصدیله نزدینه بر ایلچی ارسالیله « سز بکا طائفەمزدن اولان عجملرك قوتیله غلبه ایتمك ایستیورسکز . عسکرکزله قالمش اولسەکز سزی رجعته مجبور ایتمك ایشدن بیله دکلدر ! » نهجنده حقارت آمیز تبلیغاتده بولندیغندن قهرمان عظیم النفس دشمننك بو سنمی آلتنده قالمامق ایچون معیتندەکی عجملری اردودن تفریق ایدرك یالکز عرب بهادرلریله آچیلان محللردن بالذات شدتلی بر هجوم کوستردی .

و اوکنه کلان دشمن الایلرینی یره کچیره‌رك شهری ضبط وحکمداری اسیر ایتدی .

داخل مملکتده نه قدر اوثان واصنام وار ایسه جمله‌سنی شکست وبتخانه‌لری تخریب ایله بونلره مخصوص اولان التوندن معمول قندیللری ، آویزه‌لری و پك چوق ذی قیمت حلیاتی اخذ ایلدی .

بو هنگامه اردسنده (کسری یزد جرد) نسلندن بر دختر کلچهره قید اسارته کرفتار اولدیغندن حجاجه وحجاج دخی خلیفه ولیده کوندرمشدرکه بوندن (یزید) تولد ایتمش ایدی .

حکمداری سمرقندده براقه‌جق اولسه بالتجربه ثابت اولدیغنه نظراً تکرار عصیان ایده‌جکنی بیلدیکیچون حمایه‌سنده بولنان حکمدارلردن برینك مملکتنه کوندره‌رك و اهالی اوزرینه جزای عملاری اولمق اوزره غایت آغیر خراجلر توزیع ایده‌رك دیکر برادری عبد اللهی والی نصب و اوامر وتعلیمات لازمه‌یی اعطا ایله سمرقندن انفکاك ایتدی .

ترکستانك بو وجهله حصول سکونت وانضباطی اوزرینه (شاش) و (فرغانه) اقلیملرنده غزا ایتمك ایچون (٩٤) ده مرودن قالقدی .

بو اقلیملر کثرت معموریت وقوهٔ انباتیه ایله شهرتشعار

وترکستانك خزینهٔ ثروت اطلاقنه سزاوار محللرندن ایدی .

ابتدا شاش قطعه‌سنی آله‌رق فرغانه‌یه توجه ایدنجه اهالی استیمان ایتـدکلرندن بالسهوله فرغانه قطعه‌سنی‌ده ضبط ایلدکدن صـکره اك شهرتلی شهرلرندن خجنـد وکاشانه قدر کتدی .

کابل شهرینه تقربنده اهـالی اطـاعت ایتمه‌لریله بالمحاصره اوراسنی دخی آوردهٔ قبضهٔ تسخیر ایلدی .

بو فتوحات جلیله اوزرینه مروه دونه‌رك بر مدتجك تنظیم و توثیق احوال ایله مشـغول اولدقدن صـکره (٩٥) ده ینه (کشماهن) ه طوغری عزیمت ایلمش ایکن حجاجك وفاتنی ایشتدیکندن زیاده‌سیله متأسف اولمش وبو تأسف الجاسیله ایشك ایلریسنه کیتمیه‌رك مروه دونمشدر .

کندیسی حجاجك اره‌ده صره‌ده ستملرینه، سرزنشلرینه اوغرامقله برابر جلادت مفطوره‌سـنه مفتون اولانلردن وبو جهتله اونی ازجان دول سونلردن ایدی .

ولیـد مروه چکلـدیکنی استخبـار ایدنجـه جنـاب فاتح ابدی الاشتهاره غایت نوازشلی بر مکتوب کوندره‌رك کماکان امر غزا وجهاده وخراسان وترکستانك حسن حراست و اداره‌سـنه اقدام و همت ایتمسنی اشعار ایلدیکندن خلیفه‌نك التفاتنه تشکرلر ایدرك عمری اولدقجه صداقتندن آیرلمیه‌جغی خصوصنده عرض تأمینات ایتدی.

وبو شوق و ابتهاج ایله (کاشغر) قطعه‌سنی فتح ایتمك ایچون (۹٦) ده منتظم بر اردو ایله قالقه‌رق قطعهٔ مذکوره‌نك ایچریلرینه طوغری طالدی .

کاشغرلیلر او زمان آسیا حکمدارلرینك مرجع وحامیسی مثابه‌سنده بولنان چین ایمپراطورندن استمداد ایتدکلرندن چیندن کلان قوهٔ معاونه ایله کندی عسکرلرینك مقداری ایکی یوز بیکه بالغ اولمش ایدی . وبوندن بشقه اطرافدن آقین آقین امدادجیلر کلمکده ایدی .

قتیبه‌نك طبع بهادرانه‌سی اویله کثرت عسکر واسلحه‌دن متأثر اولمقدن معرا بولندیغیچون بو قوتلره اهمیت بیله ویرمیه‌رك راست کلدیکی فرقه‌لره هجوم ایتمکه باشلادی .

و هممات متوالیه‌سیله دشمنی هر طرفده بوزه‌رق کاشغری دخی بویدن بویه ضمیمهٔ ممالك امویه ایتدی .

کاشغرلیلر فنا حالده ازلدکلرندن شرف اسلام ایله مشرف اولدیلر .

کرچه اوجه اوته‌ده بریده بالاختیار مسلمان اولمش آدملر وار ایسه‌ده مقدارلری غایت آز اولدیغی کبی اسلامیتلرینی‌ده کیزلمکه مجبور ایدیلر .

بناء علیه کاشغرده اسلامیتك انتشاری (۹٦) تاریخندن معتبر اولمق اوزره قتیبه‌نك حسام بسالتنك حمایه‌سیله وقوع بولمشدر .

بو مظفریت جلیله‌یی متعاقب کاشغردن چینه توجه ایلدی .

کاشغرده کوستریلان مهابت وسطوت چین ایمپراطورینی زیاده‌سیله اورکتدیکندن قتیبه‌نك مرامنی اکلامق اوزره برقاچ سفیره تودیعاً بر مکتوب تسیار ومذاکرهٔ مصلحت اولنمق اوزره معتمد آدملرندن برینی کوندرمسنی ازبار ایلمکله طلاقت لسان وبراعت بیانه اعتماد ایتدیکی امراسندن (هبیره‌بن مشمر الکلابی) نك ریاستیله سکز اون کشی یوللادی .

ایمپراطور بالجمله وکلای دولت حاضر اولدیغی حالده هیئت مبعوثه‌یی قبول ایتدیکی صره‌ده «قوماندانکزه‌سویلیکز. بورالردن چکلسون! زیرا عسکری بنم عسکرمه نسبتله لاشیٔ مشابه‌سنده‌در . شو سوزمی دکلر ایسه هم اردوسنی، هم کندیسنی حسام قهرمدن قورتارمش اولور ! »

دینجه هبیره : « قوماندانمز طرفندن بالوکاله سویلرز که ترکستانی فتح ایدن قهرمانلر چینلیلردن قورقش اولسه‌لر بورایه قدر کلمزلر ایدی . قوماندانمز پای تختکزی ایاغیله چیکنه‌مدکجه ورؤساکزی اخذ وتدمیر ایله سزی خراجکذار ایتمدکجه دونمامکه عهد ایتمشدر . اطاعتی قبول ایدرسه‌کز فبها ایتمدیککز حالده وقتکزه حاضر اولکز !» یولنده اعطای جواب ایلدی .

قتیبه‌نك جلادتندن بیلمش اولان ایمپراطورك مقصدی جنکجولق اولیوب ایشی طاتلیلقله کچشدیرمکدن واجرا ایتدیکی تهدید جعلی دخی او مقصده خدمتدن عبارت بولندیغیچون هبیره‌نك تکالیفلرینه موافقتله « مادامکه قوماندانکز پای تختمزی چیکنه‌مکه عهد ایتمشدر. پای تخت طوپراغندن برمقداربنی آلوب کوتورسکز. ایاقلری آلتنده چیکنه‌سونلر. امرای دولتدن دخی بر قاچنی کوندریرم. شانلرینه لایق اولانی اجرا ایتسونلر. انجابی وجهله جزیه دخی ویریرم. بو صورتله عهدلری یرینی بولمش اولور! » دیه‌رك بر مقدار طوپراق وبك چوق کران قیمت هدیه ایله خاندان دولتدن وامراسندن بر قاچنی کوندردیکه بو هیئت ایله هبیره ورفقاسی برلکده عودت ایتمشلر ایدی.

قتیبه متصف اولدیغی غیرت مفرطه اقتضاسنجه شو خشیتندن بالاستفاده ایمپراطوری تمامیله ازمکی تصور ایتمش ایسه‌ده او ارالق ولیدك وفاتنی خبر آلدیغندن وچینلیلری مأیوس ایده‌جك اولسه ایشك ایلریلیه‌جکنی بیلدیکندن بو قدرله با کتفا بر جهتدن ممنون ودیکر جهتدن یعنی ولیدك وفاتندن دلخون اولدیغی حالده عودته باشلادی.

چین هیئتنك کلدیکی اثناده موفقیت واقعه‌یی شفاهاً ولیده عرض ایتمك اوزره مسارعةً یوله چیقارمش اولد-

يني هبيره‌نك دخی اثنای طريقده وفات ايلديكنی ايشتد-
يكندن مغموميتی برقات دها تزايد ايلدی .

كنديسنی مغموم ايدن بوخبرلردن بشقه برمتألم جهت
دها وار ايدی كه اوده وليدك يرينه كچن (سليمان بن
عبدالملك) كنديسنك خصم جانی بولنمسی ايدی .

بوخصومت قويه‌نك سبب حقيقيسی مقدما وليدك سليمانی
ولايت عهددن عزل ايله اوغلنی انتخاب ايتمك ايستديكی صره-
ده قتيبه‌نك بو انتخابه ارائهٔ روی موافقت ايديشی ايدی .

هرنه حال ايسه قتيبه هرجهتله مرالمذاق اولديغی
حالده خراسانه كله‌رك نتيجه‌يه انتظار ايتدی .

بو انتظار آره‌سنده خلافكيرانندن (يزيد بن المهلب)ك
سليمان طرفندن عراق واليسی نصب اولنديغنی ايشتد-
يكندن بو حالی كنديسيچون مقدمهٔ مصيبت عد ايدرك
سليمانه اوچ مكتوب تحرير ايلدی .

برنجيسنده پدرينه وقرداشنه ايتديكی خدمتلرندن
بحثله آچه‌رق خراساندن عزل ايدلمديكی صورتده كند-
يسنه‌ده صادقانه خدمتلر ايده‌جكنی ، ايكنجيسنده ترك
وعجم حكمدارلرينك يانلرنده‌كی عظمت قدرينی بالتمهيد
آل مهلبی ذم وتقبيح ايله خراسانی يزيد بن مهلبك اداره-
سنه ربط والحاق ايده‌جك اولور ايسه خلافتنی طانميه-
جغنی ، اوچنجيسنده هيچ برشيدن بحث ايتميه‌رك يالكز

نزدنده ثابت اولان اسبابه مبنی کندیسنی طائیدیغنی وطانیه‌جغنی حکایه وتزبیر ایتدی .

و بو مکتوبلری معتمد آدملرندن برینه بالتودیع سلیمانك حضورینه دخولنده برنجی مکتوبی وردیکی وقت یزید موجود اولوبده خلیفه اوقودقدن صکره آنه ویره‌جك اولور ایسه ایکنجیسنی ویرمسنی واونی‌ده وردیکی حالده اوچنجیسنی اعطا ایلمسنی وشاید برنجیسنی بعد القراءه یزیده ویرمز ایسه دیکر ایکی مکتوبی ویرمامسنی تنبیه ایدرك یوله چیقاردی .

مبعوث مرکز سلطنته مواصلتله حضور خلیفه‌یه کیردیکی اثناده برموجب تنبیه برنجی مکتوبی ویره‌رك بالقراءه یزیده وردیکنی کورنجه ایکنجیی‌یی واونی‌ده کندلك یزیده ویرنجه اوچنجیی‌یی ویرمش وسلیمان ایسه قتیبه‌نك کندی فکر ونیتنی اکلامق ایچون شو ترتیبنه حیران قالمقله برابر بردرلو عداوتنی ستر واخفا ایده‌میه‌رك زباند رازلغه وتهدیده باشلادیغندن مبعوث حضورندن چیقه‌رق همان خراسانه عودتله جریان ایدن احوالی افاده ایتمشدر.

بناءً علیه قتیبه بالجمله امرای عسکریه‌یی نزدینه دعوت و جلب ایله کشف مافی الضمیر و هر نوع احتمالاته قارشی تدارکات سفریه‌ده بولنملرینی اخطار وتقریر ایتدی.

امرا بو تکلیفه قارشی اختیار سکوت ایلدیلر .

بو سکوته سبب ایسه چوغنك سلیمانه طرفدار بولنمسی ایدی .

بو جهتله مسئله کسب جسارت ایتمه‌دن قتیبه‌نك قتلنی صورت خفیه‌ده مذاکره و بینلرنده (وکیع بن اسود تمیمی) یی خراسان والیسی انتخاب ایتدیلر .

بو قرار قتیبه‌نك سمع اطلاعنه ایریشنجه اصلا تلاش کوسترمکسزین وکیعی یانته چاغیردی .

وکیع بالتمارض کلمکدن ابا ایتمکله برابر ایشك شیوعنی کشف ایلدیکندن واو اثناده قتیبه و کیعك قتلنی امر ایتدیکندن اختلاجیلر بردن ایاقلانه‌رق بونجه سنه‌دنبری سایهٔ شجاعتنده یاشادقلری قهرمانك اوزرینه یوریدیلرکه او وقت کندیسی برادرلری واوغلی وهنوز طرفدارلغندن آیرلمامش اولان عسکری ایله اردوکاهده چادرنده اوطور-مقده ایدی .

عاصیلر علی الغفله چادری باصه‌رق ایچلرندن مسمی بالنقیض تمیملی (سعد) سل سیف غدر ایله زواللی قتیبه‌یی قتل ایتدیکی کبی دیکر حشرات دخی برادرلرینی، اوغلنی، اعوانی قلیجدن کچیردیلر .

ورأس مقطوعلرینی سلیمانه کوندردیلر .

بعض مؤرخلر سلیمان بر قاچ جلاد بی امان کوندره‌رك قتیبه‌یی قتل ایتدیردی دیورلر .

سليمانك عداوت قويه سنه نظراً احتمالكه فعل قتلده مشاركتى بولنمش اوله .

هر نه حال ايسه بوفاجعه يه عموم غيرتوران اسالهٔ دموع تأسف ايدوب سرآمدان خطبای خراساندن بريسی اطلاق لسان تأثر ايله شو خطبه‌يی ايراد ايلدی :

« يامعشر العرب !

اگر جسور قتيبه قبيله‌مزدن اولسه‌ايدی بزاو وجود نادری اولدبرمكدكل اجل موعودیله آخرته كتديكی وقت دخی برتابوت ايچنه ادخال وحين عجز واضطرارده نعشندن بيله معاونت طلب ايدر ايدك ! »

مشاهيردن (عبدالرحمن بن جمانة الباهلی) دخی تأثرات واقعه‌سنی شو مرثيه ايله اعلان ايتدی :

(كان ابا حفص قتيبة لم يسر)
(بجيش الى جيش ولم يعل منبرا)

(ولم تخفق الرايات والجيش حوله)
(وقوف ولم يشهد له الناس عسكرا)

(دعته المنايا فاستجاب لربه)
(وراح الى الجنات عفا مطهرا)

قتيبه عالم اسلاميتك حقيقةً وجوديله افتخار ايتديكی برمجاهد بی عديل ايدی .

دنیاده لذت آلدیغی برشیٔ وارایسه اوده مشغلهٔ غزا وجهاددن عبارت اولوب بواوغورده اوصانمق، ییلمق بیلمز ایدی.

ترکستان کبی بیوك کوچك برچوق حکمدارلرك الندە بولنان برقطعهٔ عظیمه‌نی سرتیزیٔ حسام غیرتیله ضبط ایدیشی عقللره ولەودهشت ویره‌جك مآثر مشکوره‌دندر.

چینلیلری بیله جزیه کذار ایدرك سطوت اسلامیه‌نك اورالرده ارائه‌سنه موفقیتی اونودیلیر خدمتلردن دکلدر.

کندیسی دولت امویه‌نك بر والیسی اوله‌رق حکمدار دکل ایکن حماست وفعالیت فوق‌الغایه‌سی اثری اولمق اوزره سکز اون پادشاه بندهٔ فرمانی اولمش ایدی.

ترکستانده کوستردیکی بونجه آثار دلیری وقهرمانی‌یه نظراً دها بش اون سنه خراسانده قالمش اولسه ایدی چینی ودها بشقه یرلری زیروزبر ایتمسی احتمالدن بعید دکل ایدی.

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزء ۱۵ | طابع وصاحبی : مهران

شاه اسماعیل صفوی

—

(شاه اسماعیل صفوی) اردبیلده پوست نشین مشیخت اولان طائفه‌نك نسلندن اولوب زور بازوی شهامتیله تسلطن ایتمش وبو جهتله حکمداران صفویه‌نك برنجیسی اولمش ایدی.

آچدیغی مذهب دعواسی؛ تأسیس وتوسیعنه چالشدیغی سلطنت هواسی سببیله زماننده دره‌لرکبی قانلر آقمش ایدی.

تخریب بلاد وامصاره اولان انهماکی هلاکولری، تیمورلری آراتدیره‌جق درجه‌لرده اولوب دورنده پك چوق معموره‌لر و علی الخصوص شهر شهیر بغداد خراب و لانهٔ بوم وغراب اولمش ایدی.

مؤرخین اعجام سلسلهٔ نسبی حقنده شو وجهله خامه‌ران بحث وکلام اولیورلر:

«شاه اسمعیل بن حیدر بن جنید بن صدر الدین ابراهیم بن خواجه علی بن صدر الدین موسی بن الشیخ

صفی الدین اسحق بن امین الدین جبریل بن صالح قطب الدین بن صلاح الدین رشید بن محمد الحافظ بن عوض الخواص فیروز شاه زرین کلاه بن محمد بن شرف شاه بن محمد بن حسن بن محمد بن ابراهیم بن جعفر بن محمد بن اسماعیل بن محمد احمد الاعرابی بن ابی محمد قاسم بن ابی القاسم حمزه بن الامام موسی الکاظم . »

سلالهٔ مبحوثه‌نك بو وجهله تعدادنده‌کی صحت و حقیقتی ثقاة مؤرخیندن (غفاری) و (سید یحیای قزوینی) تصدیق ایدیور .

بونلرك نه صورتله اردبیله کلدکاری ونه وجهله تدریجاً جلب قلوب و کسب سورت ایلدکاری مسئله‌سی شاه اسماعیلك تأسیس ایتدیکی دولت صفویه‌نك اساسی دیمك اولدیغیچون اساس ماده پس پردهٔ اختفاده قالماق اوزره اونلرك زمانه عائد اولان سلسلهٔ شؤنات جزؤیه‌یی بالتلخیص فاتحهٔ کلام اتخاذ ایتمکی مناسب کوردك .

شویله که :

اشخاص مذ کوره‌دن ابتدا اردبیله بسط بوریای انتقال ایدن ذات (فیروز شاه زرین کلاه) اولوب بر خیلی مدت اقامت ایتدکدن صکره (رنکین) ده ترك حیات مستعار ایلدی .

غایت عابد وزاهد بر آدم ایدی .

اوغلی (عوض الخواص) پدرینك ارتحالندن زیاده‌سیله متأثر وداغدار وحتی اذواق دنیادن کلیاً تنفر ایله زاویهٔ عزلته چکلمکده بی اختیار اولدیغیچون رنکینی ترك ایتمش و اردبیل کویلرندن (اسفرانجان) ه کیدرك وفات ایدنجه‌یه قدر اوراده قالمشدر .

اوغلی محمد که (محمد الحافظ) نامیله معروفدر جانشین پدر اولمشدر .

غفاری محمد الحافظك بر غریب وقعه‌سنی حکایه ایدییور .

دیورکه :

« محمد یدی یاشنده ایکن غائب اولور . یدی سنه صکره چیقار . نرده بولندیغی سؤال اولندقده جنلرك النه دوشدیکنی واونلرك ایچنده حفظ قرأن ایلدیکنی سویلر ! »

بعض مؤرخین محمدك کیمسه‌نك اطلاعی اولمقسزین بر محله چکیلوب حفظ قرأن ایتدیکنی و مؤخراً چیقه‌رق بو یولده بر شایعهٔ مصنعه ایله جلب قلوب عامه‌یه مظهر اولدیغنی یازییور .

محمد بو سایه‌ده بر چوق خلقی تکیهٔ محبتنه چکه‌رك وفات ایدنجه یرینه مخدومی (صلاح الدین) کچمشدر .

صلاح الدین مسلك ورعدن آیرلدیغیچون تکثیر مریدان ایتمش و با خصوص اورالرجه شجاعت و کثرتله

شهرت یاب اولان (کلخـواران) قبیله‌سی کاملاً مریدانی صره‌سنه کچمکله هر جهتله تزیید نفوذ مشیخت ایلمشدر. وفاتنده اوغلی (قطب الدین) نائل مشیخت اولمشدر.

بو شیخلر قطب الدینـك زمانه قدر اویله خارجله جنك وجداله کیریشمامشـلر ایکن بو ارالق کرجستان عبدهٔ اصنامنك عجمستانك بعض محللرینی پازدهٔ خیول اسـتیلا ایتملری ومع مافیه اردبیله طوغری کلملری قطب الدین ایله مریدانی سلاحه صارلمغه مجبور ایتدی.

فقط کرجیلرك چوقلغیله برابر ذاتاً محاربه میدانلرنده پرورشیاب اولمش طاقدن بولنملری حسبیله عساکر شیخیه ایلك صدمه‌ده تار مار اولدی.

قطب الدین فنـا حالده زخمدار اولدیغنـه وقاچمغه مجال وامـکان اولمقـله برابر عقب کیرلر النـه دوشمسی دخی مسـتبعد اولمدیغنـه مبنی مریدلرینك منهزماً فرار ایتدکلری صره‌ده اشـباح میته آره‌لرنده کـیزلنمش وشو صورتله تخلیص نفس ایده‌بیلمشدر.

یاره‌سنی تداوی ایتدیره‌رك کسب افاقت ایلمش ایسه‌ده چوقجه یاشـایه‌مدیغندن موقع مشیخته اوغلی (صالح) واونك وفاتنده مخـدومی (امین الدین) و بعـده اوغلی (صفی الدین) کچمشدر.

صفی الدین بونلرك الك نفوذلیسی، الك مشهوری ایدی.

بو نفوذ وشهرتنه باردم ایدن ماده ایسه اکابر مشایخدن (زاهد کیلانی) یه داماد اولمق شرفنی احراز ایتمسی ایدی .

(۷۰۰) ده زاهد کیلانی فراش احتضاره دوشدیکی اثناده کندی پوستنی ده دامادینه وصیت ایتدیککندن اورازك عادتا شیخ المشایخی حکمنی آلمش ایدی .

(سلطان ابوسعید) ایله (امیر چوبان) واکثر امرای جنکیزیه داخل سلك مریدانی اولمش ایدی .

بو پارلاقلغی جنکیزیانك اورته‌لغی زیر وزبر ایتدیکنده اولدیغی بر دور مصائبه تصادف ایلکله عالم انسانیته اییجه خدمتلر ایتمش ایدی .

چونکه جنکیزیلرك مسلمان بولنان امراسی انقاذ اوامرینی وجائردن عد ایلدکلریچون وساطت مصلحانه‌سیله تخفیف مظالمه سبب اولور ایدی .

مریدلرینك چوقلغی برقاچ دولتك قوهٔ عسکریه‌سنه معادل اولوب حتی برکون امیر چوبان « مریدلرکز عسکرمدن چوقمیدر آزمیدر؟ » دیمسیله صفی الدین جواباً « عسکرکز مریدلرمدن نصل چوق اوله‌بیلیرکه نه‌قدر عسکرکز وار ایسه مریدمدر . » دیمش ایدی .

(۷۳۵) ده فوت اولنجه اوغلی (صدرالدین) یرینه اوطورمش وتمامیله آثر پدره اقتفا ایلدیکیچون زماننده نفوذ مشیخت تزاید ایتدکجه ایتمشدر .

اردبیلده کی مشهور (حظیرهٔ دار ارشاد) صدرالدینك آثارندندر .

(تیمورلنك) مفتون اخـلاقی اولانلردن بولنـدیغی کبی (اوزبکی امیرجانی بك) ومشـاهیردن (سید قاسم الانوار) دخی مریدلرندن ایدی .

مقام مشیختك قزاندیغی شونفوذ فوق العـادهیه نظراً بروقت فرصتده خروج ایتمك اللرنده ایکن کرك صفی الدین وکرك صدرالدین هیچ برسوء نیت وحرکت کوسـترمیوب یالکز حاصل ایتـدکلری حیثیت واعتبـار ایله قنـاعت ایدرلر وزمانلرندهکی ملوك وسـلاطین ایله کوزلجه کچنیرلر ایدی .

وفاتنده اوغلی (سلطان خواجه علی) پوست نشین اولهرق متعـاقباً ایفـای حج ایچـون حجـازه کیتمشدر .

عودتنده اثنای طریقده ارتحال داربقا ایتدیکندن یاننده بولنان مخدومی (سلطان شیخ ابراهیم) اردبیله واصل اولور اولمز اعلان مشیخت ایلدی .

وفقط آرهدن بر آز زمان مرورنده جهان فانی یه وداع ایلمکله اوغلی (سلطان شیخ جنید) خلیفه اولدی .

جنید بویله یوز بیکلرجه خلقك ملازم درکاهی اولد‌ یغنی کورنجه تسلطن ایتمکی قورهرق آبا واجـدادینك

عادتنی وحتی قیافتنی ترکله پادشاهلره مخصوص اولان طنطنه‌لی عادتلره منهمك و حکمدارلرك کیمکده بولنـدیغی شعشعه‌لی لباسلرك اکتساسنه متهالك اولنجه جهانشاه کدار یکه حکومتده فرمان فرما اولمقده ایدی شیخك نیتنی آکلار آکلامز مریدانی سلککندن اولیان مملکتلره منسوب عسکرینی جلب ایله تشکیل ایندیکی کلیتلی براردوبی قوماندهسی آلتنه آلهرق وهدف حرکتندن هیچ برکیمسه‌یه معلومات ویرمیه‌رك علی الغفله اردبیل جهتلرینه یوریدیکندن شیخ ایشك وخامت عاقبتنی بالادراك مقابله‌یه قالقیشمامش و بناءً علیه افراد عائله‌سنی مستصحباً دمشقه قدر قاچمشدر .

برمدت سوریه‌ده کزدکدن صکره آذربیجانه کتدی‌که او زمان اورالری مشهور (اوزون حسن بك) ك زیر اداره‌سنده ایدی .

حسن بك ایله جهانشاه یکدیکرینك خصم جانی بولندقلریچون بك شاهه رغماً شیخ جنیده پك چوق تعظیملر ، التفاتلر کوسترمش ومع مافیه آناً فآناً شیخه محبتی تزاید ایتمکله همشیره‌سی (خدیجه بکم) ی نحت نکاحنه ویرمشدر .

شیخك بووجهله حسن بکله عقد مصاهرت ایتمسی وارده‌یلدهکی طرفدارانی کندیسنی دعوتدن خالی قالمد.

قلری جهتله وطننه عودت خصوصنده بر کونه قورقوسی قالمدیغنـدن دیار بکردن حرکت واردیله مواصلت ایلدی .

جهان شاه ایسه باشنه برغائله چیقمامق ایچون بالضروره برطاقم جعلی حرمتلر کوستردی .

حسن بك شیخك مفارقتندن متأثر اوله‌رق دیار بکره عودتنی رجا ایتمکله باشلادیغندن اردبیلده‌کی خانقاه قدیمی عمی شیخ جعفره بالتفویض دیار بکره عودت ایتدی .

برمدت صکره حسن بکك تنسیبیله طربزون طرفلرنده رفع رایات غزا وجهاد ایله دیار بکره دونمك اوزره شروان حدودندن کچر ایکن شروان حکمداری (سلطان خلیل) وهمه دوشمسیله منتظم براردو ایله بغتةً قارشیسنه چیقه‌رق شدتلی شدتلی هجوملره باشلادیغندن زواللی جنید نه‌یه اوغرادیغنی بیله‌مامش ودفع صائل ایده‌بیلمك ایچون بالمجبوریه محاربه‌یه کیریشمش ایسه‌ده اثنای معرکه‌ده تهلکه‌لی بر یرینه تصادف ایدن برتیر جان ستانك آچدیغی جریحه‌نك تأثیریله وفات ایتدیکندن نعشی (قورنال) ده دفن ایدلمشدر .

بوفاجعه اوزرینه مریدلر مخدومی (سلطان شیخ حیدر) ه اتباع ایلدیلر .

شوقدر واركه اردبيل خانقاهى شيخ جعفرك النـده بولنديغى كبى جهان شـاهك‌ده آرتق مشايخ صفويه‌دن لمنيت واعتمـادى منسلب اولمق ملابسـه‌سيله حال وحركتلرينى نظر دقت معاديه‌دن آيرمديغيچون شيخ حيدر صفى‌الدين وصدرالدين زمانلرينده‌كى اعتلا وحريتى بوله‌مديغندن وايشـك ايلريسـنه كيتمك زمانى اولمديغنـدن طريق آشتى يوز يدن آيرلمامشدر .

بوسكله برابر حسـن بكك قرة‌العينى عتبه‌سـنده ايدى .

شومخادنت مفرطه سائقه‌سيله كريمه‌سى (علمشاه بكم) ايله ازدواج ايتـمك شرفنه نائل اولديكه شـوتزوجدن سلطان على وسيد ابراهيم ايله (٨٩٢) ده صاحب ترجمه شاه اسماعيل وجوده كلمش ايدى .

بوجهتلرله شيخ حيدر حسن بكك هم همشيره زاده‌سى وهم‌ده دامادى ايدى .

دنيـاده براملى وار ايسه اوده شروانيلردن پدرينك انتقامنى آلمقدن عبارت ايدى .

او صره‌لرده حسن بك وفات ايلديكندن شيخ حيدر طوپلايه‌بيلديكى عسكرى بالاستصحاب كرجستانه كيده‌جكى بولنده برشـايعه‌ٔ اغفاليه نشر يله شروان اوزرينه يوريدى‌كه بووقعه‌ده مريدلرينك باشلرينه قرمزى صـارق

صادر یریغندن بوطائفه‌یه اوتاریخدن اعتباراً (قزلباش) دینلمشدر .

وقتا که طائفهٔ سرخسران واصل خطهٔ شروان واورته‌لغی تالان ویغمایه شتابان اولدیلر .

سلطان خلیلدن صکره جالس مقام حکومت اولان (شاه فرخ یسار) دامادی ملوك مجاوره‌دن (یعقوب بك) دن استعانه واستمداد ایله برخیلی عساکر معاونه جلب واستحضار ایتدیکندن (۸۹۳) ده وقوع بولان برقانلی مصادمه‌ده قزلباشلرك قزل قانلریله‌ساحهٔ وغا قزل ایرماقدن نمونه نما اولدی .

شیخ حیدر دخی مقتول اولدیغندن شروانیلر اوغللرینی اسیر و (اصطخر) قلعه‌سنده حبس ایتدیلر .

اوچ درت سنه صکره یعقوب بکك وفاتیله یرینه کچن (رستم بك) علمشاه بکمك اقرباسندن بولندیغندن قادینك واقع اولان استرحامی اوزرینه اوغللرینی محبسدن اطلاق ایتدی .

بناءً علیه درت سنه‌دنبری شیخسز قالمش اولان اردبیل خانقاهنه منسوب مریدلر اتفاق آرا ایله شیخ حیدرك اکبر اولادی اولان سلطان علی یی مقام مشیخته اقعاد ایلدیلر .

رستم بك سلطان علی‌یی اوائنده کندیسیله جنکه حاضرلنمش اولان (بایسنقر میرزا) نك اوزرینه کوندره‌رك مریدلرینك کثرتیله میرزایی برباد ایتدیکنی کورنجه کندی تختنه تسلطی وهمنه دوشه‌رك علینك علیهنه قیام ایتد- یکندن واونه‌طرفك ایسه او یله برسوء نیتی اولمدیغندن ایتدکاری دوستلغه دشمنلقله مقابله اولندیغنی کورنجه درحال اردبیله چکلدیلر .

رستم بك بونلرك چکلمسنی تزیید قوتله هجوم ایلمك مقصدینه حمل ایله وهمی تزاید ایتدکجه ایتدیکندن همان ترتیب ایتدیکی برفرقهٔ عسکریه‌یی (حسین) نامنده‌کی سرداری قوماندهسیله عقب کیرلکارینه مأمور ایلدی .

سلطان علی سردارك اردبیل قربنه کلدیکنی خبر آلنجه مجبوراً محاربه‌یه باشلامش ایسه‌ده مریدلری منهزم وکندیسیله اقربا وسائره‌سی مقتول اولدی .

شاه اسماعیل بك کوچك بولندیغندن حسین اعدا- مندن صرفنظر ایتمکله بقیهٔ مریدان اسماعیلی آلوب کیلان حکمداری (میرزا علی) نك تخت حمایه‌سنه تودیع ایتدیلر .

رستم بك اسماعیلك قتل ایدلمامسندن طولایی سرداره عتابلر، سرزنشلر کوسترمش ودفعاتله طلب ایتمش ایسه‌ده

میرزا و یرمامش ایدوکنـدن بیویجه‌یه قدر کیلانده قالمشدر .

اوراده مذهب معلومی تمامیله اقتباس وتعلم ایتدکدن وسن رشده واصل اولدقدن صکره پدرینك مریدلری هرطرفدن فوج فوج کیـلانه کلوب باشـنه طوپلانمغه باشلادیلر .

برصورتده‌که کندیسی غایت ذکی وجلب قلوبه مائل اولدیغندن آز زمان ایچنـده مریدلری مشیخت صفویه‌نك الك پارلاق زمانلرنده‌کی مریدانك کثرتنك ضعفی مرتبه‌سنه بالغ اولمش ایدی .

اوزون حسن بکك وفاتندن بر خیلی مدت مرورنده ظهور ایدن متغلبلر باینـدر یلرك ممالکنی تقسیمه آغازایتد-کلرندن شاه اسماعیل جنکاوران مریدان ایله کیلاندن حر-کت وارجوان واردبیل طریقیله قره‌باغه مواصلت ایتدی .

وشـو هرج ومرج آره‌سـنده برکلاه قایق ایچـون خروج ایده‌رك شروان اوزرینه یوریدی‌که وقعه‌نك زمان جریانی (٩٠٥) سالنه مصادف ایدی .

قوهٔ عسکریه‌سی ایسـه مریدلرینه منحصر اولمیوب استاجلو ، شاملو ، تکلو ، وارساق ، روملو ، ذوالقد-ریه ، افشار، قاچار، صوفیهٔ قره‌باغ وسائر برطاقم شدید الشکیمه قبایل زیر لوای اتفاقنده احتشاد ایتمش ایدی .

بوخبر شروان حکمداری فرخ یساره واصل اولنجه بکرمی بیك کشی ایله خصمنك استقبالنه چیقوب وقوع بولان محاربه‌ده عسکری مضمحل وکندیسی مقتول اولدیغندن شاه اسماعیل فرخك جسدینی آتشه القا وشروانی سراپا ضبط واستیلا ایلدی .

مظفریت واقعه اوزرینه هیئت موجوده سنی بردولت شکلنه افراغ ایتمك ایچون (امیر شمس الدین زکریا) یی وزیر اعظم تعیین و (مفتاح آذربیجان) لقبیله تبجیل ایلدیکی مثلاو علمادن (شمس الدین کیلانی) یی و (شاملو حسین بك) ایله (ابدال بك) ی وزرای دولت نصب ایتدی .

بوترتیباتی متعاقب اورالرجه مناعت ورصانتله مشهور اولان (باکو) قلعه‌سنی تسخیر ایتدکدن صکره (کلستان) حصننه هجوم ایدوب انجق دیار بکر حکمداری (الوندبك) ك کندیسی بوجه‌دن باتیرمق اوزره مکمل براردو ایله کلمکده اولدیغنی استخبار ایلدیکندن کلستاندن مفارقت والوند بکی قارشیلامغه مسارعت ایلدی .

فریقینك نخجوان اوکنده تلاقیلرنده دیار بکرلیلر شاه اسماعیلك صولت شدیده‌سنه طیانه‌میه‌رق تارمار وچوغی طعمهٔ شمشیر آبدار اولدیلر .

برمرتبه‌ده‌که الوند بك ساحهٔ کارزاردن برقاچ کشی

ایله نصلسه قورتیله بیلوب دیار بکره قاچه‌بیلمش ایدی .

شاه بوایکنجی غالبیتك ثمره‌سنی اقتطاف ایلمك ایچون مسارعةً نخجواندن انفکاك ایله بالسهوله تبریزی ضبط ایتدی .

واهالی‌یی مذهبنك قبولنه بالاجبار ابا ایدنلركماللرینی مصادره وکندیلرینی قتل ایتدیردی .

(٩٠٨)ده عراق طرفنه توجیه علم عزیمت ایدنجه یعقوب بکك اوغلی (سلطان مراد) یتمش بیك کشی ایله مقابله‌سنه چیقمش ایسه‌ده عراقیلر طائفهٔ سرخسرانك وبتخصیص شاهك طاغلر طیانه میان شدت مهاجماتی اوکنده محو اولدیلر .

سلطان مراد بویله منتظم وکثرتلی براردوسنك اضمحلالی اوزرینه کریه‌ناك تأسف اولدیغی حالده شیرازه طوغری قاچغه باشلادیغندن شاه ارقه‌سندن یلدیرم کبی یتیشه‌رك شیراز وکارزون طرفلرینی ضبط ایتدی .

وقبول مذهب مسئله‌سیچون ینه خلق اجبار ایله علمادن، اهالیدن بیکلرجه بی کناهی قلیجدن کچیردی .

شیرازدن قالقه‌رق حملات متتابعه‌سیله بالجمله عراق عجم بلادینی، کرمانی، بلاد فارسی آوردهٔ قبضهٔ تسخیر ایتدی.

(کوره‌خوار) و (سمنان) حکمداری حسین بکه بر مکتوب کوندره‌رك اطاعت ایتمسنی وایتمدیکی تقدیرده

ملكنى خراب ايده‌جكنى بيلديرمش ايكن بك نصلسه دور انديشسزلك سيئه‌سيله مخالفته قالقيشديغندن درعقب اوزرينه يوريه‌رك جملهٔ تخت‌نيزه‌ده (كلخندان) قلعه‌سنى تسخير وسكنه‌سنى قتل عام ايتدى.

وبعده (فيروز) قلعه‌سنى آله‌رق بكى (آستا) حصارنده محاصره وتضييقه باشلادى.

آستا هرنه قدر متين ايسه‌ده شاه صولرينك مجراسنى ديكر جهته تحويل وارزاق وذخائر ورودينى قطعياً منع ايلديكندن محصورين بالضروره تسليم اولديلر.

بوخلالده حسين بكه معاونت ايتمك ايچون برمقدار آق قيونلى عشيرتيله كلمش اولان (مرادبك) شاهك النه دوشديكندن زواللى‌يى بربيوك آتشك قارشيسنده كباب اولنجه‌يه قدر چويرتديرديكى كبى حسين بكى‌ده بردمير قفص ايچنده حبس ايتديرمك حسبيله كندى كنديسنى تلف ايتديكندن نعشنى احراق واهالى‌يى كونلرجه قتل عام ايلشدركه يالكز برنجى كونى اوتوز بيك كشينك قانى دوكلمش ايدى.

(٩١٠)ده (يزد) شهرينى ضبط واهاليسنى كذلك قتل عام ايتدكدن صكره اصفهانه بالعزيمه سيدلردن اميرغياثى، شاه تقى الحسينى، ميرحسين ميبدى‌يى اعدام وخانه‌لرينى احراق ايتديردى.

اصفهانده اوطورمقده ایکن عثمانلی پادشاهی (سلطان بایزید ثانی) طرفندن کلان ایلچی‌یی حسن صورتله قبول وحقنده حرمت والتفات فوق العاده‌سنی مبذول ایلدی.

پدری شیخ حیدرك شروانیلر طرفندن اوغراتدیر لدیغی فلاکت قلبنده برنقطهٔ تأثر براقمش ایدی .

بنابرین کیملرك الیله قتل اولندیغنی ومحاربه‌ده هانکی قبائلك موجود بولندیغنی تفحصدن خالی قالمز ایدی .

مقصدی ایسه انتقام پدری آلمق ایچون وجود لرینی محو ایتمك ایدی .

نهایت بوایشه برفرقهٔ عسکریه‌ایله امراسندن ابدال دده بکی مأمور ایتدی.

ابدال خونریزلکده شاهدن اشاغی قالمیان انسان قصابلرندن بولندیغیچون شروانه کیره‌رك شیخ حیدر جنکنده حاضر بولنمش نه‌قدر آدم وار ایسه قتل ایلدی.

یالکز کندیلرینی دکل اولاد وعیاللرینی وحتی متعلقات وخویشانلرینی اهلاك وخانه‌لرینی احراق ایلیه‌رك بونجه عائله‌لرك موجودیتلرندن نام ونشان براقمدی .

بووقعهٔ فجیعه‌ده دوکیلان قانلر هنوز مقتللردن زائل اولمه‌دن شاه اسماعیل (قزوین) ده‌کی خالدیلری‌که (خالدبن ولید) اولادندن اولوب اکثری قضاة وعلمادن ایدی قتل‌عام ایتدیرمشدر .

بولنديغى كيلانده اختلال ظهور ايلمكله زدنده بولنان كيلان شهزاده لرندن (احمد بن السلطان حسن)ى برفرقه ايله تسيير و كيلان حاكملكنى عهده سنه توجيه ايلدى .

احمد نائرهٔ فتنه يى اطفايه موفق اولمش ايسه ده بواوغورده قباحتلى قباحتسز برچوق آدم محو اولدى كيتدى .

شاه بوغائله لرى بيتيرنجه (٩١٢)ده صيدوشكاره چيقه رق برآز كوكلنى اكلنديرمش و بوسياحتى متعاقب آذربيجانه كيدوب موسم ايسه موسم شتا بولنديغندن التى آى قدر (خوى) شهرنده قالمشدر .

بايندريلر طرفندن دياربكر واليسى نصب اولنمش اولان (اميرخان بك) شاهك نيات تجاوزكارانه سنى تفرس ايتمك حسبيله برارالق مقاومتى تصور ايلمش اولوب انجق شاهك هرطرفى سلحخانهٔ بلا شكلنه قويمش اولمسنه كوره مطالبنه مخالفت اولنديغى تقديرده امثالى كبى دوچار قهروتكال اوله جغنى اكلاديغيچون اوراره تسلطندن اول برحيله كوسترمك مقصديله يانه كله رك عرض انقياد وتسليم بلاد ايلدى .

شاه اميرخان بكه ابراز احترام واكرام ايتمكله برابر دياربكر وحواليسنى الندن نزع واستاجلو طائفه سنك

رئیسی اولان (خان محمد)ه توجیه ایلدیکی کبی اوزون حسندن صکره بایندر یلرك ملکنده ظهور ایدن متغلبه‌دن (دیکر حسن بك) قورقوسندن امیر خان بك ایله برلکده کلمش بولندیغندن امحای رقبا فکرینه خدمتدن متولد اولمق کرکدرکه بیچاره آدمی اتلاف ایتدیرمشدر.

بو جهتلرله امیرخان بك کوستردیکی جمیله مقابلنده بر فائده استحصال ایده‌میوب یالکز شو تدبیر حمیتمندانه‌سیله اهالی‌یی شاهك داهیهٔ دهیای هجومندن قورتارمش بولندی.

شاهك الك زیاده لذب یاب اولدیغی مشغله قان دوکمکدن عبارت بولندیغی حالده براز مدتدنبری بوکا موفق اوله‌مدیغیچون (٩١٤)ده عراق عربی تسخیر ایلمك اوزره سلاح قوشانه‌رق بغداد اوزرینه‌یوریمکه باشلادی.

(باریك بك) که بایندریلر طرفندن بغداد والیسی ایدی بوخبری آلیر آلمز وجهلین ایله دفع بلا ایچون مصالحه نیازینه مسارعت کوسترمش ایسه‌ده جواب رد آلدیغندن وحال تدافعیده قاله‌جق اولسه بغدادك ایچی شیعه ایله مالامال بولنمق حسبیله داخلاً اختلال ظهور-ندن قورقدیغندن مجبوراً بغداددن چکلدی.

بناءً علیه شاه بلا مانع شهره بالدخول شیعیلردن بشقه اله کچن آدملری قتل و پك چوق یرینی تخریب ایتدیردی.

برمدت بغدادده مکث ووالیلکنی (خلیفة الخلفا) عنوانیله (خادم بك)ه احاله ایله انفکاك وخطوهٔ هجومنی (حویزه)یه آتەرق اورالرینی ده بالتسخیر برخیلی بی گناهی اهلاك ایتدی .

(۹۱٦)ده اوزبك حکمداری (شیبك خان) خراسان دیارینه تعرضه شتابان اولمسیله شاه فوق العاده غضبناك اولەرق همان مکمل براردو ایله یوله چیقدی که شیبك بر بیوك قلعه دروننده اقامت ایتمکده ایدی .

بنابرین قلعەنك هرطرفنی صارەرق شدتله تضییقه باشلادی .

شو قدر وارکه ایام محاصره آیلرجه اوزادیغی حالده قلعەنك متانت ورصانتنه قارشی هیچ برشی یاپه‌مدیغندن دشمنی لطائف الحیل ایله خارجه چیقارتمق ایچون چکلدی . شیبك بوحیلەیی ا کلایه‌میه‌رق عقب کیرلکه تاقیشمش ایسه‌ده قلعەدن ایکی قوناق مسافه قدر آیریلیر آیرلمز شاه اسماعیل بغتةً گری یه دونەرك خصمنی برطار محلده صقیشدیردی .

و بلا افاتهٔ وقت شدتلی بر هجوم ایدرك اون ایکی بیك اوزبکی وشیبك خانی قتل ایتدی .

شیبکه زیاده‌سیله حدتلنمك حسبیله اتلافیله بردرلو تعدیل عداوت ایده‌مدیکیچون باشنك طاسندن بر قدح یاپدیرمغله اونکله دائما شراب ایچردی!!!

خانك خراسانه ورودنده بعض محلّار اهالیسی تصلبه تبعیت ایتمش بولندقلرندن بونلری کاملاً اعدام ایتدیردی‌که ایچلرنده پك چوق علما واتقیا وار ایدی .

هراتلیلر بیله بر درجه‌یه قدر بی طرف طورمشلر ایکن مجرد دفع صائل ایتدکلرندن طولایی بغیر حقٍ اتهاملرینه حکم ایدرك زوالیلرك چوغنی محو ایلدی .

مع مافیه اجرا ایتدیکی بونجه مظالم یتشمیورمش کبی کندیلرینی همیشه ساطور قضا آلتنده بولندیرمق ایچون معهود ابدال دده بکی جلب وخراسان و توابعنه والی نصب ایله عودت ایتدی .

(۹۱۷) ده ماوراء النهرك فتحی ایچون جنود بی پایان ایله حرکت وجیحون کنارلرینه مواصلت ایدنجه اوزبکلر سیل العرم کبی اوکنه کلان معموره‌لری زیر وزبر ایدرك کلمکده اولان بو بلالی صاحب خروجه اطاعتدن بشقه جای سلامت اولمدیغنی بیلدکلریچون در حال استیمان ایتدیلر .

بو استیمانلرینی قبول وقلیج چکمکه حاجت قالمقسزین ماوراء النهرك اکثر مدائن معموره‌سنی ضبط ایتدکدن وبلخ قطعه‌سنك اداره‌سنی (بیرام بك) ه تودیع ایلدکدن صکره عراق طرفنه تحویل رایت عزیمت ایلدی .

روم حدودینه مواصلتنده تکه‌لو ترکمانی طائفه‌سندن

اون بش بیك آتلی رئیسلری (شاه قولی) نك قوماندهسنده بولندقلری حالده خدمتنه کلدیلر که رومده بك چوق محللری غارت ایتمشلر و کلیرلر ایکن بر بیوك تجار کاربانی اورەرق بش یوز قدر بنی اولدیرمشلر ایدی .

شاه خدمت ایتمك اوزره کلملرندن طولایی ممنون اولمقله برابر تجار کاربانی اورملرینه حدتلنەرك شاه قولی‌یی اعدام و قصور سواریلری اوته یه بری یه اعزام ایتدی .

ماوراء النهرك تماماً ضبطی جملهٔ آمال و مقاصدندن ایسەده او اراق عراقدن آیرلمغی مناسب کورمدیکیچون الك جسارتلی قوماندانلرندن (نجم ثانی خان) ی کلیتلی عسکر ایله جهات مجبوثەیه یوللادی .

کابل وغزنه حکمداری (بابر پادشاه بن شیخ عمر) ذاتاً سطوتندن اورککده بولندیغندن بیان مطاوعت و عسکرینی مستصحباً نجم ثانینك نزدینه کلەرك عرض معاونت و مظاهرت ایلمکله ایکیسی برلکده (دربند آهنین) دن مرور ایلدیلر .

و (قرشی) قلعهٔ مشهورەسنه بالهجوم ایچندەکی اوز بکلری قلیجدن کچیردیلر .

قرشیدن (عجدوان) ه کتدیلر که شیبك خانك اوغلی (محمد تمر خان) پدرینك انتقامنی آلمق ایچون

عم زاده‌سی (عبید سلطان) ایله بالاتفاق قهرمانلغنه کووه‌نان بیکلرجه اوزبك فدایيلریله غجدوانده نجم ثانی‌یی بکله‌مکده ایدی .

وقتاکه ایکی اردو قارشیلشدی . نجمك طوتدیغی موقع غایت مناسبتسز بولنمق ملابسه‌سیله بابر پادشاه حربه باشلانمامسنی اخطار ایتمش ایکن قبول ایتمدیکندن فرقهٔ سرخسران هجومه باشلادیلر .

فقط اوز بکلرك مدافعهٔ بهادرانه‌لرینه طیانه‌مدقلرندن دوچار هزیمت کلیه اولدیلر .

بو محاربهٔ خونریزانه‌ده نجم ثانی خان و بیرام بك ایله ذها بر چوق خانلر افتادهٔ خاك ممات اولوب بابر پادشاه دخی توابع جزئیه‌سیله کوجله یقاپی قورتاره‌بیلمش ایدی .

بو غلبه اوزرینه محمد وعبید خانلر خراسانه کلملریله ابدال دده بك بلا مقاومت فرار ایتدیکندن خراسان وملحقاتنی کاملاً آلدیلر .

بو مدهش خبر قره باغده شیبك خانك قفاسندن معمول قدح ایله نوش رحیق صفا ایتمکده اولان شاه اسماعیله واصل اولنجه درعقب آیله‌رق جمع ایده‌بیلدیکی عسکری مستصحباً خراسان اوزرینه یوریمکه باشلادی .

خانلر شاهك بر آتشپارهٔ حدت کسیله‌رك کلمکده

اولدیغنی ایشیدر ایشمز خراسانی ترك ایله غجدوانه چکلدیلر .

بنابرین خراسانی استرداد ایله اوزبکلره معاونتده بولنمش اولان قبائلی کاملاً طعمهٔ شمشیر وابدال دده بکی محاربه ایتمکسزین قاجمسنه مجازاةً قادین قیافتنده بر مرکبه بندیروب ازقه واسواقده تشهیر ایتدیرمشدر .

بر مدت هرانده اقامتله آسایش وامنیتی تماميله اعاده و توثیق ایلدکدن وسرآمدان خانادن (زینل خان) ی خراسانه و (دیو خان) ی بلخه والی تعیین ایتدکدن صکره عودت ایتدی .

شاهك بو صىرهلرده عراق عجمده، عراق عربده، ماوراء النهرده و سائر قطعات و اقالیمده حکم و نفوذی بر درجهٔ بالاده اولوب اورتهلق بیم حسام قهریله لرزهناك اولمقده ایدی .

كاه جبراً و كاه استمالتله نشر وتعمیمنه چالیشدیغی مذهبه فریفته اولان خلقك مقداری دخی میلیونلره بالغ اولمش ایدی .

بو تدبیردن مقصدی ایسه (یاوز سلطان سلیم) ك مقصد اتحادی استحصال ایچون شرقده صرف ایتمکده اولدیغی اقدامات متمادیه‌یی جهت ایرانیه‌جه نتیجه‌سز براقدیرمقدن و بو صورتله یعنی تباین مذهب سایه‌سنده

تأسیسنه موفق اولدیغی دولتی خللدن وقایه ایتمکدن عبارت ایدی .

ایشته شو مباینتک حیلولتیله درکه جناب سلیم مقصد مذکورك اسباب حصولندن اوله‌رق حکومت مصریه‌یی محو ایله ام دنیا وحجازی زیرلوای اتحادینه آلمش ایکن شاه اسماعیلی چالدرانده برکره چارپمقدن بشقه عجمستانجه برشیئه موفق اوله‌مامش ایدی .

هرنه حال ایسه سلطان سلیم اجراسنی اوته‌دنبری تصمیم ایتدیکی عجم سفرینك مقدماتندن اوله‌رق عثمانلی طوپراغنده موجود اولان قرق بو قدر بیك سرخسرك اعدامی حقنده اطرافه امرلر و یردکدن صکره اردوی همایونی بالاستصحاب یوله چیقدی که بو حرکت عسکریه (٩١٠) سالنده وقوع بولمش ایدی .

پادشاه کیفیت حرکتلرینی شاهك طوتیلان بر جاسوسنه تودیع ایلدیکی برنجی مکتوبیله خصمنه اشعار ایتدیلر .

واردودن قرق بیك نفرینی سیواس جهتلرنده براقه‌رق بو تقلیل قوت ماده‌سنی‌ده — او زمانلرجه عادت اولدیغی وجهله — بر طرز فاخرانه‌ده بشقه‌جه بیلدیردیلر .

شاه دخی بو مکتوبلره قارشی بالمقابله بر طاقم مفاخرات عجمانه ایله مملو اوله‌رق یازدیغی جوابنامه‌یی کوندردی‌که

قاصد پادشاهه (يصى چمن) موقعنده ملاقى اولمش ايدى.

پادشاه مكتوبى اوقور اوقومز فوق الغايه غضبناك اولەرق قاصدى قتل ايتديردكلرى مثللو تهديدآميز بر مكتوب دها تسيار و « بز عسكرمزك كثرتندن قورقيوب قارشيمزه كلمكز ايچون قرق بيكى افراز و توقيف ايلمش ايدك. بوندن صكره دخى مقابلەمزه چيقمز ايسەك قادينلر كبى نامردسك !» كلماتنى علاوهٔ گفتار ايلديلر.

وايلر يلەمكه باشلايەرق الده ايديلان عجملرى اعدام ايتديرديلر.

برى طرفدن شاه اسماعيل بو صوككى مكتوبى آلنجه تداركات حربيەسنى اكمال ايدرك عثمانيلرى قارشيلامق ايچون چالدران صحراسنه طوغرى حركت ايتدى.

بوخبر پادشاهك واصل سمع اطلاعى اولدقده همان يرندن قالقەرق چالدرانه يتيشديلر.

موقع حرب آسيا طوپراغنده اولمق حسبيله — قانون عثمانى وجهله — اناطولى واليسى (خادم سنان پاشا)يى صاغ وروم ايلى واليسى (حسن پاشا)يى صول جناح قوماندانلقلرينه مأمور ايدرك عسكرك آرقەسنى يوك دوەلرى وآغرلقلر ايله سد و(شادى پاشا)يى ساقەيه وشهسوار زاده (على بك)ى چرخەيه تعيين ايتديلر.

وكنديلرى ده مركز قوماندانلغنى درعهده وبيوك

طوپ عربه‌لرینی یکدیکرینه زنجیرلر ایله باغلاتدیره‌رق و کندی اوکلرینه دیزدیره‌رك آره‌لرینه یکیچری صفلرینی ترتیب بیوردیلر .

وزیر اعظم هرسك زاده احمد پاشا ، وزیر ثانی دوقه‌کین زاده دیکر احمد پاشا ، وزیر ثالث مصطفی پاشا معیت جهانکیرانه‌لرنده بولنمقده ایدی .

شاه اسماعیل بو ترتیبی کورنجه عثمانلیلرك قلبکاهنه ظفر بولمقدن مأیوس اولمغله میمنه‌یه کچه‌رك مرکز قوماندانلغنه نجم خانی ، میرعبدالباقی‌یی ، علامهٔ جرجانی احفادندن سید شریفی تعیین ومیسره‌یه‌ده دیار بکر والیسی (سردار استاجلو محمد خان)ی مأمور ایتدی .

ایکی طرف عسکرینی بوصورتله ترتیب ایلدکدن صکره شاه عثمانلیلرك میسره‌سی اوزرینه هجوم ایلدی .

بو هجوم اول درجه شدتلی ایدی‌که بندیکی آتلر تلف اولدقجه و یاخود بایلدقجه دیکرینه بنه‌رك بووجهله یدی آت دکشدیرمش واك دهشتلی تهلکه‌لره اوغرامش ایکن اصلا روکردان اولمامشدر .

سردار محمد خان میمنه‌یه هجوم ایتمش ایسه‌ده عثمانلیلر وهلهٔ اولیده یرندن قلدامیوب سرخسران برقورشون منزلی قدر تقرب ایدنجه بیوك طوپلرله بردن آتش

ایغلریله محمد خان ایله اولاد ومتعلقاتنی خاك مركه سردیلر .

بوصره‌ده‌شاه اسماعیل (حسن پاشا) نك فرقه‌سنی فنا حالده تضییق ایتدیكندن مالقوچ زاده بالی بكك اوغلی صوفیه محافظی علی بك، سلستره محافظی طور علی بك، موره محافظی حسن بك، شجعان امرادن پرویز بك، سلیمان پاشا، بورگج زاده مصطفی بك، اسكندر بك مقتول اولدقلری كبی حسن پاشا دخی جریحه‌دار اولەرق قوماندایه اقتداری قالمدیغندن موقع حربدن چكیلیر چكلمز وفات ایتدی .

پادشاه میسره‌نك اوغرادیغی فلاكتی كورنجه درعقب یكیچریلری هجوم وعجملری رجعته مجبور ایتدیردیكندن شاه ساقه‌یه یوكندی .

فقط دوه‌لر ایله عربه‌لرك وچادرلرك اره‌زینه دوشه‌رك عسكرینك آتلرینك ایاقلری زنجیرلره، ایپلره طولاشدیغندن وعثمانلیلر اوصره‌ده هرجهته شدتله هجوم ایلدیكندن شاه اوموزندن مجروح اولدیغی حالده خواص اتباعی واسطه‌سیله پك مشكلاتله تبریزه واورادن دركزینه قدر فرار ایتدی .

شاهك قاچمسی اوزرینه عجملر كاملاً پریشان اولدیلر .

بو هزیمت آره‌سنده شاهك حرمی بعض خانلرك حرمیله قید اسارته کرفتار اولدیغندن پادشاه قادینی — فتوای علما ایله — تاج زاده جعفر چلبی‌یه تنکیح ایتدیرمش ومؤخراً شاه طرفندن طلب قلنمش ایسه‌ده جواب رد ویرلمش ایدی .

عثمانلیلر بعدالمحاربه تبریزه وبعض ممالك ایرانیه‌یه کیره‌رك عودت ایتدیلر .

شاهك بومغلوبیتك تأثیریله حدت وشدتی واسکی خونریزلکی کسب سکونت واعتدال ایلمکله مشغله‌سنی تشکیل مجالس باده‌یه حصر وقاعدهٔ هرچه بادا باده اتباع ایتمش ایدی .

بو کوشکلکك نتائجندن اوله‌رق حکومت صفویه‌نك خصم قویسی اولان اوزبکلر انتهاز فرصتله خراسانه هجوم ایلدکلرندن ارکان دولتك تنسیبیله اوغلی (طهماسب) ی خراسانه مأمور وفقط هنوز صبی بولنمق ملابسه‌سیله (امیر سلطان) ی مشاور واتابك تعیین ایتدی .

بو تدبیر ایله خراسانك حال اغتشاش وتذبذبی ازاله ایدیله‌بیلمش ایسه‌ده سلطان سلیمك تبریزدن چکلدکدن صکره دیار بکری ضبط ایلدیکی خبر آلندیغندن وبرنمایش عسکری اجراسیچون دیار بکر حدودینه طوغری کیتمسی

بعض مستشارلرى طرفندن اخطار قلنمش اولديغى حالده چالدران ضربه سندن هنوز بلنى طوغرلده جق زمان كلمه‌ك حسبيله بو اخطاره التفات ايتمديكندن اجلى يأسله رقات دها عيش ونوشه دوام ايلدى .

و بو ضعف وانحطاط سائقه سيله شروان حاكمى (شيخ شاه) وسائر ملوك مجاوره ايله عقد مصالحه قيلدى .

فقط (مازندران) و (رستمدار) قطعه‌لرينك حكمدارلرى ويركولرينى و يرمكدن استنكاف ايتمرله تأديبلرى چون برفرقه ايله (زينل خان) ى كوندرديكندن حكمدارلر ايشك ايلرو يسنه كيتمه‌رك تأخر واقعه‌دن طولايى بيان معذرت وجزيه‌لرينى ادايه مسارعت كوسترديلر .

ايشته بو استمالت وتهديد ايله حكام وامرا حكومت متبوعه‌لرينه قارشى خوف ورجا بيننده بر حركت اتخاذ ايتمشلر و بونلردن كيلان حكمدارى (سلطان احمد) ايله شيخ شاه بالذات كله‌رك تأييد مخادنت ايلمشلر دركه كنديسى اوزمان تبريزده اوطورمقده ايدى .

حكمدارلرك كوستر ديكى بو معامله‌ٔ عبوديتكارانه‌دن ممنون وبنابرين تكرار ايشه باشلامق خصوصنده غيرتى افزون اولمغله (٩٢٦) ده اصفهانه كيدرك واليسى (خليل سلطان) ى قتل و يرينه (چچكلو على سلطان)ى

نصب ایتدکدن صکره طهماسبه معین وظهیر اولمق اوزره صداقت و بسالتنه اعتماد ایتدیکی امراسندن (دورمش)ی برفرقه ایله خراسانه کوندردی .

(۹۲۷) ده کرجستان حکمدارلری طریق سرکشی‌یه سلوکه باشلاملریله همان نخجوانه بالعزیمه (دیوخان) ی مکمل برفرقه ایله کرجستانه یوللادی .

دیو خان مسماسنه مطابق اوله‌رق حقیقةً بر دیو خونخوار اولمغله حکمدارلر دوچار هراس اوله‌رق عرض ندامت ومطاوعت ایلدیلر .

(۹۳۰) ده نخجواندن حرکت واثنای راهده شیخ شاه ایله ملاقات ایتدکدن صکره اردبیله و اورادن هراته عزیمت ایتدی .

داخل ممالکنی بو وجهله کشت و کذار و کتائب منهزمه‌سنك اصلاح وتنسیقنه امراسیله برابر حصرافکار ایله چالدران مغلوبیتندن طولایی جبر مافات امکاننی استحصال ایتمکله مشغول ایکن مبتلا اولدیغی خسته‌لقدن رهایاب اوله‌میه‌رق (۹۳۰) سنه‌سی رجبنك اون طقوزنجی کونی ترك دغدغهٔ حیات ایلدی .

۳۸ ییل معمر اوله‌بیلمش و مدت سلطنتی ۲٤ سنه امتداد ایتمشدر .

نعشی اردبیله نقل وجدی صفی الدینك یانه دفن ایدلدی .

صلبندن درت اوغلی دنیایه كلمش ایدی .

اسملری شونلردر :

« طهماسب ، القاص میرزا ، سام ، بهرام » .

طهماسب پدرندن صكره نائل تاج وتخت اولوب غیر توران شاهان ایرانیاندن ایدی .

القاص میرزا طهماسب ایله اره‌لرنده دوشن تضاد واختلاف اوزرینه (قانونی سلطان سلیمان) ك عهد عالیسنده استانبوله كله‌رك دخالت ایتمش وتشویقات واقعه‌سنك تأثیریله شهریار رستم صولت عجمستانه عزیمت ایلمش ایدی .

هر نه حال ایسه شاه اسماعیل قوهٔ بازوسیله قوجه بر دولت تأسیسنه موفق اوله‌رق ملوك صفویه‌نك برنجیلكی شرفنی احراز ایتدیكی كبی قهرمانلقجه دخی ایران شاهلر-ینك برنجیلرندن ایدی .

فقط غایت خونریز وبی‌رحم ایدی .

— مشاهیر اسلامك التنجی جزؤینك محاكمه‌سنده‌ده بالمناسبه افاده ایتدیكمز وجهله — یاوز سلطان سلیمك استحصالنی اقدس وظائف عد ایلدیكی اتحاد ماده‌سنك جزیرةالعربجه نتیجه‌سز قالمسنه (امام مطهر) وبلاد

شرقیه‌جه ثمره پزیر اوله‌مامسنه شاه اسماعیل سبب اولمش ایدی .

حکومت مصریه‌نك محوندن صکره عثمانلیلرك قارشیسنده التمش سنه قلیج صاللامقدن چکنمیان امام مطهر ظهور ایتمامش اولسه ایدی عثمانلی دونمالرینك لوای فوز احتوالری حبشستان، سودان، شحر، مکلا، هند دکزلرنده بر تموج موقت ایله اکتفا ایتمیه‌جکی مثللو شاه اسماعیل دخی دعوای مذهبله القای تفرقه‌یه موفق اولمسه ایدی ایران وتوران داخل رایت اتحاد ایدلمش کیتمش ایدی .

بوجهتله شاه مقصد اتحادك اوکنه برسد حائل اولمغله عالم اسلامیتی ایجه تزلزللره اوغراتمش ایدی .

برده مطهر دیار عدمه کتدکدن صکره عداوتنی خاندانه میراث براقدیغی کبی شاه اسماعیل ده کندلك وفاتندن صکره خصومتنی وخاصةً چالدران وقعه‌سنك اخذ انتقامی خدمتنی طهماسبه واوده اخلافنه ترك وتودیع ایلدیکیچون سنه‌لرجه ایران سفرلرینك آردی آره‌سی کسیلمامش ایدی .

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزء ۱۶ | طابع و صاحبی : مهران

عبدالرحمن الاموی

—

(عبدالرحمن بن معاویه بن هشام بن عبدالملك بن مروان الحکم) اندلس قطعه سنده دولت منقرضهٔ امویه نك احیاسنه موفق اولان قهرمان بی عدیلدر .

عباسیلرك صاحب دعوتی بولنان (ابو مسلم خراسانی) نك سوق ایتدیکی اردولرك مهاجمات شدیدهٔ متتابعه سندن تحصل ایدن ارتعاشات ایله سوریه ده رهین اندراس وانقراض اولان مبنای سلطنت امویه نك اندلسه نقل ایتدیکی انقاض بالیه سیله ایکی بچوق عصردن زیاده پایدار اولان دیکر بر بنای دولت انشاسنه موفقیتی کندیسنه بر اشتهار ابدی احراز ایتدیرمشدر .

حقیقت حالده ابو مسلم کبی ؛ عبدالله السفاح کبی ایکی داهیهٔ دهیانك سیلابهٔ قهر ونکالی اوکندن قاچه رق بونلره قارشی دولت امویه یی احیا ایدیشی قولایلقله حاصل ایدیله بیله جك ایشلردن دکلدر .

على الخصوص بو امر عظیمك حصولنه تشبث ایتدیکی زمان اورته‌لق بر انحلال کلی‌یه اوغرایوب التی یوز بیك کشینك خاك سیاه مرکی اوزرینه دوکیلان قانلریله سوریه، عراق عرب، عراق عجم بر سلخ‌خانهٔ بلا منظرهٔ مدهشه‌سنی آلمش ایدی.

ابو مسلمك طاغلر طیانمیان شدت حملاتیله خراسان وتوابعی طرفداران امویه‌نك بر مشهد فجیعی حکمنه کیرمکده ایدی.

سرآمدان جنکاوران عباسیاندن (ابو عون) ایله (عبد الله بن علی) نك قوماندهلری تحتنده بولنان دهشتلی اردولر زاب نهری کنارلرنده استحصال ایتدکلری مظفریاتك سائقهٔ شوق وابتهاجیله سیل العرم کبی دمشق صحرالرینه آقوب کله‌رك اوکلرینه تصادف ایدن فرق امویه‌یی اعماق عدمه کچیرمکده وخلفای بنی امیه‌نك خاتمه‌سی اولان (مروان بن محمد)ك رأس مقطوعی نیزهٔ مصیبت اوزرنده کزدیرلمکده ایدی.

دیکر طرفدن بصره‌ده (سلیمان بن علی بن عبد الله بن العباس) عباسیلرك مخالفلرینی قلیجدن کچیره‌رك ایاقلر آلتنده سوزندیرمکده و بومعاملهٔ قهریه‌دن یالکز دیریلرك وجودلری دکل اولولرك بیله زوایای مقابر فناده محتجب اولان کمیکلری حصه دار اوله‌رق ملوك سالفهٔ امویه‌نك

مزارلری حفر ایله عظم رمیملری چیقـارلوب آتشـلره آتلمقده ایدی .

ایشته گنج عبدالرحمن بویله قورقنج برهرج ومرج آره‌سنده سرنوائب زده‌سنی اطرافنـده طولاشمقده اولان سیوف مماتدن قورتاردقدن صکره اندلسه‌فرارایله امویلرك اوغرادیغی مصائبه قارشی جبرمافات امکاننی استحصال ایتك ایچون بردولت مستقله تشکیل ایتدی .

خاندان سـلطنتك بر بر محو واتلاف ایدلمکـده بولنـدیغی صره‌لرده صاحب ترجمـه (ذات‌الزیتون) ده بولنیور ایدی .

نوبت مرگك کندیسـنه کله‌جکنی ا کلار اکلامز صداقت وحمیتلرینه اعتماد ایتدیکی توابع خاصه‌سـندن بش اون آتلی ایله فلسطینك وسـیع چوللرینه فرار و بر موقعده اختفا ایتدی .

حال انحلالك ختـامنده دولت عباسـیه طرفنـدن امویلرك نائل عفو عمومی اولدقلری اعلان قلنمش وبناءً علیه اثبات وجود ایتمکه نیت ایتمش ایســه‌ده آره‌دن برآز زمان کچر کچمز تجدد خصومتله اعـلان واقعك کأن‌لم یکن حکمنــده طوتیـله‌رق نهر ابی فطرسـده دوکلمکده اولان دماء امویه ایله نهرك قزل ایرماقدن نمونه‌نما اولد . یعـنی خـبر آلمغـله بولنـدیغی مـوقعی ترك ایله افراد

عائله‌سنی مستصحباً فرات کنارنده برکویده مختفی اولدیکه اواثناده بقایای امویه‌نك تحری واتلافنه مأمور اولان بر سواری فرقه‌سی کمال استعجال ایله کویه طوغری کلمکده ایدی .

مخدومی (سلیمان) که اووقت درت یاشنده ایدی اوطوردقلری خانه‌نك خارجنده اوینامقده ایکن سواریلرك تقربنی کورنجه «یاابت! یاابت!» فریادینی لاقردی سو- یلمکه مقتدر اوله‌میه‌جق برآغلایشله بالتکرارهمان قوشوب پدر نوائب دیده‌سنك یوننه صارلدی .

عبدالرحمن چوجغك بوتلاشنه برمعنا ویره‌میه‌رك استفسار حال ایده‌جکی آنده کوچك برادرینك «النجات! النجات!» دیو آجی آجی باغیرمقده اولدیغنی ایشیدنجه دیشاری‌یه فرلادی .

سواریلر ایسه خانه‌نك اوکنده‌کی صحرانك منتهاسنه قدر یتیشه‌رك اللرنده‌کی سیاه بیراقلرله قاره بلوطلرکبی کلمکده ایدیلر .

عبدالرحمن بوقاتل الاینك جاننه قصد ایتمك اوزره هجومنی کورنجه درحال اوغلنی وقیز قرداشلرینی آزادلیسی (بدر)ك حمایه‌سنه بالتودیع برادریله خفیاً دیکر برخانه‌یه انتقال ایتدیکندن سواریلر اسکی خانه‌یی احاطه و تحری ایدرك چوجقلردن بشقه کیمسه‌یی بوله‌مدیلر .

بكى خانه صاحبى محمدلر بنى كيزلەمك خصوصنده حميت واقدام كوسترمش ايسەده ابناى جنسنه اهانتى فضائل انسانيەدن عد ايدن بر شخص نصاسه ايشه مطلع اولەرق سواريلرك قوماندانه معلومات وبرديكندن بغتةً ايكنجى خانەيده صاردىلر.

جسور عبدالرحمن ايله برادرى دشمنلرينك اياقلرى آلتنده قالمقدن ايسه ياقاچه يالك وياخود شرفلى برصورتله اولمك ايچون اللرنده برر شمشير جانستان اولديغى حالده ديشاريه چيقەرق دشمنلرينك آرەلرندن ييلدرم كبى بالمرور خانەنك قربندەكى فراته آتلديلر.

سواريلر عباسيلر طرفندن كنديلرينه امان ويرلديكنى وبنابرين كرويه دونملرينى اكلاتمغه چالشدقلرى عرەده عبدالرحمن يوزەرك قارشى يقەيه كچەبيلدى.

فقط برادرى زيادەسيله يورلمق وايلرويه كيتمكه غيرت ايتسه تماميله قوتى زائل اولەرق غرق اولەجغنى اكلادق حسبيله كرى يه دونديكندن خونخوار حريفلر زواللى يى قتل ايتديلر.

عبدالرحمن كوزينك اوكنده اجرا ايديلان بو وحشيلكدن طولانى داغدار اسف اولديغى حالده درويش ذى وقيافتنده سمت مغربه رو براه اولمش واختيار سفر دورا دور ايله افريقيەيه وارمشدركه حميتلى بدر

ولی‌نعمتنك اوراده بولنـدیغنی خبرآلمسیله مؤخراً اوغلنی، وقیز قرداشلرینی نزدینه کتیرمش ایدی .

بونلرك سـالماً مواصلتلری عبدالرحمنـك غیبـوبت برادردن تحصل ایدن یأسنی تعدیله مدار اوله‌بیله‌رك وقتنی اولدقجه راحت وامنیت ایچنـده کچیرمکده ایکن برخـبر دهشت اثر جمله‌سنی یکیدن مغموم ومکدر ایتدی‌که اوده خصمای قویه‌سندن (عبدالرحمن ابن ابی حبیب بن عبدة - الفهری) نك کندیسنی آره‌مقده بولنمسی ایدی .

بوجهتـله افریقیـه‌ده امتـداد اقامتی یقـابی اله ویره‌جکنی استـلزام ایده‌جکنی اکلادیغیچون چوجقلری ینه بدر ایله براقه‌رق بربرستانه طوغری فرار و(نکناسه) قبیله‌سـنك یانه قاچه‌رق اوراسـنی اتخاذ جای قرار ایلدی .

شـوقدر وارکه نکناسه‌لیلر غایت وحشی وخونریز آدملر اولوب ایچلرنده یشـامق غیرقابل اولدیغی کبی ابن ابی حبیبك نکناسه‌یه کوندردیکی جاسوسلرك‌ده تحریاته باشلادقلرینی خبرالدیغندن اوراسنی دخی ترکله زناتیلرك مملکتنه کتدی .

زناتیـلرکه غریب نواز ومهمان پرور برقبیـله ایدی عبدالرحمنی مع‌الممنونیه قبول وحمایه ایلدیلر .

باخصوص رئیسلری اولان (انوقره) خصلت جود

وكرمله متحلی برذات اولدیغندن حقنده پك بیوك حرمت ورعایت كوسترمش وآیلرجه خانه‌سنده مسافر ایتمش ایدی .

زناتیلره قاچدیغنی ابن ابی حبیب استخبار ایدنجه قتلنه مأموراً همان برسریه كوندرمش ایسه‌ده بونلرك مملكته وصوللریله خانه‌یه دخوللرنده انوقره‌نك حرمی مهمان نجابت نشانی بریره صاقلایه‌رق ایادیٔ جلادانه‌لرینه دوشمه‌سنه سبب اولمق وظیفهٔ انسانیت پرورانه‌سنی ایفا ایلمشدر .

بوجهتله عبدالرحمن صكره‌لری نائل سلطنت اولدیغی وقت انوقره وحرمنی اندلسه جلب ومأمولرینك قات قات فوقنده اوله‌رق لطف واحسانه مستغرق ایتمشدر .

عبدالرحمن براز مدت انوقره‌نك حمایه‌سیله اوراده قالدقدن صكره اندلس قطعه‌سنه عزیمتله تسلطن ایتمكی بالتصمیم قطعهٔ مزبوره‌ده‌كی امویلره بدره تودیعاً بیعتی حاوی ورقه‌لر كوندرمشدركه او وقت اندلس حاكملكنده بولنان (یوسف بن عبدالرحمن الفهری) فرانسه حدودنده قانلی محاربه‌لر ایله اوغراشمقده ایدی .

اندلس ایسه طرفداران عباسیدن خالی اولوب

اهالی کاملاً دولت منقرضهٔ امویه‌یه فرط محبتله مجلوب ایدی .

بدر حامل اولدقلری مکتوبلری مرسل الیهلره تسلیم ایدنجه جمله‌سی ازجان ودل اجابت ایتدیلر .

و برخیلیسی متعدد کمیلره راکب اولدقلری حالده افریقا ساحللرینه شتاب ایله عبدالرحمنی الوب اندلسه دوندیلرکه وقعه‌نك زمان جریانی هجرتك (١٣٨) نجی سالنه مصادف ایدی .

عبدالرحمنك منکب لیمانه مواصلتی خلق بیننده شایع اولنجه (اشبیلیه) رؤساسی واوائناده حاکملری (صمیل)دن دلکیر اولان یمانیه طائفه‌سی بیعت ایلدیلر .

منکبدن حرکتنده عاملردن (عیسی) وشدونه‌یه مواصلتنده عاملی (غیاث بن علقمة اللخمی) ومورورویه عزیمتنده عاملی وسکنه‌سی کذلك بیعت ایتدیلر .

اندلسلیلرك بومیلان فوق العاده‌لری اوزرینه مورورده ایجه عسکر تحشد واجتماع ایتدیکندن مقر حکومت اولان (قرطبه) شهرشهیرینك تسخیری ایچون قوهٔ مجموعه‌سنی آله‌رق یوله چیقدی .

بری طرفدن یوسف بن عبدالرحمن الفهری خصمنك منکبه ورودنده فرانسه حدودنده باشلادیغی محاربه‌یی

ترکله قرطبه‌یه یقین بولنمق ایچون (طلیطله) طرفلرینه کلەرك نتیجهٔ حاله انتظار ایتمکده بولنمش ایدی .

دشمننك قرطبه اوزرینه یوریمکده اولدیغنی استخبار ایدر ایتمز (صمیل) ایله همدست وفاق واتفاق اولەرق اردولرینی بالاستصحاب قرطبه‌یه کیردیلر .

فقط عبدالرحمنك آندقجه بیومکده اولان اردو - سیله قرطبه‌یه تقربنی ایشتدکلرندن دفع صائل ایده‌بیلمك مقصدیله استقبالنه مسارعت کوستردیلر .

وقتاکه فریقین تلاقی ایلدی . عبدالرحمنك وقوع بولان مهاجمهٔ شدیده‌سی اوکنده قرطبه‌لیلر پریشان اولدیلر .

برحالده‌که یوسف وصمیل بیك مشکلاتله ساحهٔ کیرو- داردن قورتیلوب بریسی ماردەیه ودیکری (شوذر)ه فرار ایله تخلیص نفس ایده‌بیلدیلر .

عبدالرحمن بومظفریت عظیمه‌یی متعاقب بلا مانع قرطبه‌یه پای انداز سطوت اولەرق دارالاماره‌یه نزول واعلان سلطنت ایلدی .

بناءً علیه بالجمله اندلس عاملری بیعت ایتدکلرندن دولت منقرضهٔ امویه بوصورتله اندلسده یکیدن تأسس وتشکل ایتدی .

بووقعه اوزرینه خلیفهٔ عباسیه بیاغی اورکمش وخلا-

فتك یکی رقیب قویسنه هجومی قورمش اولوب انجق اندلسك بعدیتی جهتیله برشیٔ یاپه‌مامشدر .

عبدالرحمن که حزم واحتیاط ایله متصف برحکمدار بصیرت کردار ایدی مقام خلافت عباسیه‌یه معناً ارتباطنی کوستره‌رك غلیان وهیجانلرینی تسکین ایتمك مقصد دور اندیشانه‌سیله خلیفه‌نك اسمنی برمدت خطبه‌ده یادوتذکار ایتدیرمشدر .

عبدالرحمن بوصورتله مظهر استقلال اولنجه مشغله‌سنی ترفیه احوال برایایه حصر ایله ممالکنه یکیدن مقتدر وکارشناس والیلر، مأمورلر تعیین واسرا و پای تختنی حالاً واستقبالاً تعرض اعدایه مقاومت ایده‌بیله‌جك برحاله کتیرمك ایچون قرطبه‌نك اطرافنه برسور عظیم انشا ایلدی .

بوکبی مشاغل وامور داخلیه ایله اوقات کذار اولمقده ایکن (علا بن مغیث)ك خروجی کندیسنی سلاح قوشانمغه مجبور ایتدی .

علا افریقیه‌ده بطش ونجدتله نامور اولان قهرمانلردن اولوب عبدالرحمنك جلوسندنبری اختلال چیقارمق ایچون وقت کوزله‌مکدن خالی قالمز ایدی.

نهایت خلفای عباسیه‌نك ایکنجیسی اولان (ابوجعفر المنصور) دن آلدیغی امر اوزرینه (١٥٠) ده افریقیه‌دن

(باجه) شهرینه کیدرك وقاعدهٔ آل عباسه اتباعاً سیاه لباسلر کیه‌رك خلق خلافت عباسیه نامنه بیعته دعوت ایتمکه باشلادی .

بو دعوت تمرداز ذی اشتهار ابومسلم خراسانینك خاندان عباسیه‌یه بیعت امرنده اظهار ایتدیکی دعوت وقیامك شدتنی آکدیریور ایدی .

اهالی ایسه فوج فوج کله‌رك عرض تابعیت ایلمکده و بو جهتله ارباب قیامك اردوسی دقیقه کچدکجه بیومکده ایدی .

عبدالرحمن فطرةً متصف اولدیغی مکانت قهرمانی اقتضانجه ایشه لزومندن زیاده اهمیت ویرمامك ایسته‌مش ایسه‌ده تجربهٔ فسادك کتدکجه برطوفان بلا شکلنه کیرمك استعدادینی آلمقده اولدیغنی اکلادیغیچون کلیتلی براردو ایله بالذات قرطبه‌دن حرکت ایتدی .

علا کیفیتدن خبیر اولنجه باشنده‌کی بیکارجه اختلالجی ایله قارشی‌یه چیقدی .

یکدیکریله تلاقیلرنده غایت شدتلی برمحاربه‌یه کیریشدیلر .

عبدالرحمن مغلوب اوله‌جق اولور ایسه بونجه تکلفلرله تأسیس ایتدیکی دولتك کلیاً محو ومنقرض اوله‌جغنی

وخاندان امویەنك یەمزلقهٔ ادبارە دوشەجكنی بیلەرك جاننی فدا ایدرجەسنە چالیشیر ایدی .

علا عبدالرحمنە غالب كلیر ایسە قوجە برقطعەنك حكمداری اولمق كبی برنباهت ابدیەیی قزانەجغنی تفرس ایلە جانسپارانە قلیج صالللار ایدی .

ایشتە ایكی طرفك قوماندانلری بوحسلرایلە متحسس اولدقلری و برنجی طرفك عسكری امویلكك حصول بقاسی، ایكنجی طرفك عسكری عباسیلرك تأیید واعتلاسی آرزولریلە صوك درجەدە غلیانە كلدكلری حالدە میدان كارزاردە بربرلرینە مسابقت ایدرجەسنە بذل حیات ایلمكدن ذرە قدر بیلە چكنمزلر ایدی .

آتش محاربە برقاچ كون متمادیاً اشتعال ایلدكدن صكرە نسیم ظفر حكمدارك عسكری جانبنە وزان اولمغلە ارباب قیام دوچار انهزام تام اولدیلر .

علا ایلە بالجملە رؤساسی وعسكرندن یدی بیك كشی دیار عدمە كیتمش و بقیةالسیوف عقب كیرلر الندە واوتەدە بریدە برر برر محو اولمشدر .

عبدالرحمن بومظفریت عظیمەیی متعاقب علا ایلە رؤسانك رؤس مقطوعەسنی مزراقلرك اوزرینە طاقدیرە- رق ومقدما ابوجعفرالمنصوردن علایە كلان فساد آمیز برمكتوبی اختلاجیلرك آچدقلری بربیوك سیاه سنجاغك

بلاسنه آصدیره‌رق قیروانه ولورادن‌ده رغماً ابوجعفرك نزدینه تسیار ایتدی .

بو هزیمتدن خلیفه یانی اوركه‌رك « اكر آره‌مزده دكز اولمسه ایدی عبدالرحمنك الندن یقامزی قورتارمق كوچ اولور ایدی ! » دیمشدر .

وقعه‌نك ختامنی متعاقب (مطری) لقبیله معروف اولان (سعید الیحصبی) ایله شذونه عاملی (غیاث بن علقمة اللخمی)نك بالاتفاق علاءنك انتقامنی آلمق نیتیله (لبله) شهرنده خروج ایتملری كندیسنی بالسلاحه مراجعت ایتمك مجبوریتنده بولندیردی . بدایت امرده اهمال كوستره‌جك اولسه ایشك نه بیویه‌جكنی اسكی مسئله‌ده‌كی تجربه‌سیله اكلادیغنه ومع مافیه مطرینك باران بلا كبی اطرافه عسكرینی یایه‌رق اوصره‌ده داخل دائرهٔ اتحادی اولان یمانیه طائفه‌سیله اشبیلیه‌یه هجومنی استماع ایتدیكنه مبنی همان اردوسیله قرطبه‌دن قالقدی .

وسرعت تامه ایله یتیشه‌رك مطری‌یی وعساكر متفقه‌یی محاصره وتضییقه باشلادی .

مطری برقاچ دفعه قلعه‌دن خارجه چیقه‌رق هجوم ایتدیكی حالده عبدالرحمنك مقاومت شدیده‌سنه طیانه‌میه‌رق و برچوق تلفات ویره‌رك ینه قلعه‌یه قپاندی .

محاصرین كتدكجه شدتلرینی آرتدیره‌رق مملكته

ارزاق ومهمات ادخالنی منعه موفق اولدقلرندن مطری ایشه قانلی برمحاربه ایله نتیجه ویردیرمك ایچون برمعتاد قلعه‌دن چیقه‌رق هجومنی تکرار ایتدی .

فقط ایلك صدمه‌ده عسکری پریشان وکندیسی مقتول اولمغله بقیهٔ محصورین درحال قلعه‌یی تسلیم ایلدیلر .

عبدالرحمنك ابتدای مسئله‌ده کوستردیکی سرعت وشدتك تأثیریله غیاث بن علقمة اللخمی مطری ایله برلشمکه وقت بوله‌مدیغندن نتیجهٔ حاله انتظاراً اردوسیله شدونه‌ده اوطورمقده ایدی .

بوغلبه‌نك تأثیریله مائل صلاح وسکونت اولوب انجق حالیله براقلمش اولسه ایلریده تجدد فسادی مأمول بولند- یغنه وبنابرین شدونه ارباب اختلالنك تحدید جزای مایلیقی اهم والزم کوردیکنه مبنی غلبهٔ واقعه‌یی متعاقب شدونه‌یه توجیه رایت عزیمت ایتدی .

مملکتك پیشکاهنه مواصلتنده غیاث حبل المتین اطاعته اعتصام ایدوب فقط بواطاعت براطاعت ضرو- ریه وجعلیه‌دن عبارت بولندیغندن اصل باعث اختلال اولانلری اعدام ایتدیره‌رك اورالرده‌ده فتنه واغتشاشدن اثر براقمدی .

عبدالرحمن سیف صرامتی سایه‌سنده ملکنی شواوچ

قوتلى خصمدن قورتاردقدن صكره براز استراحت ايتمش ايسهده (كورهٔ جيان)ده حكمفرما ولمقده بولنان (عبدالله بن خراشة الاسدى)نك رفع علم اختلال ايلديكنى ايشيتديكندن كورهٔ جيانه برسريه يوللادى .

سريه بغتةً محلى شقاقى باصديرمه‌له محاربه‌نك ابتدالرنده پريشان وابن المفر كويان اولديلر .

عبدالله عسكرينك تاقميزلى اوزرينه نداملر اظهار يله استيمان ودخالت ايتديكندن عبدالرحمن اسائت واقعه‌سنى رهين عفو وصفح ايدرك مقصدينك اراقهٔ دم دكل ادامهٔ سلم اولديغنى فعلاً اثبات ايتدى .

بوغائله بتر بتمز ديكر برغائله دها تحدث ايتدى كه اوده (شنتريه)ده مكتب خواجه‌لكى ايتمكده اولان (شقنا بن عبدالواحد البربرى المكناسى)نك خروجى ايدى .

شقنا دساس وجسور برآدم اولوب حتى شوخروجنى انظار عموميه‌ده محق كوسترمك ايچون اولاد حسيندن بولنديغنى ادعا واصل اسمنك (عبدالله بن محمد) اولديغنى اعلان وانبا ايتمش ايدى .

ايشته بوتأثير معنوى سائقه‌سيله باشنه برچوق ساده دلان خلق جمع ايتمكه موفق اولديغندن وزمان ايسه علويلرك امويلره اولان خصومت وعداوتلرينك الك شدتلى زمانى اوله‌رق بناءً عليه بالذات شقنانك اوزرينه

کیدلمسی لازم کلدیکندن عبدالرحمن شنتریه‌یه متوجهاً حرکت ایلدی .

شو قدر وارکه شقنا بوحرکتی ایشیدرایشتمز طاغلره فرار ایتدیکندن توابعنی تهدید ایتمکدن بشقه برشیٔ یاپه‌مدی .

بو جهتله شقنانك دردست ایدلمسنی (طلیطله) والیسی (حبیب بن عبد الملك) ه صورت مخصوصه‌ده امر و توصیه ایله عودت ایلدیکندن حبیب بو مسئلهٔ مهمه‌نك استحصال نتیجه‌سنی امراسندن (سلیمان بن عثمان) ك عهده‌سنده توديع ایتدی .

نه چاره که حیله‌کار شقنا بر قاچ فدایینك دست خباثت پیوستیله زواللی سلیمانی قتل ایتدیرمکله شنتریه طرفلری تکرار شدتلی بر اختلال آتشی ایچنده قالدیغندن انتهاز فرصتله اوته‌یه بری‌یه هجوم ایتمکه ویك چوق معمور کویلری یاقوب ییقمغه باشلادی .

عبد الرحمن فوق العاده غضب ناك اوله‌رق هر نه صورتله اولور ایسه اولسون ارتق شقنایی اله کچیرمکه قطعیاً نیت ایتمش ایسه‌ده او خلالده اشبیلیه‌لیلر ایله یمانیه طائفه‌سنك (عبد الغفار) و (حیاه بن ملانسی) کبی بسالت مفرطه ایله شهرت آلمش ایکی شدید الشکیمه قوماندانك زیر اداره‌سنده بولندقلری حالده عصیان ایتدکلری خبر مدهشی واصل اولمسیله شقنا ایله اوغراشمغی

موقعهٔ ترکلهیکی دشمنلرینی تپهلمك ایچون بر کلیتلی اردو ترتیب وطنبهسنی عم زادهسی (عبد الملك) ك قوماندهسیله تسریب ایتدکدن صکره کندیسیده بقیهٔ عسکر ایله حرکت ایتدی .

عبد الملك متعقبنك طوتدیغی موقعه تقرب ایدنجه عسکرینی بر یره جمع ایله شو خطبهٔ مؤثرهیی ایراد ایلدی :

« ارقداشلر !

بیلورسکزکه دشمنلرمز بزی مقدس وطنمزدن سورهرك بورالره قدر چکلهکلمزه سبب اولدیلر .

شو طوپراغه ایاق باصدیغمز کوندنبری دخی اوغراشه اوغراشه حیاتمزدن بر رمق قالدی که ایشته اونیده محافظه ایتمك ایچون یکی اعدامزله چارپیشیورز .

ارتق قلیجلریکزك قینلرینی قیریکز ! یا دشمنلرمزی بتیرنجهیه قدر جنك ایدهلم یاخود ناموسلی بر صورتله محو اولهلم ! »

عسکر بو خطبهنك تأثیر شدیدیله فوق الغایه غیرته کلهرك شدتلی هجوملره باشلادیلر .

وبر قاچ ساعت ایچنده دشمنلرینی برباد واستیصال ایتدیلر .

عبد الملك قهرمانلغنك بر نو نشانهسی اولهرق تهلکهلی بر یرندن مجروح اولمش ودرعقب ساحهٔ رزم ومصافدن

قالدیریله‌رق عبد الرحمنك پیشگاه جلادت اکتناهنه کتیرلشدر که یاره‌سندن آقان قانلر اویله بر مأیوسیتلی زماننده بیله الندن براقق ایسته‌مدیکی شانلی قلیجندن طاملایان دشمن قانلریله رقابت ایدیور ایدی .

عبد الرحمن قهرمان عم زاده‌سنك ناصیهٔ شجاعت انتماسندن اوپمش وعنوان مفخرتنه وزارت رتبه‌سنی اضافه ایله علو سجیهٔ قدر شناسیسنی کوسترمشدر .

بو غالبیتی متعاقب بالذات اشبیلیه‌یه کیدرك صنادید مفسدینی اعدام ایلدی .

معهود شقنا امثالنك پدر پی اوغراتقده بولندیغی بونجه قهر ونکالدن متنبه ومتنصح اولمیه‌رق کمافی السابق بادیه پیمای شقا اولمقده ایدی .

بنا برین عبد الرحمن اشبیلیه‌دن عودتنده شو زمان آسایشدن بالاستفاده شنتریه‌یه بر فرقه یوللادیغندن شقنا مناعت و رصانتله مشهور اولان (شبطران)ه تحصن واختفا ایتدی .

فرقه‌نك قوماندانی شبطرانی محاصره آلتنه آلمش ایسه‌ده زمان محاصره آیلرجه امتداد ایتدیکی حالده تسخیری قابل اوله‌مدیغندن بشقه اطرافدن شقنایه کلان امدادجیلر تعرض و تسلطه باشلاملریله اونلرله اوغراشمق اوزره چکلدیکی اثناده شقنا خارجه چیقمش بولندیغندن برکویده

اقامت ایتمکده ایکن معاملات ظالمانه‌سندن بیزار اولان نوابغندن بر قاچی سل سیف ایله باشنی کسه‌رک عبد الرحمنه ایصال ایلدیلر .

و بو صورتله ازالهٔ وجودی اوزرینه عسکری ترک شقاوتله اوتهیه بری‌یه طاغلدیلر .

بو اختلاجیلر هپ دولت عباسیه طرفندن اسن هوای اغفال ایله سردر هوای طغیان اولورلر ایدی .

چونکه عباسیلر عبد الرحمنه قارشی فعلاً بر فنالق یاپمغه مقتدر اوله‌مدقلرندن بویله بر طاقم فساد جویان قبائلی تسلیطه چالیشیرلر وفقط حریفلرک باشلرینی بلایه اوغراتمقدن بشقه بر شیٔ یاپه‌مزلر ایدی .

ازجمله بو وقوعات متسلسله‌یی متعاقب افریقیه‌ده بولنان (عبد الرحمن بن حبیب الفهری) ومؤخراً (ابو الاسود محمد بن یوسف بن عبد الرحمن الفهری) و دها صکره‌لری بعض متنفذان قبائل اغفالات والقاآت واقعه‌یه قاپیله‌رق عباسیلرک دعوتنی اظهار ایتمشلر وپک چوق قانلر دوکه‌رک اوغراشمشلر ایسه‌ده اونلرده سائرلری مثللو عونه‌ریله برابر عبد الرحمنک مهاجمات متمادیهٔ رستم پسندانه‌سی قارشیسنده قلیجدن کچمشلردر .

ایشته قوجه اندلس قهرمانی زور بازوی صمرامتیله تأسیس وتشکیل ایتدیکی دولتک تحکیم اساسیچون متمادیاً

شیر ژیان کبی هر طرفه هجوم ایدرك ظفردن ظفره، موفقیتدن موفقیته انتقال ایتمکده بولندیغی حالده (۱۷۱)ده و دیکر روایته کوره (۱۷۲) ده قرطبه‌ده جهـان فانی‌یه وداع ایلدی .

۵۸ سـنه معمر اوله‌بیلمش و ۳۳ یـل اریکه پیرای سـلطنت اولمش ایدی .

مسقط رأسی مختلف‌فیه‌اولوب بعض مؤرخین(۱۱۳)ده دمشق قربنـده بر قریه‌ده وبعضـلری تدمر جهتلرنده بر جاریهٔ بربریه‌دن تولد ایتدیکنی یاز یورلر .

اوزون بویلی، آز صقاللی، نحیف البنـیه، بشوش الوجه ایدی .

فعالیت، شدت ذکا، سرعت انتقال، مکانت عزم، حزم و احتیاط، عدل و سخاوت، اختضاع کبی بر طاقم مزیات وخصائل عالیه ایله متصف بر حکمدار نادر الوجود ایدی .

بلاد مغربه انتقال ودخولی کندیسیچون باعث لقب اولوب بو جهتله (الداخل) دیو تلقیب اولنمش ایدی .

غایت طلیق اللسان وفصیح وطبیعت شعریه‌یه مالك ایدی .

اشعار بلاغت دثاری غبطه رسان اعاظم شعرا ایدی.

او زمان حکمدارلرك، سردارزك عادتلری اولان ایراد

خطبه خصوصنده‌کی مهارت و طلاقتی بر مرتبه‌ده ایدی که مثلا شدتلی بر جنکده دوچار انهزام اولان عسکرینی طلاقت لسان و براعت بیانیله ایراد ایتدیکی مؤثر خطبه‌لر ایله تکرار آتش صالیور جه‌سنه میدان غایه سوقه مقتدر اولور ایدی .

معاملات حربیه‌سی اك بیوك جنكاورلرك اك مشهور قهرمانلره حیرت و برجك درجه‌لرده اولوب ملکنك هانکی کوشه‌سنده بر شرارهٔ فساد ظهور ایتسه بر دقیقه بیله اهمال ایتمکسزین سرعت و شدت فوق‌العاده ایله تسکین و اطفا ایدر ایدی .

اندلس قطعه‌سنك قرون اولیده حاصل ایدوب تواریخ عالمك اك پارلاق صحیفه‌لرینی اشغال ایدن مدنیت وسعادتنك اساسنی عبدالرحمن وضع ایتمش ایدی .

عهد عالیسی بونجه اختلالات و فسادات طاقت‌فرسا ایله کچمکله برابر علوم وصنائعك ترقیسنه اینجه خدمتلر ایتمش و بو خدمتلرینك بقیه‌سنی کندیسندن صکره کلان خلفا اکمال ایلمکله مدنیت وصنعت عربیه الآن دللرده داستان اولان مرتبهٔ عالی‌العاله واصل اولمش ایدی .

زماننده بناسنه شروع اولنوب خلفی طرفندن اتمام ایدیلان جامع مشهور صنعت معماریه‌نك بر نمونهٔ بی‌بدلی حکمنده ایدی .

بوجامع قسطنطینیه‌دن جلب ایدیلان ارباب صنعتك چیره دستیٔ اهتمامیله یاپیله‌رق بیك طقسان اوچ ستونی ودرت بیك یدی‌یوز قندیلی مشتمل اولوب حتی اندلسك اوغرادیغی مصیبت معلومه‌دن صکره سیاحینك اول باول زیارتنی آرزو ایتدکاری مبانیٔ عالیه‌دن ایدی .

قرطبه‌نك اطرافنه انشا ایتدیردیکی سور دخی مناعت وصنعت مکمله‌یی حائز اولمسی جهتله انظار وله ودقتی جلب ایده‌جك آثار عظیمه‌دن ایدی .

مدت سلطنتی اولان اوتوز بوقدر سنه‌یی رخش سفر اوزرنده کچیروب مهالك ومخاطرات متنوالیه‌یه کوکس کرمکدن اوصانمامش ایدی .

مکتب فلاکتك آجی آجی درسلرینی آله‌رق ترقی ایتدیکیچون حکمدارلره مخصوص اولان دبدبه واحتشامه میل ایتمامش والبسه‌سی بیله بیاض لباسلردن عبارت اوله‌رق زمانی پادشاهجه دکل عادتا عسکرجه تعیشله مرار ایلمش ایدی .

بعض مؤرخلر خلافت عباسیه‌نك خطبه‌دن نامنی قالدیرمسنی یولسز کور یورلر .

فقط اوراسنی دوشونمیورلرکه خلفای عباسیه شامده‌کی دولت امویه‌یی محو ایله اجرا ایتدکلری بوقجه اذا ایله تشفیٔ صدر ایده‌میه‌رك اندلسده‌ده امحالرینی اقدم مقاصد وآمال عد ایله ملکی بلا فاصله آتش اختلال ایچنده براقمقدن چکنمیورلر ایدی .

یوسف بن عبدالرحمن الفهریلری، علا بن مغیثلری، مطریلری، غیاث بن علقمة اللخمیلری، عبدالله بن خراشة الاسدیلری، شقنالری ؛ هلم جرا برطاقم ارباب تغلب متمادیاً بالتحریك زوال دولتیچون اللرندن کلنی اجراده قصور ایتمیورلر ایدی .

دها طوغریسی اشقیا رئیسلکی ایدیورلر ایدی .

اهالینك قلبلری ایسه ابتدالرده بنی امیه‌نك محبتیله مشحون ایکن آرهدی آره‌سی کسیلیان اغفالات وتحریکات ایله عباسیلره میلانه استعداد کوستریور ایدی .

بناءً علیه هنوز تشکل ایتمش و بو اختلاللره نظراً حال وآتیسنك نه‌رنك وصورت کسب ایده‌جکی کشف ایدیله‌مامکده بولنمش اولان دولت جدیده‌سنی ترکیب ایدن تبعه‌سنك ازالهٔ تمایلی ایچون خلیفه‌نك نامنی اسقاطه قطعیاً مجبور ومضطر اولمش ایدی .

معمافیه بو مجبوریت واضطراری تزیید ایدن بر ماده وار ایدی که اوده الك زیاده سوکیلیسی اولان عم زاده‌سی عبدالملك ایله بالجمله وزرا وارکان دولتك خلیفه‌نك اسقاط نامی خصوصنده اصرار کوستریشلری ایدی .

حتی عبدالملك بومسئله‌یی دفعاتله اخطار ایدرك سوزینی دکلتدیره‌مینجه « اکر بوندن صکره خطبه‌یی منصورك اسمنه اوقوتدیره‌جق اولور ایسه‌کز محقق بیلکز که المده کی شو خنجر سوکیلی عبدالملککزك حیاتنی محو ایده‌جکدر ! » دیمشدر .

عبدالرحمن برطرفدن سیاسی اجبار ودیکر یاندن ارکان سلطنت جانبندن وقوع بولان اصرار سائقه‌سیله بو تدبیری اتخاذ ایده‌رك ممالکنده باکمال استقلال حکمفرما اولمغه باشلامش و بوندن صکره هرنوع موانع ومزاحمی دفعه موفق اولمش ایدی .

ایشته بوصورتله تأسیس ایتدیکی دولت تام ایکی یوز سکسان درت سنه پایدار اوله‌رق هجرتك (٤٢٢) نجی سالنده انقراض بولمش ومتسلسلاً مسند آرای سلطنت اولان اون یدی حکمدارك جدی اولمق شرف ابدیسنی قزانمشدر که اسملری شونلردر :

« کندیلری »

(اوغلی)

« هشام »

(هشامك اوغلی)

« حکم »

(حکمك اوغلی)

« عبدالرحمن »

(عبدالرحمنك اوغلی)

« محمد »

(محمدك اوغللری)

« منذر ، عبدالله »

(عبداللهك اوغلی)

« محمد »

(محمدك اوغلی)

« عبدالرحمن »

(عبدالرحمنك اوغللری)

« عبدالله ، عبدالجبار ، سلیمان ، عبدالملك »

(سلیمانك اوغللری)

« حکم ، هشام »

(هشامك اوغلی)

« سلیمان »
(عبداللهك اوغلی)
« عبدالرحمن »
(عبدالرحمنك اوغلی)
« محمد »
(عبدالجبارك اوغللری)
« عبدالرحمن، هشام »
(هشامك اوغللری)
« عبدالرحمن، محمد »
(عبدالرحمنك اوغلی)
« امیه »

صاحب ترجمه عبدالرحمنك اون بر ارکك وطقوز قیزکه جمعاً یکرمی اولادی دنیایه کلوب بونلرك اکبری سلیمان ایدی .

فقط ایکنجی اوغلی هشام صاحب رشد وعرفان وشهامت ونجدتله مشار بالبنان بولندیغیچون حیاتنده اونی ولی عهد نصب ایتمشدر .

عبدالرحمنك وفاتنده سلیمان طلیطله‌ده وهشام مارده‌ده

ودیگر برادرلری عبداله که (بلنسی) لقبیله معروفدر قرطبه‌ده بولنمقده ایدی .

عبداله پدرلرینك ارتحالنی متعاقب غیاباً هشامه بیعت وکیفیتی ماردهیه اشعاره مسارعت ایتمسیله هشام قرطبه‌یه کله‌رك حکمدارلق موقعنه کچمشدر .

هشام نوبت سلطنت اعتباریله حکمدار ثانی اولدیغی کبی تقویهٔ نفوذ حکومته بحق موفق اولدیغیچون دولتك بانیٔ ثانیسی عد اولنور .

هر ایشنده اثر پدره اقتفا وبو جهتله شان وقوت دولتی قرین اعتلا ایتمش ایدی .

عدالت پرورلکجه اندلس خلفاسی بیننده بر موقع انفراد طوتوب حتی اندلس تاریخلری کندیسنی (اندلسك عمر ابن عبدالعزیزی) نامیله یاد وتوصیف ایدیورلر .

زماننده ممالکنه مجاور خرستیانلر شمشیر سطوتیله دفعاتله قرین قهر وانهزام اولمشدر .

نه چاره که مؤخراً برادرلریله آره‌لرینه دوشن تضاد واختلاف بنای دولتی اییجه تزلزله اوغراتمشدر .

چونکه سلیمان ذاتاً ولایت عهددن محروم اولمسی ملابسه‌سیله بالطبع هشامه رقیب اولوب عبدالرحمنك

وفاتنده ادعای سلطنته قالقیشه‌ماسی طلیطله‌ده بولنمسندن وعبد اللهك هشامه نصلسه صداقت کوستریو یرمسندن طولایی ایدی .

فقط صکره عبد الله هشامه قارشی رقابته باشلایوب سلیمان ایسه ذاتاً اظهار فساده خواهشکر بولندیغندن بالاتفاق طلیطله‌ده رفع لوای عصیان ایتدیلر .

بو خبر هشامك واصل سمع اطلاعی اولنجه اردوسنی مستصحباً طلیطله‌یه کیده‌رك مملکتی محاصره ایلدی .

زمان محاصره ایکی ماهه رسیده اولدیغی صره‌ده سلیمان وعبد الله مقاومتدن عجزلرینی بالادراك تبدیل قیافتله نصلسه صاوشدیلر .

سلیمان طوغریدن طوغری‌یه پای تخته کیدرك اعلان سلطنت ایتمکی قوردیغندن اولوجهله قرطبه‌یه کتدیکی مثللو عبداه دخی اسکیدن بری والیلکنده بولندیغی مارده‌یه عزیمت ایتدی .

هشام برادرلرینك فرارینی ایشیدنجه قرطبه‌یه دوندیکی اثناده سلیمان قرطبه‌یه کیرمش ایسه‌ده اهالی اظهارمخالفتله طرد ایتدکلرندن اوراده دیکیش طوتدیره‌میه‌جغنی ا کلایه‌رق (تدمیر)ه روبراه عزیمت اولدی .

هشامك قرطبه‌یه عودتنده عبداله بالذات كله‌رك اسائت واقعه‌سنی اعتراف ایله نائل عفو اولمغله فسادك قسماً حكمی زائل اولوب انجق سلیمان حالیله براقیله‌جق اولسه اختلالك تجددی طبیعی كوروندیكندن مخدومنی تدمیر برادر ایچون تدبیره بوللادی .

سلیمان برادر زاده‌سیله بركره چارپیشه‌رق فنا حالده مغلوب اولنجه بلنسیه قطعه‌سنده واقع (برابره) شهرینه قدر قاچه‌رق التجا ایتدی .

بویله اوته‌ده بریده كزمكدن ایسه برادر اكرمنك علو جنابنه دخالتی دها مناسب كوردیكیچون بر سوزشلی مكتوب تسیار واعتراف جرم ایله ندامتلر اظهار ایلدی .

هشام بونك حقنده‌ده عفوینی رایكان و پدرلرینك میراثندن یتمش بیك آلتون احسان ایتمكله سلیمان برادرینك هر ایكی جهتله منتداری اوله‌رق كوشهٔ عزلته چكلدی .

هشام بو وجهله عائلهٔ اخوانی برطرف ایدرك داخل ملكنده ظهور ایدن بر قاچ صاحب خروجی تپه‌لدكدن صكره همتنی غزا وجهاده حصر ایله مشهور قوماندا - نلرندن (ابو عثمان)ك تحت قوماندا‌سنده اولدیغی حالده

اهالیسی عبدهٔ اصنام اولان (جلیقیه) قطعه‌سنه برسریه یوللادی .

ابوعثمان جلیقیه‌لیلری قهر وتدمیر واورالرینی انوار ساطعهٔ اسلامیتله تنویر ایدرك عودت ایتدی .

هشام ایسه غیرت فوق العاده‌سنی بوغلبه ایله توقیف ایده‌میوب دیکر کلیتلی بر اردو ایله (عبدالملك بن عبدالواحد)ی ینه جلیقیه‌یه کوندردی .

بونلر بوسفر تا (استرقه)یه کیدرك بیم حسام بسالتلریله خرستیانلری تترتدیلر .

جلالقه حکمداری فرار ایتدیکندن غازیلر تصادف ایتدکلری دشمن فرقه‌لرینی یره کچیردیلر .

وچوغنی سیف واسلام بیننده تخییر ایتدیلر .

بوصره‌لرده هشام ارتحال دار بقا ایتدیکندن ینه اوغلی کچمش و یوقاریده اسملرینی ذکر ایتدیکمز دیکر حکمدارلر دخی اوچ عصره قریب برزمان ظرفنده متسلسلاً زینت بخش دیهیم حکمداری اولمشدر .

بودولت عظیمه آزوقتده دولت عباسیه‌دن زیاده مکنت وقوت بولوب علی الخصوص (الناصرالدین الله عبدالرحمن ثالث) ترقیات علمیه وصناعیه ایله اندلسی دارالتعلیم عالم حکمنه قویمش ایدی .

(الحکم المستنصر بالله) زماننده دخی قوت دولت واصل

اقصای کمال اولوب اوندن صکره زواله یوز طوتمش ایدی .

اوروپاجه تأثیرات عظیمه ایله شهرت بولان امویلر اجدادلری بعدیت مسافه جهتیله خصم قویلری اولان عباسیلرك قهر واستیلاسندن وارسته اولوب عباسیلرك ایسه سنه‌لرجه خوارج فرقه‌لریله بوغاز بوغازه جنك وجدال ایتملری واندلسك اطرافنده عبدالرحمنك بازوی قهرمانانه‌سنی بوکه‌بیله‌جك قوتلی بر دولت بولنمامسی کندیلرینه طریق ترقی واتساعی آچیق براقمش ایدی .

فقط صکره‌لری الحکم المستنصرك وفاتیله یرینه کچن اوغلی المؤید هشامك صباوتی ووالده‌سیله وصیی حاجب محمد المنصورك اداره‌یی اللرینه کچیرمسی وامرانك بر بر معاملات سرکشانه‌یه تصدیی دولتی انحطاط تامه اوغراته‌رق نهایت بو کبی اسبابك تعدد و تکثریله عبد الرحمنك اوغلی (امیه) بنی امیه سلسلهٔ خلفاسنه خاتمه چکمش ایدی .

برارالق نسل علویدن بنی حمودك تورمه‌سی، بنی افطسك ظهوری؛ تفرقهٔ کلمه‌دن بشقه امته بر فائده‌لری اولمیان برطاقم طوائف ملوکك یکدیکرینی بوغمغه قالقیشمسی و سائر اسباب اندلس قطعه‌سنی خرستیانلره قاپدیرمق اوزره ایکن بنی احمر دولتی ظهور ایله بر آز مدت مسلمانلری

حمایه ومحافظه‌یه ودائرهٔ اتحادده طوته‌بیلمکه موفق اوله‌بیلمش ایسه‌ده اونلرکده زوالی فاجعهٔ معلومه‌یی تولید و استلزام ایتمش ایدی .

هر نه حال ایسه جناب عبد الرحمنك سرتیزیٔ تیغ شهامتیله تأسس و تشکل ایدن دولت اندلس عالم اسلامیتی عصرلرجه محروس ایده‌بیلدیکیچون نام عظمت اتسامی دنیا طوردقجه اعاظم اسلام آره‌سنده باقیدر .

(صوك) .

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزء ۱۷ | طابع و صاحبی : مهران

عمر ابن عبدالعزیز

(عمر ابن عبدالعزیز بن مروان الحکم) اجلهٔ خلفای امویه‌دن اولوب عدل و حقانیتده تمثال بی‌مثالی دینمکه شایان بر نادرهٔ روزکار ایدی .

بیوکلکله، فتوحاتله مشهور دکل ایسه‌لرده عدالتپرورلکده، ضعفا نوازلقده بحق بر موقع انفراد قزانمشلر ایدی .

نام عظمت التسامی اعاظم اسلام بیننده بیله کمال حرمت و تبجیل ایله یاد و آثار عالیهٔ عادلانه‌سی همیشه لسان ستایش ایله تعداد اولنور .

ازجمله ائمهٔ مجتهدیندن (امام شافعی رضی) بر مکتوبنده بالمناسبه خلفای راشدینی تذکار ایلدیکی صره‌ده مقدار - لرینی بشه بالابلاغ عمر ابن عبدالعزیزی بونلرک آلتنجیسی

اولمق اوزره بیان وتصریح ایتمشدرکه مکتوب مذکوردن مستخرج فقره شودر :

« الخلفاء الراشدون خمسة ابو بکر وعمر وعثمان وعلی وعمر بن عبدالعزیز رضوان الله تعالی علیهم اجمعین.»

قرن اولك ٦٠ نجی سالنده مدینه‌ده وروایت اخرایه کوره ٦١ نجی سنه‌سنده بصره‌ده کهواره پیرای عالم شهود اولمشلردر.

روایات موثوقهٔ تاریخیه‌دندرکه (عمربن الخطاب رضی) آوان خلافتلرنده برکیجه ازقه ومحلاتی طولاشیر ایکن ایشیدرلرکه برخانه‌ده سودجی برقادین قیزینه سوده صو قاتمسنی سویلر. قیز والده‌سنه « امیرالمؤمنین بزی بوکبی حیله کارلقلردن منع ایدوب طورر ایکن بوایشی بن نصل یاپه‌یم؟» جوابنی ویرر.

والده‌سی قیزه جواب الجواب اوله‌رق « امیر بزم خانه‌مزده‌کی کیزلی بر ایشمزدن خبیر اوله بیلیرمی‌که قورقیورسك؟» دیر.

قیز « عجائب امیرك آچیقده امرینه اطاعت ایدو بده کیزلیده ایتمیه‌لمی؟» دیه‌رك والده‌سنی الزام واسکات ایلر.

خلیفهٔ عدالت شعار بوطغریلقنه مکافاة قزی مخدومی (عاصم) ه تنکیح ایتدیرمشلردرکه اوندن (ام عاصم) تولد ایدەرك بونی دخی عبدالعزیز بن مروان تزویج ایلدکله صاحب ترجمه طوغمش ایدی .

لونی بیاض، وجهی جمیل وبشوش، بنیەسی نحیف قامتی حد معروفنده، کوزلری شاهانه ایدی .

آلننده آت طرناغنك ضربەسندن حاصل اولمش بر یارەنك بر قدیغی سویملی براثر کوریتور ایدی .

مرویدرکه عنفوان صباوتنده پدرینك آتلرینك بولندیغی اخوره کیرەرك اوینادقده ایکن برآت خفیفجه بردپمه آتەرق النه تصادف ایدر . پدری درحال اخوره اینەرك الیله مخدومنك یارەسندن آقان قانلری سیلرکن « ان کنت اشج بنی امیه انك لسعید » دیمکله چوجقلغنده (اشج بنی امیه) لقبنی آلیر .

تعلیم وتدریسنه مأمور اولان علما وفضلانك حجرهٔ فضل وتربیەلرنده پرور شیاب ادب وعرفان اولدیغی حالده سن رشده واصل اولنجه خلیفه (عبدالملك) کندیسنی خدمت دولته مأمور ایتمك ایستەمش ایسەده

رجاله، اعتذارلر بسطیله صورت لینه‌ده جواب رد اعطا ودغدغه‌سز یاشامق ایچون اختیار عزلت وانزوا ایلدی .

عبدالملکك وفاتندن صکره یرینه کچن اوغلی (ولید) بویله بر گنجینهٔ فضل وعدالتك تك وتنها اوطوردیغنه بردرلو راضی اولمیه‌رق کیاست وحقانیت مفطوره‌سنه منضم اولان کمالات مکتسبه‌سندن اهالینك استفاده ایتمسی ایچون حجازه والی تعیین ایتمش وهمشیره‌سی (فاطمه بنت عبدالملك)ی دخی تحت نکاحنه ویرمشدرکه او وقت کندیسی یکرمی بش یاشنده ایدی .

فاطمه‌یی الدقدن صکره یوله چیقه‌رق مدینه‌یه مواصلتله مروانك خانه‌سنه نزول ایلدیکی آنده متبحرین فقهادن شوذاتلری حضورینه دعوت ایتدی :

« حرمه بن الزبیر، عبیداه بن عبداه بن عتبه، ابو بکر بن عبدالرحمن ابن الحارث بن هشام، ابو بکر بن سلیمان ابن ابی حیثمه، سلیمان بن یسار، قاسم بن محمد بن ابی بکر، سالم بن عبداه بن عمر، عبداه بن عبداه، عبداه بن عامر بن ربیعه، خارجه بن زید بن ثابت.»

وقتا که فقیهلر داخل مجلس عالیسی اولدیلر . هپسنه

حرمتلری انظارلر کوستردیلر؛ شو خطبهٔ بلیغه‌یی آوردهٔ زبان عدالت بیان ایلدی :

« یا ایها الاخوان !

بن که حربیت والیلکنه دکل، شاده‌لکنه مأمور اولدم. سزی تأمین ایدرم که سنك مخصوصم طریق عدالتدن ذره قدر بیله آیرلمه‌مقدر.

رأیکز منضم اولمدقجه هیچ برشی یاپمیه‌جغم.

بناءعلیه ارباب تعدی ایله عاملرمك مظالمنی بکاخبر ویرمز ایسه‌کز اللهك عندنده سز مسئول اولکز! »

فقها واهالی که والئ سابق (هشام بن اسمعیل) ك معاملات غیر لایقه‌سندن دلکیر اولشلر ایدی عمردن بو سوزلری ایشیدنجه سوینجلرندن نه یاپه‌جقلرینی بیله‌مدیلر.

واخلاق عدالت کارانه‌سنك غیاباً عاشقی اولدقلری بویله بر والی یه نائل اولمالرندن طولایی بربرلرینی تبریك ایتدیلر.

متنفذان و اکابر مملکتدن (علی بن حسین) و (سعید بن الخسیب) هشام بن اسمعیلك ستمدیده‌سی اولمرق کرك بونلره و کرك سائر اهالی یه جرا ایتدیکی اذادن طولایی

دار مروانده توقیفیله احقاق حق اولنمسی جانب خلیفه‌دن امر واشعار قلنـدیغی حالده عمرك وجود عدل‌آلودیله جبر مافات ایتملری حسبیله علی وسید ایله سائر خلق هشـام حقنده شکایت ایتمکدن واز کچدیلر .

عمر ایسـه بو توجهلره لیـاقتنی فعلاً اثبات ایچون اهـالی‌یی حقیقةً بلا اسـتثنا نائل نعمت حریت وعدالت ایتدی .

ومواصلتنك ایلك سنه‌سـنده هم داخـل ولایتی دور واحوال برایانی تفتیش ایلمك وهم‌ده ایفای حج ایتمك اوزره مکهٔ مکرمه‌یه عزیمت وینه مدینه‌یه عودت ایلدی .

بو صره‌لرده ولیددن برامرنامه کله‌رك مسجد نبوینك (ع م) اطرافنـده‌کی بیوت زوجات نبـویه‌نك هدمیـله مسجده قلب والحاق اولنمسی بیلدیرلمکله خلیفه‌نك اراده ـ سنی فقها واهالی‌یه تبلیغ ورأیلرینی استفسار ایتدی.
بونلر عدم هدملرینی التزام ایتدیلر .

بنابرین والئ عادل خلقك آرزولرینی جواباً عرض واز بار ایلمش ایسه‌ده ولید بر ایکنجی امرنامه‌سیله ارادهٔ سابقه‌سـنك سرعت انفاذینی تکرار ایلدیکندن اشعـار اخیری خلقه اعلان وهدملرینی اتیان ایلدی .

بو وجهله شامك كاملاً هدم ايدلدكدن صكره طولاً وعرضاً حساب تربيعى ايكى يوز ارشون اولمق اوزره بنای مسجده همّت ونظارت تماديه‌سيله مدت قليله ايچنده صورت مكمله‌ده اتمام ايتديردى .

ارض حجازده صولرك قلتى جهتيله اهالينك ازالهٔ عطش وحرارتيچون متعدد قيولر فوارەلر ياپديردى .

بو عمليتى متعاقب بالذات اداى حج ايتدى كه بو دفعه يانده اكثر اشراف واعاظم قريش موجود ايدى .

آره‌دن زمان مرورنده وليد ايفاى حج امّك نيتيله حجازه عزيمت واول مرده مدينه‌يه مواصلت ايتديككندن بالجمله فقها ومتنفذان ايله استقبالنه چيقدى .

خليفه والئ عدالت پرورك حسن ادارەسندن جداً محظوظيتلرى تشكرلر كوسترمرك مدينه‌دن مفارقت وانفكاك ايلدى .

عمر هر بر ايشنده شهراه عدل وحقانيتدن آيرلميه‌رق خلقى هر جهتله مسعود الحال ايتمكده ايكن بر بر وقعهٔ ضروريه كنديسنى داغدار تأسف ايتدى كه بو ده (حبيب بن عبد الله ابن زبير) دن ظهور ايدن بر قباحت

اوزرینه اللی دکنك اورلمسی و باشندن اشاغی برطلوم صفوق صو دوکلمسی حقنده ولیدن بر امر قطعی آلمش بولنمسی ایدی .

عمر که ابنای جنسندن بویله بر ذاتك دکل بر ضعیف قارنجه‌نك بیله انجنمسنه وجدانی قائل اولمیان مرحمت ورقت مفرطه اصحابندن ایدی بو امری انفاذ ایتمك ایچون کونلرجه تردد و حیرتله مخلوط بر حال اضطراب اشتمال ایچنده قالمشدر .

امرك تأخیر اجراسی خلیفه‌یه قارشی کملك شائبه‌سی التنده قاله‌جغنی استلزام ایده‌جکیچون بو صورتی اختیاره قرار ویره‌مز ایدی .

اجراسندن نفسنجه تحصل ایده‌جك اضطراب الیمی بو شائبه‌دن دها آغیر کوردیکیچون اونی قبولده بر درلو نفسنی اجبار ایده‌میه‌رك شاشیروب قالمش ایدی .

نهایت تأسفلرله، کریه‌لرله حبیبك بر موجب امر خلیفه تأدیبنی امر ایلدی .

شو امری ویرمسندن طولایی قلبنده حاصل اولان اضطرار ایله بیزار اولمقده ایکن مضروب متأثراً وفات

ایدنجه اولقدر اساله دموع ماتم ایلمشدر که حبیبك پدر ومادری بیله انجق بو قدر اغلایه بیلیر ایدی .

بو وقعه‌نه زمان خاطرینه کلسه « کاشکی خلیفه‌نك تأثیرامری لکه‌سی التنده قالمش اولسه ایدمده بو فجعه‌یی کورمسه‌ایدم ! » دیر ایدی .

حجازده بولندیغی مدتجه بو ماده‌دن بشقه تأثرلی بر شیء تحدث ایتمدی .

غریبدر که حجازده حکم فرما اولان بو عدالت جهان پسندانه‌یه مقابل حجاج عراق عربی آتش مظالم ایچنده براقیور ایدی .

بری طرفدن بر مجرم شخصك مضروبیتنه کرهاً و مجبوراً امر ویره‌بیلمکده اولدیغی حالده اوته طرفده بیکلرجه خلقك قانی خاك مظلومیت اوزرینه دوکیلیور ایدی .

نمونهٔ دوزخ اطلاقنه شایان اولان عراق زندانلرنده یتمش سکسان بیك کشی زنجیر اعتساف ایله مقید اولوب طور یور ایدی .

ایشته بو شدت مظالمك آوازهٔ حزینی حجازده جناب

عمرك سامعه خراش تأسفی اولمقده بولندیغیچون حجاجك عراقدن عزل و تبدیلنی حمیت و انسانیت نامنه اولەرق بر صورت بی طرفانەده ولیده عرض وانها ایتدی .

حجاج مرکز سلطنتده بولنان طرفدارلری واسطەسیله بو شکایته واقف اولنجه وقعەدن اصلا خبری یوق ایمش کبی عاجلاً خلیفەیه کوندردیکی بر مکتوبده «عراقی نائرۀ اختلال ایچنده بر اقان ارباب فسادی نه صورتله قهر وتدمیر ایتدیکم معلومدر .

بو مفسدلر بوراده بارینەمیەرق حجازه بالعزیمه التجا وتخلیص نفس ایلیورلر .

بو حاللر بنیان امور دولته وهن وتزلزل ویریور .
عمر ابن عبد العزیز حلیم وضعیف القلبدر .

شو زمانده حرمینده اصحاب بطشدن بر آدم بولندیرلملیدر ! » زمیننده شکایتلر تحریر ایتدی .

او ارالق ایسه حجاجك شمشیر قهرندن باشلرینی قورتارەبیلان بیچارەلر حجازه قاچوب حیاتلرینی قورتاریورلر ایدی .

جابر بن ولید حجاجك اشعاربنی نصابنه معقول کوررك عمری عزل و (عثمان بن حیان) ی مدینه‌یه و (خالد بن عبد الله القسری) بی مکه‌یه والی نصب ایلدی .

مدینه‌دن یوم انحلالنده اهالی کوز یاشلریله تشییع ایلدیلر .

شایان دقتدر که بو کوز یاشلری عمردن عسکره کوردکلری اذا وجفا یوزندن دوکدکلری کوز یاشلرینك مقدمهٔ الیمه‌سی اولمش ایدی .

چونکه عثمان وخالد بر کوچك حجاج کسیلمکله حجازده پك چوق تعدیاتده بولنمشلر ایدی .

حتی کبار تابعیندن (سعید بن جبیر) مقدما حجاجك النه دوشمامك ایچون عراقدن مکه‌یه قدر قاچمش واو زماندنبری اوراده اوطورمقده بولنمش ایکن خالد همان دردست ایله طوغریجه عراقه کوندردیکندن حجاج زواللی‌یی قتل ایتدیرمش ایدی .

عمر حجازدن مرکز خلافته معاودت ایدنجه خلیفه‌نك فوق العاده مظهر التفاتی اولدی .

فقط بو التفاتلر راستکولغنه مانع اولهمدیغیچون عثمان وخالدك حرمینه کوندرلمسندن طولایی حسب الحمیه حاصل اولان تأسفنی اظهاردن چکنمدی .

حتی بر کون ولیدك والیلرینك حاللرندن بحث اولندیغی صره‌ده «عراقده حجاج، مصرده قره بن شریك، مدینه‌ده عثمان بن حیان، مکه‌ده خالد بن عبد الله القسری، امتك باشنه برر سیف بلادر ! » دیمشلردر .

الك زیاده متلذذ اولدیغی شیٔ معیشت عزلت کارانه‌دن عبارت اولمغله بر ارالق عالم وحدته چکلمش ایسه‌ده ولید هر امورنده کندیسیله استشاره ایتمکی عادت ایتدیکیچون کندی حالنه براقمز واکثر زمان یاننده چاغیره‌رق رأی وتدبیرحقانیت پرورانه‌سندن بیوك بیوك استفاده‌لر ایدرایدی .

(٩٦) ده ولید وفات ایتمکله امامت صلاتنی وصیتی موجبنجه عمر ایفا ایتدی .

ولید حجاجه محب اولمقله برابر خلفای امویه‌نك کزیده‌لرندن ایدی .

عهدنده بر چوق محللر فتح و استیلا و بو وجهله شان وشوکت ملت اعلا ایدلمش ایدی .

نامداران مبارزان عربدن طارق بن زياد ايله موسى بن نصير اندلسى، فاتح تركستان قتيبه بن مسلم كاشغرى، محمد بن القاسم سندى قليجلرينه باش اكديرمشلر ايدى .

بونك برادرى (سليمان) كچمشدر .

سليمانك عمره اولان مفتونيتى عبد الملكك، وليدك مفتونيتندن زياده ايدى .

بناءً عليه جلوسنى متعاقب بر قاچ يرك واليلكنى عهده‌سنه توجيه ايتمك ايستمش ايسه‌ده بر درلو قبول ايتديره‌مدى .

سبى صوريلنجه « انسان بعضاً مأموريتك مجبوريتيله اوليه فجيعه‌لره سبب اولبور كه خاطره كلدكجه سلب حضور ايديور ! » ديه‌رك حجازده‌كى حبيب مسئله‌سنك قلب شفيقنده براقديغى تأثر و اضطراب دائميى تلميح وايما ايلر ايدى .

(رجا بن حيوه) كه سليمانك وزيرى ايدى عمرك هر حالنه مفتون و ستايش خوان اولان قدر شناسان زماندن ايدى .

بو مفتونیت سائقه‌سیله عمرك ولیعهد نصبی خصو-
صنده‌کی آرزوسنی همیشه سلیمانه بیان ایدر ایدی .

ذاتاً سلیمانك نیتی ده بومرکزده اولدیغیچون
ولایت عهدینی اعلان ایتدیکندن اهالی بو استخلاف
محقانه‌دن طولایی خلیفه‌یی (مفتاح الخیر) نامیله تلقیب
وعرض تشکر ایلدیلر .

عمر ایسه اساساً محتاج تشویق وتحریك اولمیان
غیرت وهمتنی ترفیه احوال برایایه حصر ایله خلیفه ایله
بالاتفاق سنه‌لرجه حسن تمشیت مصالحه موفق اولدیلر .
سلیمانك غرائب احوال خصوصیه‌سندندرکه کندیسی
صبیح الوجه برذات اولمغله اره‌ده‌صره‌ده لباس فاخر حکمدا-
رانه‌سنی کیه‌رك آینه‌یه باقدقجه (انا الملك الفتی!) دیر ایدی .
تاریخ خمیسك روایتنه کوره برکون برمعتاد آینه‌یه نظر
ایله تفخرایتدکه باشلادیغی اثناده یاننده‌کی شاعره برجاریه
ارتجالاً شوشعری انشاد وقرائت ایتدی :

انت نعم المتاع لو کنت تبقی
غیران لابقاء للانسان

لیس فیما علمته فیك عیب
کان فی الناس غیر انك فان

غریبدرکه سلیمان برهفته صکره عالم آخرته روان اولدی !

فراش احتضارده ایکن ایتدیکی وصیت موجبنجه نماز بنی بکی خلیفهٔ عزیز عمر ابن عبدالعزیز قیلمشدر .
اهالی فوج فوج کلەرك خصائل عدالتمندانەسنك عاشق اولدقلری عمره بیعت ایتدیلرکه وقعه (۹۹) صفرینك اوننجی جمعه کوننه مصادف ایدی .

جلوسندن صکره تبعەسی کندیلرینه معصومیت احوالنی معرف اولمق اوزره (المعصوم بالله) لقبنی ویردیلر .

اسکیدن حکمدارلرك اکتسا ایتمکده بولندقلری لباسلر آحاد ناسك البسەسندن فرقلی اولەرق مزین ومزرکش شیلر بولندیغنجون اسلافنك کیدیکی البسەیی کیمەرك خلقدن بالای اولمیەجق برصورتده اثواب کیمش ومراسم دبدبه واحتشامك هیچ بریسنه التفات واعتبار ایتمامشدر .

حتی امریتك ختامنده جامعه کیتمك اوزره خلیفەلره مخصوص اولان آتلردن مستغرق زینت اولمش برآت کتیریلنجه بنمکدن امتناع ایله اوتەدنبری رکوبلرینه

مخصوص اولان عادی برآته راکب اولدیغی واطرافنده وزرا وارکان دولتدن کیمسه اولمدیغی حالده مشتاق دیداری اولان بیکلرجه خلق آره‌سنده کندیسنی بیلمیانلرجه فرق اولنه‌میه‌جق برهیئتده مسجده کتدیلر.

منبره صعودلرنده شو خطبهٔ بلیغه‌یی اوقودیلر:

« ای اهالی!
معلومکز اولسون که بن حاءل بار خلافت اولدم.
بوایشده بنم مطالبه‌م وقوع بولمامشدر.
بناءً علیه حریت بیعتی سزه ترك ایدییورم.
ایستدیککزه بیعت ایتمکده مختارسکز! »

حضار برآغزدن رجال، الحاحلر کوسترەرك امر خلافتی قبول ایتدیردیلر.

فقط بوقبول علی‌الاطلاق برقبولدن عبارت اولمیوب شوشرطی تکلیف ایتمش ایدی:

« بیعتکزی قبول ایلدم. بوشرط ایله‌که افعال وحرکاتمی موافق عدالت وحقانیت کورمزسه‌کز بنی ایقاظ ایتملیسکز. اکر اغماض عین ایدرسه‌کز نزد الهیده‌کی مسئولیتمی شمدیدن سزه تحمیل ایدییورم! »

بعده سرايه كلهرك خلفاى سابقه زمانندن قالمش اولان بالجمله ذى قيمت اشيا وآوانى بى بالمزايده صاتديروب اثمانى بيت الماله براقديرديلر .

زوجهسى فاطمه بنت عبدالملكك نه قدر حلياتى وار ايسه بيت الماله وضع ايتمنى وحلياتى باشده بولنديغى حالده كنديسيله برلكده ياشامسى قابل اولهمهجغنى افاده ايلديلر .

فاطمه عمرك زوجهلكى شرفيله مشرفه اولهليدنبرى اونك خلق حسنيله متخلقه اولمش برمخدرهٔ ملك شيم بولنديغيچون درعقب زوج مكرمنك ارادهسنى انفاذ ايتدى .

جناب خليفهنك وفاتندن صكره فاطمهنك برادرى (يزيد)كه مقام خلافته كچمش ايدى حليات مذكورهيى بيت المالدن آلوب همشيرهسنه اعاده ايتمك ايستهمش ايكن فاطمه « عمره صاغلغنده اطاعت ايدوبده اولدكدن صكره عصيانمى ايدهيم ؟ » عاجزانهسيله رد تكليف ايتمش ايدى .

آل اميه (٦٤) سنهدنبرى منبرلرده معهود بدعت

سیئه‌یی معتاد ایتدکاری حالده حضرت خلیفه همان منع ایله الفاظ معلومه‌یرینه (ان الله یأمر بالعدل والاحسان) آیتنك وقونمسنی امر ایتمشلردرکه بوتدبیرلریله حقیقةً معدن عدل واحسان اولدقلرینی اثبات واعلان ایتمش ومع مافیه قسماً بوزلمش اولان اخلاق امتی بوسایه‌ده تصحیح ایتملرندن طولایی عالم اسلامیتی کندیلرینه مجبور شکران ایلمش ایدی .

بوعدالت جهان پسندانه‌لری حقنده زمانك سرآمدان شعراسندن بریسی شونظمی انشاد ایتدی :

(ولیت فلم تشتم علیا ولم تخف)
(بریا ولم یتبع مقاله مجرم)

(تکلمت بالحق المبین وانما)
(تبین آیات الهدی بالتکلم)

(فصدقت معروف الذی قلت بالذی)
(فعلت فاضحی راضیا کل مسلم)

(الا انما یکفی الفتی بعد زیغه)
(من الاود البادی ثقاف المقوم)

مقام خلافته جلوسی خوارج طائفه‌سنك اورته‌لغی

بومعتاد هرج ومرج ایچنده براقدقلری بر زمان فترت نشانه تصادف ایتمشدر .

بو طائفه دولت امویه‌نك زوال وانقراضنه ساعی اولوب وقت بولدقجه ایقاع شورش وآشوب ایدرلر ایدی .

امویلرك دوچار قهرونکالی اولمقدن خالی قالمدقلری وعلی الخصوص عبدالملك وولید زمانلرنده عراق والیسی بولنان حجاج طرفندن یکلرجه‌سی دیار عدمه ایصال ایدلدیکی حالده اختلاجیلقدن بردرلو واز کچمزلر ایدی .

عمرك خلیفه اولدقلرینی ایشتدکاری آنده « بویله بر خلیفـهٔ اعداء قارشی قلیچ چکمك لایق دکلدر ! » دیه‌رك درحال سیف خصومتلرینی نیام فراغته وضع ایتدیلر .

بووجهله ملکك برقسمی نائل آسایش اولدقدن صکره خلیفهٔ شفقت کردار عدالت وحقانیتك تمامیت اجراسنه وعبادالله‌ك ترفیه احوالنه دائر هرطرفنه شدتلی شدتلی امرنامه‌لر تسیار بیوردیلر .

بوخلالده دیار رومده غزا وجهاد ایله مشغول اولان

(مسلمه بن عبدالملك) ك معیتنده کی عسکرك ذخیره‌سز-
لکدن دوچار اضطراب اولملری ومع‌مافیه خرستیانلرك
تضییقیله برقاچ یرده انهزامه اوغراملری جهتیله عودتلرینی
امر ایلدیلر .

مسلمه غلطه‌ده‌کی عرب جامعنی انشا ایتدیرن قهرمان
اولوب سلیمانك عهد خلافتنده قسطنطینیه‌نك فتحنه
مأمور اولمش ایدی .

مواصلتنده مملکتی برمرتبه‌ده تضییق ایلدی‌که
روم ایمپراطوری بونلرك چکلمسی ضمننده بهرآدم
ایچون برالتون فدیهٔ نجات تکلیف ایلمش ایکن موافقت
ایلمامشدر .

فقط ابتدا مسلمانلری قسطنطینیه‌نك ضبطنه تشویق
وتسویق ایدن (الیون) که اذربیجاندن کلمش ایدی اوصره‌ده
روملرله اتفاق ایتمکله مسلمه‌نك اردوسی برموقع مشکلده
قالمش ومع‌مافیه ذخیره تدارکنجه عسرت عظیمه‌یه
تصادف ایدیشلری رجعتلرینی مجبوریت قطعیه تحتنده
بولندیرمش ایدوکندن خلیفه بروجه محرر عودتلرینی
بیلدیرمش ایدی .

هرنه‌حال ایسه رومده‌کی سریهٔ اسلامیه بووجهله

تهلكه ومخاطره‌دن قورتارلدقدن صكره آذربيجان غائله‌سی ظهور ايتدی .

غائله برچوق اهل اسلامك قاننك دوكلمسيله باشلايوب بوفاجعه‌يی ايقاع ايدنلر دخی اتراك طائفه‌وحشيه‌سی ايدی .

اوكلرينه كلان مسلمانلری قتل واموال واشيالرينی نهب وغصب ايله خانه‌لرينی تخريب واحراق ايتمكده بولندقلری جناب عمرك مسموعی اولور اولمز بو خونخوارلرك تحديد جزای مايليق ايچون ترتيب ايتديكی برفرقه‌يی (حاتم بن نعمان الباهلی) قومانده‌سيله اذربيجانه يوللاديلر .

حاتم جسور وغيور برقوماندان اولمغله سردر هوای طغيان اولان اتراكی قلنجدن كچيره‌رك فتنه واغتشاشدن اثر براقمدی .

برچوق اسرا وغنيمات ايله منصوراً عودت ايدنجه خليفه‌نك آفرينلرينه ، محظوظيتلرينه مظهر اولدی . ملكنك برقسم اعظمنی تهديدداعمی آلتنده بولنديرمقده اولان خوارج طائفه‌سنی تأثير عدالت فاروق پسندانه‌سيله

تسکین، مسلمه‌یی تدبیر رزینیله دوشدیکی مزلقهٔ خطرناکدن تخلیص، اتراکی خاتمك شمشیر صرامتیله تدمیر بیوردقدن صکره وقتنی اصلاح امور تبعه امراهمنده وقف ایله نیات حقانیت کارانه‌سنك وسائط اجرائیه‌سی اولمق اوزره اك منتخب آدملرینی ولایتلره کوندردیکی صره‌ده عراق والیسی جباره‌دن (یزید بن المهلب) ی عزل ایده‌رك ارباب حصافتدن (عدی بن ارطاه‌الفزاری) یی عراقه، (عبدالحمید بن عبدالرحمن بن زید ابن الخطاب العدوی القرشی)یی کوفه‌یه، (جراح بن عبدالله الحکمی) یی خراسانه والی نصب ایتدیلر.

یزید بن المهلب اجرا ایتدیکی بونجه مظالمدن بشقه برطاقم اموال امیریه‌یی دست ارتکابنه کچیرمش ایدی.

بناءً علیه مرکزه کوندرلمسنی والیٔ جدیده امرایتمکله برابر مخصوصاً (عدی بن الوجیه‌الحمیری)یی کوندردیکندن عدی بن موسی یزیدی محفوظاً اعزام ایلدی.

عمرك ارطاهه بر عداوت شخصیه‌سی یوق ایدی. ارطاهه دکل دنیاده هیچ برکیسه‌یه شخصی ایچون خصومت ایتمامش ایدی.

بالکز ارطاهك آثار ظلم‌سندن نجابت دلکیر اولمله اونه‌دیری سیئاتی تذکار ایدر والسه برفرصت کیده‌جك اولور ایسه خلیفه ایتدیکی ظلم حجاجانك آجیسنی چیقاره‌جغنی سویلر ایدی .

یزید ایسه عمرك کندی حقنده‌کی افعال قلبیسنی بیلدیککیچون بنم حق اووجود درك قلبنده زبانداز لقدن چکنمز ایدی .

وقتاکه یزید مواصلت ایتدی . خلیفه دور سابقده جرجاندن آلدیغی غنائمی نره‌ره صرف ایتدیکنی صوردیلر .

یزید اختلاسنی ستر واخفا ایتك مقصدیله غنائمك وجودینی قطعیاً انکاره قالقیشنجه مقدما کندیسنك بو بابده سلیمانه یازدیغی بر مکتوبی ارائه ایله « بومالار بنم دکل بیت المالکدر . بوجهتله بونلرك ضیاعی حیاتمك ضیاعیله مساویدر! » دیه‌رك حلب قلعه‌سنه حبس ایتدیر-دیلر .

یزیدك اوغلی مخلد پدرینك محبوسیتندن متأثر اوله‌رق اداسندن استنکاف ایتمکده بولندیغی اموال امیریه‌نك برمقدارینی و برمك اوزره عرض کفالت ایتمش ایسه‌ده

عمر جمله‌سی ایفا اولنمدقجه محبسدن چیقارمیه‌جغنی افاده ایتمسنه و یزید ایسه عدم اداده اصرار کوسترمسنه مبنی خلیفه‌نك وقت احتضارینه قدر محبوس قالمش ایدی.

حضرت خلیفه همیشه ولاة ونوابك طور وحرکتلرینی نظر دقت متمادیه‌دن آییرمز واهالیدن الك عاجز بریسنه بیله جزؤیجه بر معامله‌ٔ غدریه اجرا ایده‌جك اولسه‌لر تکدیرلری، عزللری خصوصنده دقیقه بیله فوت ایتمز ایدی.

از جمله یزیدك یرینه تعیین بیوردقلری (جراح بن عبداالحکمی) بعض معاملات ناسزاده بولنه‌رق برقاچ دفعه منهاج قویم عدالته دعوت ایتدیکی حالده تأثیرینی کوره‌مدیکندن عزل ایله خراسان وتوابعنه (عبدالرحمن بن نعیم القشیری) یی والی نصب ایلدیلر.

اغربدرکه عمر کیجه وکوندز نشر انوار عدالته چالشمقده ایکن خاندان عباسیدن (محمد) سوریه‌ده واقع (حیمه)ده بولندیغی یغوله‌ٔ خمولدن چیقه‌رق وهر طرفه ورقه‌لر کوندره‌رك خلقی خلافت عباسیه‌یه بیعته دعوت ایتمکه باشلادی.

محمدك بودعوتی حقلی کورلمدیکندن برفائده وتأثیری

اولمشدر . کرچه اوته‌دنبری امویلرله عباسیلرك اره‌-
سنده تضاد واختلاف واقع اوله‌رق و برلرینه اللرندن
کلنی اجرا ایده کلمشلر ایسه‌ده عمر اسلافی زمانلرنده عبا-
سیلرك کورمکده اولدقلری ستم وتحقیره نتیجه ویردیرەرك
وحتی بوقدر یده یازلدیغی وجهله منابرده عادت اولان
بدعت مذمومه‌یی قالدیره‌رق کرك خاندان هاشمی‌یی وکرك
طرفدارانی دولتك منظوری. ایمن بولندیغیچون اهالی
ایچنده یشامقده اولدقلری عالم حریت وسعادتی وقایه
دعوت واقعه‌یه احالهٔ سمع اعتبار ایتدیلر .

عمر ایسه ذاتاً ایستمیه‌رك قبول ایتدیکی سلطنتك
محافظه‌سی اوغورنده اویله قان دوکمکه دکل برکیشی‌یی
بیله نجیده‌یه تنزل ایتمیان اعالیدن بولندقلریچون بو دعوتی
منع ایتمك شویله طورسون اخبار وقوعه ایدنلره «بکا بردها
بو ماده‌دن بحث آچمیك !» دیمشلر ایدی .

هر نه حال ایسه محمد تشبثنده موفق اولامدیغندن
ایتدیکنه اظهار ندامتله ینه حمیمه‌یه چکلمشدر .

عمرك اشهر اعاظمه نمونهٔ امثال اولمغه شایان اولان
علو جنابنی کوسترن آثار جمله‌سندندرکه کندیلری بونجه
عسکره واسباب قهر وسطوته مالك بر حکمدار قوی
الاقتدار اوله‌رق محمد حقنده ایستدیکنی یاپمق النده ایکن

بالعکس اسکیسدن زیاده حرمت وتعظیم کوسترلر ایدی .

(١٠٠) سنه‌سی ایچنده بلادرومه قریب اولان (طرنده) خلقنی‌که امویلرك اطاعتنده ایدی روملرك ایکیده برده وقوع بولمقده اولان تجاوز وتسلطلرندن قورتارمق ایچون (ملاطیه)یه نقل وطرنده‌یی تخریب ایتدیردیلر .

واورالرده‌کی مسلمانلرك حصول تمامیت سلامتیچون برولایت تشکیلیله عامر بن صعصعه اولادندن (جعویه بن الحارث)ی والیلکله ملاطیه‌یه کوندردیلر .

طرنده‌یی (٨٣) ده بلاد رومده رفع رایات غزا وجهاد ایدن (عبد الله بن عبد الملك) ضبط ایتدیکی صره‌ده ملاطیه خراب اولدیغیچون اهل اسلامی طرنده‌ده اسکان ایتمش ایدی .

عمر بوندن صکره سند قطعه‌سی حکمدارلرینه برر مکتوب تسیار وجمله‌سنی اسلامیته دعوت ایله قبول ایتدکاری تقدیرده یرلرنده ابقا ایده‌جکنی اشعار ایلدی .

حکمدارلر ذاتاً سیرت مستحسنه وعدالت مشتهره‌سنك غیاباً مفتونی بولندقلرندن بیوکلرندن (حیسبه‌بن داهر) ایله سائرلری درحال مسلمان اولدیلر .

بنابرین وعدلری وجهله هپسنی تحت اداره‌لرنده‌کی

قطعه‌لرك حكمدارلقلرنده تقرر و سرآمدان ارباب سیفدن (عمرو بن السلم) ی عاملکله سنده تسییر بیوردیلرکه بو قهرمان حماست اتماعنده‌ك بعض محللرنده غزالر ایده‌رك منصور اللوا اولمش ایدی .

بو صره‌لرده (صابفه) طائفه‌سنك اجرا ایتدیکی شر وخباثت قالمدیغندن عباداللهی بوخونخوارلرك الندن تخلیص ایلمك ایچون (ولید بن هشام المیقطی) و (عمر بن قیس الکندی) قوماندهلریله برفرقهٔ عسکریه یوللادیلر .

صابفه طائفه‌سی کثرت شجاعت وقوتله معروف اولمقله برابر قوماندانلرك ومعیتلرنده‌کی دلاورلرك مهاجمات شدیده‌سنه طیانه‌مدقلرندن برقاچ محار به‌ده منهزم و پریشان اولدیلر .

قوماندانلر جانب خلیفه‌دن آلدقلری تعلیمات وجهله طائفهٔ مبحوثه‌یی تماماً دائرهٔ مطاوعته ادخال ایتدکدن صکره مظفراً عودت ایتدیلر .

جزیره، افریقیه، اندلس جهتلرینك احوالی آرزوی عادلانه‌لرینه موافق مرتبه‌ده اولمدیغیچون حقانیت ودرایتلرینه اعتمادی اولان (عمر بن هبیرة الفزاری) یی جزیره، بنی مخزوم موالیسندن (اسمعیل بن عبدالله) ی افریقیه، (سمح بن مالك الخولانی) یی اندلس قطعه‌لرینه والی تعیین ایلدیلر .

ایشته جناب عمر ضیای عدل ونصفتله هرطرفی تنویر واشراق ایتمکده ایکن (۱۰۱) سنهٔ هجریه‌سی رجبنده جهان فانی‌یه وداع ییوردیلر ۰

وفاتلری سمعانده وقوعبولوب نعش مغفرت نقشی اوراده دفن اولنمش ودیکر روایته کوره خناصره ویامعره‌ده ترك حیات ایلیه‌رك اورادن سمعانه نقل ایدلمشدر ۰

مدت خلافتلری ایکی سنه بش آیدن وعمرلری اوتوز طقوز سنه آلتی آی ویاخود قرق سنه‌دن عبارتدر ۰

اون درت ارکك، بش قیزکه جمعاً اون طقوز اولادی دنیایه کلمش ایدی ۰

خسته‌لقلری اثناده قرناسندن بعضلری طبیبلر واسطه‌سیله تداویلرینه قالقیشنجه منع ایله « خسته‌لغمك علاجی الی قولاغمه تماس ایتدیره‌جك قدر قولای اولسه بیله یاپمم ۰ زیرا متوجه اولدیغم بر حضور الهیدر ! » دیمشلردر.

سبب وفاتلری بین‌المؤرخین مختلف فیه اولوب اقوای روایته کوره بنی امیه خاندانی طرفندن تسمیم ایدلمشلردر .

بوروایتلره باقیلیر ایسه کندیسی مقدما خاندان سلطنتك اللرنده‌کی شیلری بیت‌الماله ترك وتسلیم وخاندان هاشمی‌یی نائل حقوق حریت ایتدیردکلرندن یاوانلردن

ویاخود اقربادن برینی ولی عهد نصب ایتمسی احتمالندن احترازاً او وجود مقدسی زهرلتدیرمشلردر .

عقلاره طورغنلق ویرن احوالدندرکه عموماً قرانی احتضارده بولندقلری صره‌ده زهر ویرن ذمی نزدینه جلب ایدر. بر لسان لین ایله بوجنایته جرأتنک سببنی صورار.

حریف « یا امیرالمؤمنین ! بکا بیك آلتون ویردیلر . نهایه‌یم ! الجای طمعله بوخبثی اجرا ایتدم » دیر .

درعقب بیك آلتونی استرداد و بیت المال‌ه تسلیم ایتدیرر . جانی‌یه دخی « بن ویردیککك زهرک تأثیریله اولور ایسه‌م سنی ده اولدیررلر . وار کیت ! خفا ایت ! » بیورر .

مسلمه بن عبدالملک که عمرک قائم برادری ایدی خسته‌لغنده عمرک یانه کلیر . ارقه‌سنده‌کی کوملکک زیاده‌سیله کیرلنمش اولدیغنی کورر . همشیره‌سی فاطمه‌یه زوجنک کوملکنی یقاسنی سویلر . فاطمه « بالله قرداشم ! بر ایکنجی کوملکی یوقدرکه اونی کیدیروب بونی غسل ایده‌یم ؟ » جوابنی ویرر .

مدت سلطنتلرنده بیت المالدن آلدقلری نفقه یومی ایکی درهم نقددن عبارت ایدی .

رجا بن حیوه‌نك روایتنه نظراً ارتحاللرندن صکره

صاتیلان البسه‌سنك اثمانی اون ایکی درهم نقده بالغ اوله‌بیلشدر .

دبدبه و حشمت حکمدارانه‌دن اول درجه عاری ایدی‌که ازقه واسواقده کزر ایکن آحاد ناسدن ظن اولنور ایدی .

عدالت پرورلکی، حقانیت کسترلکی تصویر وتصورك فوقنده اولوب حلیم، سلیم، سخی، کریم، متواضع، شفیق ایدی .

مرحمت وشفقتی زماننده برقارنجه‌نك بیله ازیلمسنه قطعیاً غیر مساعد ایدی .

عندنده اك بیوك لذت مظلوملرك حقنی تأمین ایتمکدن عبارت ایدی .

آوان خلافتلری پك جزؤی ایسه‌ده ابن کمالك عثمانلیلرك مدار افتخاری اولان یاوز سلطان سلیم حقنده‌کی شو :

(آز زمان ایچره چوق ایش ایتمشیدی)
(سایه‌سی اولمش ایدی عالمگیر)

(شمس عصر ایدی عصرده شمسك)
(ظلی ممدود اولور زمانی قصیر)

قطعه‌سی مدلولنجه آز زمان ایچنده عالم اسلامیته پك چوق
خدمتلر ایتمش وزیر رایت تابعیتنده طوپلانان میلیونلرجه
نفوسی عدالت و حریت نورلری ایچنده غرق ایلمش
ایدی .

سندیلرك دائرهٔ اسلامیته ادخالنه موفقیتی ، بدعت
سیئهٔ معلومه‌یی محو ایله دوچار فساد اولان اخلاق امتی
تصحیح ایتمك امرنده‌كی همتی اونودیلمز مأثردن دكلدر .
صكرا اون سنه دها مقام خلافتده قالمش اولسه ایدی ،
امویلرله هاشمیلر بیننده‌كی عداوت و خصومتك ازاله‌سنه
موفق اوله‌جقلری شبهه‌سز ایدی .

چونكه شوایكی خاندانك حصول ائتلاف تأمیله نفاق
واقعك قاعدهٔ مضی مامضی‌یه توفیقاً محوی جملهٔ آمال
ومقاصدندن اولوب حتی اولاد علی‌یه وقف ایلدیكی
حالده مؤخراً استرداد ایدیلان یرلری اعاده و اعطا
ایتمسندن و هاشمیلره چوقجه حرمت و اكرام كوسترمسندن
منبعث اولمق كركدركه اعضاسندن بولندیغی امویه
خاندانی سلطنتك عباسیلره انتقالی تلاشنه بیله دوشمش
ایدی .

اسلامیتك قرن اولی رطائم ملاحم وفاجعات متسلسله
ایله كچدكدن ایدیك ایكنجی قرن هجری‌یه انتقالنده
احوال اسلامیه هر نوع اخلال واغتشاشدن مصون

ومحفوظ اولدیغی حالده باکمال شان وشرف مقام خلافته رونق بخش اولمقده بولنملری حسبیله عرب مؤرخلری کندیلرینه (مجدد قرن) عنوان مفخرتنی ویریورلر .

محیر عقول اولان مآثر ومناقب عالیه‌سی تفصیل اولنسه جلدلرله کتابلر تشکل ایدر .

شو رساله‌جکده حکایه ایلدیکمز برقاچ معامله وحرکتی ایسه علو افعال وسمو اخلاقنك نمونه‌سی قبیلندندر .

شبهه یوقکه بو یله یوزلرجه خلفا وسلاطین آره‌سنده من کل الوجوه تفرد ایتمش برهیکل عدالتك نام با احترامی دنیا طوردقجه باقیدر .

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزء ۱۸ | طابع وصاحبی : مهران

الب ارسلان

—

(الب ارسلان ابن داود بك) هجرتك دردنجی عصری ابتدالرنده اصفهانده تأسیس دولت ایدن سلجوق حکمدارلرینك الك مشهوری اولان قهرمان شیردادر.

نوبت سلطنتجه آل سلجوقك اوچنجیسی یسه‌ده جالس سریر پادشاهی اولدیغی وقت اوراجه پك‌ده اهمیتی اولمیان دولتنك سورت وسطوتنی تزیید واو زمان عموم آسیانك مرجعی مثابه‌سنده اولان چینلیلری، عبدهٔ اصنام اولان آتراك پادشاهلرینی بیم شمشیر نجدتیله تهدید ایدرك عالم اسلامیتی سنه‌لرجه محروس بولندیرمق شرفنه نائل اولدیغیچون حکمداران سلجوقینك حقیقةً برنجیسی صاییلیر.

ماوراء النهر وعراقین ایله قطعات سائرهٔ عظیمه کاملاً تحت ادارہ‌سنده اولوب کرجستان قرالنی وحتی

روم ایمپراطوری (ارمانوس)ی وروس قرالنی تیغ شهامتنه باش اکدیرەرك دولتنه جزیه گذار ایتدیرمش ایدی .

(٤٢٠) سالنده دنیایه کلمشدر .

بو حسابه کوره سلجوق دولتنك مؤسسی اولان عمی (رکن الدوله ارطغرل بك) طرفندن (٤٣٢) ده اعلان سلطنت اولندیغی وقت کندیسی هنوز چوجقلق عالمنده بولنیور ایدی .

مقصده شروع ایتمزدن اول حسب اللزوم شوراسنی بیان ایدەلم که ارطغرل بك سلجوق دولتنك مؤسسی بولنمقله برابر بو خاندانك اساسی (سلجوق) نامنده بر مرد نبرد آزما قورمشدر .

سلجوق ترکستانك متنفذان اوثان پرستانندن (یقاق)ك اوغلی ایدی .

ترکستان حکمداریله ارەسنه دوشن تضاد واختلاف اوزرینه (٣٥٠)ده عشیرتنی مستصحباً بخارایه هجرت وقبول اسلامیت ایتدی .

فطانت وشجاعتی سایەسنده آز زمان ایچنده دها بر قاچ قبیلەنك رئاستنی احراز ایلدیکندن اوجهتده حکم فرما اولمقده بولنان دولت سامانیه ایله اتراك بیننده وقوع بولان محاربەلرده سامانیلره معاونتلر ایدر ایدی .

نعمت طول عمر ایله متنعم اولدقدن یعنی تام ١٠٧

سنه پاشادقدن صکره وفات ایدنجه مخدوملرندن (میکائل) موقع رئاسته کچمش ایسه‌ده بر محاربه‌ده مقتـول اولمسی حسبیله اوغللری بیغو طغرل بك، محمـد جغری بك، داود بك مشترکاً اداره امور رئاسته باشلادیلر که بونلردن داود بك صاحب ترجمه الب ارسلانك پدری ایدی .

مؤخراً بخارا حاکمیله اره‌لرنـده نفاق واختلاف کیره‌رك‌دن عشیرتلریله برابر اعاظم حکمداران ترکستاندن (بغرا) نك ممالکنه انتقال ایلدیلر .

فقط بغرا بونلره برفرقه پهلوانك ملکنده اقامتلرندن یکاده خشنود اولمدیغندن برکون علی الغفله طغرل بکی زندان ظلمنه القا ایتدیکی کبی داود بکی ده دردست ایتمك ایچون عسکر یوللادی .

داود بك کلان عسکری برحمله غضنفرانه ایله پریشان وبرادرینك بولندیغی محبسه هجوم ایلیه‌رك تخلیص ایتد‌کدن صکره مجتمعاً جند ولایتنه کتدیلر .

آره‌دن آز زمان کچر کچمز بخارا حاکمنـك قرداشی علی تکینك مهاجمهٔ ناکهظهوریله جندده دخی باریته‌مدقلرندن خوارزم جهتنه کچدیلر .

خوارزم حکمداری بدایت امرده بونلری حسن قبول ایتمش ایکن صکره‌لری طبرستان حکمداری (مسعود بن محمود) ایله

بالاتفاق اوزرلرینه یوریدیکندن طغرل وداود بکلر بویله اوته‌ده‌بریده کزمکدن وراثت کلدکلری متغلبك تحت قهرنده یاشامقدن ایسه قلیجلرینك قوهٔ قاهره‌سیله بریرده تقرر ایتمك ایچون همان سلاحه صاریله‌رق شوایکی مهاجمك عسکرینی تدمیر واقدامات متمادیهٔ بهادرانه‌لری سایه‌سنده برخیلی یرلری و(٤٢٨)ده کثرت ثروت ومعموریتله شهرت یاب اولان نیشابوری تسخیر ایتدکلری مثللو (٤٣١) ده خراسانی دخی آلدقلرندن طغرل بك کندی نامنه خطبه اوقوتدیرمشدر .

بوندن صکره همتنی توسیع ممالکه حصر ایله یدی سکز سنه ظرفنده جرجان، طبرستان، خوارزم، ری، سجستان، قزوین، دیلم، طرمکبی بر طاقم بلاد وقطعات وسیعه حاکملرینی دائرهٔ اطاعتنه ادخال ایلمکله آوازهٔ شان واشتهاری اورته‌لغه یاییلدی .

باخصوص (٤٤٠)ده دیکر برادری (ابراهیم ینال)ك بلاد رومه طوغری کتیبه ران جلادت اوله‌رق طربزون اوکلرنده بارقهٔ حسام صرامتلرینك التماعه باشلامسی انظار یار واغیاری قاشدیردی .

نه چاره‌که برمدت مرورنده بك ایله ابراهیم ینال اره‌سنه الك بیوك دولتلری بیله اساسندن تخریب ومندرس

ایدن اتحادسزلق بلاسنك کیرمسی حکومت جدیدهلرینی اینجه تزلزلره اوغراتمشدر .

بك برادرینك بو اتحادسزلغی عصیان درجه‌سنه قدر واردیردیغنی خبر آلنجه ترتیب ایلدیکی بر فرقه‌یی بالاستصحاب یوله چیقدی که ابراهیم (سراج) قلعه‌سنه قپانمش ودشمننك ورودینه منتظر بولنمش ایدی .

هجمهٔ نخستینده قلعه‌یی تسخیر وابراهیمی اسیر ایتدی . بو صره‌ده مقدما رومیلرله وقوع بولان محاربه‌ده قید اسارته کرفتار اولان بر جنرالك اطلاقی ایمپراطور طرفندن التماس اولنمغله دولت امویه قهرمانلرندن (مسلمه بن عبد الملك)ك خاطره‌ده انشا ایلدیکی عرب جامعنك تعمیریله اسمنه خطبه اوقونمق شرطیله التماسنی اسعاف ایتدیکندن نام نامیسی قسطنطنیه پیشکاهنده‌ده یاد وتذکار اولنمغه باشلادی .

(٤٤٣) ده اصفهان شهرینی آلدیغندن اوراسنی دارالملك اتخاذ ایلدی .

(٤٤٦) ده آذربیجان ، اران ، شروان حکمدارلرینی‌ده امرینه منقاد ایتدیردرك مکهٔ مکرمه‌نك یوللرینی یاپدیرمق بهانه‌سیله عراق عربه کتدی که اصل مقصدی بغدادی خلافت عباسیه‌دن نزع ایتمکدن عبارت ایدی .

خلیفه بودسیسه‌یی اکلایه‌مدیغندن اردوسیله برابر کلمك اوزره وقوع بولان استیذانه جواب موافقت ویرمکله بلا مانع بغداده مواصلت ایتدی .

بر قاچ کون صکره بر عسکر ایله اهالیدن بریسی بیننده ظهور ایدن بر کوچك معارضه کسب جسامت ایلمکله بغدادلیلر اردویه هجوم ایتدیلر .

طرفین ساعتلرجه بوغاز بوغازه محاربه ایده‌رك پك چوق قان دوکلدیکی حالده یرلیلر منهزم اولدیلر .

بناء علیه بك وقعه‌یی اجرای مقصدینه وسیله اتخاذ ایله بغدادی ضبط ایلدی .

مدت اقامتی ١٣ آیه بالغ اولدیغی صره‌ده عراقده قحط وغلا حکم فرما اولمغه باشلادیغندن ومعنوی بر مأموریتدن بشقه هر نوع استفاده‌سی محو اولان خلیفه‌ده ارتق عسکرك چکلمه‌سی امرنده‌کی آرزوسنی بیان ایتدیکندن اورادن موصله کچدی .

ومدت قلیله ظرفنده دیاربکر وسنجار قطعه‌لرینی آل‌ارتق ابراهیمك اداره‌سنه بالتودیع بغداده دوندی .

بو دفعه خلیفه پك چوق حرمتلر، رعایتلر کوستردیکی کبی زیر اداره‌سنده‌کی یرلرك حکومتنی‌ده تصدیق ایتدیکندن پای تختنه عودتنده خلیفه‌یه اللی بیك آلتون ایله اللی کوله یوللادی .

بو صره‌لرده الب ارسلان شهامت وحصافتله مشار بالبنان بر شیر ژیان کسیلدکله بك کندیسنی والیلکله خراسانه کوندردی ٠

الب ارسلان حماست مفطوره‌سنك ایلك آثارینی خراسانده کوسترمکه باشلایوب حال وطورینه باقانلر آتیده الك بیوك سردارلره الك شهرتلی فاتحلره فائق بر قهرمان اوله‌جغنه حکم ایدرلر ایدی ٠

علی الخصوص معیتنده بولنان مشاهیر وزرای اسلامیه‌دن (نظام الملك) کبی بر نادرهٔ روزکارك اخطارات مربیانه‌سیله سیاسةً دخی برچوق تجارب ومعلومات نافعه حاصل ایلر ایدی ٠

ابراهیم ینالك کوردیکی بو نجه ایلکلره قارشی مسلك صداقتدن آیرلمه‌سی لازم کلیر ایکن (٤٥٠)ده ینه سردر هوای طغیان اولدیغنی طغرل بك ایشیدنجه همان اردوسنی بالاستصحاب یوله چیقدی ٠

فریقینك تلاقیلرنده وقوع بولان محاربه‌ده اوته طرف عسکری کلیاً منهزم وابراهیم ینه اسیر اولدی ٠

وحالبوکه براقیله‌جق اولسه ایاریده فساددن خالی قالمیه‌جغی معلوم اولدیغیچون کندی یاینك کیریشیله بوغدیرلدی ٠

غائله‌نك بو صورتله اندفاعنی متعاقب بغداده کیدرك ری طریقیله دار الملکنه عودت ایتمکده ایکن مبتلا اولدیغی علتدن رهایاب اوله‌میه‌رق (٤٥٥)ده ری شهرنده وفات ایتدی ·

حال احتضارنده قرناسندن بریسی مقام تسلیتده « خسته‌لغکز اسکی خسته‌لغکز کبیدر · تیز کچر ! » دیر · بك « خسته‌لغمك اسکیسی کبی اولمسندن قورتیله‌جغمی نصل استدلال ایدیورسکز ؟ بر قویونك توینی قیرپمق ایچون ایاقلرینی باغلارلر · یاتیررلر · قویون کسیله‌جکنه ذاهب اوله‌رق تلاشلر کوستر · نهایت توینی قیرپه‌رق صالیویررلر · مؤخراً کسیلمك ایچون یاتیردقلرنده ینه اسکیسی کبی ظن ایده‌رك تلاش کوسترمز ایسه‌ده زواللی حیاتنك محو اوله‌جغنی بیلمز · شمدی بنم حالمده بویله بر قویونك حالی کبیدر ! » جوابنی ویرر ·

طغرل بك سلجوق دولتنك اساسنی بو صورتله قورمش وفراش بیماریده ایکن الب ارسلانی ولی عهد نصب ایله تأمین استقبال ایتمك ایسته‌مش اولدیغی حالده بر قاچ خلاف کیری طرفندن منع اولنمغله سلیمان بن جغری تعیین ایتمش و اول وجهله ارتحالنده سلیمان مسند نشین حکمداری اولمش ایدی ·

حال بوكه بالجمله وزرا وامرا ايله اهالينك قلبلرى مأثر دلبرانه سنه مفتون اولدقلرى الب ارسلانه مائل ايدى .

بنابرين متنفذان مملكت خفياً خراسانه بر مكتوب كوندرەرك مركزه كلمسنى بيلديرديلر .

الب ارسلان مكتوبى آلنجه تجربهٔ بخت وطالع ايتمك ايچون بوله چيقەرق رى يه مواصلتنده اهالى بيعته شتاب ايتمكله سليمانى عزل و (عضد الدوله) لقبيله تخت پادشاهى يه جلوس ايلدى كه وقعه‌نك آوان جريانى (٤٥٦) سالنه مصادف ايدى .

زمان ايسه بر زمان فترت نشان اولوب اورتەلق بر هرج ومرج ايچنده بولنيور ايدى .

چونكه طغرل بك دولت جديده‌سنه اطاعت ايتديركى بر طاقم ملوك طوائف قالديرمغه وممكلتلرينى طوغريدن طوغرى يه كندى ممالكنه ربط والحاق ايتمكله وقت بولەمديغندن وفاتى متعاقب حكمدارلر اسكى حريت واستقلاللرينى استرداد غيرتنه دوشمكله احوال دولت انحلال كلى يه اوغرامش ايدى .

بونلردن (قتلمش بن اسرائيل)كه عسكرلرى روم ممالكنده اجراى حكومت ايدن سلچوقيلرك جديدر عراق سلچوقيلرينى اورته‌دن قالديرمق فكريله جمع ايتديكى برقاچ مكمل اردو ايله تجاوزه باشلامش ايدى .

الب ارسلان بو دهشتلی اختلاللری کورنجه فطرةً متصف اولدیغی مکانت قهرمانی ایجابنجه اصلا تلاش کوسترمیه‌رك وفقط کوکره‌مش ارسلان هیئتنه کیره‌رك هر طرفه صولت کوسترمك ایچون بر یاندن اردولرك جلب وجمعنه مسارعت کوسترمکله برابر دیکر یاندن امور داخلیه‌نك ازسرنو تنظیم وتوثیقی ضمننده نظام الملکی وزیر اعظم تعیین ایتدی .

وترتیبات حربیه‌سنی اکمال ایتدکدن صکره نظام الملکی یاننه آله‌رق اول امرده ملکنی الك زیاده دوچار خسارایتمکده اولان قتلمشی بتیرمك اوزره حرکت ایلدی .

بری طرفدن قتلمش برخیلی یرلری یازدۀ خیول استیلا ایلیه‌رك برصحرایی اردوکاه اتخاذ ایتمش وصحرانك کنارندن جریان ایدن نهرك مجراسنی بالتحویل دائراً مادار آقتدیر-مغله معسکرینك اطرافنی ناقابل مرور بر بطاقلق حالنه قویمش ایدی .

الب ارسلان وصولنده ایشه واقف اولنجه عقللره وله وحیرت ویره‌جك برغیرتله بطاقلقلری قورتمق ایچون درعقب نهری اسکی مجراسنه ارجاع ایتدی .

بطاقلقلر بالتدریج قورییجه شدتلی هجوملره باشلادی .

قتلمش نه‌یه اوغرادیغنی بیله‌میه‌رك مدافعه‌یه قالقشمش

ایسه‌ده عسکری فناحالده منهزم و کندیسی غائب اولدی .

بقیهٔ کتیبهٔ منهزمه تسلیم اولملریله میدان حربده‌کی امواتك دفننه مبادرت قلندیغی صره‌ده قتلمشك جسدی ده بولنمش و هیچ بر برنده یاره اثری اولمدیغندن شدت خوف وهراسدن نزول اصابتیله وفات ایتدیکی اکلاشلمشدر .

قتلمشك سلجوقیلر حقنده‌کی کین وعداوتی درجهٔ افراطده اولمسیله برابر نوادر روزکاردن صاییلان بهادرلردن اولوب الب ارسلان ایسه بومثللو بسالت مجسمه اصحابنه ولوکه دشمنی اولسون محبت ایدن قدر شناسلردن بولندیغی ایچون وفاتندن طولانی اظهار اسف بی‌پایان ایلدی .

کرك قتلمشك شجاعت ومهارت حربیه‌سی و کرك اردوسنك کثرت وانتظامی دیکر اصحاب خروجه هرجهتله فائق بولندیغندن بونلرك بویله اضمحلاللری سائرلرینه عبرت مؤثره اوله‌رق نائرهٔ اختلال اولدقجه انطفا پذیر اولمش ایسه‌ده کرجستان عبدهٔ اصنامی مرکزعتو وغرورده ثابت‌قدم اولدقلرندن جناب محارب بی عدیل عنان سمند عزیمتنی آذربایجانه تحویل ایتدی .

اران ، شروان ، باب‌الابواب حاکملری ایله دها بعض ملوك طوائف مقدما اعلان استقلال ایتمشلرایکن قهرمان زمانك آذربایجانه قدم نهادهٔ حماست اولمسی اوزرینه حبل-

المتین امانه اعتصام ایتدکلرندن ماعدا منتظر فرمانی اولمق اوزره معیتلرنده‌کی اردولری مستصحباً آذربیجانه روان ومواصلتلرنده متصرف اولدقلری بالجمله قلاع و بلادك مفتاحلرینی تقدیمه شتابان اولدیلر .

حکمدارلرك قباحتنی مقرون عفو ایدرك حقلرنده التفات عالیجنابانه‌سنی ابذال و فقط والیلکلرنده قالمق شرطیله مملکتلرینی طوغریدن طوغری‌یه دائرهٔ تابعیتنه ادخال ایلدی .

آذربایجانه کثیردیکی عسکر ایله حکمدارلرك عسکرینی ایکی قوله بالتقسیم برفرقه‌سنی مخدوم بسالت موسومی مشهور (ملکشاه) ایله نظام‌الملك قوماندەسیله طلیعه اوله‌رق کرجستانه یوللادی .

وکندیسی‌ده دیکر فرقه‌یی معیت جهانکیرانه‌سنه آله‌رق یوله چیقدی .

بری طرفدن کرجستان ایمپراطوری قوای مجموعه‌سنی جمع ایله الك مستحکم موقعلری طوته‌رق آمادهٔ جنك وجدال اولمش ایدی .

وقتاکه ملکشاهك اردوسیله ایمپراطورك عسکری قارشیلشدی ایکی طرف یکدیکرینه جانسپارانه هجوملر ایتدی .

کرجیلرك چوقلغی جهتیله وهلهٔ اولیده نسیم

ظفرك همانكي طرفه وزان اوله‌جغی معلوم دكل ايكن ارسلان يلور بسنك صوككی برحمله دلیرانه‌سی اوكنده خرستيانلر كلياً بوزلديلر .

و بوغالبيتك تأثيريله مسلمانلر برخيلی قلعه‌لری، مملكتلری اله كچيرديلر .

الب ارسلان ايسه كرجستانك پای تختنه كيتمك اوزره خط رجعتلرنده توقف ايتمكده ايدی .

ملكشاه ونظام الملك كمال غالبيتله اصل اردوكاهه عودت والتحاق ايتسيله الب ارسلان دارالملك كرجستان اولان (آنی)یه طوغری حركته باشلادی .

انی اوزمانلرك آلات وادوات حربيه‌سيله يقيله‌ميه‌جق درجه‌لرده برطاقم قلاع رصينه ايله محاط ومحروس بر شهر عظيم ايدی .

ارس نهريله ديكر برنهر سريع الجريانك وسطنده واقع اولوب درونده يوز بيكلرجه نفوس ساكن ايدی .

بالخصوص اواراللق جلب اولنان عسكر واطرافدن پيدرپی ورود ايدن امدادجيلر ايله يارم ميليونه قريب آدم تجمع واحتشاد ايتمش ودها طوغريسی نمونه نمای محشر اولمش ايدی .

الب ارسلان انی پيشكاهنه كلنجه محاصره‌يه ابتدار ايتدی .

شوقدر وارکه نهرلرك کنیشلکی حسبیله تمامیله محافظه‌سی قابل و خارجدن ارزاق و مهمات ورودینك منعی ماده‌سی حاصل اوله‌مدی .

بوجهتله بیهوده محاصره ایله زمان کچیرمکدن ایسه سل سیف غزا ایله هجوم اولنمق صورتی مناسب کورلدیکندن غازئ رستم نهاد عسکر ظفر پیکرینی بر یره جمع ایله شو خطبهٔ بلیغه‌یی ایراد ایتدی :

« عسکرلر !

سزك کبی شجیع بر عسکرك حکمداری بولندیغمدن طولایی مفتخرم .

ابتدای جلوسمده آفاق مملکتی استیعاب ایدن اختلال بلوطلرینی بارقهٔ تیغ بسالتکزله دفع ایده‌رك وطنی محافظه ایتدیکز .

بوکونکی کون دخی عالم اسلامیت قارشیمزده‌کی دشمنه حسام جهاد کزی کوسترمکزی بکلیور .

او حالده هم بحقٍ وطنی محافظه وهم‌ده اعلای لوای کلمة الله ایتمك کبی ایکی مقدس خدمتی ایفا ایلمش اوله‌جقسکز .

دشمنمز چوقلق ایسه‌ده ایلك هجوم غضنفرانه کزه بیله طیانه‌میه‌جغنی بیلیرم .

زیرا اونلر وطنلرینی دگل حیاتلرینی قورتارمقدن بشقه برشی دوشونمیان برطاقم قورقاق آدملردر .

سز ایسه حیاتك مستعار اولوب اصل شرفك جهاد اوغورنده جان و برمك شرفندن عبارت اولدیغنی بیلن ارسلانلرسکز .

ایشته پادشاهکز بوندن صکره کی خطوه سنی میدان غزایه آتیور .

شوقلیجی طوتمقده اولان المده قوت قالمیجه یه قدر اوغراشه جغم .

دینی ، وطننی ، پادشاهنی سون ارقمدن کلسین !»

بوخطبه اوزرینه قهرمانان اسلام دریالر کبی جوش وخروشه کله رك وسوکیلی پادشاهلرینه پیرو اوله رق انی قلعه سنه هجوم ایلدیلر .

خرستیانلر عقللره حیرت ویره جك مرتبه لرده کونلرجه مدافعه ایتدکاری حالده نهایت مغلوب اولدقلرندن غازیلر قلعه یی الدیلر .

بوصورتله انی پیشکاهی یکدیگرینك قانه صوصامش اولان بش التی یوز بیك کشیلك ایکی بیوك اردونك موقع مصادمه سی اولدیغیچون بوملحمهٔ کبری ملاحم عالمك الك دهشتلیلرندن صاییلیر .

محاربه ایسه اوقدر قانلی ایدی که مسلمانلر قلعه‌نك اوکنه کلمشلر ایکن مقتوللرك یغینتیسندن ساعتلرجه کچه‌مامشلر ایدی .

وقعه‌یی متعاقب کرجستان ایمپراطوری ایچریلره طوغری فرار ایلدیکندن دیکر بر قوت تدارکنه میدان بوله‌مامسیچون الب ارسلان همان عقب کیرلکه باشلادیغی کبی بعض بلاد مشهوره‌یی ضبط ایتمك اوزره ترتیب ایتدیکی فرقه‌لری دخی اطرافه یوللادی .

ایمپراطور اطاعت ایتمکدن بشقه چارهٔ سلامت اولمدیغنی اکلایه‌رق عرض تابعیت ایلدیکی صره‌ده فرقه‌لرده اقدامات و حرکات سریعه ایله بر چوق قلاع و بقاعی آلدقلرندن کرجستان سراپا ضمیمهٔ ممالك سلجوقیان ایدلمشدر .

بناء علیه الب ارسلان کرجستانی بش التی ولایته بالتقسیم مقتدر وکارشناس والیلر، مأمورلر تعیین ایتدکدن صکره اصفهانه عودت ایلدی .

ذاتاً قتلمشك انهزامی امرا وملوك عاصیه‌یی دامن انقیاده صارلمغه مجبور ایتدیکی حالده بویله کرجیلر کبی شدیدالشکیمه برقومك دائرهٔ مطاوعته ادخالی خصو-صنده‌کی صولت رستمانه‌سی اورته‌لغه برقات دها دهشت

رسان اولمغله بیوك وكوچك بالجمله حكمدارلر تجدید عبو-
دیت ومخادنته شتاب كوستردیلر .

حتی تركستان وغزنه پادشاهلری شرف قرابتیله
مشرف اولمق ایچون قزلرینی مخدوملرینك تحت نكاحنه
ویرمسنی استرحام ایتدیلر .

پادشاهلرك نیازینی بالاسعاف تركستان پادشاهنك
كریمه‌سنی ملكشاهه وغزنه پادشاهنك كریمه‌سنی دیكر
مخدومی ارسلان شاهه تزویج ایتدیرمشدر .

شو تزوجدن سیاسةً ایكی فائدهٔ عظیمه حاصل
اولمشدركه برنجیسی تركستان پادشاهنك كندیسنه قارشی
بندهٔ فرمان كبی برحالده بولنمسی، ایكنجیسی‌ده آل‌سبكتكین
ایله سلجوقیلر بیننده بر رابطهٔ قویه تحصل ایتمسی ایدی.

بوجهتله ایكی قوتلی اسلام دولتنك اتحاد واتفاقندن
اسلامیت عالمی پك چوق مستفید اولمش ایدی .

الب ارسلان اتمام سرور پرسرور ایتدكدن صكره
(٥٥٦)ده جیحونی مرور ایدرك جند قطعه‌سنه هجوم
ایتدی .

جند حكمداری حیلت‌شهرت فاتحانه‌سی دنیایه‌یایلان
بویله برقهرمانه مقاومتدن عجزینی ادراك ایتمكله درحال
دائرهٔ انقیاده كیردی .

جنددن خوارزمه بالمرور اورالركده‌امنیت وآسایشنی

توثیقهٔ همت ومرو طریقیله دارالملك شیرانه‌سنه معاودت ایلدی .

هر جهتله تشیید بنیان سورتنه اهتمام ایلدکده اولدیغی دولتنك اقبال استقبالنی تأمین ایتمك ایچون (٤٥٨)ده ملکشاهی ولیعهد نصب ایلدی .

وشو وقت آسایشدن بالاستفاده داخل ممالکنی اصلاحه وترفیه برابر حصر مشغله ایلیه‌رك حربی وسیاسی پك چوق تنسیقات واصلاحات وجوده کتوردیکی صره‌ده بعض غیر مقتدر والیلری عزل ایله مازندران قطعه‌سنی عمی اینانج بیغویه، بلخی برادری مشیدالدوله سلیمان بن داوده، خوارزمی اوغلی ارسلان شاهه، طخارستانی دیکر اوغلی امیر الیاسه، یغشور قطعهٔ جسیمه‌سنی خاندان سلجوقیدن امیر مسعوده، اسفرار اقلیمنی کوچك برادری مودوده توجیه ایتدی .

بو خلالده کرمان حکمداری (قره‌ارسلان) که رؤسای ارباب فسادن اولدیغی حالده نصلسه مظهر عفو اولمش ایدی رفع علم طغیان ایتمکله الب ارسلان معاملهٔ مروتمندانه‌سنه مقابل شو عصیاننك ظهورینی خبر آلنجه همان برفرقه آله‌رق کرمان اوزرینه یوریدی .

یولده تصادف ایلدیکی برکرمان اردوسنی برهجمهٔ شدیده ایله برباد وپریشان ایلدکدن صکره کمال سرعتله

هدف مقصوده یتیشه‌رك خصمنی بغتهٔ (جیرفت) قلعه‌ـ
سنده تحت محاصره وتضییقه الدی .

قره ارسلان پادشاهك مأمول اولمیان بر زمانده ورودینی کورنجه نه‌یاپه‌جغنی بیله‌میه‌رك شاشیروب قالدیغی صره‌ده استناد ایتدیکی اردوسنك تارمار اولدیغنی‌ده خبر المسیله ندامتلرینی محو ایتلر اظهاریله طلب عفو ایلدی .

ومع‌ما فیه بالذات قلعه‌دن چیقه‌رق متبوع کریمنك دامن عاطفتنه صارلدی .

الب ارسلان متحلی اولدیغی مکارم اخلاق ایجابنجه حکمدارك ایکنجی قباحتنی دخی عفو ایتدکدن ماعدا ایکی قزینه جهاز اولمق اوزره برطاقم حلیات وجواهر ایله یوزبیك التون احسان و بو وجهله‌ده علو مرحمت وشفقتنی اعلان ایتدی .

کرماندن فارسه واوردن اصطخر قلعه‌سنه کیده‌رك وآرای ثاقبه‌سیله اوطرفلرك امور ومصالحنی‌ده یولنه قویه‌رق اصفهانه معاودت ایلدی .

بوصره‌لرده پادشاهك شان وسطوتی ولوله انداز اقطار ونباهت اسلامیه‌یی حراسته‌کی علو اقتداری آشکار اولمسیله مکهٔ مکرمه شریفی بولنان (محمد بن هاشم)ك خلیفهٔ فاطمیه‌دن روکردان اوله‌رق خطبه‌یی خلافت عباسیه والب ارسلانك نامنه تحویل ایتدیکی خبر بشارت

اثری واصل اولمغله شهریار گیتی کشا انوار ساطعهٔ اسلامیتك مطلع انتشاری اولان برمحل خلقنك كنديسنه گوستردكاری شوق و توجهلر اوزرینه تشکرلر، محظوظیتلر بیانیله شریفه گران‌قیمت خلعتلر و برچوق دینارلر ترتیب واهدا ایتدی.

تأثیر عدالت جهان پسندانه‌سیله عربستان قطعه‌سنك اکثر بلادی زیر تابعیتنه کیرمش ایسه‌ده حلب و حوالیسی بعدیت مسافه جهتیله هنوز اطاعت ایتمدیکندن اوزمانلر کثرت معموریتله خزینهٔ ثروت اطلاقنه شایان اولان بو شهر شهیری دخی ضبط ایلمك ایچون اصفهاندن حرکت ایلدی.

صنادید حلب ذاتاً علو شیمهٔ تبعه پرورینه مفتون بولندقلری ایچون استقبالنه شتاب ایله مملکتی تسلیم ایتدیلر.

حلبدن آذربایجانه عزیمتنده الآن دللرده داستان اولدیغی اوزره روم ایمپراطوری (ارمانوس)ك روس قرالیله همدست وفاق و اتفاق اوله‌رق ایکی یوز بیك کشیلك بر اردو ایله حدودی تجاوز ایلدیکی خبری واصل اولدیکه اووقت کندیسی (خوی) قصبه‌سنده اوطورمقده ایدی.

خرستیانلر معیتنده‌کی عسکر ایله قیاس ونسبت قبول ایتمیه‌جك درجه‌لرده کثرتلی بولندیغندن اطرافدن مسارعةً عسکر جلبنه تشبث ایتمش ایسه‌ده ارمانوسك (منازکرد)ه

كلدیکنی وطلیعه‌سنك دقیقه‌ کچدکچه ایلرولمکده اولدیغنی ایشیدر ایشیتمز افراد عائله‌سنی نظام الملك ایله همدانه یالاّرسال یانده‌کی فئهٔ جزئیه ایله مقابلهٔ خصمه شتابان اولدی .

بری طرفدن ارمانوس روس قرالنی طلیعه‌یه تعیین اتمش وکندیسی اصل بیوك اردو ایله آهسته آهسته کلمکده بولنمش ایدی .

الب ارسلان خلال طریقده روس قرالنه مصادف اولنجه شدتلی برهجوم ایله طلیعه‌یی تدمیر وقرالی اسیر ایتدی .

مظفریت واقعه‌یی متعاقب بیهوده قان دوکلمه‌مك ایچون برایلچی کوندررك تکلیف صلح اتمش ایسه‌ده ارمانوس مالك اولدیغی عسکرك چوقلغنه مغروراً صلحه ینا شمدی .

اساس مقصدی ایسه پادشاهی اسیر ایدرك روس قرالنك انتقامنی آلمقدن وکتدکجه بیومکده اولان سلجوق دولتنی اورته‌دن قالدیرمقدن عبارت ایدی .

حال بوکه زمان بالعکس کندیسنك مصیبت اسارتنی وزوال اقبالنی حاضرلامقده ایدی .

الب ارسلان ایمپراطورك مصالحه‌یه عدم موافقتی اوزرینه یرندن قالقه‌رق منازکرد جهتلرینه یتیشدی .

ودشمنك قارشیسنده‌کی وسیع برصحرایی اردوکاه اتخاذ ایلدی .

ایمپراطور ایسه الڭ مستحکم والڭ مهم موقعلری طوتهرق رحیق خود پرستی ایله سرمست اولدیغی حالده خصمنڭ ورودینه انتظار ایلمکده ایدی .

امرای اسلام خرستیانلرڭ چکرکه کبی طاغلری، صحرالری قاپلادیغنی کورنجه مظفریتدن امیدلرینی کسه‌رك رجعت رأینده بولندیلر .

الب ارسلان بونلرڭ اوغرادیغی خوف وهراسك عسکره سرایتندن احترازاً همان جمله‌سنی جمع ایله «کیمك کوکلی کیتمك ایستر ایسه کیتسون . اوزرکزده کیمسه‌نك حقی یوقدر . بن شو دقیقه‌ده آمریتی دکل شهادتی دوشنیورم ! » مآلنده برمؤثر خطبه ایراد ایتدکدن وبر بیاض لباس بالاکتسا « ایشته شهیدلك کفننی کیدم!» دیدکدن صکره دشمن جهتنه ارخای عنان جلادت ایلدی .

امرا ایله عسکر شهریار شیرصولتك بوجسارت حیدر پسندانه‌سنی کورر کورمز مجتمعاً هجوم ایتدیلر .

ارمانوس مسلمانلری احاطه ایله اورته‌یه آلمش ایسه‌ده الب ارسلانك شیرژیان کبی هرجهته صولت کوستره‌رك اوکنه کلان صفلری تارمار وعسکرینك دخی اولومی ارارجه‌سنه غیرتلر اظهار ایتمسی خرستیانلرڭ انهزام تامه اوغرامسنی وارمانوسك اسارتنی انتاج ایتدی .

خرستیانلر اوقدر قیرلدی‌که قوجه صحرا سراپا خون آلود اولمش وکشتکان دشمندن همان کچیله‌جك بر قالمامش ایدی .

آورده دست اغتنام ایدیلان اموال ونقود برقاچ دولتك برقاچ سنه‌لك وارداتنه مقابل ایدی .

صورت مخصوصه‌ده تذکاری لازم کلان غرائب تصادفاتدندرکه مقدما امرادن (کوهر آیین) نظام‌الملکه برکوله و یرمك ایستر . کوله یاقیشقلی اولمامق جهتیله نظام‌الملك برطرز ظریفانه‌ده اعاده ایلر . کوهر آیین « کوله‌یی بکنمدیککزی اکلایورم . واقعا یاقیشقلی اولمدیغیچون ذات وزیرانه‌لرینه تقدیمه سزا دکلدر . انجق غایت شجیع و بهادر اولدیغندن قبولکزی رجا ایدرم !» دینجه وزیر جواب الجواب اوله‌رق « مادامکه شجاعتنه مفتونسکز . برزده قالسون . اوله‌بیلیرکه روم ایمپراطورینی اسیر ایدر !» دیه‌رك ملاطفه‌ده بولنور .

کوهر آیین کوله‌یی برمدت حسن تربیه ایده‌رك بو محاربه‌ده یانده بولندیغی حالده روم ایمپراطورینی صفلر ارهسنده کوره‌رك دست قهرمانانه‌سیله اسیر ایدنجه اول امرده افندیسی اولان کوهر آیینه واوده پادشاهك پیشگاه مهابت اکتناهنه ایصال ونظام‌الملك ایله کچن ماجرایه مظهر اولمدی ملابسه‌سیله برتفصیل افادهٔ حال

ایتمکله الب ارسلان کوله‌یی بیوك بیوك رتبه‌لره اصعاد ولطف واحسانیله دلشاد ایلر .

ایشته بوصورتله ایمپراطور اصفهان قهرمانڭ ربقهٔ اطاعتنه کیرمسنه وسنوی آغر برجزیه اعطاسنی تعهد ایلمسنه مبنی کندیسنی، امراسنی، بقیهٔ عسکرینی معززاً وطننه اعاده واعزام ایتدی .

بری طرفدن خرستیانلر ارمانوسڭ هزیمت مدهشه‌سی اوزرینه ارتق حیاتندن قطع امید ایلمریله متنفذاندن (میخاییل) هوادارلریله خروج ایده‌رك بالسهوله ایمپراطورلق موقعنه کچمش ایدی .

ارمانوس میخاییل اوزرینه هجوم ایتمکی تصور ایتمش ایسه‌ده انهزامندن طولایی اهالینڭ غایت منفعل ومغبر اوله‌رق کندیسندن یوز چویردیکنی کورمسیله شوتصور-ندن واز کچمش و برکلیساده اختیار رهبانیت ایلمشدر .

فقط الب ارسلان ایله ایتدیکی مصالحه موجبنجه روم حکومتنڭ سنوی اداسنه مجبور اولدیغی خراجك عدم اعطاسی حالنده وطننڭ مخاطره‌ده قاله‌جغنی بیلدیکی ایچون میخاییل ایله ملاقاتنده پادشاهڭ شوکت وسطوتنه نسبتله ایمپراطورلق قوتنڭ هیچ مثابه‌سنده اولدیغنی بیان وروملق عالمنڭ تهلکهٔ استقبالنی دفع ایتمك ایچون تابعیتنی قبول ایتمسنی خالصانه اخطار واتیان ایتدی .

میخاییل ذاتاً الب ارسلانك قوهٔ قاهره‌سندن متوحش اولدیغیچون درعقب برمکتوب کوندره‌رك ارمانوس ایله عقد اولنان صلحك عندنده معتبر اولوب معین اولان جزیه‌نك اداسنده تجویز تراخی ایتمیه‌جکنی ابا وسلفی کبی تحت مظاهرت وحمایه‌سنه قبولنی رجا ایلدی .

ومتعاقباً اثر عبودیت وصداقت اولمق اوزره برطاقم ذی قیمت هدیه‌لر ترتیب وجنراللرندن بریسی واسطه‌سیله تقدیم وتسریب قیلدی .

پادشاه بومراجعتی رهین اسعاف ویکی تابعنه نمونهٔ حسن توجه اوله‌رق بعض شیلر اتحاف ایتدی .

بوظفر جلیلك تهنیتنه دائر زمانك سرآمدان شعرا وادباسی طرفندن اوقدرقصیده‌لر تنظیم وعرض اولنمشدرکه قرناسندن مراقلی بریسی هپسنی بریره جمع ایتدیکندن بربیوك دیوان تشکل ایتمش ایدی .

اصفهانده اصلاح امور عباد ایله اشتغال ایلمکده وآیلرله اشهب جهاد اوزرنده بی حضور اولان وجود همایوننی اراحه ایتدیرمکده ایکن ماوراءالنهر حکمداری (شمس الملك تکین خان)ك عصیان ایتدیکنی خبر آلدی .

ودرعقب معیت قهرمانانه‌سنه ایکی یوز بیك عسکر آله‌رق (٤٦٥) ده ماوراء النهره متوجهاً یوله چیقدی .

جیحونی بالمرور خصمنك حدودنه یتیشدیکی صره‌ده

سرحد محافظلرندن (یوسف) که تکین خانه فرط عبودیتله منسوب اولدیغیچون افندیسنك اقبالنی محافظهً پادشاهه سوء قصدی تصمیم ایتمش بر فدایی ایدی مخالفته قالقیشدی .

پادشاه بویله قدرتسز بر آدمك طور غریبنه حدت ایده‌رك مقیداً جلبنی امر ایلدی .

درحال یقالایوب حضورینه ایصال ایتدیلر .

بو مخالفته جرأتنك سببنی صوردی .

یوسف «ولی‌نعمتمك اوغورنده اولمك ایستدیکم ایچون مخالفته قالقیشدم ! » جوابنی ویردی .

حریفك فداکارلغنه تحسین خوان اولمقله برابر اعدامنی امر ایتدی .

یوسف «بنم کبی بر بهادرك مقیداً قتلی اثر جبانت دکلیدر ؟ » دیننجه قیدینی فك ایتدیره‌رك کندی الیله اولدیرمك ایچون اوطوردیغی یردن بالذات بر اوق آتدی .

اغربدر که تیر اندازلقده‌کی شهرت ومهارتی ضرب مثل حکمنده ایکن اصابت ایتدیره‌مدی .

دیکر بر اوق دها آتمق اوزره یرندن فیرلادیغی صره‌ده اتکنه باصه‌رق دوشمکله یوسف بر حملهٔ سریعه ایله یتیشه‌رك ذاتاً صاقلامش اولدیغی بر خنجر سرتیز ایله تهلکه‌لی بر حالده زخم دار ایلدی .

کرچه قرناسی حریفی پاره پاره ایتدی .

چه سود که الب ارسلان کبی بر نادرهٔ روزکار درت کون صکره آلدیغی یاره‌دن متأثراً محو اولدی کیتدی .

(٤٦٥) سنه‌سی ربیع الاولانك ٦ نجی کونی یاره‌لنمش و ١٠ نجی کونی وفات ایلمش ایدی .

٤٠ ییل عمر اوله‌بیلمش و ٩ سنه الی آی قدر رونق بخش سریر سلطنت اولمش ایدی .

شجیع، اعقل، اعدل، کریم، سخی، متواضع، فقرا نواز بر حکمدار نادر الوجود ایدی .

جریحه دار اوله‌رق یاتقده بولندیغی اثناده « غرور نه فنا شیٔ ایمش ! » دیه‌ـرك قرناسی بو سوزك سببنی صورارلر .

جواباً « مدت حیاتمده غرور وتکبر اظهاری خاطرمه بیله کلامش ایکن شو سفرده معیتمده ایکی یوز بیکدن متجاوز عسکرك سلاح بدست شجاعت اولدیغنی کورنجه نصلسه بر غروره دوشمش ایدم . ایشته بر قاچ کون صکره اوغرورك نتیجه‌سی بنی عاجز بر یوسفك زخم دار خنجر احتیالی ایتدی .

ایواه که زمان کوچك بر غروره قارشی بیله الك دهشتلی وقعه‌لرله مقابله ایدر ایمش ! » دیمشدر .

خونخوارلقده سباع وحشیه‌دن فرقی اولمیان کرجیلری،

سراپا زرهلره غرق اولمش روس وحشیلرینی، او زمان دنیانك اك مشهور قهرمانلرندن صاییلان روملری سرتیزی تیغ صرامتیله قهر ایدەرك شان وشرف اسلامیتی اعلا ایتمش ایدی .

نام عظمت اتسامنك شریف مکه طرفندن بالاختیار خطبەلرده اوقوتدیرلمسی عالم اسلامیته ابراز ایتدیکی خدمات مبرورەسنه برهان قاطعەدر .

اون بش قدر اسلام و خرستیان حکمداری صمصام بسالتنه باش اکەرك دولتنك جزیه کذاری اولمش ایدی.

چینلیلر بیله خوف هجومیله همیشه مضطرب الحال ایدی .

برقاچ سنەسی امحای اغتشاشات داخلیه ایله کچن طقوز سنەلك مدت سلطنتنده کوردیکی ایشلر عقلاره طورغنلق ویرر .

اقصای ماوراء النهردن منتهای شامه قدر حکم ران وآوان عدل اقترانندە سکان بلاد شرق مظله نشین امن وامان ایدی .

تبعه پورلکی بر مرتبەده ایدیکه بالجمله ممالکی تکا- لیف شاقەدن آزاده اولوب رعایادن یالکز عشر وجزؤی خراج آلدیرمقله اکتفا ایدر ایدی .

طوغربلغی پرستش ایدرجه‌سنه سور وغمز ونفاقدن اصلا حظ ایتمز ایدی .

برکون ارباب نفاقدن بر شخص فرومایه نظام الملك حقنده اسناد مالم یکن قبیلندن بر طاقم تفوهاتی حاوی بر عرضحال اعطا ایدر . وزیری چاغیروب « شو کاغدی اوقویکز . یازیلان شیلر صحیح ایسه تکرارندن توقی ایدیکز . بهتان وافترا ایسه صاحب ورقه‌نك قبلا حتی عفو ایده‌رك اخذ ثار داعیه‌سنه دوشمیکز و بو مقوله آدملری بر ایش ایله مشغول ایدیکزکه کارلری ایله اوغراشوب فتنه‌جولغه وقت بوله‌مسونلر ! » دیر .

بونجه اسباب قهر وسورته مالك ایکن مشرب عالیسی ز بونکشلك شائبه‌سندن کلیاً عاری ایدی .

مکارم اخلاقنه دلیل اولان روایات تاریخیه‌دندرکه روم ایمپراطوری ارمانوسی حضورینه کتیردکلری صره‌ده « بن ابتدا صلحه طالب اولدیغم حالده نه ایچون راضی اولمیوب کندیکی بو فلاکته اوغراتمغه و بونجه قان دوکلمسنه سببیت ویردك ؟ » دیر .

ایمپراطور « طعن وتعریضی براقکز ! حقمده‌تصمیم ایتدیککز عقوبت مدهشه‌یی اجرا ایدیکزکه انتظار نتیجه ایله هر دقیقه‌ده اولوب دیریلیه‌یم ؟ » جوابنی ویرر .

پادشاه « عجائب ! حقکزده‌مدهش برتصورم اولدیغنی

نصل بیله بیلیورسکز ؟ دیمك که سز بنی اسیرایتمش اولسه کز کیم بیلیر حقمده نه‌لر یاپه‌جقدیکز ؟» دینجه ایمپراطور سائقهٔ حال نومیدی ایله «شبهه‌یوق !» دیمش ایکن پادشاه عالیجناب کندیسنی بحق دوچار جزا ایده‌جکی یرده بالعکس درحال قوللرنده‌کی ایپلری چوزدیره‌رك والبسهٔ فاخره بالاکسا کندی یرینه اوطورتدیره‌رق اقامتیچون غایت مکمل ومزین برچادر تعیین ایتدیردیکندن علوسجیهٔ جوانمردانه‌سندن طولایی ایمپراطور محجوب وشرمسار اولمش وحتی وطننه عاودتنده کوردیکی آثار مهمان نوازی‌یی هرکسه سویلمش ایدی .

عدالت پرورلکده، حقانیت کسترلکده ثانیٔ عمر ابن عبدالعزیز اولوب احکام شرعیه‌یی اجراده بیله دقیقه فوت ایتمز ایدی .

آوان آسایشده مجلس شاهانه‌سی علما وادبا ایله مملو ایدی . هرکیجه حضورنده سیر وتاریخ کتابلری اوقونور ایدی .

ارباب علم وادبی اوغلی کبی سور وحقلرنده انعام واکرامنی ابذال ایدر ایدی .

بوجهتله عهد عالیسی هم سیفك وهم‌ده قلمك بردور اعتلاسی ایدی .

علی‌الخصوص نظام‌الملك کبی اصول وزارتك موجدی

اولان براستاذ سیاسینك آرا وتدابیر صائبه‌سنك غیرت پادشاهانه‌سنه منضم اولمسی سعادت وثروت ممالكی تزیید ایتدیردكجه ایتدیرمش ایدی .

كندیسندن صكره نائل سلطنت اولان مخدومی ملكشاه دخی مساعئ فاتحانه‌سیله حقیقة الب ارسلانك باور یسی اولدیغنی فعلاً اثبات ایله‌یكجون سلجوقیلرك بطش وقوتلری منه‌ارجه اورته‌لغی تترتمش ایدی .

ملكشاه‌كه (جلال الدوله ابوالفتح ملكشاه) نامیله معروفدر مشهور (تاریخ جلالی) نك مؤسسی اولوب مأمونه غبطه رسان اولان معارفپرورلكی حسبیله مكمل بررصدخانه یاپدیرمش ایدی .

مشاهیر حكمای اسلامیه‌دن عمرالخیامی، ابوالمظفر الاسفرازی، میمون واسطی ، محمد خازن كبی علمانك سرمایهٔ افتخاری اولان ارباب دهانی جمع ورصدخانه‌یه مأمور ایتدكله بك چوق ترقیات وكشفیات فنیه صحیفه پیرای ظهور اولمش ایدی .

سمرقند و بخارا قطعه‌لرینك فتحی جملهٔ فتوحات مشكوره‌سندن ایدی .

الب ارسلانك زماننده‌كی سطوت اسلامیه‌یی حسن محافظه‌ده قصور ایتدیكجون روم ایمپراطورلری ایفاسنه متعهد بولندیغی جزیه‌یی بلا تعلل اعطا ایلر ایدی .

الحاصل الب ارسلان سلجوقی دردنجی قرن هجری اواسطنده شرق عالم اسلامیتنی حفظ و حراسته مقتدر اولمق شرف ابدیسنی احرازه موفق اولدیغیچون نام نامیسی مشاهیر اسلام آره‌سنده باقیدر.

صوڭ

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزء ١٩ | طابع و صاحبی : مهران

ییلدیرم بایزید خان

ییلدیرم بایزید خان عثمانلی پادشاهلرینك الڭ بیوكلر-
ندن بریسی و لیاقت سلطنت اعتباریله دردنجیسیدر .

عثمانلیلرك آوازهٔ شجاعت فاتحانه‌لرینی دنیانك هر
طرفنه ایصال ایلیان مشهور قوصوه ملحمهٔ کبراسنده
یوز بیكلرجه متفقینك سحاب کثیف جمعیتلرینی پاره‌لیان
ییلدیرم بایزیددر .

سلجوقیلرك دور زوالندن صکره آسیا قطعه‌سنده نائل
حکومت اولان و تفریق کلمه‌دن بشقه امته فائده‌لری
اولمیان ایدین، منتشا، تکه، قرمان، حمید، صاروخان، ازمیر
اوغللرینك تیشهٔ مهاجمات رستمانه‌سیله اساس استقلاللرینی
رهین اندراس ایدرك اجزای متفرقهٔ اسلامیه‌یی توحید
ایدن ییلدیرم بایزیددر .

پاپالردن اون برنجی (غره غوار) ك تحریك و تشویقیله
عثمانلیلق عالمی علیهنده حاصل اولان اوچنجی اهل

صلیب جمعیتـنی صواعق صولت قهرمانانه‌سـیله اعماق عدمه کچیرن ینه ییلدرم بایزیددر .

هجرتك (٧٦١) نجی سنه‌سنده کهواره پیرای عالم شهود اولمشدر .

آوان شبابنی پدرلری غازئ ابوالمغازی سلطان مراد اولك دیوان تربیه‌سـنده کچیردکدن و بو صـورتله ادب ونجـدت کبی ایکی مزیت جلیـله‌یه اتصاف تام حاصل ایلدکدن صکره اوزمانك عادتی وجهله کوتاهیه سنجاغنه مأمور ایدلدی .

قرمان اوغـلی علاء الدین بکك نقض عهـد ایله ممالك عثمانیه‌یه هجومی ملابسه‌سـیله جناب مراد بالذات اوزرینه کتـدیکی صره‌ده فرزند شهامتمندینی‌ده میمنـه الهرق وقوعبولان محاربه‌ده صول جنـاح قوماندانلغنـه تعیین ایلدیکندن شهزادهٔ صرامت سمات حقیقةً برارسلان یاوریسی اولدیغنی ابتدا بو وقعه‌ده اثبات ایلدی .

مؤخراً پادشـاهك الآن دللرده داسـتان اولدیغی اوزره صرب قرالی (لازاری) ایله ونديك، ارنبود، خروات، بلغار، افلاق، پرنسـلرینك و بعض اوروپا خلقنك اتفا-قندن قوصوه‌ده احتشـاد ایدن بش یوز بیك کشی ایله چارپیشمق اوزره حرکتنده ینه ییلدیرم بایزیدی یانه آلمش ومحاربهٔ مدهشـهٔ معلومـه‌ده روم ایلی بهادرلریله صاغ قول قوماندانلغنه تعیین ایتمش ایدی .

شهزاده‌نك عقلا، طورغنلق ویرن بسالتی مظفریتی قسماً تأمین ایلدیکی اثناده سلطان مرادك شهادتی نشوهٔ غالبیتله فرحناك اولان غازیلری مراقداق ایتمکله برابر تخت سلطنت یلدیرم بایزیدك جلوسیله قرین اعتبار عالِ آمال اولدیغندن عثمانلیلر برجهتدن رهین اضطرار وایکی جهتدن قرین مسار اولدیلرکه وقعه‌نك زمان جریانی (۷۹۱) شعبانه مصادف ایدی .

پادشاه جدید مقدما علاء الدین سلجوقی طرفندن سلطان عثمان غازی‌یه ویریلان لوای سعیدهم آلتنده اخذ بیعت ایتدکدن صکره (قره‌طوه) جهتلرینه آقنجیلر ارسال و (ییکیت پاشا) یی اسکوب و (فیروز بك) ی ودین محافظلغنه تعیین ایله ادرنه‌یه مواصلت ایتدیلر .

قرمان حاکمی علاء الدین بك زعمنجه اسکی عنربهٔ تأدیبك آجیسنی چیقارمق ایچون بغتةً اعلان عصیان ایله حدودی تجاوز ایلدیکندن شهریار جلادت شعار قره دمیر طاش پاشایی ادرنه‌ده براقه‌رق آسیایه کذار ایلدی .

مقصد کشورکشایلری ایسه اناطولیده‌کی ملوك طوائفی اورته‌دن قالدیره‌رق عباداللهی برطاقم ظلمهٔ متغلبه‌نك ایادیٔ ظلم واعتسافندن قورتارمقدن عبارت ایدی .

بوجهتله ایلك خطوهٔ هجومنی آیدین دیارینه آته‌رق

آیدین اوغللرینـك الندن الـدقدن صكره عنـان توسن جاستنی صره‌سیله صاروخان، منتشا، قرمان صحرالرینه تحویل وارخا ایله اورالرینی ده ضمیمـهٔ ممالك عثمانیـه بیوردیلر .

بوصره‌ده دمیرطاش پاشا قره طوه ولاس جهتلرینه، یكیت پاشا بوسنه قطعه‌سـنه ، فیروز بك افلاق دیارینه هجوملر ایتمكده واله كچیردكاری حسابسز اموال مغتنمه‌یی درگاه پادشاه جهانپناهه كوندرمكده ایدیلر .

بایزید آسیا ایشلریله مشغول ایكن خرستیانلر قوصوه حد تأدیبنك آجیسـنی اونوته‌رق روم ایمپراطوری (پالئو غوس) لك افسـادیله افلاق، مجار، له، صرب قراللرینك طونه‌یی كچه‌رك تالانكرلكه باشـلادقلرینی خبر الدیغندن همان اورو پایه بالمرور برنجی هجومده (بكرش) شهرینی تسخیر ایتلریله بوهجمهٔ قاهرانه ارباب اتفاقی تا مار وافلاق قرالنی دامن امانه صارلمغه اجبار ایتمشدر .

پادشاه قرالك قباحتنی عفو وسنوی معین برجزیه‌یه ربط ایلدكدن صكره آسـیایه عودت بیوردی‌كه اوخلالده هوادارلرندن برفرقه ایله اوته‌ده بریده طولاشمقـده اولان معهود علاء الـدین بك اوجه ادرنه‌دن اناطولی‌یه كچمش اولان دمیرطاش پاشایی علی الغفله اسیر ایلمش ایدی .

پادشاهك دهشت معاودتی اوزرینه درحال پاشانك

سیبلی تخت واظهار اطاعت جعلیه ایمش ایسه‌ده بویله
عربده جو برآدمك آرتق ازالهٔ وجودی لازم كلدیكندن
اردوی همایون ایلهٔ مسارعةً قونیه طرفنه كیتدیلر .
بك دخی بو خبری الجه مأیوس اولمقله برابر هرچه
باداباد بركره دها تجربهٔ بخت وطالع ایتمك ایچون هنوز
تحت تابعیتنده بولنان تاتار قبیله‌لرینی ، اكراد عشیرتلرینی
ایاقلاندیره‌رق (آق چای) صحراسنی اردوكاه اتخاذ ایله
خصمنك ورودینه انتظار ایلكده بولنمش ایدی . ایكی
اردو قارشیلشنجه یكدیكرینه هجوم ایلدیلر .
نائرهٔ جنك وجدال اوتوز ساعت قدر اشتعال
ایلدیكی حالده قرمانیلر عثمانلیلرك مهاجمات شدیده‌سنه
طیانه‌میه‌رق كلیاً بوزلدیلر .
شو هنكامه آره‌سنده علاء الدین بك اسیر اولدیغندن
كندیسنك خصم جانی اولان دمیرطاش پاشایه تسلیم
اولنمغله پاشا جانبندن صلب ایدلمشدر .
صاحقران غضنفر هیبت بومظفریتی متعاقب قرمان
دیارینك بقیه‌سنی ده ملكنه ضم ایله بروسه‌یه معاودت ایتدی .
سیواس حاكمی (قاضی برهان الدین) ك مصرده‌كی
چركسلره استناداً عثمانلی طوپراغنه تسلط ایتك نیتنده
بولندیغی مسموعی اولنجه غضبناك اوله‌رق بو دشمن نو
ظهوری تپه‌له‌مك ایچون حركت ایله اماسیه‌یه كیردیكی

اثناده قاضینك آق قیونلی حاکمنك تضییقیله بالفرار متعاقباً وفاتی وقوع بولدیغندن سیواس وحوالیسنی الدقلری مثللو یوسفرفوز اثرك تماتندن اولەرق ذوالقدریه حاکمی (نصرالدین بك) ی دائرهٔ اطاعته ادخال وقسطمونی دیارینی ضبط ایتدیلر.

بوخلالده ترحاله وسلانیك روملری لاتینلرله بالاتفاق سواحلی ابلوقه وحدودی تجاوز ایملریله تکرار روم ایلیه کچەرك قره فریه پیشگاهنه یتیشدیلر.

بر فرقه ایله غازیٔ نامدار (اورنوس بك) ی ترحاله وصدر اعظم (علی پاشا) یی یکی شهر طرفلرینه یوللایەرق وکندیلری مجارستانه کیتمك ایچون ادرنەیه دونەرك طلیعه اولمق اوزره یکیت پاشایی بوسنەیه کوندردیلر.

روم ایمپراطوری (یوانی پالەلوغ) پادشاهك قائم پدری اولمقله برابر خصومت وعداوت قلبیەسنی بردرلو ستر ایدەمیەرك مجار قرالی (سیژسموند) ایله همدست وفاق اولدیغنی ایشیدنجه مجارستانه کیتمکدن صرفنظرله قسطنطینیەیه هجومی بالتصمیم کلیبولیدن بر منتظم دونما کوندردکلری مثللو بالذات قرەدن ایلریلەمکه باشلادقلرندن برنجی حملەده سلوری حصارینی آلدقلری صرەده کیلرده بلامانع غلطه پیشگاهنه قدروارمغله رایت ظفرآیت عثمانی قسطنطینیەحوالیسنده برأو بحراً مواج اولمقدەایدی.

اونه طرفدن دخی اورنوس بك تسالیا وماكدونیا جهتلرینی شمشیر سطوتیله زیر وزبر ایلمكده وعلی پاشا اتنه واواديه شهرلرینه كیرهرك رومليلری لاتینلری تترتمكده ايدی .

اسمی مسماسنك ماصدق تامی اولان ییكیت پاشا رفاقت دلاورانه‌سنده‌كی بكیتلرله بوسنه قطعه‌سنی لرزه‌ناك ارتعاب ایدهرك متروفجه حصارینی آلمقده ایدی .

ایمپراطور بو یله ایكی جهتدن تضییق آلتنده قالنجه دوشدیكی مزلقهٔ هولناكدن قورتلق ایچون مسئله‌یه برمسئلهٔ دینیه رنكنی ویرهرك خرستیانلق عالمنی یرندن اوینتمق مقصدیله پاپایه، اوروپایه، مجارستانه، افلاقه، بلغارستانه، صربستانه، یونانستانه، هلمجرا برطاقم خرستیان اقوامنه فریادنامه‌لر كوندرهرك عروق تعصبلرینی تحریك ایتمش و بوتحریكاك نتیجه‌سی نیكبولی ملحمهٔ عظیمه‌سنی انتاج ایلشدركه وقعه بین المؤرخین اوچنجی اهل صلیب محاربه‌سی نامیله یاد اولنور .

ابتدا مجارستان قرالی سیژسموند یوز بیـك كشیلك براردو ایله علی الفور طونه‌یی كچه‌رك نیكبولی طرفلرینی یاقوب ییقمغه باشلامغله قهرمان زمان ایشی كسب جسامت ایتمزدن اول تسكین ایتمك ایچون قسطنطنیه‌نك محاصره‌سنی ترك ایله شبرژیان كبی ایلری‌یه طوغری روان

اولدی‌که اووقته قدر پاپانك تشویقیله هرطرفدن کلان امدادجیلرله نیکبولی پیشگاهی نمونه نمای محشر اولمش ایدی .

سیرشموند بواتفاقدن ایمپراطوردن زیاده مستفید اولمق آرزوسنده ایدی .

چونکه قوصوه محاربه‌سنی متعاقب ایورانیه، اشتب، قالقاندلن، قره‌طوه کبی بوسنه قطعه‌سنك برچوق یرلری عثمانلیلرك یدغالبانه‌سنه کچوب حال بوکه بوسنه قرالی کندیسنك تابعی اولدیغی کبی اوصره‌ده المانیا و بوهمیا ایمپراطورلقلرینی دخی احراز ایتمکله اردل، افلاق، بغدان، صرب، بلغارستان قراللقلریله پرنسلکلرینك طوغریدن طوغری‌یه مرجع سیاسیسی حکمنی آلمش ایدی .

بوجهتله مسلمانلرك اوکلرینه کلان قطعه‌لری اضواء سیوف دلاورانه‌لریله اشراق‌ایتملرینه نظراً المانیا ولهستان قطعه‌لرینه قدر کیده‌رك اقبال استقبالنی محو ایده‌جکلرینی بیلدیکیچون بالطبع سورت وشوکت عثمانیه‌نك زوال وانکسارینی اعز مقاصد وآمال عد ایتمش ایدی .

هرنه‌حال ایسه متفقین اردوسیله عثمانلیلر تلاقی ایدنجه یکدیکرینك قانه صوصامشجه‌سنه محاربه‌یه کیریشدیلر .

اردوی همایونك قلبی مثابه‌سنده اولان حضرت پادشاه قلبگاهده وشهزاده امیرسلیمان ایله صدر

اعظم علی پاشا وصرب قرالی لازاری صاغ جناحده وشهزاده سلطان مصطفی صول جناحده بولنقده ایدی .

سیرمیوند دخی نوبر دوقه‌سنه فرانسز عسکریله نیکبولی قلعه‌سنی براً و بحراً صارديرمش وینه برطاقم فرانسز عسکرینی هازی، فلیب، بوجیکول قوماندالریله پادشاهك مقابلنه بالترتیب کندیسی استفان لاتوج ایله باویرا و بوهمیا والمانیا فرقه‌لرینه وافلاق بکی پرنس میرچه افلاق اردوسنه قومانده ایلمکده بولنمش ایدی .

محاربه غایت قانلی برصورتله اینجه وقت امتداد ایتدکدن وطرفیندن بیکلرجه یکیت خاك سیاه مرکه سرلندکدن صکره عثمانلیلرك حملات شیرانه‌سی اوکنده متفقین اردولری برباد وپریشاد اولدیلر .

بوهرج ومرج آره‌سنده اسانیت فامیلیاسنه منسوب اولان بلغارستان قرالی (سسمان) دخی مقتول اولمغله نتیجهٔ غالبیت اوله‌رق بلغار حکومتی بتون بتون منقرض اولمش وصوفیه، بازارجق، فلبه، طرنوی، ودین، زشتوی، سلستره، روسجق، شمنی، وارنه، نیکبولی و بلاد سائره ضمیمهٔ ممالك عثمانیه قلنمشدر .

بوظفر جلیل اوزرینه غازیٔ جلادت اشتمال باکمال شان وشرف ادرنه‌یه عودت وانتقال ایلدیلر .

عندلرنده ذوق حيات متاعب سفريه‌دن عبارت بولنديغيچون (٧٩٧)ده اناطولی‌يه كچه‌رك (شيله)يی فتح وقره‌دكز بوغازينه توجه ايله‌يوشع طاغی واق‌بابا كويلری اوزرندن بزم اناطولی حصاری ديديكمز كوزلجه حصاره اينه‌رك كوك‌صو چمن‌زار لطافت دثارنده اردو قورديلر .

قوجه ييلديرمك سيالهٔ برقيه كبی اوروپادن آسيايه دهشت نمای نزول اوله‌رق اشعهٔ حسام شهامتنك ينه قسطنطينيه اوكلرنده خطف ابصار ايتمسی ايمپراطوری زياده‌سيله تلاشه دوشوردی .

پادشاهك عزم عاليهمتانه‌سی ايسه هرنه صورتله اولور ايسه اولسون قسطنطينيه‌نك فاتح ابدی الاشتهاری اولمق املنه معطوف ايدی .

نه‌چاره‌كه ايمپراطورك حيل شيطان پسندانه‌سی ثمره‌سيله صدر اعظم علی پاشايی كندی طرفنه جلب ايتمسی حصول مرامه پرده‌كش حيلولت اولمشدر .

پاشانك بعض محذورلر تمهيدينه قالقشمسی واوصره‌ده تيمورلنكك جنكيز داهيهٔ دهياسنی اراتديررجه‌سنه آسيايی مخوف برهرج مرج ايچنده براقمسی ملابسه‌سيله ممالك عثمانيه‌يه هجومی احتمالنك قاعدهٔ حزم واحتياطه اعتنا مجبوريتنی كوسترمسی غازیٔ فعالی موقتاً تحويل نيت ايتديرمش وفقط قسطنطينيه‌ده اسلام ايچون مناسب محل

تخصیص و بر مسجد و محکمه انشاسیله برابر سنوی اون بیك آلتون جزیه اعطاسی شرطلریله عقد مصالحه اولنمغله کوینك، طراقلی ایله قره‌دکز ساحللرندن بعض مسلمانلر نقل واسکان ایدلمشدر .

قسطنطنیه‌ده قبل الفتح جامع بناسی بونکله دردنجی دفعه وقوع بولمش ایدی .

برنجیسی خلفای امویه، ایکنجیسی سلجوقیلر، اوچنجیسی ملوك مصریه، دردنجیسی یلدیرم بایزید زمانلرنده ایدی .

بناءً علیه قهرمان زمانك ولوله‌انداز چار اقطار جهان اولان شوموفقیت عالیه‌سی اسلامیتك ادوار شوکت قاهره‌سنك اك پارلاق برصورتده تجددینی خرستیانلق عالمنه قارشی برطرز غالبانه‌ده اخطار ایدیور ایدی .

برمدت صکره کوکصودن فك رابطهٔ اقامت ودار الملك شاهانه‌لرینه عودت بیوردیلر .

صرب قرالی لازارینك اوغلی (استپان) که عثمانلی تاریخلرنده (ویلق اوغلی) دینیلیر نیکبولی مظفریت جلیله‌سنی متعاقب عرض تهنیت ایچون برطاقم هدیه‌لرله خاك پای همایونه یوز سورمش وفرط حسن وآن ایله شهرت یاب اولان همشیره‌سنك داخل حرمسرای ملوکانه ایدلمسنی استرحام اتمکله املی بالمضاعف عروس عفت مأنوسی کتیرمك اوزره برقاچ کشی کوندرلمش ایدی .

بوصره‌ده بونلرك پای تخته مواصلتلری خبری کلد-
یکندن وقسطنطینیه مسئله‌سنه بروجه محرر قرار ویرلمش
بولندیغنـدن کوکصودن حرکت و بروسـه‌یه عودت
ایلدیلر .

بو یکی بانوی عفت کسترك غنج ودلال هوشفرساسی
پادشاهی اپیجه مفتون ایتمش و برمدت ایشـدن بیله ذوق
آله‌مامق حالنه کلمش ایدی .

فقط کانون طبع قهرمانانه‌لرنده کی آتش حماست او یله
زمان مدید رماد سکونت التنـده قالمق احتمالندن معرا
اولدیغیچون بواشـتغال ذوقی یی ترك ایله ینه مشتاقی اولد-
قلری سفر برلکه قویلمشلر ایدی .

قره‌قیونلی عشیرتی حاکمی قره‌یوسف ایله بغداد حاکمی
سلطان احمد جلایری تیمورلنکك سائقهٔ شروظلمیله وطنلر-
ینی ترك ایدرك مصر حکمدارینه التجا ایتمشـلر ایسـه‌ده
مأمولری وجهله نائل حمـایه وصحـابت اوله‌مدقلرندن
ایکیسی‌ده درکاه همایونه کله‌رك دخالت ایتدلر یله پادشاهی
حکومت مصریه علیهنـه تحریکه واو وقت مصره تابع
اولان ملاطیه وارزنجانك تسخیرینی ترغیبه باشلادیلر.

بناءً علیه مصر علیهنـه عربسـتان سفری نامیله
برسفر آچوب اردوی همایونی مستصحباً ملاطیه‌یه کتدیلر.
ملاطیـه‌ده‌کی مصر اردوسی اوجه عثمانلیـلرك نیتلرندن

خبر اولمش ولديغندن مهيای رزم ومصاف اولمشلرايدی .
عثمانليلرك ملاطيه حصاری پيشگاهنه وصوللرنده محاربه يه باشلانجه مصريلر مغلوب اولدقلرندن ملاطيه ونواحيسی تماماً ضبط اولنمشدر .

پادشاه اورادن ارزنجانه كيتدكده حاكمی (طهرتن بك) ارزنجان وحواليسنك مفتاحلرينی تسليم ايلدی .

ارطغرل غازينك اوغوللرندن بری سلجوق حكمدارلرندن (غياث الدين كيخسرو) ك خدمتنه ويرلدكده طرف حكمدارلرندن عهده سنه مالكانه اولەرق يغنيك ايلی توجيه اولنوب وفاتندن صكره مخدوملرندن ييات بك وبعده خليل بك اراضیء مجموعه‌سنی تصرف ايتمكده ايدی .

حضرت بايزيدك ارزنجانه مواصلتنی متعاقب خليل بك حضور همايونه كلوب اثبات حسب ونسب ايتمسيله مظهر التفات شهرياری اولمش وفتوحات جديده دن اولان ملاطيه وارزنجان املاك موروثه سنه ضميمه وعلاوه بيورلمشدر .

طهرتن بك بوصورتله ملكنك النده چيقمه سی اوزرينه صداقتنه خلل كتيرديككندن و بوصداقتسزلغنك نزد پادشاهيده ا كلاشلديغنی حس ايلديككندن قورقوسندن تيمورلنكه دخالت ايلك ايچون عراق عجمه طوغری قاچديغی كبی مقدما جزای سزاسی اولەرق ايصاله

حبسخانه‌سنه براقیلان کرمیان حاکمی یعقوب بك بر تقریب فرار ایدرك اقبال واستقلاللری پادشاهك صولت رسیتما نه‌سی اوکنده محو اولمش اولان منتشا وایدین اوغللری واسفندیار بك ایله کذلك تیمورك نزدینه کیتدکلرندن یکی متبوعلرینی عثمانلیلر علیهنده تشویقه باشلادیلر .

ومقدمهٔ فساد اولمق اوزره سلطان احمد جلایری ایله قره یوسفك اعاده‌سنی حاوی تیموردن پادشاهه عربجه بر مکتوب تسییار ایتدیردیلر .

مبحوث عنه مکتوبك صورتی شودر :

«الحمد لله وحده والصلوة علی من لانبی بعده وعلی آله اجمعین بعد التحیة التامه ایها الملك فی الروم یلدیرم بایزید اعلم فنحن فی بلاد الله سلطان جدید مظفر ومنصور علی جمیع الامرا بالنصر والتأیید فجملة الخلایق لنا عبید فتنبه ان قره‌یوسف وسلطان احمد قد هربا من سطوة سیوفنا وهیبة جیوشنا ولایخفی علیك انهما مادة الفساد وبوار البلاد ودمار العباد وهما کافران کفرعون وهامان فی العلو والاستکبار فلا تقبلهما ان لم تطلب الادبار ﴿ فجاسوا خلال الدیار ﴾ ﴿ ان فرعون وهامان وجنود هما کانوا خاطئین ﴾ وقد صاروا بین معصمانی حمی دیار کم قاطنین وانما حلوا حلت النحوسة والشؤم وحاشا ان یکون مثلها تحت جناح ملك الروم وایاکم ان تصحبوهم بل اخرجوهم وخذ وهم بل احضروهم واقتلوهم حیث وجدتموهم ﴾ وایاکم مخالفة امرنا فیحل علیکم دابر قهرنا قد سمعتم احوال مخالفینا واحزابهم ومایراهم مافی قرابهم وتبین لکم کیف فعلنا بهم ﴾ ولاتکثروا بیننا القیل والقال فضلا عن جدال وقتال وقد وصفنا لکم البراهین وضربنا لکم الامثال وفی اثناء ذلك انواع التهدید والتخویف

والحال الله غالب والاراجيف والسلام على من هداه الله الاصم بعد مقده ،

ملتجیلرك امادهسی تكلیفی علوجنابنه طوقندیغنـدن شهریار جهان كشا تیموره شوجوابنامهیی امرا ایتدیلر :

« الحمد لله الذی شرفنا بالاسلام وعززنا بالغزو عن سلاطین الاعراب والاعجام والصلوة على رسـوله محمد خیر الانام وعلى آله العظام وصحبه الكرام اعلم ایها ٠٠٠٠٠٠ الموسوم بالتیمور فهو (...) من الملك المذكور قد قرأنا كتابك ایها المشـؤم انتخوفنی بهـذه الجهلات وتهددنی بهذه الترهات انت تحسب انی مثل ملوك الاعجام او تتار الدشت الاصوام اوفی جمع الجنود بجیش الهنود اوفی جمع جند فی الكثرة والشقاق بجمع الهراة والعراق اوما عندی من غزاة الاسلام كعساكر الحلب والشام وثبت عندهما كیف تولی وكفر فیعذبه الله العذاب الاكبر ؛ لان افعالك نقض العهود والذمم سفك الدم وهتك الحرم فنحن افضل السـلاطین شرقاً وغرباً واشرف الخواقین بعداً وقرباً وانت تعرف نظام جیوشنا وعساكرنا وقفت للقیام بنظامنا وتناصرنا كم فرق بین من تكفل بامر البغاة والطغاة وبین من تحمـل امر الكمـاة والغزاة فان الحرب والضرب دأبنا والجهـاد شغلنـا وشرعـة الغزاة فی سـبیل الله شرعتنـا ان قتل احدمكانبـا على الدینـا فنحن المقاتلـون فتكـون كلمة الله هی العلیا ورجالنا باعوا انفسهم واموالهم بان لهم الجنة فی العقبی وحاصـل الكلام ان كل شـغلنا وحـل احوالنا القتال مع اعداء الدین من الكفرة والمتمردین واعلم ان من یبعث هذا الكلام الی بلادنا انه لولان لم آت فزوجاتك طوالق ثلاثا وان قصدت بلادی واتفرعنت ولم اقاتلك البتة فزوجاتی اذذاك طوالق ثلثا والسلام على المسلمین »

تیموردن کلان دیکر بر مکتوب.

«بجناب معدلت آثار مکرمت شعار نوین اعظم اعدل اکرم مؤسس قواعد النصفة والا جلال مؤکد معاقد الدولة والاقبال مطلع لوامع المجد والعلا منبع مآثر العز والسنا المؤید بتأییدالله الملك القادر بایزید بهادر بعد از تبلیغ سلام عتاب آمیز وتمهید پیام مصالحت انکیز عز اعلام آنکه بعواطف شاهانه وعنایت خسروانه ملحوظ ومحظوظ بوده بداند که بعنایة الله تعالی ویمن افضاله قریب چهل سال باشد که نفس خودرا بجهانکیری وفتح قلاع واستخلاص حصون ومملکت داری مشهور ومشغول داشته‌ایم ملوك وسلاطین جهان بنصرةالله تعالی وعونه بربقهٔ عبودیت کردن نهاده امروز بعض کمر مطاوعت وانقیاد برمیان جان بسته بنده واردر خدمت ایستاده‌اند ولاریب فیه واین‌معنی اظهر من الشمس وابین من الامس است بلکه جمعی بسیارند که‌برفعت جاه حشمت مملکت درطریق جانسپاریٔ مامفاخرت نیکنند بعنایهٔ الله تعالی پس ایشان چرا وحشت میکنند علی الخصوص که بسال نیز چون پدر او باشیم باوجود این معانی ایشان درمکاتیب خود وعید بسیار نموده ومرة بعد اخری رقعه فرستاده‌که من بتبریز میروم ودران طرف بطلب تیموری آیم اکر ایشان ماراند انسبته اند لکن برما حمایت اهل غزا وحمیت اسلامیان دفع شرغیرورعایت ناموس خودواجب ولازم است وبفحوای ﴿ من تقرب الی شبرا تقربت الیه ذراعا ﴾ بجانب او نزدیك آمده القصه بدان سبب لشکر کشور کشای بصوب سیواس‌در حرکت آورده شد وبعنایت ربانی وحمایت سبحانی تمکن دران میسر کشت والحمدلله علی ذلك ومشاهدهٔ ﴿ ان الملوك اذا دخلوا قریة افسدوها وجعلوا اعزة اهلها اذلة وکذلك یفعلون ﴾ بر جهان وجهانیان حاصل شد وبر همکنان‌معلوم ومحقق است‌که اوبمحاصرهٔ ملاطیه مدة چهارماه لیلا ونهارا سعی نموده دراخر

توتو آنکه قلعه راضی نشده وبیرون نیامده واو وتوکران او بر ملاطیه دست نیافته اند و مدت مدید استکه سینوب رامی خواستهکه بگیرد نتوانست بحمدالله والمنه که سیواس راباندك مدت ضبط کرده وبر حصار که رفته بتوفیق الله بجلال وحشم بطلب اسباب قلعه گیری ازرعد وبرق وصعقه برآورده وبرج وبارو وبرا خصم مستخلص کرده شد واین احوال براهل عالم سمت وشیوع یافته ومع هذا طامات غرور خوب نیست ودر مکاتیب لاف وگزاف الطریق عقل بدیع وبعید است • بیت • خداوند خردرا درهمه وقت • بقدر خویشتن باید زدن لاف • وکمیت سپاه ایشانرا واحوال لشکر اومارانیز معلوم بودا مابعدالفتح سیواس کدامرا ولشکریان ایشانرا در یافتیم ومکررا ازصاحب وقوفان لشکر او تعدادش معلوم کرده مؤکد عزم سابق ماافتاد چون غرض ما ازین حرکت رعایت ناموس خود بود وبعون الله تعالی این معنی نیز حسب المطلوب بحصول پیوست مع هذا بجهت ترس وبیم حضرت کرد کاری که { ولا تزر وازرة وزر اخری } بسبب رنجش احدی چندین مسلمانرا آزردن وخانما نشان خراب کردن نشاید هربارمن حفظ الله باز این مثال فرخنده دل رافرستادیم که اگر او مآل این حال را دانسته سبب خرابی مملکت نگشته ورجوع بطریق مصالحه نموده رسولی بامکتوبی که متضمن عذر خواهی باشد وناموس ما وشمارا سزاوار بود مارانیز یقین کردند که دوستی درمیان مامؤکد شده واز سیواس درگذشته بازگردیم تا سبب فرصت کفرهٔ فرنگ علیهم لعائن الله نباشد اگر بعد ازان بخلاف آن عهد نقصانی ازما بآن دیار رسد پس بی تکلف میل ماالعیاذ بالله براعانت دین کفره باشد حاشا ثم حاشا که این چنین حال رامنزوا داشته باشیم یاخواهیم داشت بلکه این همه توسعهٔ دائره بنابر آنستکه اهل اسلام بهم درافتاده مبادا موجب دست درازی کفار خاکسار افتد وشنیده باشند که بعضی از ملوک که با ما برابری میکردند چنین مواعظ ونصایح مشفقانه می نمودیم ودرخاطر ایشان

عجب فزوده انقباض زیادت می‌شد اعزد اسمه ببرکت عقیدت صافیه ونیکخواهی بعداز محاربه نصرت وظفر بایبجانب رامی یافت واکنون بعدازین مکتوب نصیحت اسلوب اکرایشان مقید نشوند اغلب اعتقاد ما برآنست که باز بهمان منوال فتح وفیروزی ازجانب ماخواهدشد که ﴿ ولن تجد لسنة الله تبدیلا ﴾ وهمیشه عساکر منصوره مارا کافر وبی‌دین وبدمذهب وزشت آیین میخوانده اندالعیاذ بالله من ذلك وحال آنکه تشبث مابا ذیال لطف صمدیت است واکثر لشکر ایشان کفره خراج کذارند هرکاه ایشانرا هدایت ربانی ممکن بوده باشد لشکرماکه مسلمان ومسلمان زادکان قطری اندچرا نشوند واکرعیب مادعوای جهانکیری است بعداز صعود بتخت بخت واجرای سکه واعلان خطبه‌در انکه اززمرهٔ اولوالامرمی باشیم شبهه نیست وبفحوای ﴿ ورفعنا بعضکم فوق بعض درجات ﴾ کهتررا برمهتر اطاعت لازم وواجب چه‌ماخود ازدودمان ایلخانیه باشیم اکرشمارا اسلام اخلاص آمیز بمارسد باعث رفاهیت جانبین شودهم فائدهٔ ایشان خواهد بوددرین‌باب باعلماء ولایت وعاقلان نیك‌اندیش مملکت خود برموجب نص ﴿ وشاورهم فی الامر ﴾ نموده ومسارعت درارسال جواب کرده نوك قلم راازخشونت نویسی معفو دارند که ۸۰۹ چوتیغ اندرمیان آیدچه جای کلك زرباشد ۰ والسلام اولا وآخرا والخیر مااختاره الله باطنا وظاهرا

«جواب»

مکتوب شهد وشورانکیز ولطف وعتاب آمیزکه ازجانب جناب خان اعظم وخاقان معظم المباهی باوصاف العظمة والجلال والمفتخر بنعوت الحشمة والاجلال وحید سلاطین زمان تیمور کورکان ضاعف الله نصایحه بالخیر در این اوقات رسید بعد از انکشاف وصول تمکن اودر سیواس معلوم کشت اولا نوشته بودندکه رفتن ما بتبریز واز انجا مقابله کردن عجب است چه

اکر ما اکنفه وشروان عزم ارکنیم که مانع خواهد کشت با انکه قبچاقیان ازوآزرده حال کشته باما متفق اند ودیکر در باب ملاطیه وسینوب ملاطفه نموده بودند اعراض ما از آنها بنابر مصلحت چند بود واز کمیت وعسکر نیز طعن کرده بکثرت سپاه خود تفاخر فرموده اند شنیده باشند جد غالبتبارم ارطغرل رحمه الله تعالی باموازی سیصد سوار خودرا بلشکر کفار تاتار مغول که ازده هزار جبه دار بیشتر بودند وبسلطان علاءالدین سلجوقی یونان نصره الله حامیه کرده طغرل مثال البه خودرا بکوه آهن زده وبضرب کرز صف البرز سای مغولانرا ازهم شکافته بتوفیق الله مغلوب ومنکسر ساخته وسزاوار عنایت وبشرف مرزبانی ثغور اسلامیان مشرف شده بعد ازان خلف صدقش سلطان عثمان غازی طاب ثراه ازمحض صفای طینت وفرط غزا ومجاهدت بغایت سبحانی وعواطف سلطانی مقرون وپایه سلطنت دررسیده بالجمله از تأیید الهی بی وقوع طغیان براحدی از سلاطین عصر خود در یونان میسر کشته وبعدازان بشرذمه قلیله که ازدویست تا هزار نفر همین بوده بفرموده کم من فئة قلیلة غلبت فئة کثیرة باذن الله بمیدان شجاعت درآمده غزارا شعار وجهادرا کسب وکار دنیوی واخروی خود ساخته بعنایة الله تعالی تا الحال که دور چهارمین ماست بلی نجم روز بروز نور دولت کیتی افروز ماچون مهر منیر عالمکیر است وقلاع وبلادی که ما از تکفوران ملاعین کرفته ایم سلاطین ماضی وحال آنرا درخواب خیال ندیده اند چه ملاطیه وسینوب مقدار کنکره برجی ازانها نمیشود وآنچه ماجرای مارا باحکام قسطمونی وقرمان وامثال ایشان شنیده اند بنابر عدم اتفاق آن طوایف مختلفه خصوصا درحین توجه ما بغزای غزا وتطاول ایشان بممالک محروسه بالضروره لازم همی آمد وکرنه دنیا ومافیها درمقابله نظر همت مابقدرکه پره نیست واکر ما بتخریب بلاد وتعذیب عباد عزم جهانکیری می نمودیم ازشرق تابغرب تصرف آسان بود لکن

بفحوای الاهم فالاهم همیشـه بدفع معاندان دین محمدی کوشـیده سلاطین اسلامیان امصار بعشق سید مختـار ازصمیم قلب هواخواه وجانسپار ماالد وکویاکه جمیع ملك ایشان ازان ماست وازکثرت جنـود خویشتن که کفته بودند وسپاه مارا اکثریا کبر زاده خوانده در وعیبی نیست جمیع اصحـاب وانصار چنـین بوده اند واولادنا مسلمانان با انصـاف ازنسل مسلمانان بی انصـاف بهتر وخوبتر ونصر وتوفیق بکثرت وقلت اشـکر نیست بلکه بتأیید الهی موقوفست وغالب ومغلوبی نیز هردو سنت اولیاست ودرضمن هرکسری فتحی ضم وپدر بزرکوارم اناراللّه برهانه بعد از غلب برحزب کفار نکونسـار ازعذر تحیفی از زمرهٔ اسارای کفرهٔ فجره علی الغفلة شربت شهادت چشـیده داخل جنات عدن کشـتند از ماچه کاست وبعد ازتعرض ایشان بسیواس وهتـك عرض بلاد اهل اسـلام ماچه کوییم غیرت از جناب حقست ومقصود شما از بیاناین حجج دفع مطاعنازخویشتن است وکرنه هرمکتوبی که ازشما عربی وفارسی رسـیده بجز تبختر چیزی دیکر از ومفهوم نمی شـده وصفت جلال خود درهر یکی از سلاطین وحکام موجود است بهمان نازیدن خوب نیست وبعد ازاظهار جبروت بمواعظ ونصیحت برسر لطف آمدن صـورتی ندارد * ع * لطف وقهر خسروان ذاتی بود * وتا الان یکی از خاندان عثمـانیان بتملق دنع دشمن نکرده وبحیـله پیش نامده چون آفتـاب جهانتاب مستقیم السیرند ونیکی وزشتیٔ هرکسی بسرشت اوراجع ﴿ فاللّه یفصل بیننا وبینکم وهوخیرالحاکمین ﴾ واین جملهٔ راسلات برآ اصحاب فراست وارباب دراست واقع شده هرکز مابخویشتن داری کاری نکرده ایم ونمیکنیم وعرکاه که ایشان قدم پیشتر رانده عزم رزم محقق وجزم نمایند مانتز توکلت عـلی اللّه کویان حاضریم والسـلام ﴿حسبی اللّه ونعم الوکیل نعم المولی ونعم النصیر ﴾

تیموردن طلب مصالحه‌یی حاوی صولك دفعه کلان مکتوب.

امیر اعظم اعدل شهریار کامکار قدوهٔ صنادید روزگار معتمد الغزاة والمجاهدین جلال الدنیا والدین بایزید بها درخلدت معدلته سلام وتحیاتی که مطاوی وفود خلوص عقیدت وصفای طویت تواند بود مطالعه فرمایند وجوامع همم همایون بر انتظام امور سلطنت وکامرانی واحراز کلیات آمال وامانی خود مقصور ومصروف شناسند ومن الله انجاح الامور وفی قبضته اعنة مصالح الجمهور بعد ذلك مصور رأی صایب گردانیده میشود که چنانچه بکرات استماع فرموده اند پیشتر ازین حکام مصر وشام صورت جرأتی که شرعاً وعقلاً ناپسندیده ونامستحسن بوده صادر شده بدان سبب بر ذمت همت عالیه لازم نموده انتقام آن معنی نمودن وبر وفق ؛ من یعمل سوء یجز به ؛ جزای ایشان رسانیدن بدان واسطه بعنایة الملك الغفور لشکرهای منصور بدان در حرکت آورده ایشانرا ادبی نیکو وگوشمالی بسزا داده شد ؛ فاصابهم سیئات ما کسبوا ؛ والحمد لله علی تتابع الائه وتعاقب نعمائه ومع ذلك درخاطر سانح میشد که بسبب آنکه بدیار روم نهضت همایون افتاده بود واندك اضطراب واختلال بحال سکان آن حدود راه یافته مبادا که ضعفی بزور ایشان متطرق شود وکفار فرنك فرصت یابند وتغلب نمایند وطراوت ریاحین ریاض اسلام دران دیار اثر ذبول یابد بنابراین چون بعد از فتح ممالك شام وحصول مراد واتمام جمیع مطالب ومهام بعون الله الملك العلام بحکم العود احمد معاودت بتصمیم پیوست وکما هی حالات وقضایای اینجانبی خود موضح ومشروح ومستقصی دنهام درتقریر کرده شد ودلخواه آن بود که اورا اجازت انصراف داده بدان جانب روانه کرده شود اوری اجازت غیبت نمود الحالة هذه چون ازآب فرات عبور کرده شد پسر فارس یعقوب را که از جملهٔ مخصوصان آنجناب بوده متوجه گردانیده آید واستحکام معالم صداقت وافتتاح طرق خلت نموده شد تا آن معنی از اصلاح طرفین خالی نباشد بلکه

منازعان ومنکران دین محمدی علیه من الصلوات اکملها ومن التحیات اجلها را درعرصهٔ تسلط باقدام جرأت مجال اقدام نتواند بود چون برعایت ترصد جواب باصواب انجناب چنانکه رفته ومیرود که برعایت شرایط محبت قیام نماید که موجب آرامش خلایق واسایش اهالی مملکتین تواند بود وصورت آن دوستی برصفحات وجنات انام سلمانی که مسطور بماند ﴿ والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم ﴾ وحال انکه بتحقیق پیوست که یعقوب بسلامت بدان جناب ملحق شد بعزیمت بیلامشی آلاطاغ نهضت مصمم است درین فرصت باتمامی غلامان وفرزندان وامرای الوس وامرای تومانات کبار سادات ومشایخ وعظمای علماء وفحول ائمه وصنادید اعیان ومشاهیر اقالیم وممالك محروسه وارکان دولت کنکاج کرده باتفاق واستصواب ایشان علی استخارةالله تعالی از دار السلطنت سمرقند فرزند دلبندار جند ستوده خصال بی مانند مغیث‌الدین محمدسلطان بهادر طول‌الله عمره که بعنایت باری انوار وآثار بختیاری از جبین اولا یحست طلبه داشته ایم که باجمیع امرا وعظمای جیوش وزعما وولاة وحکام رؤس اقوام واکابر واشراف تمام ممالك واقالیم که بعنایةالهی درتحت اوامر ونواهی اند متوجه اینجانب شوند بتوجار انکه دراول منزلت قورلتای کرده بمبارکی طالع وبسعد ⋆ بیت ⋆ بساعتی که سعادت از وبود باهر ⋆ بطالعی که تولابد وکند تقویم ⋆ آن فرزندار جند طول عمره را برسریر سلطنت آن ممالك اجلاس کرده ازمهٔ حل وعقد واعنهٔ ضبط وبسط آن‌دیار بقبضهٔ شهامت وکفایت اونهاده شود انشاالله تعالی ﴿ وما ذلك علی‌الله بعزیز ﴾ وبعده نموده میشود که بوقت مراجعت ازصوب شام ونزول مبارك مادرین ولایجدود فرزند اعز رستم بهادر ابقاه‌الله تعالی وسلیمان شاه بهادر را باجمعی امرا ولشکر بصوب عراق بجهت ضبط ویساقشی ان‌ممالك‌فرستاده بودیم بعد ازانکه بجانب الاطاغ حرکت فرموده شد مکتوبات ایشان رسید مشتمل برانکه دربغداد جمعی رنود واوباش واحادالناس اجتماع وازدحام کرده‌اند وبسیاری از ترك وتازیك وعرب وخلج وترکمان جمع

شده واستحکام باروی شهر ودروازها نموده اند وطریق تمرد وعصیان
گرفته واگرچه موسم شدت حرارت هوا بمدار بود وحرکت لشکرها
بدان جانب بسبب غایت گرمیٔ هوا تعذری تمام داشت فاما بجهت
تدارك واصلاح آن قضیه برفور بنفس مبارك باندك سپاه بدانجانب
نهضت فرموده شد وبعد ازآنکه تمامی تمرد آن گروه را ازسر چشمهٔ شمشیر
آبدار آتشبار بهادران ودلاوران شربت فنا چشانیدند « فقطع دابر القوم
الذین ظلموا والحمد لله رب العالمین » بسعادت وکامرانی عنان عزیمت
یلاق الاطاغ معاودت فرموده این مثال را ازدست دارنده فرستاده
آمد اکنون وضابطهٔ دوستی ولازمهٔ اتحاد آنکه ازانجانب نیز درین تهنیت
وفروغ ایام که طلوع صبح مبارك دوستدار است داخل شده یکی
ازفرزندان وخویشان ما او نوکران بیك وار ملازمان محرم کسی را برسم
تهنیت روانه گردانند تاصورت اتفاق ازانجانب خالی نبود بلکه بزیور
موافقت ودوستیٔ ایشان حالی باشد انشاالله تعالی ولاشك که انعقاد
مناظم مصالح بترتیب آن مقدمات انواع فواید ومنافع جانبین تجدد دهد
ونهال سلوك آن مسالك اصناف مثوبات اخروی ثمره بخشد الله میسر
الامال ومقدر الاقبال ویقین حاصلست که تشریف اینجانب خواهد
رسید که والیٔ مملکت الطار وتمامیٔ گرجستان باوجود انکار دین شرع
سید المرسلین شعار خود ساخته است بلکه بجمیع الوجوه اورا بحضرت
ما متابعت ومنافقت تامه ثابت وحاصل است بجهت صلاح حال وعافیت
وسلامت ساکنان ولایت خود طریق متبعت سلوك داشته وخطبه
وسکه بلقب همایون موشح ومزین گردانیده است واداء مال مقرری
سال بسال رسانیده مقبل شده وعلی القاعده اهالیٔ ولایت اودرمها
رامن وامان بفراغ واطمینان روزکار میگذرانند وحضرت ما بان
جانب را انواع اسباب اتحاد وموجبات وداد حاصلست وامداد حسن
اعتقاد متواصل وعلی هذا ازکمال عقل وکیاست وصلاح ملکداری
اقتضای آن میکند که درتمهید قواعد دوستی مبذول فرمایند واین معنی
را ازحضرت ما محض صدق شناسند وشربت مصالحه ازشوایب کدوراتی

که ازخلوص عقیدت وصدق نیت بعید باشد مصفی دارند چه دنیا ومافیها وجود آن ندارد که اصحاب دولت وارباب مکنت بروجهی معاش کنند که ازان راه گزند مسلمانان وزیر دستان را ضرر باشد * بیت * به‌پیش مهان وبه پیش کهان * بآزارموری نیرزد جهان وعلی الحقیقه * نظم * نه‌لایقست خشونت نه‌درخورست جفا * بیا که موسم صلحست واشتی وصفا * شك نیست که بوفتی که از جضرت مابا انجناب اساس مودت مستحکم کردد آن معنی موجب ارغام انوف وایلاف صنوف اعدای دین قویم ومنکران شرع مستقیم شود واکر سخن مادرین نوبت نیز بسمع قبول نشوند واز کمال صدق خالی شناسند وبرقرار طریق عسرسپرند امید بحضرت‌واجب‌الوجود که مفیض الخیروالجوداست واثق که چنانچه همواره در احراز جمیع مطالب کلی درهمه اوقات وحالات آثار مواهب ذوالجلال ظاهر ولایح کشته مراد است بحصول پیوست درین قضیه نیز هرچه روذ برچهرهٔ مقصود ازتتق غیب‌جمال نماید وانچه در پردهٔ تقدیر باشد برمنصهٔ ظهور سمت وضوح یابد آن هنکام ندامت مفید واعذار نافع نکردد بالله العلی العظیم وبارواح انبیا واولیا علیهم السلام میخواهم که بان‌جناب صلح کنم وازجانبین قواعد دوستی مؤکد باشد هرکسی که ازمنهج عهد ومصالحه انحراف نماید ونصیحت قبول نکند وتحریك سلاسل فتنه وتهییج مبانیٔ بواعث وحشت شود وبال‌آن قضیه هرآینه بدوعائد کردد واوآثم شود این‌معانی محقق شناسند وهذا ما اوردناه ایضاحا وتنبیها له وحسبناالله ونعم‌الوکیل نعم‌المولی ونعم‌النصیر کتب بمقام مراغه »

تیمورك سیلابهٔ قهر وهجومی سیل‌العرم کبی راست كلدیکی معموره‌لری خرابه زارحالنه قویمقده اولمسنه کوره کلان ایلچینك جواب رد ایله اعاده‌سنه صدر اعظم ایله بالجمله وکلای دولت معترض ایدی .

بايزيد ايسه مظهر اولديغی بونجه فتوحات جسيمه يه اغتراراً تيموری هيچ مشابه سنده كوز يور ايدی .

حتی يناريده روجه محرر اوزمانك اصول انجمه عتاب وخطابی حاوی برقاچ دفعه مكاتبه وقوع بولديغی وتيمور بودرجه يه قدر آشتی بوراله لسان قوللانديغی حالده پادشاه بنه معامله‌ٔ جنكجويانه دن واز كچمامش ايدی .

مخابرات ومكاتبات واقعه موجب صلح وصلاح اولمامق ملابسه سيله تيمور خونخوارلقده سباع وحشيه دن فرقی بولنميان تاتارلردن دهشتلی بر اردو ترتيب ايدرك سيواس اوزرينه يوريمكه باشلادی .

ايلك هجومنده سيواسی تخريب ودرت بيك كشی يی ديار عدمه تسريب ايله النه كچن عثمانلی امراسندن (مالقوج بك) ی تكرار عقد مصالحه ايچون بروسه يه كوندرمش ايكن پادشاه بنه جواب موافقت ويرمامكله برابر اردويی حركت ايتديرمشلر ايسه ده تيمورك او ارالق حلب طرفنه انتقالی جهتيله عسكری كری يه الديرمشلر ايدی .

سيواسك خرابه زار ودرت بيك مظلومك دوچار ظلم وآزار ايدلمش اولمسی واوصره ده شهزاده (ارطغرل بك) لك وقوع وفاتی شهريار رقيق الفؤادی صوك درجه ده مأيوس ايتمش وترك سلطنت ايتمكی بيله قورمش ايسه ده

تیمورك سطوتندن اوركدی دینلمك كبی بر شائبه آلتنده قالمامق ایچون اظهار اصطبار بیورمشلردر .

بو فاجعه‌دن صكره بركون تعدیل آلام واكدار ایچون قیره چیقارلر .

آزادهٔ غائلهٔ این وآن اولان بر چوبان بی امتنانك قویونلرینی برصحرای زمردین فامه صالیویره‌رك برشجر لطیفك سایهٔ روح افزاسنده قوال چالمقده اولدیغنی كوررلر .

چوبانك معیشت سربستانه واحرارانه غبطه كش تحسر اوله‌رق « چال بره چوبان چال ! نه جانك یاندی ؟ نه جكرك یاقلدی ؟ ارطغرل كبی اوغلوكمی اولدی ؟ سیواس كبی شهركمی یقلدی ؟ چال بره چال ! » دیه‌رك اغلامغه باشلارلر .

ایرتسی سنه تیمور سوریه‌یی بر سلخخانهٔ بلا هیئتنه قویدقدن وكردستان وارمنستان جهتلرینی یازدهٔ خیول استیلا ایلدكدن صكره سیواس طریقیله ینه ممالك عثمانیه‌یه تجاوز ایلدیكندن حضرت پادشاه عثمانیلردن، صربلیلردن، تاتارلردن مركب اولان اوچ یوز بیك كشیلك بر اردو ایله انقره‌یه طوغری توجیه رایت جلادت ایتدیلر .

چبق آباده وصوللرنده تیمورك شهری طوتمش وچكركه

یکی مدافعلری، صحرالری قپلامش اولان عسکرینی الك مهم
ولك صفحکی ضابط و بو واقعه یه اشتراك ایتمش اولدیغنی
کوردیلر .

مؤرخین ایکی طرف عسکرینك مقدار صحیحی
حقنده روایات مختلفه ده بولنوب بو روایتلردن چیقاریله
بیلن نتیجه دن طرفین قوتنك طقوز یوز بیکه قریب
بولندیغی اکلاشیلیور .

تیمور عسکرینی ولاد واحفادندن اولان خانلرك
میرزالرك زیر اداره لرنده اولدیغی حالده اوچ یوز الای
اوزرینه ترتیب ایتمش ایدی .

صاغ قولده میرانشاه میرزا و بونك ایلریسنده ده
ابو بکر میرزا بولنیور ایدی .

بونلرك قارشیسنده عثمانلی طرفنه یاردیم ایتمك اوزره
کلمش اولان صرب بستان قرالی لازاری یکرمی بیك صرب
قهرمانیله صف باغلامش ایدی .

تیمورك عسکرینك صول قولنده دخی شاهرخ
وشاه خلیل وشاه حسین نامنده کی شهزاده لر کورینور
وسلطان محمود ایله سکسان الای امدادجی فرقهٔ احتیا-
طیه اوله رق کریده بولنور ایدی .

بو صول جناحه مقابل اولمق اوزره عثمانلیلرك صاغ
قولنده شهزاده امیر سلیمان شاه ایله اناطولی عسکری بولنمقده

وقلبگاه عسکرده اون بیك یکیچری ایله حضرت پادشاه گورنمکده ایدی .

تیمور دخی اوکنه اوتوز ایکی فیل دیزدیردیکی حالده قرق الای تاتار وایکی الای زرهلی عسکر ایله وسطده بولنیور و بونلردن بشقه امدادجی اوله‌رق شهزاده‌لر قومانده‌سیله برطاقم الایلری گریده بولندیریور ایدی .

ابتدا تیمورك صاغ قول‌قوماندانی بولنان میران شاه میرزا صرب بکلرك اوزرینه شدتله برهجوم ایتدی .

صرب بکلرك مقاومت قهرمانانه‌لرینی گورنجه میرزا محمود سلطان ایله برلکده قلبگاهه تحویل مهاجمه ایلدیلر .

یکیچریلرك مدافعه‌سی کندیلرینه بوراده‌ده دیکیش طوتدیره‌میه‌رق صول قوله یوکلندکلری صره‌ده اناطولی عسکری فرار ایتدیکندن اردوی همایونده علائم انهزام رونما اولمغه باشلادیغی کبی او اثناده شهزاده امیر سلیمان ایله صدر اعظم علی پاشانك وقوع فراری وعثمانلیلره تابع اولان التمش بیك قدر قره تاتارك سائقهٔ قومیتله اوته طرفه انتقال ایتمسی وآیدین، منتشا، صاروخان، کرمیان ایالتلری عسکرینك اسکی بکلرینی تیمورك صفلری آره‌سنده گوره‌رك اسکی ولی نعمتلرینك الجای محبتیله کذلك اوته طرفه کچملری بقیهٔ عساکر عثمانیه‌یی بر

موقع مشكلده براقديغيچون مدافعهٔ قليلهدن صكره بتون بتون بوزلديلر .

پادشاهه بو اراليق بعض امرا صاوشمسني توصيه واخطار ايتمشلر ايسهده حربك بادئ اصلديى اولارى جهتيله اولمكى قاچمق كبى برعار ايديه ترجيح بيوردقلريچون صوك درجهده مقاومت مأيوسانهيى متعاقب تيمورك مهمان باهر الاعتبارى اولديلر .

بو هزيمت كلبه اوزرينه تيمور قاتلى تاتارلرى اناطولينك منبت ومحصول دار صحرالرينه صاليويره‌كله هر طرفى تخريب ويغمايه قويلديلر .

خاندان سلطنت عثمانيه‌يه منسوب اولان شهزادهلر دخى بر طرفه چكيلوب رفع اعلام استقلال ايلديلر .

برحالده‌كه او كوزل مزرعهلر، صحرالر خيول وحشيان ايله خرابه زاره دونمش ايدى .

اسكى بكلر محو اولان استقلاللرينه نائل اولهرق هر كوشهده يه بر حكومت مستقله تشكل ايتمش ايدى .

مبتلاى جلاى وطن اولان زواللى اهل اسلام كندكلرى يرلرده خرستيانلرك خنجر غدريله فاجعه‌لى برصورتده اقليم عدمه هجرت ايديورلر ايدى .

الحاصل ممالك عثمانيه قورقنج بر هرج ومرج ايچنده بولنهرق اساله ايديلان خون ناحق سيلابه‌لرى دره‌لرى، صحرالرى طولديريور ايدى .

ایشته شرق عالم اسلامیتنك شو دهشتلی حاللره گرفتار اولمسی هنوز تیمورك نزدنده بولنان بایزیدك تأثرات فوق العاده‌سنی جاب ایلدیکندن نهایت بو تأثراتك الجائیله شدتلی بر (حمای محرقه)یه طوتلدی .

هرنه‌قدر تیمور مسافر جلیل القدرینك تداویسنه اطبای حاذقه‌سندن جلال الدین عرب وعزالدین شیرازی‌یی تعیین ایتمش ایسه‌ده افاقت یاب اوله‌مدقلرندن (٨٠٦) سنه‌سی ربیع الاولنده ترك غائلهٔ حیات ایلدیلر .

تیمورك یاننده درت آی قدر قالمشلر ایدی .

بعض مؤرخین تیمور قفس و بعضلری تختروان ایله گزدیرلدی دیورلر .

بونلرك قسم اعظمی ایسه تیموردن رعایت وحرمتدن بشقه برشیٔ گورمدیکی خصوصنده متفقدرلر .

تیمورك ظلم وجبارەدن اولمسیله برابر علوجناب صاحبی بولنمسی ایکنجی قسم مؤرخینك بو بابده‌کی سوز‌لرینك صحتنی تأمینه کافی اوله‌بیلیر .

جناب بایزید (٤٤) سنه عمر اوله‌بیلمش و(١٤) ییل اریکهٔ آرای سلطنت اولمش ایدی .

فرط شهامت ومکانتله متحلی برحکمدار قوی الاقتدار ایدی . سفردن اوصانمز، مشقتدن ییلمز ایدی .

نه حاجت ! نام نامیٔ قهرمانانه‌سنه (ییلدیرم) لقب

مظفریاتك اصدافی نصل بر آتشپارهٔ جلادت اولدیغنی اثباته کفایت ایلمه‌یلر .

چه‌فائده‌که مشرقده‌کی کثرت حدت تیمورك عثمانلی طوپراغنی زیر وزبر ایتمسنه سبب اولمش ایدی .

تیمورك الك صکره‌کی صلح جویانه برمکتوبی اوزرینه ترك خصومت وعداوت ایتمش اولسه ایدی نه ممالك عثمانیه بویله مدهش برانقلابه اوغرار ونه‌ده کندیلری کبی بر قهرمان عظیم النفس دشمن النده زبون اولور ایدی .

مع مافیه عدالت کستروتبعه‌پرور ایدی .

حقانیت شعارلقده‌کی شهرت ملوکانه‌سنه دلیل اولان احوالندن‌که قاضیلرك دعاویٔ واقعه‌دن چوقجه خرج حجت ورسوم سائره آله‌گلمکده بولندقلری مسموع همایونلری اولنجه جمله‌سنی پای تخته جلب ایله حبس ایتدیرلر . اجرا ایتدکلری بو انصافسزلغك جزاسی اولمق اوزره — فقط مقام تهدیده — هپسنك آتشله ازالهٔ وجودینی امر ایلرلر . بویله یوزلرجه قاضینك محوی حقنده‌کی برامر وکلانی بهت واضطراب ایچنده براقیر . هیچ بری عفولری خصوصنده بث استرحامه جسارت ایده‌مز .

نهایت پادشاهك سوکیلی ندماسندن بریسی حضورینه کیره‌رك سفارتله روم ایمپراطورینك یانه اعزامی استرحامنده بولنور .

پادشاه اوصره‌ده ایمپراطوره ایلچی کوندرمکه لزوم یوق ایکن بواسترحامنه تعجیله هانکی خصوص ایچون کیتمك ایستدیکنی صورار . ندیم طبع همایونی اغضاب ایده‌میه‌جك برطورولسان ایله « پادشاهمز مجموع قاضیلری محو ایتدکدن صکره ناسك معاملاتندن منبعث دعوالری فصل ایتمك ایچون قسطنطینیه‌دن روم پاپاسلری کتیرمك مأمور یتیله ایمپراطورك یانـه کیتمك ایستیورم ! » جواب لطیفه آمیزینی ویرر . پادشاه بو سوزدن هم خنده‌ناك وهم‌ده متأثر اوله‌رق برده‌ها انصافسزلق وعدالتسزلك ایتمه‌ملری شرطیله جمله‌سنی عفو واطلاق بیورر .

جناب بایزید خاتمهٔ ایامنده کندیسنی مصیبت معلومه‌یه اوغراتمامش اولسه ایدی طاغلر طیانمیان شدت عزم عالیهمتانه‌سنه نظراً سورت دولتی واصل اقصای کمال ایدرك اوچنجی برهجومده قسطنطینیه فاتحلکی شرفنی‌ده احراز ایده‌جکنه شبهه یوق ایدی .

نه چاره‌که قوجه ییلدیرم بردمیرك مقاومتیله محو اولدی کتدی !

بونکله برابر بونجه مأثر مشکوره ومبروره‌سنك کوزلر اوکنده بولنمسنه نظراً کندیلری محاکمات تاریخیه‌جه ینه عثمانلی پادشاهلرینك الك بیوکلرندن بری صاییلیر !

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزء ۲۰ | طابع و صاحبی : مهران

نظام الملك

—

(نظام الملك حسن طوسی) دردنجی قرن هجری ابتدالرندن اصفهانده تأسیس سلطنت ایدن سلجوق دولتنده حائز مرتبهٔ وزارت عظمی اولمش بر نحریر سیاسیدر.

سیاسیاتده ، ادارهٔ ملك خصوصنده کوستردیکی مهارتلر ، قدرتلر خوارق عادانن معدود اولوب بونجه وزرای اسلام ایچنده حقیقةً بر موقع مستثنا قزانمشدر. اسملری همیشه امتك السنهٔ تقدیر و تعظیمنده دائر و سائر اولان افاخم دهاتدن بری ایدی.

سلجوقیلرك اعاظم ملوکندن مشهور (الب ارسلان) ایله فرزند حماسمندی (جلال الدین ملکشاه) کبی ایکی هیکل شهامتك معیتنده وزیر اعظملق خدمتنی ایفا ایتمش وکندیسنی ایکیسنه ده عادتا براب مشفق مقامنده طانتدیرمش ایدی.

علی الخصوص سلجوق حکومتنك مؤسس صایله جق

درجه‌لرده غیرتلر، شجاعتلر کوسترمش اولان الب ارسلان حجرهٔ فضل وتربیه‌سنده پرورشیاب اولدیغیچون نظام الملکی هم وزیر اعظم، هم اب مشفق، هم معلم ادب اولمق اوزره طانیر ایدی.

نظامك مراتب ومناصبجه مبادئ ترقی واعتلاسی سلجوق دولتنك هنوز صورت گیر تأسس اولمقده بولندیغی برزمانه مصادف اولمغله عوشکافانه استکناه خبایای امور ایله مشغول اولان بعض مدققین مؤرخین کندیسنه عادتا سلجوقیلرك بادئ احیاسی اولمق کبی برشرف ابدی الاشتهاری ویریورلر. غریبدرکه اوزمانلر سیفك قلمدن زیاده حکم وقوتی نافذ ایکن قوجه وزیر شانهٔ خامهٔ مشکل کشاییسیله پك چوق طرهٔ معضلات احوالك حل وانکشافنه موفق اولدیغیچون تیغ سرتیزك قوهٔ قاهرانه‌سنه قارشی قلم بدائع رقمك قدرت خارقهٔ ماهرانه‌سنی ارائه واثبات ایلمش ایدی.

شدت دها، حدت ذها، اصابت رأی، رزانت تدبیر، سرعت انتقال، جزالت مقال، مکارم اخلاق، علوجناب عدل واحسان کبی برچوق مزیات وسجایای عالیه ایله متحلی برنادرهٔ روزکار ایدی.

هجرتك (٤٠٨) نجی سنه‌سنده (طوس) شهرنده زینت بخش کهوارهٔ عالم اولمشدر.

بو تمثال بی مثال صباوتی بر فقیر کویلینك صلبندن حاصل اولوب بناءً علیه منتهای مرتبهٔ مراتبه ارتقاسی شرقی دنیایی طوتان ذکاوت وحصافت فوق العاده سنك اثر منفردی ایدی. پدری زیاده سیله فقیر بولندیغندن دنیایه کلیر کلمز مهد احتیاجه قونمش ومادر پاك آغوش مشفقانه سنده مهد امن ایکن قادینجغزك وفاتی وقوع بولدیغندن فلاکت سودلرینی امه امه بیومشدر .

پدرینك حال ملاحت اشتمال افتقاری بر مرتبه‌ده ایدی که زواللی معصوم یاوروجغی والده جکننك قوجاغندن آیرلدقدن صکره امزدیرمك ایچون بر سوداناسی طوتمغه مقتدر اوله‌مدیغندن جکر پاره سنی قوجاغنه آله‌رق اوته‌یه بریه امزکلی قادینلره کوتورر و بر دفعه امزدیرمك ایچون بیك منت ، بیك خمیازه التنده قالیر ایدی .

ایشته دها سود قوزیسی ایکن والدهٔ مشفقه سندن آیر- یلان نظام الملك بو وجهله بیومش وسن رشده وصولندن صکره غیبوبت پدرله‌ده دلخون وسعادت وراحت یوزینه حسرت نمون اوله‌رق شدائد افتقاره کوکس کره‌کره تحصیل علوم وفنونه باشلامشدر .

غیرتلی طالب بر ایکی کون بر لقمه اکمك بوله‌میه‌جق درجه‌لرده فقر وسفالت تحمل کداز ایچنده بولندیغی حالده اصلا فتور کتیرمیه‌رك درسلرینی ایلریلتمکه چالیشور ایدی.

حیاتنی محافظه ایده‌بیله‌جك بر یودم صوایله بر پارچه اکمك بولور ایسه بر خزینه بولمش کبی ممنون ومسرور اولور ایدی .

کویا زمان ایلر یده میلیونلرجه خلق قدرت سیاسیه سیله مستفید ایلمك ایچون یتیشدیرمکده اولدیغی بووجود نادری انسان کامل ایتمك ایچون بو یله فلاکت وضرورت مکتبنك آجی آجی درسلرینی اوقوتدیره اوقوتدیره تربیه ایتمك ایستیور ایدی .

کنج طالب ایسه زمانك بو معامله‌ٔ تاب فرساسنی نفسنه مال ایتمیه‌جك درجه‌لرده اظهار اصطبار وهرشیدن زیاده لذت آلدیغی امر تحصیله صرف سعی بی شمار ایدر ایدی .

بو غیرتلر سایه‌سنده آز زمان ایچنده فقه ، حدیث ، ادبیات ، علوم آلیه ، حکمت سیاسیه وسائر فنون ومعلومات لازمه‌ده اظهار ید طولی ایتمش وبین الاقران بر موقع انفراد قزانه‌رق مشار بالبنان اولمشدر .

بو صره‌لرده برقاچ پاره قزانه‌بیله‌رك مشتاق اولدیغی روی رفاهی کوره بیلمك ایچون بعض میری خدمتلره کیردی . نه چاره‌که بو یله خارق العاده یرادلمش اولان ارباب ذکانك حسدت کش اقبالی اولان جهلای بدطینت هیچ بر یرده اکسیك اولمدیغندن اومثللو دنی مشربانك سائقهٔ اغراض منفعت پرستانه سیله بر قاچ دفعه ادباره اوغرادی .

بنابرین گاه سعادت وگاه نکبت ایله دمگذار اولمقده ایکن الب ارسلانك پدری (داود سلجوقی) نك منظور التفاتی اولمغله زمان حکومتنده بلخ والیسی اولان (ابو علی شاذان) لك معاون ومستشارلغی خدمتیله بکام اولدی.

ابو علی بو کبی دهای عالی اصحابنه مفتون اولان قدر شناسلردن بولندیغندن نظامك ذکاوت وحصافتنه حیران اولمغله ولایتك هر امورینی رأی واستشارهٔ جهان پسندانه‌سنه حواله وتودیع ایدر ایدی.

برحالده‌که بلخ والیلکی ابو علی شاذانك دکل نظام الملکك عهده‌سنده کبی ایدی.

ابو علی سرنهادهٔ بالین احتضار اولنجه مستشار مؤتمنی شهزاده الب ارسلانه توصیه ایله تحت حمایه‌سنه ویردیکندن وفاتنده اونك خدمتنه کیرمش ایدی.

کنج شهزاده نظامك شدت دهاسنی، مهارت سیاسیه‌سنی ایشیدرك ذاتاً مفتونی اولدیغیچون کندیسنی بر ایکنجی پدر اولمق اوزره تلقی ایلمش ایدی.

او صره‌لرده شهزاده خراسان والیلکنه تعیین اولنمغله نظامی برلکده کوتوردی.

فطرةً متصف اولدیغی صفت فعالیت زه‌ده وکیمك یاننده بولنسه کندیسیچون یکانه واسطهٔ تشویق ومقبولیت اولدیغندن ومع مافیه شهزاده‌نك طور وطبیعت تسلیمیت

کارانه‌سندن زیاده سیله خوشلاندیغندن آتیده نائل تاج وتخت اوله‌جق اولان بو بیله برقهرمان شیردلی حلیهٔ ادب وعرفان ایله ده تزیین ایتمك ایچون مربیلك وظیفه‌سنی تماميله ایفایه باشلادی .

هم شهزاده‌نك تحلیهٔ ذات وصفات ایتمسنه وهم ده خراسان ولایتنك حسن انضباط وحصول ترقی ومعموریتنه ازجان ودل بذل وورزش وکوشش ایلر ایدی .

بونلر خراسانده اوطورمقده‌لر ایکن سلجوق حکومتنك واضع اس الاساسی اولان طغرل بکك وقوع وفاتی وسلیمان بن جغرلك موقع حکومته کچمسی الب ارسلانك استرداد حقوق فکرینی اویاندیرمشدر .

نظام الملك ایسه ولی نعمتنك محافظهٔ حقی اوغورنده صوك درجه‌یه قدر اوغراشمق فداکارلغنه حاضر اولدیغنی تأمین ایدوب بالجمله وزرا وامرا ایله اهالینك قلبلری دخی مأثر دلیرانه‌سنه عاشق اولدقلری الب ارسلانه مائل ایدی .

بنابرین وقوع ماده‌یی متعاقب متنفذان وعرانین مملکت خفیاً الب ارسلانه ونظام الملکه مکتوبلر کوندره‌رك مرکزه کلملرینی بیلدیریدیلر .

الب ارسلان که نظام الملکك هر ایشده‌کی رأی وتدبیرینی استحسان ایله او وجهله حرکت ایتمکی مدار سلامت عد ایدر ایدی .

خراسانه كيديلوب كيتمه‌مك خصوصنده‌كى ملاحظه سنى ديمى صوردى . نظام عمومك ميلان تامنه نظراً تجربه تخت وطالع الملك ايچون بوندن ايى بر زمان فرصت اوله‌ميه‌جغنى افاده ايله امالهٔ انتهاز اولنمق جائز اولديغى يولنده بيان مطالعه ايدنجه درحال يوله چيقديلر .

رى يه مواصلتلرنده اهالى استقباله وبيعته شتاب ايله‌رك سلجوقى عرش وعضد الدوله لقبيله تخت پادشاهى يه جلوس ايلدى .

الب ارسلان بو صورتله نظام الملك نصائح خيرانه سى سايه‌سنده ديهيم سلجوقى يه كچه‌جه كنديسنى وزير اعظم نصب وتعيين ايتديكه بو توجيه وجيه (٤٥٦) سنه‌سنه تصادف ايلمش ايدى .

ايشته الك بيوك دهاتى حيزنده رافه‌جق بر ذكاوت خارقه‌يه مالك اولان نظام الملك مجرد درايت عالم پسندانه‌سى ثمره‌سيله بويله بر مسند عالى يه ارتقا ايدنجه تنظيم وتوثيق امور دولته، يكيدن قانونلر، قاعده‌لر وضعنه، ممالكك محتاج اولديغى اصلاحاتك موقع اجرايه قونلمغه باشلادى .

مع مافيه بو سياسى اشتغاللر اراسنده تدابير حربيه‌ده دخى الب ارسلانه پك چوق معاونتلر كوسترر ايدى .

زمان ایسه زمان فترت نشان اولوب ممالك برقسمی تذبذب و اغتشاش ایچنده ایدی .

چونکه طغرل بك دولت جدیده سنه اطاعت ایتدیردیکی برطاقم ملوك طوائفی قالدیرمغه وممالکتلرینی طوغریدن طوغری یه کندی ممالکنه ربط والحاق ایتمکه وقت بوله مدیغندن وفاتنی معقاقب حکمدارلر اسکی حریت واستقلاللرینی استرداد غیرتنه دوشملریله احوال دولت انحلال کلی یه اوغرامش ایدی .

بونلردن قتلمش بن اسرائیل که صکره لری روم ممالکنده اجرای حکومت ایدن سلجوقیلرك جدیدر عراق سلجوقیلرینی اورته دن قالدیرمق مقصدیله جمع ایتدیکی برقاچ مکمل اردو ایله تجاوزه باشلامش ایدی .

الب ارسلان بو دهشتلی اختلاللری کورنجه فطرةً متصف اولدیغی مکانت قهرمانی ایجابنجه اصلا تلاش کوسترمیه رك وفقط کوکرمش بر ارسلان هیئتنه کیره رك هرطرفه صولت کوسترمك ایچون اکمال تدارکات سفریه ایله نظام الملکی مستصحباً دفع وتنکیل خصما ایچون اصفهاندن قالقدی .

پادشاهك وزیر اعظمنی استصحابدن مقصدی سیف خون آشامك حکم فرما اولدیغی هنکام حربده بیله

بو صاحب فلك آرا واخطارات موشکافانه‌سندن استفاده ایتمك ایچون ایدی .

مدققین مؤرخین دیورلر که نظـام مهـارت قلبیه‌سی نسبتنده قدرت سیفیه‌یه منتسب ایدی .

اقتدار سیاسیسنی کورنلر نصل واله وحیران اولورلر ایسه اوان رزم ومصافده‌کی تدبیر قهرمانانه‌سنی مشاهده ایدنلر دخی اونسبتده حیرتده قالیرلر ایدی .

هرنه حال ایسه اونه طرفدن قتلمش بر خیلی یرلری یارده‌ٔ خبول استیلا ایلیه‌رك بروسیع صحرایی اردوگاه اتخاذ ایتمش وصحرانك کنـارندن جریان ایدن نهرك مجراسـنی بالتحویل دائرآمادار آقدیرمغله معسکرینك اطرافنی ناقابل مرور بر بطاقلق حالنه قویمش ایدی .

اصفهانیلر صحرایه قریب بر یره وصوللرنده ایشه واقف اولنجه الب ارسـلان وزیرك اخطـاریله ذهنلره طورغنلق ویرەجك برغیرتله بطاقلقلری قورتمق ایچون درعقب نهری اسکی مجراسنه ارجاع ایلدی . بو عملیات جسیمه نهرك بطاقلقلر بالتدریج قورینجه شدتلی هجوملره باشلادیلر .

قتلمش نه‌یه اوغرادیغنی بیله‌میه‌رك مدافعه‌یه قالقشمش ایسه‌ده عسکری فنـا حالده منهزم وکندیسی غائب اولدی .

بوقانلی محاربه‌ده نظـام الملك اڭ بیوك سردارلره ، اڭ مشهور سرعسكرلره غبطه رسان اوله‌جق درجه‌لرده شجاعتلر، غیرتلر كوسترمش ایدی .

حتی نهرك ارجاعی و بطـاقلقلرك قوریدلمسی عملیاتی بتوبده هجوم اولنه‌جغی صره‌ده قتلمشك متانت وصعوبت موقعیه‌سنی وعسكر واسلحه‌سنك كثرت وانتظامنی كورنجه بیاغی اوركمش ایكن وزیر مكانت سمیر تشجیع ایتكله حربه ابتدار قلنمش ایدی .

بو هنـكامه‌ده اصفهانلیلرك النه یـكارجه اسرا كچدیكـندن بر دها دولت متبوعه‌لری علیهنده سلاح چكمیه‌جكلرینه و پادشاهلرینك صداقتنی محافظه ایده‌جكلرینه دائر نظام الملكك حضورنده یمینلر و یردیرلدكدن صكره جـمله‌سی محللرینه اعاده واسرا قلنديلر .

قتلمشك كرك جسارت ومهارت حربیه‌سی و كرك اردوسنك مكمليتی دیكر اصحاب خروجه هرجهتله فائق بولندیغندن بونلرك بو یله اضمحلال تامه اوغراملری سائرلرینه عبرت مؤثره اوله‌رق اورته‌لقده بر سكونت تامه كورلمش وسردر هوای طغیان اولان ملوك طوائف حبل المتین عفو وامانه اعتصام ایلمش ایسه‌ده عالم عتو وغرورده صیحه‌زن منم دیكر نیست اولمقده بولنان كرجستان عبده‌ٔ اصنامی مركز

سفلوتنه ثابت قدم اولدقلرندن عثانی تورسی جلادتکرینی آذربیجانه تحویل وارخا ایتدیلر .

وقتا کماوراءهورادیلر . الب ارسلان قوهٔ موجودهسنی ایکی قوله بالتقسیم برفرقهسنی مخدوم بسالت موسومی (ملکشاه) ایله نظام الملك قوماندهسی آلتنده اولدیغی حالده طلیعه اولەرق کرجستانه یوللادی .

وکندیسی‌ده دیکر فرقه‌یی معیت جهانکیرانه سنه آلەرق ارقەلرندن یوله چیقدی .

بری طرفدن کرجستان ایمپراطوری قوای موجودهسنی جمع ایله الك مستحکم والك صعب المنال موقعلری طوتەرق آمادهٔ جنك وجدال اولمش ایدی .

قوجه قلم قهرمانی قارشیسنده بویله کلیتلی وشدید التشکیله براردویی کورنجه استطاعت سیفیه‌سنی برقات دها کوسترمك ایچون شدتلی شدتلی هجوملره باشلادی .

کرجیلرك چوقلغی جهتیله وهلهٔ اولیده نسیم ظفرك هانکی طرفه وزان اولەجغی بلنەمامەسکده ایکن کرك ملکشاهك وکرك وزیرك طاغلری دوبرن صوکی بر حملهٔ قاهرانه وقهرمانانهلری اوکنده خرستیانلر کلیا بوزلدیلر .

بوغالبیتك تأثیر شدیدیله صفهان بهادرلری برخیلی قلعهلری؛ مملکتلری اله کچیردیلر .

الب ارسلان ایسه کرجستانك پای تختنه کیتمك اوزره خط رجعتلرنده توقف نمای مهابت اولمقده ایدی .

نظـام الملك ایله ملکشـاه کمال شان و شرفله اصل اردوگاهه عودت والتحاق ایتسیله مجتمعاً دار الملك کرجستان اولان (انی) اوزرینه یوریدیلر ،

انی اوزمانلرك آلات وادوات حربیه سیله یقیله میه جق درجه لرده برطاقم قلاع رصینه ومنیعه ایله محاط ومحروس بر شهر عظیم ایدی .

ارس نهریله دیکر بر نهر سریع الجریانك وسطنده واقع اولوب درونده قان ایچـه رك پرورشیاب وحشت اولان یوز بیکلرجه کرجی بهادرلری سلاح شجـاعتلرینه طیانه رق بکله مکده بولنمشلر ایدی .

برصورتده که او اراللق یکیدن جلب اولنان عسکرایله اطرافدن پیدرپی ورود ایدن امدادجیلرایله یارم میلیوندن زیاده مبارز تجمع واحتشاد ایتمش ودها طوغریسی نمونه نمای محشر اولمش ایدی .

اصفهانلیلر مملکتك پیشگاهنه کلنجه محاصره وتضییقه مسارعت ایلدیلر .

شو قـدر وارکه نهـرك کنیشلکی حسبیله تمـامیله محافظه سی قابل وخارجدن ارزاق ومهمات وحتی قوهٔ امدادیه ورودینك منعی امکانی حاصل اوله مدی. نظـام

الملك بوبله محاصره ایله بیهوده زمان کچیرمکدن و بسالمیه ایلرجه خرصقباکلرك مأیوس ایدیلهرك رشجعه وحیه چیقارمقدن ایسه سل سیف غزا ایله هجوم اولنمسنی تصویب ایلدی .

الب ارسلان بوتدبیری صواب کورمکله برقاج جهتدن هجوم ایتدیلر .

کرجیلر کوترجه عقلاره واله و برمجك مرتبه‌لرده مدافعه ایتدکلری حالده نهایت‌مغلوب اولدقلرندن غازیلر قلعه‌یی آلدیلر .

بومحاربه‌ده‌دخی وزیر بالذات موقع کارزارده بولنه‌رق بونهنك دریای جنك اولدیغنی تکرار اثبات ایتمش ایدی .

مظفریات واقعه اوزرینه کرجستانك هرطرفی آلدیغندن جمله‌سی اصفهانه دوندیلر .

ایشته نظام الملك سیفك بوصورتله حقنی تماماً ایفا ایتدکدن‌صکره‌نوبت خدمتی قلمه انتقال ایتدیره‌رك بغدادده نام ابدی الاحترامنه منسوباً (مدرسهٔ نظامیه) یی انشا ایتدیردی .

بومدرسه مشهور آفاق اولوب درونده عصرلرجه بیکلرله طلبه علوم وفنون متنوعه تحصیل ایتمش وملتك سرمایهٔ‌افتخاری اولان یوزلرجه علما ، ادبا ، شعرا یتیشدیرمش ایدی .

حتی ادبا وشعرای اعجامك سرفرازی شیخ سعدیٔ شیرازی بر خیلی زمان اورادداوطورمش ایدی .

بوشاعر فرزدق نظیرك زادهٔ طبع حسان پسندانه‌سی اولان شو :

مرادر نظامیه ادرار بود
شب وروز تلقین وتکرار بود

بیتی کندیسنك مدرسهٔ نظامیه‌ده نائل ادرارو وظیفه اولدیغنی کوسترمکده‌در .

بوخلالده روم ایمپراطوری (ارانوس) ك روس قرالیله همدست وفاق واتفاق اوله‌رق ایکی یوز بیك کشیلك براردو ایله حدودی تجاوز ایلدیکی خبری واصل اولدی‌که اووقت نظام الملك پادشاه ایله برابر اذربیجان طرفنده (خوی) شهرنده بولنمقده ایدی .

خرستیانلر عسکر اسلام ایله قیاس ونسبت ایدیله‌میه‌جك درجه‌لرده کثرتلی بولندیغندن اطرافدن مسارعةً عسکر جلبنه تشبث اولنمش ایسه‌ده ارمانوسك (مناز کرد) ه کلدیکنی وطلیعه‌سنك دقیقه‌کچدکجه ایلر یله‌مکده اولدیغنی ایشیدر ایشمز افراد عائله‌سنی وخزائنی نظام الملکك حمایهٔ عالیجنابانه‌سیله همدانه یوللادی .

پادشاهك بوندن مقصدی ایسه بالضروره محاربه‌یه طوتیشه‌جغی جهتله معیتنده‌کی فئهٔ جزؤیه مغلوب اوله‌جق

اولور ایسه خاندان سلطنته بوقدر خزانه‌نك خرجلرینك الده دوشمك احتمالنك قوتلی کورنمسندن عبارت ایدی که بوتدبیرك اتخاذینی اساساً بنه وزیر صائب التدبیر توصیه واخطار ایلمش ایدی .

مع مافیه وزیر مشارالیه کرد جهتلرندن چکیلیر ایکن وقوعی تقرب ایدن قانلی محاربه‌یه دائر اوندن تعلیمات وملاحظاتی بعناد اعطا ایلدیکیدن قزانیلان مظفریتك شهرتی که آلان دائرده داستان اولمشدر قسماً نظام الملکه عائددر .

ایشته الب ارسلانك شهامت مفطوره‌سی ووزیرك انضمام ایدن تدابیری ثمره‌سیله مسلمانلر دشمنلرینی قهر وتدمیر وهم رومانوسی وهم‌ده روس قرالنی اسیر ایتدیلر .

نظام الملکك لطیفه طریقیله سویلدیکی سوزلرك بیله جدیات خطهٔ نظرنجه بك قیمتلی اولدیغنی اثبات ایچون اثنای محاربه‌ده ظهور ایدوب صورت مخصوصه‌ده تذکاری لازم کلان غرائب نصادفاتدندر که مقدما امرادن (کوهرآیین) نظام الملکه بر کوله و بر ملك ایسترر . کوله صباحت وجهه مالك اولمادیق ملابسه سیله نظام الملك بر طرز ظریفانه‌ده اعاده ایلر .

کوهرآیین « کوله‌یی بکمدیکمی یکنکزی کلایورم . واقعا یاقیشقلی اولمدیغیچون ذات وزیرانه‌لرینه تقدیمه لایق

دکلدر . انجق غایت شجیع و بهادر اولدیغندن قبول ایتمکزی رجا ایدرم ! « دینجه و زیر جواب الجواب اوله‌رق «مادامکه شجاعتنه، بهادر لکنه مفتونسکز ! سزده قالسون . اوله‌بیلیرکه روم ایمپراطوری ارمانوسی اسیر ایدر ! » دیه‌رك ملاطفه‌ده بولنور.

کوهرآیین کوله‌یی برمدت حسن تربیه ایده‌رك بومحاربه‌ده یاننده بولندیرر .

اغر بدرکه قهرمان کوله الننده‌کی سیف سرتیز ایله راست کلدیکی خرستیانلری دیار عدمه کوندرمکده اولدیغی صره‌ده ارمانوسی صفلر ارەسنده کوره‌رك دست بهادرانه‌سیله اسیر ایدنجه اول امرده افندیسی اولان کوهرآیینه واوده پادشاهك پیشکاه جلادت اکتناهنه ایصال و بو بابده نظام‌الملك ایله کچمش اولان ماجرایه‌مطلع اولماسی جهتیله بر تفصیل افادهٔ حال ایتمکله الب ارسلان ذکاوتلی وزیرینك لطیفه‌سنك شرفلی و قیمتلی بر جدیته مبدل اولیشنه واله وحیران وکوله‌یی پیوك بیوك رتبه‌لره اصعاد ولطف واحسانیله دلشاد ایتمکه‌شتابان‌اولور .

پادشاهك آذربیجاندن منصوراً دوندیکی اثناده نظام الملك دخی همداندن اصفهانه عودتله برلکده تزیید سعادت وثروت مملکتله مشغول اولمقده‌لر ایکن الب ارسلان (٤٦٥) ده رحلت دارجنان ایتدی .

وزیرکه پادشاهه کندی نفسندن زیاده محب ایدی ضیاع ایدیسندن طولایی فوق‌الغایه داغدار تأسف اوله‌رق ایلرجه گریه ناك شیون اولدی ·

ومرشده‌دهکه حاصل اولان یأس نعمت شناسانه‌سنی بر درلو تعدیل ایده‌مدیکندن ترك مشاغل ایله وآن ایله بر کوشه‌یه چکیله‌رك امرار اوان ایتمکه قرار ویرمش ایدی ·

فقط پادشاه مغفورك بر یه کچمش اولان فرزند بسالتمندی مشهور (جلال الدین ملکشاه) وزیرك ذاتاً مفتون اولانلردن بولندیغیچون کما کان مسند وزارته رونق رسان اولمسی خصوصنده رجالر، الحاحلر کوستردیکندن وزیر حیثت سمیر پادشاه جدیدك شو ابراملرینه قارشی طورمغی لطف شناسلغیله متناسب کوره‌میه‌رك تکرار تسویهٔ معضلات مملکتله اشتغاله باشلادی ·

ملکشاه‌ایسه حقنده اسکیدن زیاده حرمتلر کوستروب حتی قدر عالیسنی (اتابك) عنوان مفخرتیله بر قات دها رهین اعتلا واعتبار ومع ما فیه پدری زماندن قالمه خاصلرینه مسقط رأسی اولان طوس شهرینی ضم وعلاوه ایتمك کبی قیمت شناسلقلر اظهار ایلمش ایدی ·

وزیر دخی شهریار جدیدك توجه واعتمادینه استحقاق ذاتیسنی کوسترمك ایچون بر صورت صداقت کارانه‌ده چالیشیر واهالینك تأمین حقوق ومسعودیتی ماده‌سنك حصولنه کیجه‌وکوندز اوغراشیر ایدی. بو ایشلر آره‌سنده انتشار فنون ومعارف خصوصنی‌ده پیش نظر کمالات پرورانه‌سنه آله‌رق بیوك بیوك خدمتلر ایتمش وحامئ فضل وعرفان اولدیغنی کوسترمش ایدی.

ازجمله (٤٦٧) سنه‌سنه کلنجه یه قدر نوروز شمسك نصف حوته حلولی وقتندن اعتبار ایدیلیر ایکن برطاقم مهرهٔ ارباب نجومی جمع ایله سنهٔ مجوثه رمضاننك سکزنجی چهارشنبه کونی شمسك رأس حمله تحویلی وقتنی نوروز اعتبار ایتدیرمشدرکه‌آلان بوتاریخه (تاریخ جلالی) و یاخود (تاریخ ملکی) دینیلیر.

بوتحول علمیدن مرام ایسه عدم کبیسه‌ده رسم فرس ترك واهمال وروم کبیسه‌سی استعمالی اولندیغی تقدیرده دولته بر منفعت عظیمه حاصل ایتمکدن عبارت ایدی.

ایشته وزیر بوتدبیر دلپذیر ایله حقوق ومنافع بیت المالی محافظه ایتمك کبی برخدمت مفتخره‌یی دها ایفا ایتدکدن صکره مکمل بر رصدخانه انشا ایتدیره‌رك

منجم بر حکمای اسلامیه‌دن عمر الخیام، ابو المظفر الاسفزاری، میمون واسطی، عبدالرحمن خازن، ودها بعض منتسبین علم نجومی مأمور ایلدی .

بو رصدخانه ملکشاهك وفاته قدر باقی اولوب اوندن صکره متروك بر حاله کلمش ایدی .

اهلیور وزیرك سوکیلیسی وامین ومعتمدی بر موسوی وار ایدی که غایت عاقل ودور اندیش بولندیغندن علی الاکثر نادیٔ استشارەسنه دعوت ایدر ایدی .

بو جهتله قزاندیغی مقبولیت واصل حد غایت اولوب حتی بصره‌ده زوجه‌سی اولدیکی وقت قضیه‌دن ماعدا بالجمله اکابر واعیان دولت جنازه الاینده بولنمشلر ایدی .

موسوینك احراز ایتدیکی شو شرف وشان خصما ورقبانه رشك رسان اولدیغندن پادشاهدن آلدقلری مأذونیت اوزرینه صویه باتیروب محو ایتدیلر .

وزیر ایسه بویله بر مشاور ومحب خاصنی غائب ایتدیکیچون قدر دانلغی ملابسه‌سیله عظیم تأسفلر ایچنده قالمش وکونلرجه خارجه چیقمدیغندن ملکشاه تطییب

خاطر یچون مخصوصاً خانه‌سنه کله‌رك وزیرك بو بابده ایتدیکی سئملره قارشو بیان ندامت وتسلی وتعزیته مسارعت ایلمشدر .

(جعفرك) که ملکشاهك پروردهٔ نعمت وعاطفتی وندیمی ایدی پادشاهی اکلندیرمك ایچون نظام الملکك تقلیدینی یاپه‌رق مسخره‌لقلر ایدر ایدی .

بو حال نظامك اوغلی وبلخ والیسی اولوب اواراق مرکز سلطنته کلان (جمال الملك)ه پك آغیر کلدیکندن جعفر کی یقالایوب زواللینك دیلنی اکسه‌سندن چیقار - تدیرمشدر .

ملکشاه جمالك اتلافنی تصمیم ایتکله برابر نظامی رنجیده ایتمك ایسته‌مدیکندن آره‌سی صغومه‌دن بر ایکنجی کدره اوغراتمامق ایچون شو تصورینك فعله اخراجنی تأخیر ایله فرصت کوزله‌مکه باشلادی .

وقتاکه اوچی‌ده نیشابوره کتدیلر . اوراده خراسان والیسنی خفیاً یانه‌چاغیره‌رق جمالی تسمیم ایتدیرمسنی وایتدیرمز ایسه کندیسنی اعدام ایده‌جکنی سویلدیکندن والی

باشنك قورقوسندن بالواسطه پادشاهك امرینی اجرا ایلدی

نظام بو وقعه دنطولایی دوچار اکدار والام اولمش وحتی سابقهٔ یأس تام ایله تکرار زاویهٔ وحدته چکلمکی قورمش ایکن پادشاهك کویا ایشدن هیچ خبری یوق ایمش کبی اشبیکی تأسفلری تعرضلر ایله ینه ایشنه دوام ایتمسی حقنده‌کی ابراملری ، تمنیلری نظامی انفاذ ارادیه مجبور ایتدی .

وعلو اخلاق کریمانه‌سی انتقام کبی انفعالات نفسانیه اجرا آتنه تبعیت ومغلوبیت شائبه‌سندن کلیاً مبرا بولندیغیچون بو مشکل التحمل فاجعه‌یه قارشی‌ده ابراز سکینت ایلیه‌رك خدمته، صداقته ذره قدر بیله خلل کتیرمدی .

حتی (٤٧٩) ده پادشاه ایله برلکده سفره چیقه‌رق جزیره و ممالك سائره‌یی ضبط و تسخیر ایتمشلر ایدی .

هرنه حال ایسه بو فتوحاتدن صکره ملکشاه ایله برابر تفتیش احوال بر ایا ایچون ممالکی کشت و کذار ایله بغداده قدر کیتدیلر .

خلیفهٔ عباسیه نظام الملك غیاباً عاشق اطوار واخلاقی اولدیغیچون زیاده‌سیله تعظیملر کوسترمش وکران قیمت خلعتلر اکسا ایتمشدر .

وزیر مقدما یاپدیرمش اولدیغی مدرسهٔ نظامیه‌یی کزدیکی صره‌ده بالذات علم حدیثدن بر درس تدریس ایلدیکی مثللو حجره نشین فضل وعرفان اولان بالجمله مدرسین وطلابی دخی غریق انعام واکرامی ایتدی .

قدرت سیفیه وقلمیه‌یی جمع ایتمش اولان بو تمثال ذکانك کرسیٔ تدریس اوزرنده‌کی براعت لسان وجزالت بیانی کورن متبحرین علما وفضلا سبابه‌کزای وله وحیرت اولمشلر ایدی .

برمدت صکره اورادن مقر حکومته دوندیلر . وآره‌دن برآز زمان کچر کچمز ماوراء النهر طرفلرینی آلمق اوزره‌ینه ملکشاه ایله برلکده مکمل براردوایله یوله چیقدیلر .

وزیرك ارق معاملات سیاسیه‌سنی کوسترن احوالدندرکه روم قرالنك سنوی اعطاسنه متعهد اولدیغی ویرکویی مستصحباً یوله چیقان بر مأمور اردو جیحونی کچمك اوزره ایکن ملاقی اولور .

و بو پاره‌لری آلرق عسکری تهرك ونه بغدسنه گیدرمکده اولان ذلاحلره انطاکیه‌ده ماموره حواله (کوریورسکز که کیمو یککز ایچمه عسکرمزك قارشی‌ی عدیه امرلری مصرفنه الچوق کفایت ایده بیلدی! اکر فرانکز بو سفرکی مصارف عسکریه‌مزی ایفا ایده‌جك اولسه مملکتك درت بش سنه‌لك ایرادی بیله کافی اولمز! ایدیرك دولتك قدرت و سطوتنی مأمورك نظرنده تجسم ایتدیرمك کبی بر فائدهٔ معنویه حصولی خدمتی ایفا ایدر .

بعده سمرقند و بخارا کبی ماوراء النهرك بر طاقم اعظم بلاده و قطعاتنك ضبطی خصوصنده بك بیوك خدمتلری غیرتلری کوستره‌رك اصفهانه معاودت و آز مدت اقامت ایله ایکنجی دفعه اوله‌رق بغداده عزیمت ایتدی .

مؤخراً اصفهانه دونمك اوزره نهاوند قربنه وصولنده بر کیجه بر کنج حریفك مرتحل و برمك بهانه‌سیله یانه صوقیله‌رق خنجر غدر یله قتل ایتدی .

خونخوار قاتل باطنیهٔ اسماعیلیه مذهبی رئیسی اولوب مقدما وزیرك یك چوق ایلکنی کورمش اولان (حسن صباح) ك مریدلرندن دیلمی (ابوطاهر الارانی) نامنده اشقیادن بری ایدی .

کرچه عسکر یتیشه‌رك جانی یی پاره‌لـه‌دیلر. فقط نه فائده‌که اوفر ید ازمان یوق یره محو اولدی کتدی ·

بو فاجعه (٤٨٥) سنه‌سی رمضاننك اوننه تصادف ایتمش و کندیلری اووقت یتمش یدی یاشنده بولنمش ایدی · مسئلهٔ قتلنده مؤرخین ایکی ظن واعتقـاده ذاهب اولدیلر ·

برقسمی حسن صباحك ابوطاهری کوندروب اعدام ایتدیردیکی فکرنده بولندیلر ·

دیکر بر قسمی دخی موسوی وجمال الملك وقعه‌لرندن صکره ملکشـاه وزیرك اخذ ثار وانتقـام ایده‌جکی وهم واندیشه‌سنه دوشدکدن ماعدا زوجه‌سی (ترکان‌خاتون) نظـامك علیهنـده‌تحریکات وافساداتدن خالی قالمامقده بولندیغندن شوفاجعه‌نك ملکشاه طرفندن ایقاع ایلدیکنی ظن ایلدیلر ·

جنـایتك حسن صباحك امریله وقوع بولدیغی ظن وذهابنده بولنـان مؤرخین وزیرك خاتمهٔ ایامنده حسن صباحك اظهـار بغی ومفسدت ایله (الموت) قلعه سنی الـسـندن طولایی وزیر طرفندن عسکر سوق اولنه‌رق

كنديسي قتلنده صقيشديرلديغندن دوشديكي تنكنايي قصيرايدن قورتلمق ايچون خفياً ابوطاهري ارسال ايله قتل ايتديردي ديورلر .

ملكشاهك امر قتل اولديغي ادعاسنده بولنان مؤرخينك روايتنه كوره تركان خاتون حيلهٔ امور دولته زياده‌سيله مداخله ايتمه‌سي نظام الملك ايله هميشه آرالري بوزق ايدي .

بو جهتله پادشاهي وزيردن تبريه موفق اولمق ايچون بر طاقم اسناد مالم يكي اختراع وعرضندن خالي قالمز ايدي .

او صره‌لرده نظام الملك حفيدي عثمان له مرو حاكمي ايدي بعض مناسبتسز حركات واقعه‌لده بولنمغله تركان عثمانك بو حاللريني سرزنشهٔ تزويرعد ايله نصلسه بركيجه پادشاهي اغضاب ايلدي .

حال بوكه عثمانك كوستردیكي اطوار صداقت شكننه‌نك جناب وزيره طوقنورييري يوق ايدي .

هرنه حال ايسه تركانك القا آتي اوزرينه پادشاه

قرناسندن بر قاچ کشی یی وزیرك نزدینه اعزام و « اگر سلطنتمزده اشتراکی وار ایسه سویلسون ! یوق صداقتنه خلل کیترمامش ایسه عثمانك وسائر اقارب وخویشانك معاملات تغلب کارانه‌لرینی منع ایتسون!» یولنده بعض سقیلی سوزلر ابلاغ واعلام ایتدیرمشدر.

نظام الملك یولنده جانی ، مالنی فدایه حاضر اولدیغی ولی نعمتندن بو معامله‌نك ظهورینی کورنجه الجای صداقت مفرطه ایله برطاقم مفسدلرك تشویقات منفعت پرستانه‌سنه آلدانمسندن طولایی بر قاچ آغیرجه سوز سویلمش ایسه‌ده قرنا ذاتاً وزیرك قدر عالی العالی بیلن اهل شناسلردن بولندقلری چون پادشاهك یانـه عودتلرنده تألیف ذات البینه چالیشه‌رق علیهنده شق شفه ایتمدیلر.

شوقدر وارکه ترکان بو مبعوثلرك یانـه کندی آدملرندن بریسنی ترفیق ایتمش بولندیغندن بو مخبر فتنه جو وزیرك سویلدیکی سوزلر حقنده اطلاق زبان کفت وکو ایتدی.

بو جهتله پادشاه غضب ناك اوله‌رق ابوطاهر واسطه - سیله قتل ایتدیردی.

اشته شوایکی قسم مؤرخینك میدانه قویدق ایستدکاری دلائل بونلردن عبارتدر.

رأی عاجزانه‌مزه قالیر ایسه وزیرك قاتلی حسن صباح
ایدی .

بو اثیم اوزمان کندیسنه پرستش ایدرجه‌سنه محب
اولان الچق مریدلرینی اونه‌یه بریه کوندره‌رك مذهب
معلوم ایلیلمسنك ترویجی امرنده ذره قدر مخالفتنی حس
ایلدیکی مشاهیر واعاظم اقوامی خنجر ظلم وغدریله خاك
سیاه مرك اوزرینه سردیرمکدن چکنمیور ایدی .

وزیر ایسه حسن صباحك رفع وازالهٔ وجودینه
ساعی اولان حمیتمندان امتدن ایدی .

حتی یوقاریده حکایه‌قلندیغی وجهله رفقهٔ جنودیه
ایله مسارعهٔ قهر واستیصالی خصوصنه تشبث ایتمش ایدی .

بناءً علیه ابو طاهری بالارسال اونادرهٔ روزکارده
قیدیغنه شبهه ایتمیز .

ملکشاه کبی سلاطین اسلامیه‌نك بحق سرافرازاندن
اولان بر حکمدار قدرشناس کوزی کبی سودیکی وعادتا
دولتنك قوهٔ الظهری عد ایلدیکی بر استاذ سیاسینك
قاتلیدر که اعدامنه امر ویرسون ؟

روایات موثوقهٔ تاریخیه‌دندرکه ارکان دولتدن (جمال الملك) نظـام الملك علیهنده غیبت ومذمتده بولنور .

پادشاه سوزینی کسه‌رك بردها بو یولده ادارهٔ لسان ایتمـامسنی سویلر . مؤخراً بر کون سـائقهٔ خصومت وعداوت حسودانه ایله ینه شقشقه زنلکه باشلار .

پادشاه پرحدت اوله‌رق « نظامك اوغورنده سنك کبیلرك بیکی فدا اولسون ! » جواب عالیجنابا نه‌سیله کمال الملكك کوزلرینه میل چکدیرر .

بویله حسدکش اقبالی اولانلری بویله اشد مجازات ایله جزا الندیره‌جق قدر بیوك بیوك امپرورلکلر کوسترن برحکمدار محبتنی نفسنه اولان محبت طبیعه‌سیله مسـاوی طوتدیغی بر وزیره نصل قییه‌بیلیر ؟

غمز ونفاقدن نفرتنی بویله ارکان دولتدن برینك کوزلرینه‌میل‌چکدیرمسیله اعلان ایدن بر پادشاه قاریسنك سوزیله بنـای سلطنتنك بر عمـاد رصینی حکمنده اولان مستشـار مؤتمنی حقنده فاجعهٔ قتلی روا کوره‌جك قـدر ساده‌دلی اوله‌بیلیر ؟

هر نه حال ایسه نظام الملك برقاچ عصرده انجق یتیشه بیلن اعاظمدن ایدی .

وجود نادری اوتوز سنه قدر مسند وزارته رونق ویرمش وزمانی کاملاً احقاق حق وتأمین مسعودیت برایا مثلاو جدی مشغولیتلره حصر ایله ملکی سراپا بر کلشن رفاه وامنیت ایتمش ایدی .

ایکی بیوك پادشاهك دورنده حاصل اولان بونجه موفقیات و فتوحات ایله سلجوقیلرك حدود ممالکی چینه قدر ایصال ایتدیرمسی آرای حکیمانه وحاکمانه سنك مأثر عظیمه‌سندندر .

عصرنده فرط احسان واختصاصی ضرب حکمنی آلمش ایدی .

هر کون بر چوق عجزهٔ خلق خوان احسان وعاطفتنك مهمانی اولور وکندیسی علی الاکثر طعام ایدر ایکن فقرا ومحتاجین ایله برابر اوطورر ایدی .

عدالت پرورلکی عمر ابن عبدالعزیزه : سخاوت کسترلکی بر مکیلره غبطه رسان اوله‌جق بر مرتبه‌ده ایدی .

سموطبعی، علو جنـابی بردرجـه ده ایدی‌که کندی علیهنده یور یـیانلرحقنده بیله لطف‌والتفاتنی بذل‌ایدرایدی.

اخذ ثار وانتقام کبی انفعالات نفسانیه‌دن متولد شائبه لردن کلیاً عاری ایدی.

عظمت‌مکارم‌اخلاقنی‌کوسترن‌خصوصاتدندر که‌برکون ارباب‌غمز ونفاقدن برشخص فرومایه کندی حقنده‌برطاقم اسناداتی حاوی ملکشاهه بر عرضحال و یرر.
پادشاه وزیری چاغیروب « شوکاغدی اوقو یکز! یازیلان شیلر صحیح ایسه تکرارندن توقی ایدیکز.
بهتان وافترا ایسـه صاحب ورقه‌نك قبـاحتنی عفو ایدرك انتقـام آلمق داعیه‌سنه دوشمیکز و بو مقوله آدملری برایش‌ایله مشغول ایدیکز‌که کارلریله‌اوغراشوب فتنه‌جولغه وقت بوله‌مسونلر! » دیر.
وزیر حریفی‌محو ایتمك اقتدارینی حائز ایکن مشربنك زبونکشلك نقیصه‌سندن برآتی بر قات دها اثبات ایچون درحال صاحب ورقه‌یی مستغرق انعام واکرام واك بیوك بر مأمور یتله دلشاد وبکام ایلر.
فطرةً متصف اولـدیغی حلم وعدل خصیصه‌لری ملکشـاهك بیله بر عدالت مجسمه دینیله‌جك درجه‌لرده تزیین ذات وصفات ایتمسنه کفایت ایده بیلمش ایدی.

برحالده که وزیر پادشاهك بیله بعض معاملات حقانیت پروارانه سنه غبطه ایدهرك سائقهٔ آرزوی مسابقه ایله انسانی حیرت ایچنده براقه جق بیوکلکلر کوستریر ایدی .

ایکیسنكده علو سجیهٔ عدالت پرورانه لرینی ارائه ایدن احوالندن بری کون ایکیسی برلکده بغدادده کزرکن جبهٔ ارلرینی فقرای اهالی عراقده (حدادیه) قریه سنك محصلی اولان (خمارتکی)دن تظلم حال ایدرلر .

ملکشاه درعقب آتندن اینه رك کندیسنك بقاسندن پاچه سندن طوتهرق شهرك اورته سندن سرایه قدر کوتورملرینی مشتکیلره امر ایلر .

حریفلر استحیا وابا ایدرلر ایسه‌ده بر ایکنجی شدتلی امری اتباعاً پادشاهی بو صورت غریبه‌ده سرایه کوتوررلر . نظام ایله سائر قرنا بو طور و معامله‌نك سببنی صورارلر . جواباً « بو مشتکیلر که ظلم دیده‌در فی محشرده حضور رب العالمینه بو صورتله کوتورمك اقتدارینی حائزدرلر . اوزمان ویره‌جك جواب ، ایده‌جك اعتذار بولمیه‌جغمدن جرمی دنیاده چکمه‌رك مظلومینه قارشی استحلال حقوق طلبنه حق قازانمق ایچون بو حالی اجرا ایتدیردم ! » دیر .

مدت عمرنده هیچ بر کمسه‌یی رنجیده ایتمامش ایدی . ابنای جنسنی انجیتمك شویله طورسون ایاغنك التنده

یاکلشلقله برقارنجه بیله ازیلســه کونلرجه داغدار تأسف اولور ایدی .

یك چوق مبانی وانشاآت خیریه‌سی وار ایدی .

وفاتنده سرآمدان شعرا طرفندن اوقدر مرثیه‌لر انشا اولنمشدرکه هپسی بر یره طوپلانسه بر بیوك دیوان اولور .

ایشته مکارم اخلاقی، عظمت افعالی، کندیسندن صکره قــدم نهادهٔ عالم وجود اوله‌جقـلره نمونهٔ امتثال اولمغه شایان اولان بویله برانموذج سیاسینك نام فضائل اتسامی دنیا طوردقجه السـنهٔ قیمت شناسـان امتده دائر وسائر اوله‌جقدر .

صوك

مشاهير اسلام

محرری: حمید وهبی | جزء: ۲۱ | طابع و صاحبی: مهران

بارباروس خیرالدین پاشا

(بارباروس خیرالدین پاشا) طقوزنجی قرن هجری اورته‌لرنده ساحهٔ اسلامیه‌یی بحراً واصل اقصای کمال ایتمش بر مجاهد بی عدیلدر.

عثمانلیلرک مدار افتخاری اولان یاوز سلطان سلیم و قانونی سلطان سلیمان کبی ایکی محارب شهامت کردارک اعاظم امرای حماست اقتسندن اولوب شجاعت فوق العادهٔ عالم پسندانه‌سی اثری اوله‌رق لوای فوز احتوای عثمانی سنه‌لرجه دریالرده تموج نمای شان و غالبیت اولمش ایدی.

کلیبولی بوغازندن سبته بوغازینه قدر آق دکزک عادتا حاکمی حکمنده اولوب سفینهٔ صولتی هانکی طرفه بادبان کشای توجه اولسه نسیم موفقیت درحال وزان و آتش غیرتی اوکنده دشمن کمیلری بی نام و نشان اولور ایدی.

مآثر جلیله‌سی یالکز بزم تاریخلرک دکل تواریخ عمومیه‌نک بیله اک پارلاق، اک شانلی صحیفه‌لرینی اشغال ایدوب ازجمله فرانسه، ایتالیا، المانیا، انکلیز تاریخلری مدائح قهرمانانه‌سیله مالامالدر.

عقللره وله وحیرت و یره‌جك ترقیاتدندرکه عثمانلیلر یدنجی قرن هجریده آسیادن اوروپایه کذار ایتدکاری صره‌ده برقاچ اغاج پارچه‌سندن عبارت اولان صاللره راکب اولدقلری وسکزنجی عصرك ابتدالرنده کمیجیلکه باشلادقلری حالده طقوزنجی عصرك ابتدالرنده سفینه‌لری دریالره القای رعب وهراس ایتمشدرکه بو اعتلای بحرینك بیوك خادمی حضرت بارباروسدر .

بومجاهد بحرینك نسب وحسبی حقنده مؤرخین دوچار اختلاف اولمشلردر .

برنجی قسمك روایتنه کوره عن اصل سجلیالی اولوب مدیللیده اقامت ایدن (یعقوب‌بك)نامنده برآدمك مخدومیدر .

ایکنجی قسمك افاده‌سنه نظراً پدری کذلك یعقوب‌بك اسمنده اولوب بو یعقوب‌بك اچه اوواسنده سپاهیلکله تعیش ایدن باباسیله مدیللی‌یه کلمش واوراده قالمشدر .

اوحالده بارباروسك عثمانلی اوغلی واراوغلی ار اولدیغی تبین ایدیور .

یعقوب بکك درت فرزند شهامت مندی دنیایه کلوب برنجیسی اسحق بك ، ایکنجیسی اوروج بك، اوچنجیسی حضربك ، دردنجیسی الیاس بك ایدی .

قارئینجه شودرت قرداش اره‌سنده بارباروس خیرالدین پاشانك اسمی اولمدیغنه ذهاب اولنمق طبیعی کورینور. حال بوکه یعقوب بکك اوچنجی اوغلی اولان

حضرتلرك اثنده بزم توجهٔ حالى يازمغه چالشديغمز غازىٔ نامدار باربروس خيرالدين پاشادركه برآنشپارهٔ جلادت اطلاقنه شايان اولان بوقهرمانك يغزك لحيه‌سنك اولى قرمزى اولمق جهتيله (باربروس) ومنسبين دين سلامك خيرلرندن اولمق ملابسه‌سيله (خيرالدين) دينلمش وعثمانلى دولتنه ايتديكى بوتجه خدمتلره ، فداكارلقلره مقابل پاشالق عنوان مفخرتنى دخى قزانمش ايدى .

بناء عليه بز هر يرده مشهور اولان ايكنجى اسمنى استعمال ايده‌جكز .

بو درت قرداشلردن اسحق بك مديللده اقامت وديكرلرى تجارت طريقيله دكزلرده سير وسياحت ايدرلر ايدى .

شوكتت وكذار اثناسنده خيرالدين والياس رئيسلر ردوس اوكلرنده بوطائفه شواليه كيلرينه تصادف ايتديلركه ايكيسى ده آيرى آيرى بوركنده بولنيورلر ايدى .

كنديلرى ايسه اوان شبابك شدت تأثيريله خرستيان قپودانلرينى هيچه صايان وحتى قوجه آق دكزى مالكانه اتخاذ ايتمك ايستيان بسالت مفرطه اصحابندن ايديلر .

كنج بهادرلر بوفكرلرنده حقلى ايدى .

چونكه صكره املرى وجهله بحرسفيدى سراپا بارزه‌نالك وعادتا اعلان انفراد ايتمشلر ايدى .

چوجقلر شواليه‌لرك كيلرينه طوغرى برشدتلى هجوم كوسترديلر .

فقط اوته طرفك كميلرى كثرتلى بولنديغيچون بونلرى ابلوقه ايدەرك صقيشديرمغه باشلاديلر .

بوهنگامه آرەسنده الياس بك نصلسه فرار ايتمش وخيرالدين بك كميسيله برابر اسير اولمشدر .

بنابرين شواليەلر كنج بهادرى زندان ظلملرينه آتديلر .

برمدت صكره مجلسدن قورتيلەرق (سلطان قورقود) لك حمايەسنه كيرمش و بوحمايه سايەسنده اون طقوز پارچه كمى ايله ينه دكزه چيقەرق قورصانلغه باشلامشدر . ايشته بوقورصانلق مؤخراً كنديسنى الئيوك برقپودان اولمق اوزره جهانه طانتديرمش ايدى .

قورصانلغى ، ايسه متصف اولديغى شيمهٔ عدالت پرورى سائقەسيله اوللرى كوريلان قورصانلق كبى اجرا ايتميوب منهاج انصافدن آيرلمز ايدى .

(ياوز سلطان سليم) لك جلوسنى متعاقب سلطان قورقود ايله وقوع بولان ماجراى معلوم اوزرينه قورقود بالطبع خيرالدين رئيسى حمايەيه مقتدر اولەمديغندن واوصرەلرده عثمانليلرايچون قورصانلق ايتمك قطعياً منع قلنديغندن قرداشلرندن اوروج رئيس ايله بالاتفاق تونس صولرينه چكلمشدر .

اوزمان تونس قطعەسنك ادارەسى (بنى حفص) امراسنك النده بولنوب بونلر ايسه بو ايكى محارب بحرينك مسلكلرندەكى مهارتى تونس كميجيلرندن دفعەاتله

ایتمشلر و غیاباً ممنون نجدت مفطورلری اولمشلر ایدی.

مواسلترنده حکومته مراجعت ومن بعد تونسك حمایه‌سنه کیره‌جکلرینی افاده وحکایت اتمکلر یله بنی حفصیلر مع الممنونیه آرزولرینی اسعاف و (حلق الوادی) دینیلان محلی اقامتلری ایچون تعیین وتخصیص ایتدیلر .

بنی حفصیلرك بو حمایه مقابلنده رئیسلردن ایسته‌دیکی شی ایسه اهتمامی مغتنماتك خمسنی حکومته ترك ایتملری شرطندن عبارت ایدی .

اووقت اوروج رئیس اون یدی اون سکز وخیرالدین رئیس دخی لوں الی اون یدی یاشلرنده ایدی.

بناءً برین امیرلری دریا قپودانلری بیننده کمال ستایشله یاد وتذکار اولنمقده بولنان بوایکی نوجوانك تونسك زیر حمایه‌سنه کیرمسنی بنی حفصیلر تعالی شرف بحریلرینه براعت استهلال عد ایلمشلر و بوجهتله فوق الحد ممنون قالمشلر ایدی .

معاملات عالیجنابانه واحوال مردانه‌لری سایه‌سنده آز زمان ایچنده تونسلیلر ارهسنده محبوب القلوب اولدقدن صکره ایکیسی برکوچك کمی‌یه راکباً تونس صولرینه چیقدیلر که اوخلالده بالتصادف پاپانك اشیای نفیسهٔ شرقیه ایله مملو بولنان ایکی کمیسی اورالردن کچمکده ایدی.

کمیلر مشهودلری اولنجه همان هجوم وضبط ایلیه‌رك بنی حفصیلرك یانته کوتوردیلر .

خزینه‌لره بدل اولان بویله ایکی کمینك بالسهوله اغتنام ایدلدیکنی کورنجه رئیسلره اولان محبت وتوجهلری برقات دها تزیید ایله درونلرنده‌کی اشیایی برموجب مقاوله بینلرنده تقسیم ایلدیلر .

رئیسلر بو طاتلی اغتنام اوزرینه تکرار دکزه چیقدیلر. و بر قاچ اوفق تفك‌کمی دها طوته‌رق عودت ایتدیلر.

اوچنجی نوبتده مهاجمات شدیده‌لر یله راست کلدکلری بر چوق خرستیان کیلرندن بعضلرینی غرق و بقیه‌سنی اخذ ایتدکلرندن بوشانلی مظفریتی متعاقب بش اون قپودان کندی سفینه‌لرینك حصول سلامتیچون معین بر جزیه و یرمك شرطیله رئیسلرك تحت صحابتنه کیردیلر.

مع مافیه کیلی کیسز دها برچوق قپودانلر بالذات کله‌رك طوغریدن طوغری‌یه قوماندەلری التنه دخالت ایتدیلر.

بوجهتله بریاندن آدملرینی و دیکر یاندن کیلرینی، ثروتلرینی آرتدیره آرتدیره یدی سکز سنه ظرفنده الك مقتدر والك مهارتلی برچوق قپودانی جمع ایتدکلری کبی سفینه‌لرینك عددی دخی اووقتك حکمنجه غایت مکمل ومجهز اولمق اوزره قرقه بالغ اولدیغندن ولوله‌ٔ شهرت مبارزانه‌لری آق دکزه دهشت رسان اولمش ایدی .

نه‌طرفه کیتسه‌لر آوازهٔ حرکتلرینی ایشیده‌بیلن قپودانلر قاچارلر وقاچه‌میانلر درحال تسلیم اوله‌رق تخلیص نفس ایدرلر ایدی .

رئیسلر نائل اولمقده بولندقلری بوجمله ثروتك تحدیث نعمتی ایچون بوندن صکره غیرت اسلامیه‌لرینی قهر اعدایه تحویل ایتدیلرکه ایلك غزای مردانه‌لری طرابلس غرب صولرنده صیت انداز منهم دیگر بیت اولمقده و تجارت عربلرینی ظلم و تعدی آتشلری ایچنده براقمقده اولان اسپانیا قپودانلریله وقوع بولمش ایدی .

بو قپودانلرك طرابلس غرب عربلرینی محو ایتمك ایچون مکمل بر فیلو ایله (بجایه) قلعه‌سی پیشگاهنه کلملرك و قرمیه عسکر دوکه‌رك بحراً و براً تضییقات تحمل فرسالرینه دوام ایتمکده اولدقلری حیثله رئیسلرك مسموعی اولور اولمز دین قرداشلرینی بو داهیهٔ دهیادن قورتارمق ایچون درحال طرابلس غرب صولرینه انتقال ایتدیلر .

بجایه اوکلرینه وصوللرنده اسپانیا گمیلرینك کندی گمیلرینه نسبتله اوچ درت قات زیاده اولدیغنی کوردیلر . فرنکلر ایسه بجایه‌یی آلمشلر و بکلرجه مسلمانی اعدام ایله اطرفه صارقندیلغه باشلامشلر ایدی .

بانلرنده‌کی قپودانلر خرستیانلرك کثرت سفائن و عساکره مالکیتلرینه نظراً محاربه‌یه گیریشدیکی حالده بجایه‌لیلرك اوغرادیغی فلاکتدن دها آغیر بر فلاکته اوغرانیله‌جغنی بالبیان عودت رأینده بولندیلر .

انجق رئیسلر غالبیتی او یله کثرتدن دکل بسالت فطریه‌لرندن بکله‌یان ارباب مکانتدن بولندقلریچون قپودانلرك سوزلرینه قولاق آصمدیلر .

وروزکارك مساعد اولدیغی زمانده دشمن کمیلر ینه شدتلی شدتلی هجوم ایتدیلر .

محاربه قانلی برصورتله بش التی ساعت دوام وامتداد ایتدکدن صکره نائل فوز وظفر اوله‌رق خرستیانلرك برقاچ کمیسنی غرق وایکیسنی اخذ ایتدکلرندن بقیه‌سی فرار ایتدیلر .

اسپانیالیلرك شوهزیمت بحریه‌لری ینه نظراً براً هجوم اولندیغی حالده بجایه قلعه‌سنك تخلیصی قابل اوله‌جغنی غیرتلی قرداشلر بیلدیکچون خیرالدین رئیس محافظهٔ بحریه‌خدمتنده قاله‌رق اوروچ رئیس الك منتخب والك شجیع عسکرندن برمقداريني مستصحباً قره‌یه چیقدی .

وبلا افاتهٔ وقت قلعه اوزرینه هجوم ایلدی.

خرستیانلر براً دخی منهزم اولورلر ایسه کاملاً دکزه دوکیله‌جکلرینی اکلادقلری یچون صوك درجه‌ده مقاومت ومدافعه کوستردیلر .

مع مافیه اوروچ رئیسك حملات متتابعهٔ رستمانه‌سی مظفریتی قسماً تأمین ایتمکده ایکن صول قوله تصادف ایدن بر (مسکت) کندیسنی بی تاب براقدیغندن غازیلر کمیلره معاودته مجبور اولدیلر .

مقدما قاچمش اولان کمیلرکه محاربهٔ بریه‌نك نتیجه‌سنی اکلامق اوزره یقینلرده طولاشمده ایدیلر بوعودتی کورنجه وحضرت رئیسك جریحه‌دار اولدیغنی اکلاینجه تجدید صولته‌شتاب ایتدیلر .

خیرالدین رئیس بو عصیانك ظهوری کورر کور
مز مقابلهٔ شدیده یه مسارعت کوستردی .
بو حالده جمهور فرانسزلرك قوملندانی چکلدیکی یه
حس ایتدیرمدی .
سزاوار حیرتدر که بو اثناده پارمسنه اجرا اولنان
عملیات جراحیه‌نك تأثیر الیمه محالسز قالمش اولان قهر
مان اوروچ تکرار بر جرئه دها آلهرق شرفلی بر صورتده
اولمکی استراحت قارشوسنده اولنکه مرجح کوردیکیچون
قولنك مشکل التحمل اوجاعنی اونوده‌رق کوکرکه قیرلا
مش و صاغ الیله قومایه باشلامشدر که ایکی طرفك
کمیلری همان قارن قارنه باشه‌رق یکدیکریله قانلی بر جنکه
طوتشمشلر ایدی
غزاة قولر آیت اوروجك ذهنلرده وله ویرن تماشای
شوق فزاسیله یکیدن غیرته کلمرك خصملرینی بر ایکنجی
هزیمت تامه‌یه دها اوغراتدیلر .
کمیلرندن بیوك وکوچك درت بش قطعه‌سنی آله‌رق
بر قاچ دانه‌سنی دخی یاقوب باتیردیلر .
وقصورینی فراره اجبار ایتدیلر .
غیرتلی قرداشلر براً حاصل اولان مأیوسیتك بحراً
ایکی قات انتقامنی المشلر ایسه‌ده همت بی همتالرینی
بردرلو توقیف ایده‌مدکلرینچون قاچمش اولان کمیلری
تعقیباً (مایورق) جزیره‌سنه طوغری شراع کشای
جلادت اولدیلر .

یولده سفائن منهزمه‌یه تصادف ایده‌میه‌رك وفقط مایورقه‌ده برقاچ قلعه وقریه‌یی اوره‌رق عودت ایتمکده‌لر ایکن قارشیلرنده سکز اون پارچه قادرغه کوردیلرکه بوقادرغه‌لر (قورسیقه) امرالنك تحت اداره‌سنده بولندیغی حالده اسپانیالیلرك طرابلس غرب صولرنده دوچار اولدقلری اضمحلالك آجیسنی چیقارمق مأمور یتیله مسارعهٔ قورسیقه‌لیلر طرفندن یوللانلمش ایدی.

رئیسلر بو دشمن نوظهوری کورنجه همان بونلره‌ده هجوم ایلدیلر.

قورسیقه امرالی‌که اوزمانك اك ماهر واك جری قپودانلرندن بری ایدی محاربه‌نك ابتدالرنده مسلمانلرك ایکی کمیسنی ضبط ایتدی.

او وقته قدر غلبات سابقه‌نك نشوهٔ رحیق غروریله ایشه پك‌ده اهمیت ویرمامکده اولان قرداشلر درحال رقدهٔ غفلتدن اویانه‌رق جانسپارانه برایکنجی صولت کوستردیلر. وامرالك بولندیغی بیوك برقادرغه‌یه قارنه یناشه‌رق واچریسنه یوریه‌رك اللرینه کچن خرستیانلری طعمهٔ شمشیر آبدار ایتدیلر.

امرال نه‌یه اوغرادیغنی بیله‌میه‌رك وهمان دکزه آتیلوب بیك مشکلاتله یوزه یوزه دیکر برقادرغه‌یه چیقه‌رق اولجه آلدیغی ایکی اسلام کمیسنی وکندی قادرغه‌لرندن برقاچنی ترك ایله صولوغی قورسیقه‌ده آله بیلدی.

ریفیلر بو غرابی منعاقب مظفراً و مغتنماً آخذق الوادی یه دوندیلر .

اثنای سفرده اللرینه کچن کمیلری وحسابسز اموال مغتنمهیی تونسه گوندرمشلر ایدی .

جنابلری نی حفصیلر سایهٔ شجاعتلرنده کتدکجه تزیید ثروت ایتمکده بولندقلردن تونسه عودتلرنده اهالی ایله برابر استقباللرینه چیقهرق بوابکی قهرمانی کمال اشتیاقله گوزلهمش او بیوك من بعد کندیلر ایچون بر قوة الظهر عد ایتمکه باشلادیلر .

بوندن صکره اوروج رئیس برمدت ترك سفر وسیاحت و تونسده اختیار اقامت ایلدیکندن خیرالدین رئیس یالکز باشنه گزمکه باشلامشدر .

قوجه خیرالدین اره‌دن بر از زمان کچر کچمز ینه مشتاق بولندیغی دکزه چیقدی که موسم موسم شتا وشتا شدتیله حکم فرما ایدی .

بو سفر فوزآورده یکرمی سکز پاره کمی ایله درت بیك قدر اسیر وحسابسز اموال مغتنمه الدقدن صکره عودت ایلدی .

اغربدرکه رئیسلرك بو یله کتدکجه تزیید سوروت وقدرت ایتمکده بولنملرندن بنی حفصیلر اوکمکه و بنا برین اثرنا خشنودی گوسترمکه باشلادیلر بونلر گرچه تونسی ضبط ایلمکی برارهلق تصور ایتمشلر ایسه‌ده وقتیله لطف وتسهیلاتلرینی گوردکلری برحکومتك علیهنه قالقمغی متحمل اولد

قلری سجیهٔ نعمت شناسی‌یه موافق کورمدکلرندن ومعما- فیه تونسده طوره‌جق اولسه‌لر راحت ایده‌میه‌جکلرینی اکلادقلرندن اسپانیالیلر ایله‌جنویزلیلرك ایادیٔ اغتصاب کارانه‌لرینه کچیردکلری ممالك اسلامیه‌یی آلمق واورالرده اسکان وتوطن ایتمك ایچون ایکی قرداش برلکده حرکت ایله اول‌امرده (شرشل) دینیلان برحصاری ضبط ایتدیلر.

ودرونه ایجابی قدر جنکاور ایله برابر لیمانه اوچ قطعه کمی براقدقدن صکره بجایه قلعه‌سنك پیشکاهنه واره‌رق وقره‌یه عسکر چیقه‌ره‌رق محاربه‌یه کیریشدیلر.

قلعه متانت ورصانتله مشهور اولدیغی کبی خرستیا- نلر غایت کثرتلی بولندقلرندن هر برهجومده برچوق شهید و یره‌رك کری‌یه دوندیلر.

عسکر ایسه هجوم ومحاصره ایله تسخیری ناقابل اولان بویله برقلعه ایله اوغراشمقدن بیزار اوله‌رق عودت آرزوسنده بولندیلر.

فقط اوروچ رئیس «بیلیرسکزکه بن بوراده اعلای لوای کلمة الله اوغورنده بر قولمی فدا ایلدم! دیکر برقولمی وحتی باشمی بیله براقمغه حاضرم. ایچکزده ناموس وحمیتنی محافظهٔ حیات قیدینه ترجیح ایدر برکیمسه اولمدیغنی بیلیرم. شاید وار ایسه اوکیملر ایچون عودت یولی آچیقدر!» دیمکله هپسی اظهار ندامتله آرزولرندن واز کچدیلر.

نهایت برکون عموماً هجوم ایتدکلری حالده قلعه‌نك
یالکز برجهتی الفدن ایشقه برشی باپه‌مدقلری کبی ذخیره‌-
لری چیقاملری دخی توکنوب کیجه تونس حکومتندن
بوبابده معاونت طلب ایتدلر ایسه‌ده بنی حفصلیلر ایشی
لیت ولعل ایله کچشدیر دکلرندن وکیلری هوانك مخالفتیله
قره‌یه اوردیغی صیره‌ده خرستیانلره ایکی یوزکی ایله برطاقم
امدادجیلر کله‌رك بلا بلابی تعقیب ایتدیکندن قورتار-
یله‌میان کیلر بنی احراق بانسار ایده‌رك انسای حربده
آلدقلری بش یوز اسیری مستصحباً بالضروره شرشاله چکلدیلر.

بناء علیه خیرالدین رئیس بالجمله اسلام قورصانلرینه
کاغدلر کوندره‌رك خرستیانلردن اخذ ثار ایلك ایچون
دائرهٔ اتفاق واتحاده کیرملرینی عالم اسلامیت نامنه اوله‌رق
اخطار وسریعاً شرشاله کلملرینی اشعار ایتدی.

آق دکز قورصانلرندن برقاچی شو دعوته اجابتله
کمیلریله کلدکلری صیره‌ده مشهور قپودانلردن (کمال
رئیس) ایله قورد اوغلی (مصلح الدین رئیس) دخی
اون درت پاره کوکالی کمیسیله امداده کلدیکندن همان
جملهٔ سفر برحالنه کیره‌رك برقاچ آی ایچنده اوته‌ده بریده
راست کلدکلری خرستیان کمیلرندن اوتوز قدرینی ضبط
وچوغنی غرق ایلدکلرندن رئیسلر نجایه ضایعاتندن
طولایی ایستدکلری کبی جبر مافات ایتدیلر.

کلان امدادجیلر ایسه ارتق کندیلرینی براقیه‌رق

یانلرنده قالدقلرندن قوت جمعیتلری اسکیسندن بر قاچ قات زیاده اولمشدر .

برصورتده‌که بر آنده سکسان طقسان پاره کمی ایله اون بش یکرمی بیك قدر جنکاوری سوقه اقتدار حاصل ایلمشلر ایدی .

اسپانیالیلر بلاد اسلامه تعرض وتسلطنی اعتیاد ایدرك هرطرفه صالدیرمقده بولندقلری اثناده جزایرده بالتجاوز اجرا ایتدکلری اذا وجفا قالمدیغندن جزایرلیلر شرشلده اوطورمقده اولان اوروج وخیرالدین رئیسلردن استعانه واستمداد ایتدیلر .

بویله یوز بیکلرجه اهل اسلامك بازدهٔ خیول ظلم واعتسافی اولمسنه حمیتلی رئیسلرك رقتلی یورکلری تحمل ایده‌مدیکندن درحال تدارکات سفریه‌یه باشلادیلر .

رئیسلر قورصان اولمقله برابر دولت علیه‌یه غایت محب وطرفدار بولندقلرندن اخیراً ضبط ایتدکلری کمیلردن برقاچیله برخیلی اسرا واموال مغتنمه‌یی کمال رئیس واسطه‌سیله استانبوله کوندردکلرندن اتحاد اسلامه خدمتدن عبارت اولان بو معاملهٔ مخالصت پرورانه‌لری نزد پادشاهیده فوق‌العاده تقدیر و مساری موجب اولمغله ترسانه‌دن ایکی بیوك قادرغه ایله مدیللیدن بر کمی بالترتیب محل مجوثده‌کی برادرلرندن اسحق بك معرفتیله طرف دولتدن هدیهٔ مخصوصه اوله‌رق تونسه کوندرلد-

بکندیلر نیته بو لطفه‌دنیلرینی زیاده‌سیله متشکر اوله‌رق
من بعد سلطنت سنیه‌نك امرلی بحر بتیی صیره‌سنه کچدیلر.
عثمانلی حکمدارینك شو التفاتی رئیسلری ممنون
ایتمك نسبتنده عالم اسلامیت ایچون ده بیوك صورتله
فائده بخش اولمش ایدی.
چونکه مظهر اولدقلری حسن توجه استحقاقلرینی
ازسرنو اثبات ایتمك ایچون جزائری اسپانیالیلرك
تحولوزلرندن قورتارمق خصوصنده‌کی تشبثلرینی فعله
چیقارمغه سبب اولمش ایدی.
تونسلیلر کندی قوتلرینك بر رقیب قویسی بولنمق
و برنجی‌سی کرازی خلق الوادی اولمق جهتلریله اورالرك
محافظه‌سنی هر ایشده حزم واحتیاطدن آیرلمیان اوروج
رئیس اقدام امورده عهد ایلدیکندن جزایره طوغری
آچیلدقلری صیره‌ده تونس طرفلرنده علیهلرنده برحرکت
مفسدت کارانه ایقاع ایدیله‌مامك ایچون خیرالدین رئیسی
تونسه کوندرمك کندیسی بیوك وکوچك قرق سکز
پاره کمی ایله جزایره متوجهاً حرکت ایتدی.
خرستیان کمیلری حرکتنی ایشیدر ایشتمز صاوشد-
قلرندن بلا مانع جزایر قلعه سنی امیری بولنان سالم
ابن ثمیدن اخذ ایلدی.
اوته طرفدن خیرالدین رئیس تونس صولرینك حسن
انضباطنه موفق اولمقله اختلاف چیقارمق ایستیان

بر فرانسز قلعه‌سنی دخی حرباً آلمش وموفقیت واقعه‌سنی اسحق رئیسی درت پاره گمی و بش یوز دلاور ایله جزایره گوندره‌رك ابشار ایلمش ایدوکندن بو یله برفرانسز فرقه سنك محوی شایعه‌سی جزایرلیلر بیننده بیوك بر تأثیرحاصل ایتمش ایدی .

شو قدر وارکه اسپانیالیلر ایشـك وخامت عاقبتنی ادراك ایله برطـاقم عربلری وخاصةً تلمسـان حاکمی (ابن هـامون) ی بالاغفـال بحراً اون سکز بیك فرنك عسکرینی حامل اولان یوز سکسان پاره گمی و براً قرق بیك عرب عسکری ایله جزایر اوزرینـه شدتلی بر هجوم گوستردیلر .

اوروج رئیس بری وبحری ایکی داهیهٔ دهیـانك توجهنی گورنجه گمیلرینی مدافعه حالنده بولنـدیره‌رق یالکز دشمن سفـائنی مشغول ایتمکه مأمور ایتـدیکی گبی کندیسی‌ده جنکاورلردن برمقـدارینی بالتفریق چوللری قاپلامش اولان حیتسز عربلری تپه‌له‌مك اوزره یوله چیقدی .

وقتـاکه فریقین قارشیلشـدی . اوروج رئیس افاتهٔ وقت ایتمکسزینه هجوم ایتمکله عربلر منهزم و پریشان اولدیلر .

و بقیة السیوف برچوق اشیا ومهمات حربیه براقه‌رق چیقوب گتدیلر .

ایشته جنـاب رئیس هم بحری وهم بری برقهرمان

شیرده‌ل وادیسنی دشمنلر ینه قارشی بو وقعه اثنده اظهار ایلدکدن صکره موقع سابقنه عودت ایتدی که اوراده خرستیان کمیلری مغلوبیت بریه‌نك آجیسنی چیقارمق ایچون تضییقات حربیه‌لرینی شدتلندیردکجه شدتلندیرییورلر ایدی .

برقاچ کون مرور ایدر ایتمز قره‌یه عسکر چیقاره‌رق قلعه اوزرینه مهاجمه‌یه باشلادیلر .

قلعه ذاتاً اویله قوتلی بر خصمك شدت صولتنه تحمل ایده‌میه‌جك درجه‌ده خراب بولندیغندن عادتا بدنلره قدر چیقدیلر .

غازیلر آتشك صاغنه صاردیغنی کورنجه عثمانلیلر سیف جهاد ایله ساعتلرجه بوغاز بوغازه جنك ایدرك مهاجمینی انهزام تام ایله پوسکورتدیلر .

وکندیلرینه وقت قزاندیرمامق ایچون درعقب کمیلرینه بینه‌رك خرستیان کمیلرینی هر طرفدن تضییقه باشلادیلر .

اسپانیالیلر شو ایکی هزیمت اوزرینه ثبات ایده‌جك اولمه‌لر کمیلرك دخی الدن کیده‌جکنی اکلادقلرنجون رجعت ایتدیلر .

قوجه اوروجك بودفعه‌کی مظفریات متتابعه‌سی هر طرفه دهشت رسان اولدیغندن دریا قپودانلرینك همان عمومندن طوعاً وکرهاً تبریکنامه‌لر کلوب حتی فرانسزلر بیله ایفای امر تهنیته شتاب ایتمشلر ایدی .

حقیقت حالده برفئهٔ جزؤیه ایله قرق بیك كشیلك بر اردویی تارمار و بش اون كمی ایله یوز سكسان پاره كمی یی فراره اجبار ایلمك الك مشهور سردارلرك، الك ماهر قپودانلرك غبطه كش تحسر اولدقلری موفقیات عظیمه دندر .

اسپانیوللر ایله متفقلری اولان تلمسان حاكمی تلافیٔ مافات ایتمك ایچون رئیسلرك تحت اداره سنده بولنان (تەنز) قلعه سی اوزرینه هجوم ایتلریله خیرالدین رئیس تەنزه یتیشدی .

وقلعه پیشگاهنه وارر وارمز برحمله ده دشمن كمیلرینی ضبط ایلدی .

قرەیه عسكر چیقەرەرق هجومه باشلاینجه خرستیانلر جانلرینی قورتارمق ایچون تسلیم اولدقلرندن عربلر قاچدیلر .

بوندن صكره رئیسلر دائرهٔ اتحادلرینی برحكومت شكل وهیئتنه قویمق ایچون جزایری مركز اتخاذ ایلدیلر . و برطاقم تنظیمات وتنسیقات عسكریه اجرا ایتدیلر .

وجزایرك جهت شرقیه سی خیرالدین رئیسك وجانب غربیه سی اوروچ رئیسك النده اولمق اوزره مشتركاً ومتفقاً حكومت ایتمكه باشلادیلر .

رئیسلرك بویله بردن بره پیومسندن اسپانیالیلر فوق العاده تلاشه دوشدكلرندن معهود تلمسان حاكمی ایله ینه عقد اتفاق ایلدیلر .

بو خبر رئیسلره واصل اولنجه بالعموم همان بولندقلری قلعه‌لری تسلیم اولونمامسی ضبط وتسخیر ایتدیلر .

بو هزیمت اوزرینه حاکم اسپانیا قرالی مشهور (شارلکن)ك بابه‌کیده‌رك دعاسی ادرعای ایتدیکی ایتدیکندن قرالك شجیع سردارلرندن (مارکی دەغومارس) لك قومانده سیله مکمل برفرقه باترتیب تلمسانه یوللادی که اوصیره‌ده خیرالدین رئیس دیگر محله کیتمش وتلمسانده اوروج رئیس اقامت ایتمکده بولنمش ایدی .

مارکی‌ده غومارس محاصره وتضییقه باشلامش وایام محاصره یدی آی قدر دوام ایتمش بولندیغی حالده برشی یاپه‌مامشدر .

نهایت محصورینك ذخیره‌لری جبخانه‌لری قالمدیغندن تسلیم اولمشلر ایسه‌ده خرستیانلر نقض عهد ایله تعرضه مسارعت کوسترەلر یله تکرار قلعه‌یه قپاندیلر .

مع مافیه برمدت دها اوطوردقلری حالده کندیلکلرندن محو اوله‌جقلرینی بیلدکلریچون هرچه باداباد قلعه‌دن چیقوب رجعته باشلادیلر .

نه‌چاره‌که برقانلی محاربه‌دن و برچوق دشمنلرینی قهر ایتدکدن صکره خرستیانلرك کثرتی جهتیله مغلوب و پریشان واوروج واسحق بکلر نوش جام شهادت ایله رهرو ریاض جنان اولدیلرکه فاجعه‌نك زمان وقوعی (۹۲٤) سالنه مصادف ایدی .

بو دهشتلی خبر خیرالدین رئیسك واصل سمع تأسفی اولنجه فوق الغایه مأیوس اوله‌رق آیلرجه اغلامقدن، فریادلر ایتمکدن بردرلو کندیسنی آله‌مامش ایدی.

شاهانه کوزلرندن اساله دموع شیون ایتدکجه «آه! بالجمله فرنکستانی قلیجدن کچیرسه‌م ینه قرداشلرمله سلاح ارقداشلرمك انتقامنی آلمش اوله‌مم!» دیر ایدی.

بو ماتم تحمل کداز اره‌سنده دیکر بر آجی خبر دها واصل اولدی که اوده مارکیده غومارسك برصورت مغروانه‌ده براً بحراً جزایر اوزینه طوغری کلمکده اولمسی ایدی.

خیرالدین بو قاره خبردن مأیوس اولمقله برابر «ماتم زده‌را عید بود ماتم دیکر» مدلولنجه الجای حدتله سراپا بر آتشپارهٔ جلادت کسیلدیکی حالده جزایر قهرمانلر یله مقابلهٔ خصمه شتاب ایلدی.

و بری بحری وقوع بولان محاربه‌لرده اعدایی قهر ایلیه‌رك و بر اره‌لق بالطبع الدن چیقمش اولان تلمسانه قدر کیده‌رك دفعهٔ ثانیه اولمق اوزره تلمسانی لوا حقیله برابر تسخیر ایتدی.

تلمسان قلعه‌سنده ظهور ایدن جنك وجدال اوقدر خونریزانه ایدی که عربلردن یدی یوز واسپانیالیلردن اوچ بیك کشی قلیجدن کچیرلمش ایدی.

دکزده‌کی حربلرده دخی دشمن کمیلرینك چوغی باتیرلمش و بقیه‌سی ضبط ایدلمش ایدی.

جزایرلیلر خیرالدین رئیسك رفقندهـا بحدت قهرمانه‌سنه مفتون اولمقلریله وطنلرینك بویله بر ارسلانك اداره‌ٔ دائمه‌سنده بولنمسنی بکانه واسطهٔ سعادت وسلامت عدایله رئیسی بالاتفاق جزایر امیری نصب ایتدیلر .

امیر ایسه بو تعیینی سکه وخطبه آل عثمان نامنه اولمق شرطیله قبول ایتدیکندن فرید هفت اقلیم جناب یاوز سلطان سلیم امیرجدیده (حاجی حسن اغا) وداعتیله فرمان همایون ایله براسب بی همتا و براوای ظفراحتوا یوللادیلر .

ومتعاقباً ایکی بیك یکیچری عسکری دخی کوندردیلر .

ایشته صلکی قورصانلقدن عبارت اولان رئیس شهامت سمیر بونجه نوادر روزکاره غبطه رسان اولان جسارت وغیرتنك ثمره‌سیله بوکره بحق امیر اولمشدر .

عثمانیلرك ایسه اوزمانه قدر حاصل ایتدکلری صورت قاهرانه جهت بریه‌یه منحصراولوب بحراً اوقدر حائز اهمیت اوله‌مدقلرندن خیرالدینك عرض تابعیت وسلطنت سنیه‌یه مربوطیت نامه شرطیله امارته موافقت ایتمسی عثمانلی سنجاغنی بحراً دخی قرین اعتلا ایلمشدر .

عثمانلیلر بویله برمجاهد بحری‌یه و بوصورتله جزایر قطعه‌سنه نائلیتلرندن طولانی مسرور الفؤاد ایدی .

خیرالدین ایسه اسپانیالیلر وعربلرکبی ایکی بیوك خصمنه قارشی اووقت اوروپا وآسیانی لرزه‌ناك ارتعاب

ایتمکده اولان دولت علیه‌یی الده ایتمسندن ناشی هرنوع احترازدن آزاده ایدی .

خیرالدینك جزایره امیر اولمسی اوزینه اسلام قورصا-نلرینك اك مشهورلرندن بولنان (شعبان) و (آیدین) قپودانلر وده‌ا برچوق قورصانلر کمیلریله جزایره کلوب عرض تابعیت ایلدیلر .

بوجهتله قورصانلق عالمی جزایر حکومت اسلامیه-سنه تحول ایتمش و بوندن معناً ومادةً پك بیوك استفاده‌لر حصوله کلمشدر .

بوندن صکره خیرالدین بك برقاچ دفعه اوروپا سا-حللرینی اورمغه چیقه‌رق حدسزحسابسز مغتنمات وقلاع ضبط ایلدی .

اوروپالیلر بکلك ایکیده برده وقوع بولمقده اولان صولت دلیرانه‌سندن بیزار اولدقلریچون ارتق بوکا برچاره بولمق اوزره اسپانیالیلرك معاونت ومظاهرتنه مراجعت والتجا ایتدیلر .

بوجهتله اسپانیا قرالی کندیسنك فرانسه وسائر دول بحریه‌نك کوه آهنین اطلاقنه شایان اولان کمیلر-ندن مرکب اوله‌رق بربیوك دونغا ترتیب وقپودان (اندریا دوریا) نك قوماندەسیله آق‌دکزه تسریب ایتدی .

اندریا دوریا خرستیان قپودانلرینك اشهری اولوب عادتا خیرالدینه معادل بربهادربحری ایدی .

اوروپا تاریخلری اوزمان دنیایه کلان مشهور قپودانلری سلیقلری صره‌ده خیرالدیندن صکره اندریا دوریانی ذکر ایدرلر .

اوروپانک بو اتفاق عظیمی یکلک واصل عم اطلاعی اولنجه قرق قرق بش پاره کمی‌یی والک کز یده قپودانلرینی معیتنه آلهرق اندریانی قرشیلامق ایچون مایورقه صو- زینه طوغری شراع کشای سطوت اولدی .

انجـق اندریا که دسـلی وحیله‌کار برآدم ایدی بولده خیرالدینه تصادف ایتکمزین وهلهٔ اولیده‌سواحلدن بر یر آلهرق استنادکاه اتخاذ ایتمک ایچون دیکر یوللردن بالمرور شرشله کله‌رك هجوم کوسترمش ایسه‌ده شرشاله‌کی قهر- مانلر صولڭدرجه‌ده مدافعه‌ایتدکلرندن نائل‌امل اوله‌مدی .

وقره‌یه چیقـاردیغی عسـکردن تام یك درت یوز مقتول والتی یوز اسـیر ویره‌رك کمیـلرینی بالاستصحـاب شرشله یتیشمش ایدیسه‌ده اندریانی بوله‌مدیغندن وفرانسه ساحللرینه کتدیکنه ذاهب اولدیغندن سواحل مذکوره- یه عزیمت ایلدی .

اثنـای راهده مصـادف اولدیغی بش اون کمی‌یی الدقدن بشقه جنو یزسواحلنده کی بر لیمـانی محـافظه ایدن بر حصـاری یقه‌رق وداخل لیمانده بولنان یکرمی قدر سفینه‌یی یاقه‌رق ورالرده طولاشـیرایکن ایکی بیوك جنویز کمیسنه راست کله‌رك ضبط ایتـدی که بو کمیلر

لبـالب باروت يوكلى اولديغى حالده اندريانك معـاونتنه كيديـيور ايدى .

مهمـات حربيه‌نك بوصورتله الدن چيقمسى و بكك هرطرفه يتيشه‌رك كمال شـدتله تصادف ايتديكى كميلرى ضبط وغرق ايتمسى اندريايى دوچار هراس ايدرك اسپانيا نهرلرندن دكره منصب اولان برنهره صوقيله‌رق لنكرانداز اقامت اولمشدر .

بك دشمنى بولنديغى مضيق اضطرابده يقـالايه‌رق محو ايتمك ايچـون حركت ايتمش ايسه‌ده اندريا بوخـبرى آلير آلمز آق دكزى ترك ايله (سپته) بوغازندن ديشارى‌يه چيقوب (سيويل) ليمانه كيرديكنه مبنى جزايره عودتى اختيار ايلمدى .

آره‌دن برمدت مرورنده سلطـان سليمـان قانونينك اوستريالبلر اوزرينـه سفر آچمسى حسـبيله اندريا بونى فرصت عد ايتمك ايستيه‌رك ينه ابن هامونى مسلط ايتمش اولديغى حالده حاكمى تكرار تربيه ايتدكدن ماعدا اون بش قطعه كميدن مركب برفيلو واسطه‌سـيله اسپـانيا سـواحلنى ياقوب يـقديرمش و بركمى باتيره‌رق اون درت سفينه دخى ضبط ايتديرمشدر ..

واسپـانيولى تابعيتنده بولنـان اهل اسـلام كورد- كلرى مظـالم وتعديادن طولايى فرياد ايتملريله جمـله‌سنى جزاير طرفنه آلديرمشدر .

آندریا جراپك قهرمانجه قارشی‌یه‌ چیقه‌میه‌جغنی آكلایه‌رق عثمانلیلرك اوسته‌ر یللرایله اوغراشمه‌سندن استفاده ایتمك ایچون آق دكزده یكی یكی تدارکاته باشلادیغندن سلطان سلیمان خیرالدین بكی درسعادته دعوت ایتدی .

بك برقوهٔ كافیه ایله قالقه‌رق ومسینا اوكلرنده اون سکزکمی‌یی احراق بالنار ایلیه‌رك پروزه طرفلرینه كلنجه اورالرده بولنان آندریا معتادی وجهله قاچدیغندن یالكز ایكی کمیسنی طوته بیلدی .

الحاصل خلال طریقده راست كلدیكی دشمن کمیلرینی محو ایلیه‌رك وساحللری تترته‌رك بانده‌كی اون سکز شجیع قپودان ایله درسعادته واصل اولدی كه بو وصلت (٩٤٠) سالنه مصادف ایدی .

بونلر قورصانلقدن یتیشمش آدملر اوله‌رق بناء علیه آداب ملوكانه‌یی بیلدكلری مثللو عندلرنده الك بیوك تعظیم ال اوپمكدن عبارت بولندیغیچون حضور پادشاهی‌یه مثوللرنده جمله‌سی دستبوس سلیمانی اولدیلر .

پادشاه ایسه اطوار مردانه‌یه پرستش ایدرجه‌سنه مفتون اولان قدرشناسلردن اولمغله كرك خیرالدینك وكرك دیكر قپودانلرك اوضاع قهرمانانه‌سنه حیران اولمش ایدی .

علی الخصوص هر كلمه‌سی مردلكلرینه دلالت ایتمكده

اولان سوزلرندن فوق العاده خشنود اولدیغندن اکثر زمان خیرالدین بکی یانلرینه چاغیره‌رق مصاحبتندن لذت یاب اولورلر ایدی .

برکون پادشاه ذهننی زیاده‌جه اشغال ایتمکده اولان اندریا دوریا مسئله‌سندن بحث آچدقلری صره‌ده بك اندریانك لا شیء مشابه‌سنده اولوب اوته‌بری‌یه قاچمقده اولدیغنی واله کچیره‌جك اولور ایسه نامنی دنیادن قالدیریله جغنی افاده ایلمکله پادشاه « بودینك الك خیرلیلرندن بولندیغك ایچون سکا (خیرالدین) اسمنی ویردم ! » بیور دقلرندن اوزمانه قدر حضر رئیس نامیله یاد اولنور ایکن اوندن صکره خیرالدین نامنی آلمش ایدی.

بك عربستانه برچوق سیاحت ایدرك عودتنده رتبهٔ وزارتله (قپودان دریا) نصب اولنمشدر .

قپودانلق موقعنه اوطورر اوطورمز موجود کمیلری تعمیر و یکیدن برطاقم کمیلر انشاسیله‌سکسان پاره سفینه ایله آق دکزه چیقدی .

ایلك هجومده (پریمه) قلعه‌سنی خراب ایتمسنی متعاقب (سانتالوقو) قلعه‌سنی طوپه طوته‌رق یغما ایتدیردی‌که اله کچن اسرانك مقداری سکز بیکه بالغ اولمش ایدی .

اورادن (چتروس) قلعه‌سنی تسخیر وتخریب ولیمانده‌کی یکرمی قدر سفینه‌یی احراق ایله ایتالیا سواحلنده برمدت کزدکدن صکره (اسپرلونقه) قلعه‌سنی هجوم ایله آلدی‌که بورادده تام اون بیك اسیر آلمش ایدی.

بلکه تونسی آلمق خصوصی اوته‌دنبری اکثر مقاصد
وآمالی حکمنه کیردیکی حالده بو وقته مناسب ظهورینه
فرصت جو ایدی .

بو دفعه زمانی اجرای مقصده مساعد بولدیغندن
ایتالیا ساحللرندن طوغریجه تونسه کیتدی .

ودرحال قره‌یه عسکر چیقاره‌رق بنی حفصیلرله جنکه
کیریشدی .

تونسلیلر ذاتاً خیرالدینك اخلاق جهادرانه‌سنه مفتون
اولمقلرندن بنی حفص طرفدارانی بالسهوله منهزم ایده‌رك
تونسی ضبط و ضمیمهٔ ممالك عثمانیه ایتدی .

بعده تلمسان امرای سابقه‌دن (حسن) باشنه برطاقم
خلق طوپلایوب چول طرفلرنده اعلان حکومت ایتمکله
بك اوزرینه برفرقه یوللامش و بو فرقه‌نك معیتنه اوتوز
بیوك طوپ ویروب فقط بو طوپلری چکه‌جك قدر حیوان
بولنه‌مدیغندن عقللری حیرتده براقه‌جق بر تدبیر دوشو-
نمشدرکه بوده طوپ قونداقلری اوزرینه کمی سرنلری کبی
شیلر ربط و یلکنلر کشاد ایده‌رك سوق ایتمسی ایدی .

مؤرخلر پاشانك بو تدبیریله فاتح بیمانی سلطان
محمد ثانینك قره‌دن کمیلر یورتمسی خصوصندن کی تدبیر-
ینی غرائبدن عد ایدرلر حقیقةً فاتحك بوجه کمیلری
قره‌دن امرار ایتدیرمسی و خیرالدین پاشانك ده چوللرده
طوپلری یلکنلرله یورتمسی کبی تدابیر هوش فرسا

مشاهیر سرداران اقوامك هیچ بریسنك احداثنه موفق اوله‌مدیغی خوارق احوالدن صایلسه سزادر .

اوته‌طرفدن حسن اندر یایه برمکتوب کوندره‌رك کویا پاشایی تحت‌محاصره‌یه الدیغنی وایشنی بتیرمك اوزره بولندیغنی ازبار وکندیسنك ده دکزدن کله‌رك عثمانلی کمیلرینك ضبطنی اشعار ایلدیککندن اندریا درعقب اوچ یوز قطعه قادرغه وشالوپه‌دن عبارت برمکمل دونغا واسپانیول وپورتکیز عسکرندن یکرمی بش بیك کشی آله‌رق تونسه کتدی که اواراق پاشا خلق الوادیده بولنیور ایدی .

اوروپا تاریخلرینك روایتنه کوره بوقوتلی دونغایی اسپانیا، سچلیا، ناپولی، جنویز، مالطه خرستیانلرینك اتحاد واتفاقی حصوله کتیرمش وحتی شارلکن دخی دونغا ایچنده بولنمش ایدی .

دشمن بحراً وبراً خلق الوادی قلعه‌سنه هجوم ایتدیلر . محاربه ایلرجه دوام ایتدیکی حالده برشیٔ یاپه‌مدیلر . شوقدر وارکه طوپلرك مرمیلری قلعه‌یی زیروزبر ایدرك بارینه‌جق یرقالمدیغندن وتونسده‌کی مخالفین فرقه‌سی دخی سکزبیك اسپانیول عسکر یله تونس قلعه‌سنی آلدیغندن پاشا کمیلرینی آله‌رق چاره‌سز جزایر طرفیله رجعته باشلامش وفقط اوروپا ساحللرینی یاقوب ییقه‌رق استانبوله کلمشدر .

پاشانك ابتدای رجعتنده شارلکن عموم اوروپا

دولتلرینه کاغد کوندرمرك « باربارو سی اولدیردم! نه‌قدر
کمیلری وار ایسه ضبط ایتدم!... » یولنده طغره فروشلقلر
ایتمش بولندیغندن حضرت مجاهدك بو بلاد و سواحللرینی
صواعق صولت دلیرانه‌سیله احراق ایتمسی شارلکنی نهایت
درجه‌ده محجوب براقمش ایدی .

سلطان سلیمان اولونیه جهتلرینه کیتدیکی صره‌ده
پاشایی کورفوزه سوق ایتدیکه بو سفرده معیتنده ایکی
یوز سکسان پاره سفینه بولنوب اووقته قدر عثمانلی دولتنك
بوقدر کثرتلی بردونغما چیقاردیغی مشهود دکل ایدی .

پادشاه جلادت آکتناه اولونیه عاصیلرینك تأدیبی
و پاشا اسکندریه مواردتنك تأمین و پولیه جهتلرینك
تخریبی ایله مشغول ایکن اندریالك وندیك کمیلریله بغتةً
دکزه چیقه‌رق بر قاچ عثمانلی سفینه‌سی باتیردیغنی خبر
آلدیغندن غازیلر اخذ ثار وانتقام ایتمك ایچون همان
کورفوزه کیدمرك قلعه‌یی وجواربنی برباد ایتدیلر .

پاشا بو غالبیتله اکتفا ایتمك ایسته‌میه‌رك وحتی قیش
کلمش ایکن عودت ایتمیه‌رك وندیك ساحللرینی و برچوق اطه‌لری
اوره‌رق خرستیانلری اوقدر بیزار ایتمش واوقدر سفینه
ومال غنیمت آلمشدرکه تعریفی ناقابل اولوب یالکز اسرا
میاننده بیك دختر کلچهره وار ایدی .

استانبوله عودت ایتدیکی وقت بو کنج قزلری
ومغتنمات واقعه‌یی بر بیوك الای ایله پادشاهه تقدیم
ایتدیکندن الایی کورمك ایچون استانبول اهالیسندن

حاصل اولان ازدحام عادتا محشردن نمونه اولمش ایدی .
پادشاه بومظفریت جلیله اوزرینه فوق العاده ممنون اولەرق غازیٔ ناءوره خلعتلر احسان والتفـات همایونلرینی رایکان ایلدیلر .

ذوق حیاتی قرەده اوطورمقدەدکل دکزده کزمکدەبولمش اولان پاشا استانبوله عودت ایدرایتمز ینه آق دکزەچیقدی. بوسفر ظفر اثرده دونمای همایون کرید واستانکوی داخل اولدیغی حالده یکرمی بش اطەیه اوغرامش واون اوچی مدافعه کوسترمکله تخریب وقصوری طلب امان ایتمکله جزیه یه ربط ایتمش و یکرمی بیك قدر اسـیر ایله قرق قدر کمی المشدر .

اوروپا ساحللری ارتق پاشانك آردی آرەسی کسیلمیان مهاجمات غضنفرانەسندن صوك درجەده بیزار اولدقلرندن فلاکتلرینەبرچارەبولمسی ایچون پاپایەمراجعت ایتدیلر. پاپا بحراً بر اهل صلیب دونمـاسی اخراجنی بالتصور دیانت عیسویه نامنه اولەرق تحریك وتشویقه باشلادی.

بوفریادلرینـك نتیجەسی اولمق اوزره اندریا اللی ، وندیکلیلر یتمش کمی چیقاردقلری کبی کندیسیده اوتوز کمی حاضرلتدیردیغنـدن کرك بونلر و کرك اسپـانیا و پورتکیز وسائراوروپا فدایلری طرفندن چیقاریلان کمیلر یوز التمش ایکی قادرغه ، یوز قرق بارقه اوچ یوز مختلف الجنس کمی که تام ایریلی اوفقلی التی یوزی متجاوزسفینه وندیك کورفزنده اجتماع ایلدی .

کیفیت بارباروسك رسیده ٔ صماخ اطلاعی اولنجه بو قوه ٔ متفقه یه مقابل یالکز یوز یکرمی ایکی پاره کمی ایله پروزه یه کیدەرك اوراده دشمنك ورودینه منتظر اولدی .

وقتاکه اهل صلیب کمیلری لیمانك اغزینه یقینلشدی حضرت مجاهد شهامت موسوم لیماندن خارجه چیقه‌رق شدتلی بر هجوم کوستردی .

محاربه التی ساعت قدر دوام ایده‌کدن صکره غازیلر منصور المو اولدیلر

بو ملحمه اوزمانه قدر وقوع بولان محاربات بحریه‌نك اك شدتلیسی ، اك قانلیسی اولوب امثالی تواریخ عمومیه‌ده نادراً کوریلان ملاحم کبرادن ایدی .

حتی اندریا دوریا کبی بر قهرمان بحری بیله بویله التی یوز سفینه‌نك مغلوبیتنی کورنجه دهشتله مخلوط بر حیرت واضطراب ایچنده قالدیغندن اللرینه بر طوب کولله‌سی الحرق کوزلرندن یاشلر آقدیغی حالده دوکونمش ایدی .

پاشا وقعه‌یی متعاقب مظفراً استانبوله عودت ایلدی .

تکرار دکزه چیقمق اوزره حاضرلقده بولنمقده ایکن حلول اجل موعودیله (٩٥٣) سنه‌سنده غریق جنهٔ ممات اولدی .

« رئیس البحر » عنوان مفخرتنی قزانان مشاهیر مجاهدین بحریه‌دن بولندیغیچون نکته شناسان شعرادن بریسی « مات رئیس البحر » ترکیبنی تاریخ ارتحاللری اولمق اوزره آورده ٔ لسان تأسف ایتمش ایدی .

یالکز ملت اسلامیه‌ده دکل اوروپاده بیله قپودانلقده کی مهارت وقدرتنك کعبنه واصل اولان کورلمامشدر.

اساساً قورصانلقدن یتیشمش اولدیغی حالده معاملات حربیه‌سنده اصلا قواعد عدل وحقانیتدن واطوار مردانه‌دن آیرلمز ایدی .

یاوز سلطان سلیم وقانونی سلطان سلیمان کبی نادراً یرادلمش اولان ایکی قهرمان عظیم النفس خدامات فداکارانه‌سنك عادتا منتداری اولمش ایدی .

حماست فوق العاده ، مکارم اخلاق ، علو جناب ، شدت عزم ومکانت ، فرط فعالیت کبی مزیات عالیه ایله متحلی برمبارز بی نظیر ایدی .

نه‌وقت دریایه چیقسه شارل کنلر ، اندریالر ، اسپانیوللر ، وندیکلیلر ، جنویزلیلر وده‌ها برطاقم اقوام‌خوف هجومندن حمای محرقه‌یه طوتلمش مریضان نا امید کبی تتره‌مکه باشلارلر ایدی .

بناء علیه بو یله سنه‌لرجه عالم اسلامیتی بحق محروس ایده بیلدیکیچون نام جلادت اتسامی مشاهیر اسلام آره‌سنده الی الابد کمال حرمت وبتجیل ایله یاد اولنور .

صوك

مشاهير اسلام

محرری : حمید وهبی | جزء ۲۲ | طابع و صاحبی : مهران

چلبی سلطان محمد

—

(چلبی سلطان محمد) وجودلری عثمانك مايه الافتخاری اولان اعاظم قهرمانان اسلامدن وعثمانلی حكمدارلرینك الك كزیده‌لرندن ، الك بهادرلرندن بریدر .

تیمورلنكك سیل العرم مهاجماتیله رهین اندراس اولان قلعهٔ عظمای دولتك انقاض دؤلمه سندن ملكك برقاچ یرنده قورلمش اولان مبانیٔ حكومات صغیره‌یی تیشهٔ تدابیر معضلات براندازانه‌سیله بالتخریب ینه انقاض موجوده‌نك توحیدیله عادتا مجدداً برحصن حصین سلطنت تأسیس وتشكیلنه موفق اولدیغیچون عالم تاریخ نام ابدی الاشتهارینه (مجدد دولت) عنوان مفخرتنی بحق اضافه ایتمشدر .

قوجه یلدیرمك بردمیرك مقاومتیله محو اولمسنی متعاقب

خاندان سلطنت آره‌سنده استقلال داعیه‌لری ظهور ایتدیکیچون شجرهٔ دولت عثمانیه‌نك بردنبره قوهٔ نامیه‌سنه خلل کلی طاری اولمش واورته‌لق دهشتلی برمرج ومرج ایچنده قالمش ایدی .

شهزاده‌لرك هر بری بر محلی ضبط ایده‌رك صورت منفردانه ومتحکمانه ده اجرای حکومت ایتمکه باشلامش ایدی .

اوروپا قطعه‌سنده واقع عثمانلی طوپراغی امیر سلیمان شاهك ، آسیانك بر قسمی سلطان موسانك ، قسم دیکری چلبی سلطان محمدك زیر اداره‌سنده بولنور و بر طرفدن دخی سلطان عیسی بر کوشه‌یی دست ادارهٔ مستقله‌سنه الەرق جریحهٔ افتراق وتضاد واقعه برقاتدها ناخن زن شدت اولور ایدی .

بونلر بر برلرینك استقلال حکومتلرینی قبول وتصدیق ایلمشلر ونامارینه خطبه اوقوتمق ، سکه ضرب ایتدیرمك ، ملوك مجاورهٔ اجنبیه ایله طوغریدن طوغری‌یه اعلان حرب ومصالحه عقد ایلمك کبی معاملات حکمرانی‌یه ابتدار ایتمشلر ایدی .

الحاصل حدیقهٔ عثمانیه‌نك دوحهٔ سرافرازی ارطغرل غازی ، مبارز نجدت نشان عثمان خان ، دلیر جلیل اورخان بی عدیل ، قوصوه قهرمانی مراد بخدانی ، مجاهد فرید ییلدیرم بایزید کبی پیشوایان کماة عثمانیه‌نك طاغلر طیانه‌میان همت وشهامت جهانگیرانه‌لریله شرق وغربی لرزه‌ناك دهشت وهراس ایده‌جك درجه‌لرده اساس کیر استقرار اولان مبنای سلطنت بر زلزلهٔ مدهشه‌نك تأثیر شدیدیله زمین خرابیه یقلمش بر بیوك بنانك منظرهٔ حزن آمیزینی آندیریور ایدی .

تیمورك جسم دولته آچمش اولدیغی قورقنج قورقنج یاره‌لر ایسه بو انحلالرك توالی وتعاقبندن طولایی سنه‌لرجه تداویسز قالمغله کیتدکجه بر شیر پنجهٔ خطرناك صورتنی آلمقده و بناء علیه بر طبیب حاذق سیاسینك ظهورینه اولان احتیاج عاجل دقیقه کچدکجه کسب اشتداد ایلمکده ایدی . بو حالرك دوامی آسیا واوروپاده هنوز تقرر ایده بیلمش اولان عالم اسلامیتك بتون بتون دوچار تفرقه وتشتت اولمسنی مستلزم اوله‌جغنه وچلبی سلطان محمدی الك زیاده دلخون ایدن ماده ایسه بو مادهٔ مهمه بولنمسنه مبنی حکومات متفرقه‌نك تحت ادارهٔ قهرمانانه‌سنده اوله‌رق توحیدینه دیده دوز انتظار اولمقده بولندیغندن اولامرده

بروسه‌ده خود بخود سریر سلطنته کچمش اولان سلطان عیسی اوزرینه بالهجوم عونه‌سنی و کندیسنی محو وازاله ایلدی .

چلبینك بو معامله‌سی امیر سلیمان شاهه کران کلدیکندن آسیاده‌کی سورتنی کسر ایتمك نیتیله هجومه باشلادی .

چلبی فطرةً حائز اولدیغی مکانت دلیری ایجابنجه بروسه‌ده ثبات ایله مقابله‌یی تصور ایتمش ایسه‌ده عسکرینك قلتی مانع اجرای امل اولدیغندن بالضروره شهری ترك ایدرك انقره‌یه واورادن ده اماسیه طرفلرینه چکلدی .

امیر سلیمان شاه چلبینك چکلمسنی متعاقب انقره وحوالیسنی کاملاً قبضهٔ تسخیرینه کچیردی .

فقط بروسه‌یه عودتنده معتادی وجهله قاپلیجه‌لرده ترتیب مجالس ذوق وصفا ومناولهٔ کأسات نشوه افزا ایله اشتغاله باشلادیغندن چلبی بو فرصتی قاچیرمامق ایچون حماست وحمیتلرینه کووندیکی امراسنی، عسکرینی بالاستصحاب بغتةً بروسه اوزرینه یوریدی .

بو خبر امیرك رسیدهٔ صماخ اطلاعی اولنجه همان طوپلایه

بیلدیکی عسکری (اورنوس لك) لك قوماندهسیله مقابلهٔ خصمه بوللادی که او خلالده چلبی صغاریه جهرندن بالمرور چاقر پیکاری دینیلان موضعه قریب بر یره کلمش ایدی .

وقتاکه فریقین قارشیشدی چلبینك اثناءٔ وقتاتمکمسزین ابتدیکی حملات غضنفرانه او کنده مخالفلری کلیاً پریشان اولدیلر .

نه چاره که امیره فرط محبتله متصف اولان علی پاشانك صورت حقدن کورینمهرك کویا اماسیه امراسی بیننده قاچمق فکرلری بولندیغنه دائر کوندردیکی بر مکتوب دسائس آمیزك تأثیری واوصرهده قرناسندن برینك بالتصادف بروسه یه قاچمسیله برابر بایزید پاشانك بر طاقم صعوبتلر ، معذرتلر عرضیله اماسیه یه معاودت رأینده بولنمسی چلبی یی چکلمکه اجبار ایلدیکیچون مظفریات واقعه نتیجهسز قالمش ایدی .

کوچك برادری سلطان موسی که چلبینك عبودیت وصداقتنده ثابت قالمش ایدی اماسیه یه عودتدن صکره امیرسلیمان شاهك آسیا واوروپاده کی نفوذینی کأن لم یکن

حکمنده براقدیره‌ق ایچون کندیسنك ادرنه طرفلرینه اعزامنی اخطار ایلدیکندن وچلبی بو رأیی مصیب کور-دیکندن سلطان موسی اقوای روایاته نظراً قره دکز ساحلندن اورو پایه کچه‌رك وافلاق بکنه داماد اوله‌رق بو خبراوزرینه مسارعةً ادرنه‌یه کتمش اولان امیر سلیمان شاه وسائر امرای مخالفه ایله ادرنه جهتلرنده ، بلقانلرده دفعاتله اشعال نائرهٔ کیرو دار ایتمش ایسه‌ده علی الاکثر مغلوب اولدیغندن اجرا ایدیلان تدبیر موافق تقدیر اوله‌میه‌رق چکیلان زحمتلر ، مشقتلر ینه ثمره پذیر اوله‌مامش ایدی .

بو وقعه‌لردن صکره کرك چلبی و کرك سلطان موسی نائل مرام اوله مامه‌لرندن و بونجه فداکارلغك نتیجه‌سز قالمسندن طولایی متأسف قالمشلر ایسه‌ده امیر سلیمان شاه ینه ادارهٔ اقداح عیش وعشرته باشلایه‌رق ادارهٔ ملکه ذره قدر بیله اهمیت و یرمدیکندن ورقیبلری ایسه بو حالندن متسلی اوله‌رق وفرصت کوزله مکدن خالی قالمیه‌رق اردولر ینی همیشه آماده ومهیا بولندیرمقده اولدیغندن هرطرفده بیوك بر امنیتسزلك تحصل ایتمش ومصالح بر ایا یوز اوستنه قالمش ایدی .

امیرك بو یله متمادیاً اوطوروب ذوقندن و صفاسندن بشقه بر شیئه دوشونمامسی اورنوس بك، حسن اغا، قره‌جه بك، قره مقبل کبی غیرتوران امرانك خشنودسزلغنی جلب ایلیه‌رك روکردان اولمغه باشلادقلری سلطان موسانك مسموعی اولور اولمز روم ایلی قهرمانلرندن مشهور کوسه میخال بگك اوغلی محمد بکی ودها بعض مشاهیر جنکاورانی کندی طرفنه جلب ایده‌بکندن بر کون بر قوهٔ کلیه استصحابیله علی الغفله ادرنه اوزرینه یورویدیلر.

اورنوس بك ایله حسن اغا ولی نعمتلرینی بر دفعه‌کی بلادن دخی قورتامق ایسته‌مشلر ایسکن ادرنه ده بر حمامه چکیلان وخمار راح ایله کوزلرینی آچمغه بیله مقتدر اوله میان امیر بونلری بر معاملهٔ خشونت کارانه ایله حضورندن چیقارتدیغندن حسن بك درحال معیتنده‌کی بهادرلر ایله سلطان موسانك یانته کتدی.

امیر کرچه آیلمش وقارشیسنده اظهار غنج ودلال ایدن ساقیٔ کلچهره‌نك النده‌کی ساغر زرینی طاشلره چالمش ایسه‌ده ایش ایشدن کچمش وآتش صچاغه صارمش ایدی. یعنی دشمن ادرنه‌یه کیرمش وسرایی قوشاتمش ایدی.

امیرنه‌یه اوغرادیغنی بیله‌میه‌رك بعض خواص بندکانیله

استانبول ایمپراطوریـنه دخالت والتجا ایتمك اوزره اشهب سوار فرار اوله بیلمش ایسه‌ده (دکونجی) دینیلان بر ترکان قریه‌سنه مواصلتلرنده اهالی کندیلرینی دردست ایتدکلرندن واوصره‌ده سلطان موسانك عقب کیرلری یتشدیکندن (کنه الاخبار) ك رووایتنه کوره امیری استرانجه طاغلری اره‌سنه کوتوره‌رك اعدام ایتدیلر .

مؤرخ شهرت شعار (حامر) امیری عقب کیرلر دکل ترکانلر قتل ایلدیکندن سلطان‌موسی فوق العاده غضب ناك اوله‌رق دوکونجی قریه‌سنی احراق واهالیسنی کاملاً قصاص ایتدی دیور .

هرنه حال ایسه بو فاجعه‌یی متعاقب سلطان موسی ادرنه‌ده مظهر استقلال اوله‌رق پراوادی وکوپری قصبه‌لرینی آلدقدن وسلانیك شهرینی شدتله محاصره وتضییق ایلدکدن صکره (لامیا) تسمیه قلنان محلدن ماعدا بالجمله یرلری تسخیر ایلمش واستانبولی دخی ضبط ایتمك‌اوزره محاصره تشبثاتنه باشلامشدر .

سلطانك بودرجه‌لرد ایلریله‌مسی آسیاده نتیجهٔ احواله نگران اولمقده بولنان چلبی سلطان محمدك بالطبع نظر

استرقاقنی جلب ایتمسی ، سلطان موسانك دخی بر غروره دوشه‌رك برادر یه قارشی حقوق شکنانه وعادتا شدت جویانه معامله‌یه باشلامسی ، ادرنه امرا سندن علی بك زاده ابراهیم پاشا کبی نامداران مبارزانك چلبینك یانه کیتمسی ، قسطنطنیه ایمپراطوری نك دوچار اولدیغی عاقبه‌نك مدار زوال وانسلاکی اولور امیدیله چلبی‌یه عرض مدارا وهر بر امرینك اطاعه‌سنه حاضر بولندیغنی اثبات ایلمسی سببلری چلبی سلطان محمده زور بازوی نجدتنی، بخت وطالعنی تجربه ایتمك فکرینی ویرمشدر .

بو فکرك نتیجه‌سندن اوله‌رق رفاقت رسمانه‌سنده‌کی دلاورلر ایله برابر اسکداردن استانبوله کیجدی‌که اوا ثناده سلطان موسانك اردوسی استانبوله یقین اولان (اینجکز) موقعنده بولنیور ایدی .

ایمپراطورك نزدنده بر قاچ کون مسافر اوله‌رق یوله چیقدیلر .

وایکی اردو قارشیلشنجه غایت شدتلی بر جنکه کیریشدیلر .

بر صورتده که اینجکز صحراسی بر سلخ خانهٔ دهشت افزا شکلنی ارائه ایدیور ایدی .

سلطان موسی اسپالیلرک شدائد حملاتنه طیانه‌میه‌رق قاچمق اوزره ایکن امراسی براقدیلر .

نه فائده که او ارالق چلبی جریحه دار اوله‌رق آتدن اشاغی دوشدیکندن قسطنطنیه یه چکلمکه مجبوراولدی .

ویاره‌سنک التیام پذیر اولمسنی متعاقب عنان سمند صرامتنی ینه اوروپا صحرالرینه‌ارخا وااماله ایلمک ایسته‌مش ایکن ازمیر حاکمی (جنید بك)ك ایاثلوغ قلعهٔ مستحکمه‌سنی اله‌رق اناطولی‌یی یازدهٔ خیول یغما ایتمکده اولدیغی خبر مدهشنی الدیغندن بالضروره آسیایه عودت ایلدی .

ایاثلوغ شهری او زمان نقاط ومواقع مهمه‌دن‌ایدی .

اهمیتنی الك زیاده ارتدیران ماده ایسه تواریخ عمومیه‌جه شهرت قزانمش اولمسی ایدی .

اسکی یونانلیلرك مدائن معموره ومشهوره سندن اولان‌بو مملکت اعصار قدیمه‌ده‌بر معبد جسیمدن عبارت اولدیغی حالده اسکندر کبیرك طوغدیغی کونده که میلا عیسی (ع)دن اوچ یوز اللی آلتی سنه اولدر تخریب قلنمش ایدی .

قدمای فلاسفه دن هراقلیدی هر مودوری اشهر مشا-
هیر شعرادن هیپوناقس ، مصور مشهور آپل کبی بر طاقم
دهات ونوادر روزکارك مسقط رأسی اولمسی وخرستیانلق
عالمنك ایلك کلیساسنك اوراده یاپیلمسی بادی' اشتهاری
اولمش ایدی .

چلبی ازمیر قریه قدم نهاده' سطوت اولنجه جنید بك
ایتدیکنه نادم اولهرق حبل المتین عفو وامانه اعتصام ایلد-
یکندن عسکرینی مستصحباً انقره والیسی اولوب اوارا-
لق عصیان ایتمش اولان یعقوب بکك اوزرینه یوریدی .
بك چلبی‌یه مقاومت ایده‌میه‌جکنی آکلاینجه دخالت ایتمش
و بناء علیه داخل مملکتده ارتق بر کونه اثر اغتشاش
قالمامش بولندیغندن انقره‌دن عودتنده ذوالقدریه اوغلی
سلیمان بك ایله کورشدکدنصکره اسکداره کلمش وایمپرا-
طور ایله بالمخابره استانبوله کچه‌رك ویزه‌یه کیتمشدر .

اونورس بك که امیر سلیمان شاه وقعه سندنصکره قره
فریه طرفلرینه کیدرك بر کوشهٔ انزوایه چکلمش ایدی .

بو خلالده چلبی‌یه کوندردیکی بر مکتوبده
تکرار سلطان موسانك اوزرینه کیتدیکی حالده بالذات
یانلرینه کله‌رك فعلاً ابراز معاونتده قصور ایتمیه‌جکنی

بیلدیرد یکندن چلبی همان و یزه‌دن حرکتله بالقانلری آشه‌رق برادرینی تحری ایتمکده بولندیغی اثناده میخال اوغلی یخشی بك ، محمد بك عرض دخالت ایلدیلر .

ادرنه‌دن بعد المرور سریع طریقیله فلبه طرفنه طوغری کلمکده ایکن سلطان موسانك برفرقه ترتیب وازمیر اوغلی حمزه بك ایله یکیت پاشا قوماندهسیله تسریب ایلدیکی استخبار قلندیغندن چلبی بایزید پاشا و یخشی بك رفاقتیله استقباللرینه برفرقه یوللادی .

وقوعبولان محاربهٔ خونریزانه ده سلطان موسی طرفلیسی مغلوب اولدیغندن جملةً صوفیه صحراسنه قدر کتدیلر .

بوخلالده یکیت پاشا ، براق بك ، ترحاله والیسی سنان بك وسائر امرا پیاپی دخالت ایتمکده و بنابرین دشمن طرفنك ضعفی آرتدقجه آرتمقده ایدی .

نهایت بر کون سلطان موسی درویش ذی وقیافتنه کیره‌رك چلبینك اردوسنه بالدخول سورت وقوتنی کورنجه اردوسنی بالاستصحاب قورقوسندن نیش طریقیله صربستانه

طوغری گیتدکه باشلایجه کیفیت بری طرفدن خبر النجه یعنی چلبی فی الحال عقب گیرلکه باشلادی .

موراوا نهرینك کنارنده وصوللرنده اورنوس بك ، صرب قرالی لازاره ویچ ، مشهور کور تکوور ، ازمیر حاکمنك اوغللرندن حمزه بك و دها سلطان موسی طرفدارلغنده بولنان بعض شجعان وصنادید اقوام معیتلرنده کی عسکرله کلدکلرندن قوصوه صحراسنده بر بیوك اردو تشکیل ایلمش ایدی .

اوته طرفدن سلطان موسی دخی اردوسنی بالتنظیم احتمال نزول ایله چاموورلی دینیلان موضعی معسکر اتخاذ ایتمش وآمادهٔ رزم ومصاف اولمش ایدی .

وقتا که چلبی سلطان محمد چاموورلی یه یتیشدی . شدتلی شدتلی هجوملره باشلادی .

کندیلری معیتلرنده صرب قرالی اولدیغی حالده صاغ جناح قوماندانلغنی درعهده ایتمش وصول قوله بش نفر اوغلیله اورنوس بکی وقبکاهه الك شجیع امراسنی تعیین ایلمش ایدی .

بوقانلی محاربه‌نك ابتدالرنده سلطان موسی مهاجمات مأیوسانه‌سیله عقلاره وله و یره‌جك درجه‌لرده مقاومتـلر کوستـره‌رك حتی صرب وتاتار وترکمان الایلرینی بوزوب بربرینـه قاتمش ایسـه‌ده بندیکی آتك بطاقلغه دوشمسی اوزرینـه روم تاریخلرینك روایتنه کوره بطالقدن چیقه میوب صوده بوغولمشدر .

وفاتنی متعاقب عسکری بتون پریشان اولمغله تسلیم سلاح ایلدیلر .

ایشته سلطان عیسانی جناب چلبینك دستبرد قهر - مانانه‌سی، امیر سلیمان شاهی سلطان موسانك مهاجماتی، سلطان موسایی دخی ینه چلبینك صولتی محو ایتدکدن صکره ادرنه ده ارتق بر رقیب سلطنت قالمامش وبو صورتلر ایله اون اوچ سنه‌دنبری ممالك عثمانیه‌نك دوچار اولدیغی حال انحلال پزیرای تناهی اولمشدر .

بنابرین چلبی سلطان محمد اختلالات واغتشات متوالیه نك تأثیرات شدیده والیمه‌سیله غروبه حاضرلنمقده اولان آفتاب عثمانیتـك اسـیا واوروپاده تـکرار اشراق نمای آفاق اولمسـنی استـکمال وجـبر مافات امکانی استحصال ایلمك ایچون ادرنه‌یه دونه‌رك بالاسـتقلال جالس اورنك

عثمانی اولادینك وقعه‌نك زمان جریانی (۸۱۶) سنهٔ هجریه‌سنه مصادف ایدی .

سنه‌لرجه غائلهٔ اخوان ایله اوغراشمقدن خالی قالمامقله برابر دائرهٔ حکومته تسلط ویاخود عصیان ایلیانلری دخی علی التوالی دوچار قهر ونکال ایلمش ایدی .

تیمورلنك وقعه‌سندن شائلی بر صورتده قورتلمقدن وتیمورك شهر یدل بر هدیه‌نی اختفا ایلدکدنصکره قسطمونی حاکمی (اسفندیار بك) لك تسلیط ایتدیکی فرقه‌یی مقهور، آیدین بکلرندن (دولتشاه)ی برحملهٔ رستم پسندانه ایله اتلاف، جانیك طرفلرنده کی ازاك بکلرندن (قباد اوغلی) یالتشکیل زیر اداره‌سنده‌کی (فنیل) قلعهٔ رصینه ومنیعه‌سنی تسخیر، ترکمان متغلبان امراسندن اولوب یکرمی بیك قدر حشرات ایله قیام ایدن (اینل اوغلی) تدمیر، ینه ترکمان بکلرندن (کوزل اوغلی) و (کوپك اوغلی) استیصال، سیواسده علم افراز فساد اولان مشهور (مزید حرامی) یی مهاجمات شیرانه‌سیله تأدیب ایتمش ایدی .

زمان شبابنی ایسه ییلدیرم بایزید کبی بر نادرهٔ روزکارك تحت تربیه‌سنده کچیردکلری ایچون قهرمان پدرینك حماست

وشهامت عالم پسندانه‌سنك برنمونهٔ بربدلی اولمغله بولندقلری وقعه‌لرك هپسنده الك بیوك سردارلره ، الك دهشتلی فاتحلره غبطه رسان اوله‌جق مرتبه‌لرده مأثر دلیری ومردانکی کوستردلر ایدی .

بونجه ییللردنبری تعاقب وتوالی ایدن اختلالات تاب فرسانك ایراث ایتدیکی ضعف وانحطاطدن دولتنی قور-تارمق ایچون داخلی اصلاحات ایله اشـتغاله باشـلامق ایسـته‌مشلر ایسه‌ده خارجاً بر مشغولیت تحصل ایده‌مامك ایچون اول امرده ملوك مجاوره ایله بر معاهدهٔ عمومیـه عقدینی بالتنسیب قسطنطنیه ایمپراطوری مانول پاله لوغ ، صرب قرالی استفان لازاره ویچ ، افلاق بکی میرچه بك، بلغار قرالی، خرواتسـتان بکی، یانیه دوقه‌سی، موره دسپوتی ، موره بکی ، اسپارته دسپوتی ایله عهد نامه‌لر عقد بیوردیلر .

بو ایشلرك ختامنی متعاقب آسیایه کچه‌رك سردرهوای طغیان اولان دره بکلرینك کوشماللرینه مسارعت ایتدیلر.

بو بکلردن قرەمان اوغلی محمد بك سـلطان موسی ایله اوغراشمقده ایکن بروسه‌یی اورمق تشـبثنده بولند-یغیچون تحدید جزای ما یلیق لازمه دن اولدیغی کبی او اثناده ینه افساداته باشلادیغندن وپادشـاه دخی جانك

طرفلرنده بولندیغندن اردوی همایونی منتحصاً بکلك اوزرینه یوریدیلر .

شو قدر وارکه انقره طرفلرینه مواصلتلرنده مزاج قهرمانانه‌لری منحرف اولدیغندن اطبانك توصیه‌سی وجهله ایلری‌یه گیتمیه‌رك بایزید پاشانی یوللادیلر.

محمد بك سلطنت عثمانیه‌نك عادتا بر رقیب قویسی اولدیغندن ترییه‌سی حضرت پادشاهجه اعز مقاصد وآمال حکمنه گچمش ایدی .

پاشا ترتیب وتسریب ایتدیکی دسیسه آمیز بر مکتوب ایله محمد بکی انقره حوالیسنه قدر ایندیردکدن صکره ایتدیکی بر هجوم ناگهانی ایله اردوسنی پریشان ایدرك محمد بکی مقیداً پیشگاه جلادت اکتناه همایونه گتیردی .

اعدامنی تصور ایتمشلر ایسه‌ده مرکز صداقتدن ایرلمیه‌جغنه وهمیشه بر بندۀ فرمانی اوله جغنه دائر ویردیکی تأمینات اوزرینه بر مرحمت صاحبقرانی جوش وخروشه گلدیکندن جرم واقعنی عفو ایتدیلر .

سلطان موسانك اوان حکومتنده قاضی العسکرلك

خدمتنده بولنان سماون قاضیسی دینلمکله معروف (شیخ بدر الدین محمد) فضل وکمالنه حرمةً قتل ایدلمیوب منفیاً ازنیقه کوندرلمش ایدی .

خلفاسندن (بورکلوجه مصطفی) نامنده که بر شقیٔ بد طینت ایدین طرفنده کچه‌رك اوراده کی اتراکی شیخك مسلك وطریقنه دعوته جرأت ایتدیکندن واو صره‌ده کرچه شیخ افلاق طرفلرینه قاچمش ایسه ده بورکلوجه بش اون بیك مریدان ایله تحریکاتنی ایلریلتمکه باشلادیغی مثللو ینه شیخك خلیفه‌لرندن (هود بن کمال) دخی مغنیسا جهتلرنده کذلك اغفالاته مبادرت ایلدیکندن دائرهٔ فسادلری کسب اتساع ایده مامك ایچون شهزاده مراد وبایزید پاشا قومانده‌لریله درحال بر فرقه یوللادیلر .

شهزاده وپاشا حملات بهادرانه‌لریله کرك مصطفی وکرك هود بن کمالی قتل ایلدیلر .

افلاقدن سلستره‌یه کیتمش اولان شیخ دخی مشاهیر جنکاوران امرادن (الوان اغا بك) ك صولت دلاورانه‌سیله یقالاندیغندن پادشاه جلادت اتسام اونی ده اعدام ایتدیردیلر .

وشو صورتله سکون وانضباط داخلی‌یی املیله عادة وتوثیق بیوردیلر .

شو وقت آسایشدن بالاستفاده اعمارات واصلاحات ایله مشغول اولمقده‌ایکن افلاق بکی میرچه ایله مجارستان والمانیا قرالی سیژسموندك وصربیلیلرك بالاتفاق نقض عهد ایله اوروپاده‌کی عثمانلی طوپراغنك حدود شمالیه‌سنه تعرضه باشلادقلری خبری بروسه‌یه واصل اولور اولماز شهریار صرامت شعار همان اوروپایه کذار ایتدیلر .

و بر دقیقه بیله اغانه وقت ایتمکسزین ییلدیرم کبی روم‌ایلنه یتیشه‌رك افلاقه اقنجیلر کوندردیلر .

افلاق بکی نه‌یه اوغرادیغنی بیله‌میه‌رك دامن استیمانه صارلمش واوغلنی رهن و یرمش ایسه‌ده سیژسموندك مهیای کیر ودار اولدیغی اکلاشلدیغندن قهرمانان اسلام سمندره قلعه‌سنه هجوم ایله خرواتلردن ، المانلردن ، مجارلردن مرکب اولان بر اوردویی برباد ایتدیلر .

بوسنه بکی (اسحق بك) دخی حضرت پادشاهك موفقیاتنی تسهیل ایتمك ایچون مجارستانك برقسمیله دالما-

چیا قطعه‌سنی صواعق شمشیر عثمانی ایله احراق وزیر وزبر ایتمکده ایدی .

بعض روم تاریخلری بو هنگامه‌لر آره‌سنده سیزسمونذك میلادك (١٤١٩) سنه‌سی ایلولنك دردنجی کونی معیتنده خروات ، ثلاتینا ، مجار ، بوهمیا اردولری بولندیغی حالده عثمانلیلره بر کره غالب کلدیکنی روایت ایدیورلر ایسه‌ده بوروایت نه شرقك ونه‌ده غربك موثوق اولان تاریخلرینك مندرجاتیله قابل تطبیق وتوفیق اوله‌میور .

بو صره‌ده پادشاه غضنفر صولت آتدن دوشه‌رك وجود حماست آلودلری زده لنديکندن منصوراً ادرنه‌یه معاودت ایلدیلر .

ارزنجان حوالیسنده قره قیونلی طبقهٔ حکمدار یسنی تأسیس وتشکیل ایدن قره یوسفك عثمانلی ممالکنه قارشی بعض کونه سوء نیتی اولدیغی تحقیق قلندیغندن شهریار مهابت رسوم ینه آسیا جهتنه وضع قدوم شجاعت موسوم بیوردیلرکه او خلالده قره یوسف قره حصاری یغما ایتدیردیکندن حصار مبحوث عنهك حاکمی اولان (حسن بك) دولت عثمانیه‌دن استعانه واستمداد ایتمش ایدی .

فقط بو وقعدن متعاقب قره یوسفک وفاتی وقوع بولدیغندن وتیمور لنکک اوغلی شاهرخ میرزانک سردارلرندن (امیر جلال الدین موسی) قره قیونلیلرک اوزرینه هجوم ایدرک عثمانلی طوپراغنی محروس ومحفوظ قالدیغندن حضرت پادشاه ایلریلمه‌که لزوم کورمدیلر .

بو خلالده اسفندیار بکک ممالکندن بر قسمنی سلماً الدقلری مثللو (اسکلب) طرفلرینه کیدرک تیمورلنک ایله برابر کلوب قزل ایرماغک کنارلرنده قالمش اولان مغول تاتارلرندن صماغار عشیرتنی اوروپایه یوللایه‌رق فلبه جهتلرنده اسکان ایتدیردیلر که بو تدبیر اوزمانک حکمنجه تدابیر مهمهٔ سیاسیه‌دن صاییلمش ایدی .

آسیاده موجب اندیشه اوله‌جق بر حال قالمنجه روم ایلینک تقویهٔ آسایش وانضباطی ایچون اوروپایه کیچه‌رک ادرنه‌یه واردیلر .

نه چاره که برکون ینه شدتلی بر صورتده آتدن دوشه‌رک (فلج) علتنه مبتلا اولدقلرندن وایدیلان تداوی کارکر تأثیر اولمدیغندن (٨٤٢) سال هجریسی جمادی الاخره‌سنک یدنجی کیجه‌سی ارتحال دار بقا ایتدیلر .

نعش مغفرت نقشلری اناطولی یه کچیرلدیکندن بروسه ده مدفوندرلر .

(٨٦١) سنه‌سنده مهد آرای عالم شهود اولوب قرق اوچ ویاخود قرق درت سال معمر اوله بیلمشلر وبعد الاستقلال ٨ ییل دیهیم آرای سلطنت اولمشلر ایدی. تاریخ ولادتلری، مدت عمرلری، زمان سلطنتلری حقنده کی روایات دوچار اختلافات اولمش ایسه‌ده بز بوراده اقوای اقوالی اختیار ایلدك .

اولاد ذکورلری شونلردر :

« مراد، شهزاده محمود، شهزاده یوسف، شهزاده مصطفی، شهزاده احمد. »

چلبی سلطان محمد نوبت سلطنت اعتباریله عثمانلی حکمدارلرینك بشنجیسی ایسه‌ده استقلال عالیسی سنه‌لرجه محو اولمش و بو جهتله بتون بتون زواله یوز طوتمش اولان دولتی یکیدن احیا ایتمك کبی بر شرف ابدی الاشتهاره موفق اولدیغیچون بنای عظیم سلطنتك بحق مجددی و بو مزیتله آل عثمانك معناً برنجیسی صاییلیر.

بعض مؤرخين كنديلرينى عثمانلى حكمدارلرينڭ بڭجيسى اولمق اوزره قيد ايدرك امير سليمان شاه ايله شهزاده موسى‌يى دخى برر حكمدار اوله‌رق كوسترمك ايسترلر ايسه‌ده حقيقت حال زعملرى كبى دكلدر.

واقعا اب مكرملرى يلدرم بايزيدڭ وفاتندن صكره شهزاده‌لرڭ هر برى اعلان استقلال ايله بو استقلاللرينى يكديكرينه تصديق اتمشلر ايسه‌ده بونلرڭ شو معامله‌لرى معاملات تغلب كارانه‌دن واساسى استقلال دولتڭ موقة دوچار انقسام اولمسندن عبارت ايدى.

عثمانلى تختى غائب ايتديكى صاحب حقيقيسنه بدل هانكيسنڭ تخت اداره‌سنده كچه‌جكنه نكران اوليور ايدى.

بو جهتله زمان تغلبلرنده هيچ بريسنه حكمدار عنوانڭ اطلاقى صحيح اوله‌مز.

بناء عليه بعض مدققين مؤرخينڭ سنه‌لرجه دوام وامتداد ايدن هرج ومرج آره‌سنده تخت عثمانيڭ پادشاهسز قالديغنه دائر اولان رأيلرى طوغريدر.

صاحب ترجه فرط شهامت، علو مکانت، سمو همت، متانت عزم، وفرت فعالیت، مکارم اخـلاق اختضاع، عفو ورأفت کبی خصـائل وخصـائص عالیه ایله متحلی بر حکمدار نادر الوجود ایدی .

اورته بو یلی، مدور الوجه، چاتیق قاشـلی، اسود الشعر، ابیض اللون، کوکسیله کتفلر ینك آره‌سی وسعتلی اولوب هیئت عمومیه لری دهشتلی بر ارسلانك منظره‌سنی ارائه ایدر ایدی .

قوت جسمیه‌لری رستمـلره، نر یمانلره غبطه رسان اوله‌جق درجه‌لرده بولندیغیچون ممالك شرقیه‌ده‌قهرمانلغه دلالت ایدن مصـارعه یه بعضاً رغبت بیوردقـلرندن (کولشجی چلبی) عنوانیله دخی یاد اولنورلر ایدی .

امراسنه، عسکر ینه، خلقه کمال اختضاع ایله معامله بیوروب بلا سبب هیچ کمسه‌یی اینجتمزلر ایدی .

هر صنف زیر دستان همایونلر ینی یعنی اسلام وخر-ستیانلری معاملاتجه یکدیکر ینه ترجیح ایتمیوب بونلری مساوات پرورلکلر یله مفتون مکارم اخلاقی ایدرلر ایدی .

معاملات سیاسیهٔ خارجیه‌ده مهارت حاکمانه وحکیمانه-

يه ممالك اولمرق اعداسنی يك چوق دفعه لطائف حيل سياسيه آره‌سنده بولنديررلر ايدی .

اثنای جلوسلرنده دولتك ضعف واختلالی صوك درجه‌لره وارمرق بناءً برين برابكی قوتلی صدمه ايله يك بيوك انقلابلره اوغرامسی مستبعد اولمديغی وكبين فرصتده طوران شرق ايمپراطوريله ملوك مجاورهٔ سائره دهشتلی بر اتفاق ايله هجومه استعداد كوسترمكده بولندقلری حالده درعقب بر مصالحهٔ عموميه عقدينه موفقيتلری و بنا برين دولتی بو داهيهٔ دهيادن ده قورتارملری علو قدرت سياسيه‌لرينه دليل كافيدر .

بالخصوص اخوان واعداسی النده محو اولمق صره‌لرينه كلمش اولان سلطنتی بر همت جليلهٔ مجددانه ايله احرازايدەرك شرق عالم اسلاميتنك آسيا واوروپاده‌كی تقررينه موفقيتلری وءدت سلطنتلرنده ضعف واختلال واقعی زمان وامكانك مساعده‌سی درجه‌سنده تعديل ايله جبرمافات بيوره‌رق دولتی خلف نعم السلطنه الك پارلاق، الك قوتلی بر دولت اولمق اوزره ترك ايديشلری تواريخ عموميه‌يی بحق تزيين ايده‌جك مآثر عظيمه‌دندر .

کندیلری بو یله برغیرت خارق العاده ایله میدان فدا کاری یه آتلامش اولسه‌لر ایدی احوال دولتك مدهش بر نتیجه حاصل ایده‌جکنده شبهه یوق ایدی .

دولتنه مادةً سبق ایدن خدمات فوق العاده سندن بشقه معناً دخی پك بیوك ، پك مقدس برخدمت ابراز بیورمشلر ایدی .

او زمانه قدر حرمین شریفینه صره کوندرمك عادتی غیرواقع ایکن مطلع انوار اسلامیت اولان ارض حجاز سکنه سیله دولت عثمانیه بیننده بر مناسبت قویهٔ معنویه حاصل ایتمك مقصد موشکافانه سیله مکمل بر صره ترتیب و (٨٢٢) شوالنك دردنجی کونی امرادن (خیر الدین خلیل بك) ه تودیعاً مصر طریقیله تسریب بیوردیلرکه اوندن صکره هر سنه بو عادت مقدسه‌یه اتباع ایتملری واسلاف عظامی طرفندن دخی اثر همایونلرینه اقتفا قلنمسی عادت مذکوره‌نك الآن مرعی الاجرا اولمسنه و پك چوق محسنات مادیه ومعنویه حصولنه سبب اولمشدر .

حتی بو عادت جلیله‌نك تأثیرات معنویه‌سی قهرمان فرید یاوز سلطان سلیمك عثمانلی حکمدارلرینی (خادم

الحرمین الشریفین) ایتمك خصوصنده کی موفقیت عالیه‌سنی تسهیل ایتمش ایدی .

انتشار علوم ومعارفه فوق العاده غیرتلر کوسترر وارباب علم وادبی اولادی کبی سورلر ایدی .

تشویقات وترغیبات معارفپرورانه‌لری سایه‌سنده عهد عالیسنده ظهور ایدن بوجه علما وفضلا ایله شعرانك اسملری (شقایق نعمانیه) صحیفه‌لرینه زینت بخش اولمقده‌در. عنفوان صباوتلرندن ارتحاللرینه قدر کذران ایدن زمانلری اشتغالات جنکاورانه‌یه منحصر قالمش ایکن ازجق وقت بولسه‌لر علوم وفنون وشعر وانشا ایله مشغول اولورلر ایدی .

طبیعت شعریه‌یه ده مالك اولمغله بعضاً انشاد شعر ایدرلر ایدی .

اشعار دلبرلرندن برشعرینی بروجه زیر عیناً درج وتزبیر ایله تزیین صحیفهٔ افتخار ایلدك .

اسلوب افاداتی زمانمزده کی نزاهت شعریه‌دن عاری ایسه‌ده طبیعت شعریه‌سی ده بهادرانه اولمق لازم کلان

بو یله برقهرمان عظیم النفسك اسان حماستندن صادر اولدیغیچون عمومیت مزایاسی حسیات فاتحانه‌سنك ترجمانی حکمنده‌در .

(جهان خصم اولسه حقدن نصرت ایسته)
(ارنلردن دعا وهمت ایسته)

(چالوب دین عشقنه کفاره شمشیر)
(اکوبن چار یاری خدمت ایسته)

(اکر لب تشنه ایسه‌ك ای بد اندیش)
(بودشنه چشمه سندن شربت ایسته)

(کچنده کج دمور طاشدن صاقنمه)
(دموری محو ایدندن قوت ایسته)

(چویرمه یوز مخالفدن محمد)
(عدویی عرصه‌دن سور وسعت ایسته)

مائل خیرات ومبرات اولمغله اناطولیده، روم ایلیده بر چوق مبانی وآثار عالیه انشا ایتمشلر ایدی.

عموم عالم اسلامینك عهد سلطنتلرنده كی احوالنه كلنجه:
یلدیرم بایزیدك تیموره قارشی كوستردیكی معاملاتك نتیجه
سی اولهرق دولت علیه‌نك آچیلیر برحالده دوچار انحطاط
اولدیغی صیره‌ده خلیفه (المعتضد بالله) مصرده ظهور
ایدن چركس حكمدارلری طرفندن لكه باشلاد یغندن
سوریه ملكی اولان (امیر التون) مصر حكمداری
(ملك مظفر احمد) ه قارشی باب مخاصمه وریقابتی آچمغله
مصرلیلر ایله سوریه‌لیلر سنه‌لرجه بوغاز بوغازه جنك ایتمكده
و بو یوزدن درهلر كبی قانلر آقمقده ایدی .

عراق عرب ایله عراق عجم دخی تیمورلنكك وفا
تی متعاقب دهشتلی بر هرج ومرج ایچنده قالوب اولاد
تیمورك آره‌سنه دوشن تضاد واختلافه بونلره تابع اولان
بونجه ملوك وحكمدارانك اسكی استقلاللرینی اعاده
واستحصال ایتمك اوزره عموماً سلاحه صارلملری غائلهٔ هو-
لناكی منضم اولمغله وقوع بولان قانلی محاربه‌لرده
دوكیلان قانلر درهلری، صحرالری طولدیرمقده ایدی .

هندستان عالم اسلامیتی دخی فاجعه‌لی بر انقلابه اوغرامش

و (راجه) دینیلان ملوك غیر مسلمه نك یازده‌ٔ خیول اعتسافلری اولمش ایدی .

دهلی ولاهور پادشاهی اولان (محمود خان)ك بنای دولتی تیمورك صدمهٔ تجاوزات خونخوارانه سیله متزلزل اولدقدن صکره سلطانك قنوجه قدر فرار ایتمسی و بناء علیه هندستان مسلمانلرینك حامیسز قالمسی برطاقم شئونات الیمه‌یی تولید ایدیور ایدی .

حجاز و یمن قطعه‌لری (بنی قتاده) نك النده اولوب بنی قتاده خاندانی ایسه مصرده‌کی چرکسلرله ضدیت واختلاف اوزره بولندیغندن او جهتلرده اتحاد اسلام فکرلری خیالات قبیلندن قالمش ایدی .

افریقا ومغاربه حکمدارلری ایسه فتن داخلیه و یکدیکریله بوغوشمقدن خالی قالمامغله گاه اسپانیوللرك وگاه سائر اقوامك هدف مهاجمات متتابعه‌سی اوله‌رق اقبال واستقلاللرینی دشمنلرینه قاپدیرمقده ایدی .

آذربیجانده، کردستانده، طاغستانده، هم جرا اوته‌ده بریده حکم فرما اولمقده بولنان ملوك صغیرهٔ اسلامیه‌دخی

تزلزلات واغتشاشات متوالیه‌دن قورتیله مامقده ویو جهتله
امته هیچ بر فائده‌سی اولمامقده ایدی .

عموم عالم اسلامیتك دوچار اولدیغی بو اخلاللره
شرق عالم اسلامیتك اوغرادیغی تزلزلك منضم اولمسی
فداکاران ملتی دلخون ایلمکده ایدی .

نصل اولمسون که تیمورك ممالك عثمانیه‌یه هجومی یوز
سنه‌لك اعتلای عثمانی‌یی گری براقدیرمش ایدی .

یعنی یلدیرم بایزید تیمورك کمسنه سببیت ویرمامش
اولسه ایدی طاغلر طیامیان همت موانع بر اندازانه سنه
نظراً (فاتح سلطان محمد)ك مظهر اولدقلری قسطنطنیه
فتحنه کندیلرینك مظهر اوله‌جغنه شبهه‌می وار ایدی ؟

هر نه ایسه ایشته چلبی سلطان محمد اسلامیتك هر
طرفده اوغرادیغی واغرامقده بولندیغی ضعف واختلاطه
قارشی تلافیٔ مافات امکانی استحصال ایتمك ایچون پیاپی
صرف ایتدیکی اقدامات مجددانه سایه‌سنده دولت عثمانیه-
یی رقباسی اللرندن ودها طوغریسی حفرهٔ زوال وانقر-
اضدن قورتارمشلر واستقلال عثمانی‌یی اعاده ایتدکدن

صکره جسیم دولتده اچیلان یاره‌لرك التیام پذیر اوله بیلمسنه‌ده موفق اولمشلردر که عظمت قدر وشانه بوندن بیوك دلیل اوله‌مز .

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزء ۲۳ | طابع وصاحبی : مهران

عبد الملك اموی

—

(عبد الملك بن مروان بن الحکم) خلفای امویه‌نك اشهر مشاهیری اولان بر مبارز بی عدیل ایدی .

سلسلهٔ امویهٔ مروانیه‌نك واسطة العقدی اولان پدرینك وقتنده دولتك سورت وقوتی . ممالکك حدودی . عساکر ونفوسك کمیتی یکده مطلوب درجه‌لرده اولمدیغی واطرافنی صاران رقبای اقبالك تشبثات مخربانه‌سیله زوال وانقراض علامتلرینی کوسترمکده بولندیغی حالده پیاپی صرف ایتدیکی اقدامات دلیرانه ایله دولتك آوازهٔ شان وشوکتنی اقطار وقطعات عالمه ایصال ایتمش وبوجهتله امویهٔ مروانیه‌نك اك شانلی بر قهرمانی صایلمق حق ولیاقتنی احرازه موفق اولمش ایدی .

غیرت وهمت جهانکیرانه سنك قسم اعظمنی اوزمان

عالم اسلامیتك هر شیدن زیاده محتاج اولدیغی توسیع ممالك امر اهمنده حصر ایلدیکیچون دائرهٔ اسلامیتی شرقاً بلاد چینه وغرباً دیار بر بره قدر توسیع ایلمش وقتیبه بن مسلم، طارق بن زیاد، موسی بن نصیر کبی امتك سرمایهٔ افتخاری اولان اجلهٔ مبازران ودلاورانك واسطه‌لریله ترکستان واندلس مثللو قطعات جسیمه‌نك فاتح اول نامداری اولمق شرف ابدی الاشتهارینی قزانمش ایدی .

عهد عالیسنده‌ژنکدار شین وفتور اولمیان سیف اسلامیت غزا وجهاد میدانلرنده دخی انسلاله باشلامش واو وقت دنیانك اك شجیع بر قومی صایلان روملری لرزه‌ناك دهشت وارتعاب ایتمش ایدی .

امته سبق ایدن بونجه خدمتلر یله برابر بعض مساویٔ احوال وافعالی محاکمات تاریخیه نقطهٔ نظرندن قاچه‌مامشدر که محاکمه قسمرزده توضیح ماده قلنمشدر .

قرن اول هجرتك (٢٦) نجی وروایت اخرایه کوره ٢٤ نجی سالنده دنیایه کلمشدر .

او ان شبابنی پدرینك مأمور ایتدیکی متبحرین علما

وفقهانك تحت تربيه حمايه سنده كچيرمش وتحصيل علوم وفنونه پك زياده مراقی بولنديغندن علوم عاليه وآليه‌ده وخاصة علم اصول، حديث، فقه، ايله ادبياتده صاحب يد طولى اولمش ايدى .

حتى تكميل نسخ عاليه ايله استاذلرندن (اجازتنامه)لر الدقدن صكره امر تدريسه بالتحويل مقام خلافته كچنجه‌يه قدر زمانى تدريس علوم ايله كچيرمش وپك چوق تشنه دلان معارف وكمالاتى ريان وسيراب ايتمش ايدى .

بو اشتغالاتدن الديغى لذتلر ايله باكمال حضور بالدمكذار اولمقده ايكن مروان بن الحكمك وفاتى اوزرينه جالس مقام خلافت اولدى كه وقعه‌نك جريانى (٦٥) نجى سنه‌سى رمضانه مصادف ايدى .

زمان ايسه بر زمان فترت نشان اولوب نائره آشوب واختلال امصار ومدائن اسلاميه نك هر جهتنده اشتعال ايتمش ايدى .

امر خلافت دوچار كشمكش انقسام اولوب بر ياندن صاحب ترجمه وديكر ياندن حجازده (عبد الله بن الزبير رضى) ادعاى خلافت ايديور ايدى .

ابن زبیر خلقك بیعتیله ارض حجازی تماماً زیر تا-بعیتنه الدقدن صکره قطعهٔ عراقیه‌ده حکم فرما اولدیغی حالده اطاعتدن روکردان اولمقده بولنان (مختار بن عبید) ایله (ابراهیم بن مالك) ك اوزرینه برادری مصعب بن الزبیرك سرعسکر لکیله مکمل بر اردو یوللادیغندن عراقده دره‌لر کبی قانلر دوکیلیور ایدی .

بو ایکی ذات امام شهیدك انتقامنی المق اوزره خروج ایلدیکیچون بنی امیه طرفدارانی عراقدن محو وازاله یه موفق اولدقلری صره‌ده مصعب مختاری قتل ایتمکله اورتهلق ینه دوچار انحلال کلی اولمش وفقط شورشك رنك وصورتی عراقك عبد الله بن الزبیرك اداره‌سنه کچمسنی انتاج ایلمش ایدی .

امویلرك حکمی ایسه سوریه ایله دها بعض محللره منحصر قاله‌رق دولتك استقلال آتیسی پك قورقنج کورنمکده بولندیغیچون بو حاللر فطرةً حائز اولدیغی مکانت انجابنجه دنیانك الك بیوك ملاحمندن بیله ییلمق شاننده اولمیان عبد الملك کبی بر قهرمان عظیم النفسی بیاغی دوشوندیرمکده ایدی .

ایشك الڭ مشكل جهتی ایسه خاندان دولت آره‌سنده شدتلی بر تضاد واختلافك موجود بولنمسی ایدی .

بناء علیه اول امرده جسم دولتده‌كی دماء فاسده‌یی اراقه ایتمك اوزره اقار بندن بك چوغنی قتل ایتدیردی .

واحوال داخلیه‌سنی تمامیله توثیق ایتدكدن صكره اردولرینی تنظیم وتجهیزه باشلادی .

اقدم مقصد وآمالی ایسه حجاز وعراقی آلەرق عبد الله بن الزبیری اورته‌دن قالدیرمقدن عبارت ایدی .

بناءً بر ارکان دولت وجنكاوران امرادن مركب اوله‌رق تشكیل ایتدیكی دیوان كبیر حربده هر كس رأینی بیان ایدرك نتیجهٔ آرا وافكار اولمق اوزره اولاً عراقك ضبطی قرار كیر اولدیغندن معیت دلیرانه سنه الدیغی بر فرقه ایله بوله چیقه‌رق (قرقیسا) قلعه‌سنی محاصره ایتدی كه مقدما (عین ورد) ده مروانك بر فرقه‌سی مشاهیر اصحاب خروجدن (سلیمان بن صرد) ایله محاربه‌یه طوتیشدیغی صره‌ده سلیمانه معاونت وامداد ایتمك ایچون كلمش اولان سرداران عربدن (زفر بن الحارث) قلعهٔ مبحوثه محافظلغنده بولنمقده ایدی .

قلعه‌یی المق اوزره ایکن دمشقده وکیل سلطنت اوله‌رق براقش اولدیغی (عمرو بن سعید الاشدق الاموی)نك که (لطیم الشیطان) لقبیله معروفدر بغتةً عصیان ایتدیکنی خبر الدیغندن درحال عودته مجبور اولمش وعمرووی اعمال لطائف الحیل ایله دردست ایتدکدن صکره جزای سزاسی اوله‌رق قتل ایتدیرمشدر .

بو غائله‌نك حسن صورتله اندفاعنی متعاقب ینه عراقه متوجهاً حرکت ایلدی که عبد الملك تصمیمات استیلاکارانه سندن خبیر اولمش اولان (مصعب بن الزبیر) اردوسنی مستصحباً (دیر الجاثلیق) ه اینه‌رك دشمننك ورودینه انتظار ایلمکده بولنمش ایدی .

عبد الملك که دسائس حربیه ده بك ماهر ایدی دیر الجاثلیقك قارشیسنی اردوگاه اتخاذ ایلیه‌رك سر آمدان مبارزان عراقدن برچوغنی احسانلر، رتبه‌لر وعدیله کندی طرفدارلغنه جلب ایتدکدن صکره جنکه کیریشدی .

بو سببله محاربه‌نك ابتدالرنده عراقلیلرك قسم اعظمی سوریه اردوسنه کچدکلرندن باقیلری بوزلمغه یوز طوتدیلر .

مصعب ایسه فوق العاده شجیع بر قوماندان اولد-

بعضدن بقیهٔ السیوف تکرار طوپلایه‌رق مهاجماتی تجدید وتشدید ایدر طورر ایدی .

صوککی بو هجمهٔ مأیوسانه سنده سوریه امراسندن (ابن ظبیان) ك النه دوشه‌کله باشنی کسدیلر .

عبد الملك حقوق قدیمه سی جهتیله مصعبی زیاده سه‌یله سور ایدی .

رأس مقطوعنی کورنجه ذات مصلحتك انجاب ایندیردیکی مجبوریت وسیلهٔ معذرت اولمقله برابر بیوك بیوك تأسفلر اظهار ایلدی .

عقب وقعه ده کوفه یه وارمغله عراقلیلر کاملاً اطاعت ایتدیلر .

برمدت کوفه‌ده قابه‌رق تأیید آسایش ایتدکدن صکره برادری (بشر بن مروان) ی عراق والیسی نصب ایله دمشقه معاودت ایتدی .

عراق ایشی بو صورتله ایستدیکی کبی ختام پذیر اولمش ایسه ده عبد الله بن زبیر حجازه کلان حاجیلره بیعت ایتدیرمرك معناً تزیید قوت ایتمکدن خالی قالمدیغندن

مشهور (حجاج بن یوسف الثقفی) قوماندهسیله حجازه کوندرلمك اوزره جسیم بر اردو جمع وتشکیلنه باشلامقله برابر (سیوطی) نك (تاریخ خلفا) ده و (ابن کثیر) ك یازدیغی تاریخ مشهور ده بیانلرینه کوره حاجیلرك حجازه کیتمامسنی امر و بو امرینك معناً دخی تقویه سیچون کو یا کعبه تأسیسنه قالقیشه رق خلق (قبهٔ حضرا) بناسیله اشغال ایلدی .

اهالی یی (صخره) نك یاننده (وقوف) و کعبه یی طواف ایدر کبی اطرافنده (طواف) ایتدیرر ایدی .

ایام اعیادده قربانلر کسدیرر ایدی .

قبه یی کعبه یه تقلیداً بر مکلف ومکمل کسوه ایله اورتدیروب یوزلرجه فراشلر، مأمورلر تعیین ایتمش ایدی .

بخورلر یاندقجه روائح طیبه‌سی مسافات بعیده‌دن تعطیر مشام ایدر ایدی .

دیوارلرینه بر طاقم تماثیل واشکال حیرت افزا ترسیم ایتدیرمش ایدی .

بورسملر آخرته‌کی احوالی قورقنج برصورتده نظرلره ارائه ایدر ایدی .

(صراط) ك رسمی زوارك تویلرینی اورپرتدیرر ایدی .

(جنت) ك رسمی لطیف صورتده یاپیلوب انهار

اضافت نثار یتك صورت سیلان وجریانی، حدائق حلاوت دثار ینك منظرهٔ رنکینی عقللره حیرت ویره جك بر طرزده تصویر وترسیم قلنمش ایدی .

فقط (جهنم) ك دهشتلی منظره سی پریشانی ساز افکار واذهان اولور ایدی .

هله جهنم دره سی نامیله یاپیلان مخوف بر رسمی کو- رنلر درحال سفیلکلر ینی سعید لکه تبدیل واصلاح حال ایلرلر ایدی .

عبد الملك بو تدبیر غریب نتائجندن اوله رق خلقك بر خیلی زمان حجازه کیتمامسنه موفق اولمش ایدی .

بناء علیه عبد الله بن الزبیرك سورت ومکنتی بالطبع دوچار انحطاط اولیور ایدی .

بر حالده که قطعهٔ عراقیه نك مصعبدن استردادیله علویه وزبیریه طرفدارلر ینك محوندن صکره حجازدن ماعدا آل زبیره ظهیر ومعاون قالمامش ایدی .

اونلر ایسه عراقیلرك اوغرادیغی حاله نظراً عبد الملكك بطش وسطوتندن اورکمکه باشلامشلر ایدی .

ایشته بو صره‌لرده حجاج بن یوسف الثقفی‌یی قوتلی بر اردو ایله حجازه یوللادی .

حجاج (٧٢) ذی الحجه سنك اوائلنده مکهٔ مکرمه‌یه مواصلت ایله محاصره ایلمش (وجبل ابو قبیس) ه وضع ایلدیکی منجنیقلرایله طاشلر آته‌رق تخریبات بیب فضاحتنه باشلامشدر .

بو ارالق نزول ایدن بر صاعقه منجنیقلر دن برینه تصادف ایله اوراده کی عسکری اتلاف ایدنجه تخریب بیتدن فراغ خصوصی اردو بیننده تصور اولنمقده ایکن طلاقت لسان وفصاحت بیانك تأثیریله الک بیوك فسادلری بیله تسکین وازاله‌یه مقتدر اولان حجاج دسیسه معتاد بو تصورك فعله اخراجنی منع ایچون (بیلمیور میسکز که تهامه اراضیسنه دائما صاعقه انمك مقتضای حال موقعدر؟ بوکون بزه تصادف ایدن صاعقه یارین خصممزك اوزرینه ده اینه بیلیر !) یولنده بر خطبه ایراد ایتدی .

غریبدرکه برکون صکره ابن زبیرك عسکرینه دخی برصاعقه تصادف ایلدیکندن بو سوء تصادفله حجاجك عسکری تحویل فکر ونیت ایله ینه تخریبات شدیده‌لرنده دوام واقدام کوستردیلر .

اهل مکه ایسه اوغرادقلری مشکل التحمل اضطرا بلردن، عذابلردن بیزار اوله‌رق همان هر کون خارجه چیقوب عرض مطاوعت وانقیاد ایدرلر ایدی .

محاصره‌نك امتدادی وخلقك بویله فوج فوج محمد عمر بن طرفنه اتباعی ابن زبیرك ضعفنی آرتدیر دقجه آرتد. ردیغندن نهایت برکون بقیهٔ عسکر یله بالذات حجاجك اوزرینه مأیوسانه بر هجوم ایتدی .

نه چاره‌که دشمننك کثرتی مغلوبیتنی انتاج ایتمش نهایت حجون قربنده مقتول اولمشدر .

حجاج مکه‌یی ضبط ایله غالبیت واقعه سنی دمشقه اشعار وابن زبیرك رأس مقطوعنی ده تسیار ایتدیکندن عبدالملك حجاجه یازدیغی نامهٔ جوابیده بیوك بیوك التفاتلر کوسترمش ورأس مقطوعی کتیرن آدمه بش یوز دینار ویرمشدر .

عبد الملك بو وجهله بلا رقیب مقام خلافتده استقلال تام قزانجه حجاز، یمن، یمامه قطعه‌لری ده بیعت ایتد کلرندن قطعات مذکوره‌یه حجاجی والی تعیین ایلدی .

حجاج ایسه اوسنه ایفای حج ایله بر مدت اقامتدن

و یمن و یمامه‌نك اداره‌سنی تشیید وتوثیق ایلدکدن صکره مدینهٔ منوره‌یه کیده‌رك مؤخراً مکه‌یه عودت ایتدی •

وکعبه‌نك اکثر محللرینی هدم ایله تکرار اسلوب وطرز سابقنده اوله‌رق یاپدیردی •

بعده ینه مدینه یه کیتمش و بو دفعه صحابهٔ کرامدن بعضیلری حقنده پك فنا تعذیبلر، تحقیرلر اجرا ایتمشدر •

(٧٥) ده عراق والیسی بشر بن مروانك وفاتی خبر کدر اثری واصل اولدیغندن عبد الملك قرداشنك ضیاع ابدیسندن طولایی کونلرجه داغدار تأسف اولمشدر .

بو خبری متعاقب قطعهٔ عراقیه‌نك سراپا آتش اختلال ایچنده قالدیغی خبری دخی کلدی که بو هرج ومرجی ایقاع ایدنلر اوته دنبری کمین فرصتده طورمقده اولان خوارج فرقه‌لری ایدی .

عبد الملك (اهل عراقك حقندن کله جك انجق حجاجدر !) دیه‌رك حجاجی حجازدن مسارعةً عراقه یوللادی .

عبد الملکك حاصل ایتدیکی وثوق واعتماد وجهله

حجاج حقیقهٔ جنکاور وفقط ظالم وخونریز بر سر- دار اولوب حتی خوارج فرقه‌لرینك بنار طاغلر کبی غلیان وهیجانه کلدیکی شو یله بر زمانده حجازدن عراقه حرکت ایتدیکی صره ده یانـه طوپی اون اون بش آتلی آلمش ایدی .

بر جمعه کونی علی الغفله کوفه‌یه ینیشه‌رك ایراد ایتد- یکی خطبهٔ مشهوره نك تأثیر شدیله کوفه عصاتی دوچار ارتعاب وفتنه فسادلری سکونت یاب اولدی .

شو قدر وارکه (اهواز) ایله حوالیسنده‌کی خوارج فرقه‌لری مرکز قیامده ثابت اوله‌رق جنکاورلکله شهرت شعار اولان (شبیب بن یزید) لك قومانداسی آلتنده اولد- قلری حالده حجاجك اوزرینه یوریدیلر .

جسر دجیل ده طرفینك عسکری تقابل ایدنجه شبیب بولندیغی جسرك ییقلمسنی متعاقب غرق اولدیغندن عسکری فنا حالده بوزلمش وحجاج چوغنی قنطرهٔ شمشیر سرتیزدن کچیرمشدر .

بو حد تأدیب اوزرینه عراقك امن وآسایشی تماملیله اعاده وتقویه قلندیغندن حجاج مرکزك بکی بکی شاباشلرینه- اعتمادلرینه مظهر اولمشدر .

بری طرفدن عبد الملك بر طاقم اصلاحات جدیه ایله مشغول اولوب از جمله ثروت اهالینك خارجه انتقالی کبی مملکتك موجب افتقاری اوله بیله‌جك بر حالك اوکنه سد چکمك ایچون ایادیٔ ناسده منحصراً تداول ایتمکده اولان مسکوکات قیصریه‌یی ابطال ایله نامنه سکه ضرب ایتدیرمشدر .

احقاق حق وتأمین مسعودیت برایا مواد معتنا بهاسنی دخی نظر دقت مهام جویانه‌سندن دور ایتمیوب ملکنی هر جهتله بر کلشن رفاه ومعموریت ایتمکه چالیشیر ایدی .

مع ما فیه فکرلری مبدل صلاح اولمیان فرق اهالی اوزرندن عصای مجازاتی اکسیك ایتمز ایدی .

بو جهتله حقنده فقط غیر محق شکایاتك وقوعی نادر دکل ایدی .

حتی تبعه سندن بعضلرینك کندیسندن عدل فاروقی‌یی بکله‌مکده اولدقلرینی ایشیدنجه شو خطبه‌یی ایراد ایلمش ایدی :

یاایها الناس !

« بندن عمرك اثرینه اقتفادن متولد احکام ومعاملاتك صدوری انتظارنده اولدیغکزی ایشیدیورم . محقق بیلکز

كه تمعمدن عمرك رعيمسى اخلاقنده بولنانلر منتظر اولورلرى او معامله عدالت پرورانه يى هر وقت مع زيادة كوره بيليرلر .

بو اخلاق ايله متصف اوليانلرك بالطبع تحصل ايده جك محروميتلرينك مسئوليتى يكا دكل كندى نفسلرينه عائددر ! »

بو صره لرده دولت امويه نك حاصل ايتديكى قوت قاهرانه خارجه سطوت عربيه نك ارائه سنه مساعد اولديغندن و بناء عليه كوچك معاويه نك عهد حكومتندن برى جوار رومده كى بولغارك تسلط وتعرضدن حصول محروميتى ضمننده كوچك معاويه نك زمان حكومتندن برى روم ايمپراطورلغنه اعطاسى عهداً مجبوريتده بولنان هفته ده بيك دينارك ارتق ويرلمسى وقتى كلديكندن بعد ازين منحوث عنه جزيه يى ويرميه جكنى ايمپراطوره اخطار ايلدى .

عبد الملك بو ماده ده ايكى مقصد اساسيسى وار ايدى .

برنجيسى بويله بيكلرجه دينارو بركونك باركرانى التندن قورتيله رق دولتى روملرك جزيه كذارلغى شائبه سندن تخليص ايتمكدن ، ايكنجيسى عبدالله بن زبيرغائله سيله اشتغال

اولنمقده ایکن ایمپراطورك تجاوزاته مبادرت ایتمسندن طولایی نوعما اخذثار وانتقام ایلمکدن عبارت ایدی .

ایمپراطوره خبر رد کوندرمکله برابر روملق عالمنك انفعال واغبرارینك مستلزم اولمسی ملحوظ اولان بر حرکت تجاوزکارانه‌سنی استقبال ایتمك اوزره بر فرقه مجاهدین ترتیب وارمینیه والیسی بولنان برادری (محمد بن مروان) لك قومانده‌سیله تسریب ایتدی .

ایمپراطور بو هجوم ناکهظهور اوزرینه شاشیره رق قارشیلرینه مسارعةً بر قاچ فرقه یوللامش ایسه‌ده مسلمانلرك حملات شیرانه‌سنه طیانه مدقلرندن وقوع بولان محاربات خونریزانه‌ده پریشان اولدیلر .

و بو صورتله قهرمانان اسلام ایمپراطورك تحت تابعیتنده کی بعض بلاد وامصاری تسخیر ایله برابر بر چوق نقود واموال اغتنام ایلدیلر .

بو مظفریت عالیه‌نك نتائج مشکوره سندن اوله‌رق دولت امویه جزیه‌کذارلقدن رها وشان شوکت اسلامیه ازسرنو اعتلا بولمش ایدی .

بو خلالده الآن دللرده داستان اولدیغی اوزره عالم

اسلامیتك مایه الافتخاری اولان فتوحات جلیله‌دن اندلس فتحنه بدأ ومباشرت قلنمشدر .

ابتدا قهرمان نجدت اعتیاد (طارق بن زیاد) بر فرقه غزاة ظفر سمات ایله عازم سوی مغرب اولدی.

بو غازیلر ایسه اول غازیلر ایدی که سائقهٔ اتحاد ایله‌ساحهٔ رزم ومصافده اعدایه قارشی بکپاره قلعهٔ آهنین ایدی. وعنوان حماست دلاورانه‌لری :

(ولاعیب فیهم غیران سیوفهم)
(بهن فلول من قراع الکتائب)

مدیحه‌سیله زینت قرین ایدی .

طارق بن زیاد که اشهر مشاهیر مبارزاندن موسی بن نصیرك آزادلیسی ایدی صواعق صمصام شهامتیله دشمن فرقه‌لرینك سحاب جمیتلرینی تارمار ایتدیکی صره‌ده اقلیم مغربه یتیشان ابن نصیر میدان جهادده ارائهٔ حسام عد وتدمیر ایتمکله شو ایکی مبارز جلادت اتسام اندلس قطعه‌سنی ضمیمهٔ قلمرو اسلام ایتدیلر .

عبد الملك بو فتح جلیلدن فوق العاده فرحنك او-

اولمش وایکیسنی ده غریق لجهٔ التفات ایلمشدر که بو وقعهٔ سارهنك بشارت نمای ظهور اولیشی (۷۸) سالنه مصادف ایدی ٠

بر سنه صکره سوریه ده شدتلی بر طاعون ظهور ایتمش ومظفریت واقعهنك نشوهسنی قاچیرمشدر ٠

مرکزك شو داهیهٔ دهیا ایله مصاب اولمقده بولندیغی بر زمانده خرستیانلر ممالك اموییه‌یه تجاوز ایله (انطاکیه) یی یغما ایتمشلر ایسه‌ده عبد الملکك تهدیدات شدیدهسندن اورکه‌رك در حال چکلملر یله چاپولجیلقدن بشقه بر شیٔ یاپه مدیلر ٠

بو بلالرك اندفاعنی متعاقب عبد الملك ترکستان فتوحاتنه دوام اولنمسی خصوصنده یکی یکی امرلر ویردیکندن حجاج طبرستان اصحاب خروجندن (ابو نعامه قطری بن الفجاة التمیمی) یی (مهلب ابن ابی صفره) و (سفیان بن ابرد الکلبی) واسطه‌لریله قتل وشو صورتله طبرستان عائلهسنی بر طرف ایتدیردکدن صکره ابی صفرهیی بر جهتدن و (عبد الرحمن بن محمد بن الاشعث) ی دیکر جهتدن ترکستان اوزرینه یوللادی ٠

شو ایکی دلاور ترکستان ده بر وزیر ایمشدر .

عبد الرحمن الاشعث ترکستان حکمدارلرندن الك بیوگنك وقوع بولان صلح تکلیفنی رد ایله امتداد سفردن طولایی محتاج تزیید وتنظیم اولان عسکرینی بولنه قوبق اوزره سرحده عودت ایتمش ایسه ده حجاج بلا امر معلومنه حدتلندیکندن عبد الرحمنه شدید المآل بر مکتوب کوندرمش ونه زمان الله کچه جك اولور ایسه اعدام ایده جکنی عنا سویلمش بولندیغندن مبحوث عنه مکتوب ایله بو خبر دهشت آثر عبد الرحمنه واصل اولنجه مزایای مکتوبدن تحصل ایدن حسّ حیاتنك آتیده تهلکه سی احتمال قوینه منضم اولنجه امرای عسکریه ایله بالاتفاق رفع رایت عصیان ایتدی .

حجاج کیفیته مطلع اولور اولماز بر فرقه ایله مقابله سنه شتابان اولمش و (تستر) ده جنکه کیرشمش ایسه ده بوزیله رق راویه یه قدر رجعت ایلمشدر .

عبد الملك شو ایکی شجیع قومانداننك اختلاف وتضادینی رفع وازاله ایتمك ایچون طرفینه شدتلی شدتلی امرلر ویردیکی اثناده عبد الرحمن بصره یی آله رق راویه ده کی خصمیله تکرار محاربه یه باشلامش بولندیغندن حجاجك

بو دفعه‌کی حملهٔ شدیده‌سنه طیانه میه‌رق کوفه‌یه طوغری قاچشدر .

عبد الرحمن اپیجه اورکمش ایسه‌ده کوفه لیلرك حجاج علیهنه عصیانی واطرافدن ینه خوارج فرقه‌لرینك آردی آره‌سی کسیلمکسزین کوفه یه معاونته کلمسی عبد الرحمنی تشجیع ایلدیکندن بر اوچنجی حربه حاضرلندی که کرك اونك وکرك حجاجك معیتلرنده یوز بیك عسکری وار ایدی .

یکدیکرینك قانه صوصامش اولان شوایکی قوتلی اردو (دیر الجماجم) ده کمال شدتله چارپیشمغه باشلادیلر .

مهاجمات متعدده‌دن صکره عبد الرحمن دوچار انهزام تام اولدیغندن ترکستانه فرار ومقدما مصالحه سنی رد ایتدیکی حکمداره دخالت والتجا ایتمش ایسه‌ده حجاجك تهدیدی اوزرینه حکمدار عبد الرحمنی طوته‌رق مقیداً کوفه‌یه اعاده ایتمکده ایکن کندیسنی اثنای راهده (رجح) ده یوکسك برخانه‌نك سقفندن اشاغی آتمغله وفات ایلدی .

کرك کندینك وکرك او صره‌ده قتل ایدیلان اتباعنك

رؤس مقطوعه‌سنی حجاجك نزدینه كتیردكلرندن عراقده بالتشهیر عبد الملكه كوندرمش واوده شوریه ومصرده تشهیر ایتدیرمشدر .

بو غائله‌نك بحجه زمان دوامی وخوارج فرقه‌لرینك تكرار غلیانی وبعض محللرك الدن چیقمسی اوزرینه باپیلق لازم ایستعجالاً اجراسیله اعادهٔ سكون وآسایش اولنمسنی وتكرار تركستان سفرلرینك تجدیدینی امر ایتدیكندن حجاج كوفه‌لیلری، خوارج فرقه‌لرینی بردها عصیان ایتمامكه توبه ایتدیره‌جك درجه‌لرده تأدیب ایتدیكی كبی بصره وحوالیسیله سائر سر درهوای طغیان اولان محللرك اعادهٔ ارتباطنه‌ده موفق اولمشدر .

حجاج بووقعه‌لرده اول قدر قانلر دوكمشدركه انسانك تویلری اوربرمامك قابل اوله‌مز .

بر حالده كه یالكز كوفه‌لیلردن، خارجیلردن یوز او-توز بیك كشی‌یی دیار عدمه كوندرمش ایدی .

اوزمان‌لغك سكون نامی اوزرینه ارتق جهاد ایله اشتغا-له بر مانع قالمدیغندن اجلهٔ كماة ومبارزیندن (قتیبه بن مسلم) ی مكمل بر اردو ایله تركستان اوزرینه كوندرمش

وبر چوق قطعات وامصار جسیمه آوردهٔ قبضهٔ تسخیر ایدلمشدر که بو سفر قتیبه‌نك ترکستانده کی سلسلهٔ فتوحات وموفقیات مشهوره‌سنك مقدمهٔ مشکوره‌سی اولمش ایدی .

بو صره‌لرده عبد الملك دها بر قاچ یرده رفع رایات غزا وجهاد ایتدیروب جنکاور بی مانع (عطا بن رافع) صقالبه جزیره سنه هجوم ایله عبدهٔ اصنامی قهر وتدمیر واورالرینی اضواء اسلامیتله تنویر ایتمکده ایدی .

عبد الملکك فرزند شهامتمندی (مصیصه) طرفلرنده ارائهٔ حسام بسالتله اوراسنی فتح ایلمکده ایدی .

قهرمان رستم توان محمد بن مروان ارمینیه صحرا-ینه طوغری توسن ران جلادت اوله‌رق راست کلدیکی خرستیان الایلرینی تارمار وقبول اسلامیتدن ابا ایدنلری دوچار نکال ودمار قیلمقده ایدی .

اندلسك ایکی دلاور نجدت نهادی یعنی موسی بن نصیری ایله طارق بن زیادی مظفریتدن مظفریته، مو-فقیتدن موفقیته ارتقا وانتقال ایتمکده ایدی .

الحاصل اشعهٔ سیوف اسلام طرف طرف التماع بخش عیون امم واقوام اولمقده وهر طرفدن آقوب کلمکده

اولان نقود واموال مضعفه ايله خزينهٔ دولت لبالب طو-
لقده ايدى .

ايشته عالم اسلاميت من كل الوجوه محروس بولنه رق
شرا شرا دن برى بالك و عبد الملك مظفريات متتابعه ايله
فرح ناك اولقده بولنديغى حالده مزاجنه عارض اولان
انحراف بو سرورلرى كدرلره تبديل ايلدى .

وعلتك اشتدادبله نهايت فراش احتضاره دوشه رك
(٨٦) شوالنك اواسطنده سرير سلطنتدن تابوت فنايه
انتقال ايلدى .

اقواى اقواله كوره ٦٠ سنه معمر اوله بيلمش ومدت
خلافتى اون بر ييل ايله اون بش كون دوام وامتداد ايده
بيلمش ايدى .

خاتمنده (امنت بالله مخلصا) كلامى منقوش ايدى .

اون يدى اولاد ذكورى دنيايه كلمشدركه اسملرى
شونلردر :

« وليد، سليمان، مروان الاكبر، يزيد، مروان الا-
صغر، معاويه، هشام، بكار، حكم، عبدالله، مسلم، منذر،
عتبه، محمد، سعيد، حجاج، قبيصه .»

بونلردن وليد، سليمان، يزيد، هشام مسند حكمدارى
يه كچمشلر ايدى .

وليد كشوركشالقده اثر پدره اقتفا ايتمكله تركستان

واندلس قطعه‌لرینك بقیهٔ فتوحاتنی اكمال ایتمش وسند ارطوان، طلیطله، اردبیل، طخارستان، خوارزم، سمرقند، عهد عالیسنده کی فتوحات جلیله جمله سندن بولنمش ایدی .

سلیمان دخی پدر وبرادرینك مسلكنی طوته‌رق اسلامیت عالمنك سورت سابقه‌سنك محافظه سنه موفق اولمش وقرداشی مسلمه بن عبد الملكی قسطنطنیه فتحنه كوندره‌رك روملری لرزه ناك ایتدیكی كبی صقالبه، ارمینیه، ارزنجان، جرجان، طرفلرینی ده قبضهٔ تسخیره كچیرمش ایدی .

سلیماندن صكره ایسه (عمر ابن عبد العزیز) كبی بر تمثال عدالت مسند آرای خلافت اولمغله نباهت اسلامیه‌یی واصل مرتبهٔ كمال ایتمش ایدی .

نه چاره كه اوند نصكره سورت امویه كوندن كونه دوچار ضعف وانحطاط اولمشدر .

عهد عالیٔ عمر ابن عزیزده اوته‌دنبری دوام وامتداد ایده‌كلان بدعت سیئهٔ معلومه‌نك منابرده منع اجراسندن طولایی من القدیم تنكنای اضطرابده یاشامقده بولنان هاشمیلر رفته رفته نفس المغه ونائل نعمت حریت وحرمت اولمغه باشلامش و بناء علیه بونلرك طرفد ارلری آچیقدن آچیغه محافظه كارلقدن احتراز ایتمامكده بولنمغله اوته‌ده

بونده فرقه‌لر، جمعیتلر تشکیلیله مشغول اولقده و اکثری عراقه گیدرك کوفه‌یی دار الاجتماع اتخاذ ایتمکده ایدی.

بونلرك انقلاب جویانه‌نك (یزید بن عبد الملك) زماننده فعلیات مدهشه‌سی ظهور ایتمش و بالخصوص (ابن علی) نك ادعای خلافتنه قالقیشمسی یزید بن عبد الملكدن صكره گلان (هشام بن عبد الملك) ك عهدینه قدر اورته‌لغی اخلال مدید حالنده بولندیرمش ایدی.

گرچه هشام اقدامات بهادرانه‌سیله آتش اختلالاتی ابن علینك خون ریکنیله اطفاسنه موفق اولمش ایسه‌ده بو فاجعه علوی فرقه‌لرینی چوق درجه‌ده غلیان و هیجانه گتیرمکله برابر او وقته قدر بنی امیه طرفدارلغی التزام ایتمکده بولنان و علویلرك حقسزلغنه قائل اولان اهالی دخی فکراً دولت امویه‌دن صغویه‌رق علویلره میل تام گوسترمش و خاصةً سوریه قطعه‌سی کوفه‌لیلردن زیاده علویلرك طرفدارلغنه باشلامش ایدی.

هشام مکانت و جلادتله متصف بر خلیفهٔ شیر دل اولمق حسبیله علویلرك بوغلیانلرینه و خلقك فوج فوج اونلره میللرینه اهمیت ویرمك ایسته‌مامش و گرچه زماننده تأثیرات وخیمه‌سی گوریله‌مامش ایسه‌ده بو حرکت و معامله‌ٔ بی قیدانه‌نك نتیجهٔ مضره‌سی یزید ثالث، ولید ثانی،

ابراهیم زمانلرینی بر مرج ومرج ایچنـده بولنـدیرمش ایدی.

بر حالده که علویلرك طرفـداری بولنان اکثر امرا وولاة مادةً بنی امیه ومعناً علویلك نامنه اوله‌رق اجرای حکومت ودولت متبوعه‌لرندن ازجق بر اثر برودت وتضاد کورسه‌لر درحال رفع رایات فساد وعصایت ایدرلر ایدی.

نهایت اوچی دخی بو اغتشـاشـلر اغورنده قربان اولمش ودولتك اسـتقلالی ایسـه دقیقه کچدکجه حفرهٔ انقراض واضمحلاله تقرب ایتمکده بولنمش ایدی.

بو مخوف احوال ایچنده واصل مقام خلافت اولان (محمد بن مروان) دولتك باتمق اوزره بولندیغنی کوره‌رك وعلویلرك کسر قوت وسورتنی اقدم وظائف ومشاغل عد ایلیه‌رك اجرای ایجابنه تشمیر ساعد اقدام ایتمش ایسه‌ده ایش ایشـدن کچمش وآتش صچاغه صارمش بولند‌یغندن بو یولده واقع اولان فدا کارلقلری بالعکس خلقك هیجان افکارینی تشـدید ایتمکدن بشقه برشیئه موجب اوله مامقده ایدی.

نصل اوله بیلسـین که تبردار ذی اشتهار (ابو مسلم خراسـانی) عراق عجم ایله عراق عربده امام حسـینك (رضی) قاننی المق ایچون ماتم وشیون سنجاقلرینی آچه‌رق خلقی آل عباس طرفنه دعوت ایدیور ایدی.

دعوت واقعه‌یه اجابت ایتمیانلرك قانلری هدر اولوب کیتمکده و بو صورتله عراقین صحرالری طرفداران امو- یه‌نك دوکیلان قیرمزی قانلریله نمونه نمای بحر احمر اولقده ایدی .

مع ما فیه دعاة عباسیه‌دن سلیمان بن کثیرلر، مالك بن هیثملر، زیاد بن صالحلر، طلحه بن زریقلر، عمر بن اعینلر، قحطبه بن شبیب بن خالد بن معدانلر، موسی بن کعب ابو عیینه‌لر، لاحظ بن قریظلر، قاسم بن مجاشعلر، ابو داود خالد بن ابراهیم الشیبانیلر، ابو علی الهرویلر، شبل بن طهمانلر، هلم جرا دها بر طاقم دعاة بلاد وامصار اسلامیه‌نك هر طرفنه یاییلارق اهالی‌یی کندیلك آل عباسه بیعت ایتدیرمك خصوصنده بر دقیقه بیله دعوتدن خالی قالمامقده و بو جهتله اورته‌لغك شدت غلیانی یانار طاغلری آندیرمقده ایدی .

سردار شهرت شعار (عبد الله بن علی) زاب کنا- رلرنده غایت قوتلی بر اردو ایله دولت مروانیه اردولرینی تارمار ایتمکده ایدی .

نهایت الامر مروان بن محمد بر محاربه‌ده عبداللهك حملات شدیده‌سی اوکنده بتون پریشان اولدقدن صکره چوللره قاچمش وفقط بر محلده یقالانه‌رق اعدام ایدلمش اولدیغندن سلسلهٔ خلفای امویه‌یه خاتمه چکلمش

اولمش وايشته بوسببلرله دولت عباسيه تأسس وتشكل ايتمش ايدى .

صاحب ترجمه عبد الملكك كنيه‌سى (ابو الوليد) اولوب كنديسندن اول اهل اسلامدن هيچ بركمسه عبدالملك ناميله تسميه قلنمامش ايدى .

طبيعتى براز بخل ايله متصف يعنى عطاى نا بجايه غير مائل بولنديغيچون بين العرب (شح الحجر) دينيلير ايدى .

اوزون بويلى ، بياض لونلى ، بشوش يوزلى ، شاهانه كوزلى ايدى .

مكانت اطوار واوضاع حكمدارانه سى صنف پادشاهانه نمونهٔ امتثال اوله‌جق درجه‌لرده ايدى .

تاريخلرك روايتنه كوره ابتدا ضرب دينار ايله اوزرينه عبارهٔ قرآنيه تحرير ايتديرن عبد الملكدر .

فكر عاليهمتانه سى دائما تجدد واختراعه مائل بولنديغى ايچون مادى ومعنوى دها بر طاقم شيلر احداث ايتمش ايدى .

ابتدا منبر اوزرنده رفع ايادى ايدلمسى ، فطر واضحاده اذان اوقونمسى ، اقواى رواياته كوره الك اول كعبه يه كسوه اورتلمسى جملهٔ مخترعات تجدد پرورانه‌سندن ايدى .

ايشنى هيچ بركمسه‌يه اينانمز وبناء عليه جزؤى وكلى

هر نوع امور ومصالحی نظر دقت ومعضلات براندازانه سندن آییرمز ایدی .

کمال حماست، متانت عزم، جزالت خطب، شدت امر، حزم وابتصار کبی مزیات عالیه ایله متحلی برخلیفهٔ والا شان ایدی .

دنیانك نه الك بیوك سرور یله کسب مسار ونه ده الك آغیر مصائب ونوائبیله دوچار اکدار اولور ایدی .

مصدر ثبات وشهامت اولان صدر بنی هیچ بر وقعهٔ هائله طارلشدیره مز ایدی .

ازجمله عراقده کی خوارج فرقه لرینك مختار بن مصعب قوماندهسیله اورته لغی شورش وآشوب آتشلری ایچنده براقمه حاضرلندقلری آناده عراقه کیدر ایکن بر کیجه ایچنده یکدیکرینی متعاقب درت خبر دهشت انکیز کلمشدر که برنجیسی حدود عراقیه یه مأمور اولان شجعان امراسندن (عبد الله بن زیاد)ك معیتنده کی فرقه ایله محو اولدیغنه، ایکنجیسی حدود حجازیه ده کی (عبید بن ذبحه) نك دخی عبید اللهك اوغرادیغی فلاکتك عینی بر فلاکته اوغرادیغنه، اوچنجیسی روم ایمپراطورینك نقض عهد ایله اردولرینی سفر بر حالنه براقدیغنه، دردنجیسی دمشقده وکیل سلطنت اوله رق براقش اولدیغی عمرو بن سعید الاشدقك خروج ایتدیکنه دائر ایدی .

بو يله درت قورقنج خبر بر قاچ ساعت ایچنده هانکی قهرمان عظیم النفسه واصل اولسه دوچار وله واضطراب اولماسی ناقابل‌عد اولنور ایکن غریبدرکه عبد الملكك وجه شیرانه سنده قیل قدر بیله بر تغیر حاصل اولمامش وایشه فكراً دخی اصلا اهمیت و یرمامش ایدی .

یالکز در عقب الك بیوك فاتحلره، الك شهرت شعار سردارلره غبطه بخش اوله‌جق بر متانت فوق العاده ایله دفع غوائل وسائل وسائطنه تشبث ایتمش ایدی .

مقام خلافته کچدیکی وقت دولت مروانیه قوتسز، سورتسز وعادتا اهمیتسز بر حالده ایکن اقدامات ومساعئ متمادیه سیله رقیب خلافت واستقلالی اولان عبدالله بن زبیر عائله‌سنی بر طرف ایدیشی، عراقك خوارج فرقه‌لرندن تطهیرینه موفقیتی، ترکستانده، اندلسده بونجه مظفریات جلیله‌یه نائل اولیشی، روم ایمپراطورینی بین الخوف والرجاء بر مرتبهٔ سکونده بولندیریشی عقللره طورغنلق و یرن ایشلردندر .

زمانی مسائل وغوائل متوالیه ایله کچه‌رك راحت یوزی کوره‌مدیکندن سر نهادهٔ بالین احتضار اولدیغی صره‌ده ولی عهدینی یانـنه جلب ایله « بیلیرسك كه بنی هیچ بر غائلهٔ مدهشه مضطرب ایده‌مامشدر . فقط تدرس وتدریس علوم ایله مشغول اولدیغم زمانلرك لذتنی بردرلو بوله‌مد-

بعدن عهدن بریسی اوله‌رق باشـلمش اولسه ایدم دها راحت یشـار ایدم . بو نکله برابر سـکا برنجی وصیتم اولمق اوزره سویلرم‌که مشکل‌التحمل کوره جکك ایشلری بارنجه حکمنده طوته‌رق ادنلای شان اسلامیت ایچون هیچ بر مانعـدن، هیچ بر اضطرابدن ییله ! » جمله‌سنده ثبات کارانه وقهرمانانه بر وصیتده بولنمش ایدی .

بك چوق مآثر مشکوره سیله برابر بعض حالری محاکات تاریخیه نقطهٔ نظرندن قورتیله مامشدر .

مثلا بعض مؤرخلر حجاج کبی بر داهیهٔ دهیایی اهل اسلام اوزرینه تسلیط ایتمرك برنجه قانلر دوکلمسنه سبب اولدیغیچون کندیسنی شایبه التنده براقیورلر .

و (سـیوطی) و(ابن کثیر) کبی مؤرخین تقلیداً بر ایکنجی کعبه احداثنی دخی نظر تقبیح ایله کوریـیورلر .

شو قدر وارکه مدققین مؤرخین حجاجه یوز و یرمسی سببنی کندیسنی هر زمان اسـتقلال دولتی هرج مرج ایتمك استعدادینی حائز اولان خوارج فرقه‌لرینه قارشی بر سـد آهنین عد ایتمسنه حمل ایلیورلر .

وکعبـه مسـئله‌سنده‌ده اویله حقیقتـده تحـویل کعبه‌یه قالقیشمیوب هم اهل اسلامی حجازه کیدرك عبد الله بن زبیره بیعتدن منع ایده بیلمك وهم‌ده بیت المقدسه

بر رعايت وحرمت مخصوصه كوسترمك ايچون او يله بر شئ يا پيويردى ديورلر .

هر نه حال ايسه قرن اول هجريده بر برينى ولى وتعقيب ايدن وقوعات مزعجه يه اولدقجه بر نتيجه ويره رك توحيد حال واداره ٔ امته ودائره ٔ اسلاميتى بالتوسيع كرك كندى زماننده وكرك وضع ايتديكى اصول وقواعد حكومتك نتائج ممدوحه سندن اوله رق خلفلرى عهدنده مسلمانلرك سنه لرجه محروسيت وسلامتنه موفق اوله بيلديكيچون نام با احترامى مشاهير اسلام آره سنده بحق لسان ستايشله يادوتذكار اولنور .

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزء ۲۴ | طابع و صاحبی : مهران

سلطان مراد ثانی

—

(سلطان مراد ثانی) مآثر مشکورهٔ فاتحانه‌لری دللرده داستان اولان عثمانلی حکمدارلرینک بیوکلرندن بریدر .

تیمور لنکک سیلابهٔ مهاجماتیله رخنه دار تزلزل اوله‌رق زمین خرابیته ییقلمش اولان بنای استقلال دولتک ینه انقاض موجوده‌سنک توحیدیله تجدیداً انشاسنه موفق اولان پدر عالی گهری قهرمان مؤید (چلبی سلطان محمد) ک تماماً اثرینه اقتفا و بو سببله قدرت و سورت عثمانیه‌یی رهین تزاید و اعتلا ایتدیرمش ایدی .

بر حالده که بر وقت محو اولمش حکمنده صایلان قوت دولتی قوجه شرق ایمپراطورلغنی اورته‌دن قالدیرمغه مقتدر اوله‌جق مرتبهٔ عال العاله ایصال ایتمش و بو اقدا-

مات وهممات عالیه نك نتیجهٔ ساره‌سی اولمق اوزره فرزند شهامت مندی (فاتح سلطان محمد) قسطنطینیه‌نك فاتح ابدی الاشتهاری اولمش ایدی .

مدت سلطنتلری اولان اوتوز کسور ییل ایچنده لجام توسن نجدتنی گاه اوروپا صحرالرینه صالیو یره‌رك المانلری، صرپلیلری، مجارلری، لهلیلری، موره‌لیلری هلم جرا برطاقم اقوام مختلفه یی تیغ مهابتنه باش اکدیرر وگاه آسیایه کذار ایله قرمانلیلری وجمعیت اسلامیه یی تفریق و تشتیتدن بشقه امته فائده‌لری اولمیان بکلری تربیه وتوحیده چالیشیر ایدی .

تاریخ عمومینك الك پارلاق صحیفه لرینی اشغال ایدن وارنه ملحمهٔ کبراسی، قوصوه شهید سعیدی سلطان مراد اولك روحنی آفرین خوان ایتدیرن قوصوه مظفریت ثانیه‌سی مأثر عظیمهٔ قهرمانانه‌سندندر .

(٨٠٦) سنه‌سنده گهواره پیرای عالم شهود اولمشدر.

بهادر لکنك آثارینی برقاچ یرده و تدویر اموره‌ده کی استطاعت خارق العاده‌سنی اماسیه طرفلرنده کی متصرفلقلرنده بحق کوسترمکده بولندیغی صره ده پدرلر-

ینك وفاتی وقوع بولمغله بالاستقلال جالس اورنك عثمانی اولدیلر که وقعه نك زمان جریانی (٨٢٤) سنه‌سی صفر-ینك اون یدنجی کوننه مصادف ایدی .

بسالتك مثال مشخصی اولان پدرینك تحت تربیه‌سنده پرورش یاب حماسة اولان بو نو رسیده قهرمانك او وقت سنی هنوز اون سکز راده‌لرنده اولمغله شدت قهر وعزمه‌لری ارسلانلری بیله لرزه‌ناك ارتعاب ایده‌جك درجه‌لرده ایدی .

حضرت پادشاه جلوسلرینی متعاقب بر غائلهٔ مدهشه یه دوچار اولدیلر که بو غائله سلطنتی یکیدن دوچار انقلاب ایده بیلك استعدادینی آلمش اولان (دوزمه سلطان مصطفی) نك خروجی ایدی .

قسطنطینیه ایمپراطوری (مانوئل) ییلدیرم بایزیدك شهزاده‌سی اولدیغنی تصدیق ایلدیکی مصطفانك که عثمانلی مؤرخلری بروجه محرر (دوزمه سلطان مصطفی) عنوانیله یاد ایدرلر ممالك عثمانیه‌دن بر ایله حصه‌دار حکومت ایدلمسنی التماس ایتمش وطرف پادشاهیدن بو التماس رد اولنمشدر . اوصره‌ده مصطفی ایمپراطورك حمایه‌سیله لمنی جزیره‌سنده بولنیور ایدی .

بو رد اوزرینه مصطفی ایمپراطورك وعد معاونتنه اغتراراً روم پرنسلرندن (دیمتریوس لاسقاویس لئونتاریوس) ی و نامداران امرادن بعضلریله اناطولی بك زاده‌لرندن طورخان بکی، ازمیر اوغلی جنید بکی دائرهٔ اتفاقنه بالادخال کلیبولی حصارینی محاصره ایله اعلان سلطنت ایلدیکی خبری واصل اولمغله درعقب بایزید پاشا و برادری حمزه بك قومانده‌لریله بر فرقه یوللادیلر .

پاشا اوروپایه کذار ایدنجه خلقك مصطفی طرفنه کثرتله التحاقنی کوره‌رك شاشیروب قالدیغی اثناده رفاقتنده کی عسکر اوته طرفه میل ودخالت ایتدیکندن بالضروره مصطفایه التجا ایتمش ایکن جنید بك ایله امرای سائره صدا قتندن امین اوله مدقلرندن زواللی پاشایی قتل ایتدیردیلر .

مصطفی کلیبولی حصاریله شهرینی اله‌رق ایمپراطورك مأمورلرینه تسلیم ایتدکدن صکره آسیایه عبور ومیخالیج صحراسنه طوغری مرور ایلدی که معیتنده اللی بیك سواری موجود ایدی .

بو خبر رسیدهٔ صماخ پادشاهی اولور اولمز بروسه‌دن فك رابطهٔ اقامت ایله (اولو باد)ه طوغری کتیبه ران

جلادت اوله رق نهرك كنارینی اردوكاه اتخاذ ایوردیلر .

مصطفی دخی منغلیجه‌دن قالقه‌رق اولوباده بالمواصله نهرك او بر جهتنه عسكرینی یرلشدیردی .

بر كیجه بش بیك قدر دشمن عسكری دكزدن یوزه‌رك اردوی همایونه هجوم ایتمشلرایسه‌ده سرآمدان جنكاوراندن (اموربك) ایكی بیك بكیجری ایله جمله‌سنی برباد ایلدی .

بر صورتده كه چوغی قلیجه‌دن كچیریله‌رك نهره آتلمش و بقیة السیوف كاملاً اسیر ایدلمش ایدی .

بوغالبیتی متعاقب حمیت پروران امرادن عوض پاشا وطرخان بك زاده محمد بكله بعضیلرینك تدابیر اغفالیه سیله دشمن فرقه‌سنده كی اكثر امرانك قلبلری پادشاهه میل ایتدیرلدیككندن پاشانك بركیجه علی الغفله قارشی یه كچه‌رك فرقهٔ بغاة ایچنه واوله ودهشت صالمسی پریشانلقلرینی موجب ومصطفی ایله جنید بكك كندی باشلرینه روم ایلی یه قدر فرار ایتلرینی مستوجب اولمشدر .

بناء علیه بالجمله امرا وعساكر جرائم واقعه‌لرندن طولانی حبل المتین عفو وامانه اعتصام ایلدیلر .

مصطفی بر مدت حالیله براقیله‌جق اولسه تکرار اشعال نائرهٔ آشوب وفتنه‌یه جسارت ایده‌بیلمسی مستبعد اولمدیغیچون صاحبقران زمان افاتهٔ وقت ایتمکسزین لاپسکی یه اینه‌رك کمیلرله قارشی یقه یه کچدیلر که مصطفی طوپلایه بیلدیکی عسکر ایله کلیبولی طرفلرنده بولنمقده ایدی .

مؤرخلرك اقوای روایاتنه کوره مخالفین فرقه سیله اردوی همایون بیننده قانلی قانلی محاربه‌لر وقوع بوله رق کلیبولی قلعه‌سیله قصبه‌سی استرداد قلندقدن ومصطفی ادرنه یه طوغری فراره اجبار ایدلدکدن صکره شهریار جاست کردار عقب کیرانه‌ده مسارعت وابتدار ایتدیلر .

ادرنه محافظی جنود سلطانیه یه مخالفتدن صرف نظرله شهری تسلیم ایلدیکندن ادرنه ده شرف بخش اقامت اوله رق مصطفایی تحری ایچون اطرافه آدملر یوللادیلر .

مصطفانك طونجه‌نهری قربنده کائن قزل اغاج یکیجه جهتلرینه قدر قاچه‌رق اختفا ایلدیکی خبر آلندیغندن بر مقدار مرد نبردآزما کیده‌رك دردست ایله پیشگاه جلادت اکتناه پادشاهی یه کتیردیلر .

والقاآت وتسویلات ابلهفریبانه‌سیله بونجه قانلر دو-

عملنه سبب اولدقلریچون درحال حبس واعدام ایتدیردیلر.

مصطفی اوته‌دنبری قسطنطنیه‌دا ایمپراطورینك حمایه‌سنده بولنه‌رق مظهر معاونت ومظاهرتی اولدیغی وحتی اوروپا وآسیاده‌کی ممالك عثمانیه‌نك بویله دوچار هرج ومرج اولمسی قسطنطنیه‌دن وزان اولان هوای اضلالدن ایلری کلدیکی ایچون پادشاه ایمپراطور ایله چاریشه‌رق تشفیٔ صدر ایتمکی تصمیم ایتدیلر.

ایمپراطور ایسه حرکات حقوق شکنانه‌سنك عالم عثمانیه‌جه سوء تأثیر حاصل ایدرك کونك برنده بو آجی‌یی چیقاره‌جقلرینی بیلدیکیچون مصطفانك طوتیله‌رق دیار عدمه کوندرلدیکی خبرینی آلیر آلمز ایتدیکنه اظهار ندامتله تجدید معاهدهٔ آشتی پرورانه مقصدیله امراسندن (مارقوس غانیس) ی بر نامهٔ ندم آمیز وبر طاقم ذی‌قیمت هدایا ایله یوللادی.

مارقوس غانیس مواصلت ایتمش ایسه‌ده پادشاه دقائق آکاه بویله جعلی ندامتلره قاپیلیر طاقمدن بولنمدقلریچون سفیری حضورینه چیقارتمیه‌رق ونامه ایله هدیه‌لری قبول بیورمیه‌رق هپسنی اعاده ایتدکلری کبی مراسم فؤاد شکاریدن استفاده ایتمك ایستیان خصم قویسنه وقت

قراندیرمامق ایچون در عقب اردویی واك جنكاور امرایی مستصحباً استانبولی فتح ایلمك نیت جهانكیرانه‌سیله یوله چیقدیلر .

وملكتك اوكنه مواصلتلرنده امر محاصره‌یه مبادرت یوردیلر .

یكرمی بیكدن متجاوز دلاور استانبولك اطرافنده واقع اولوب ایمپراطورك خاندانه مخصوص اولان چفتلكلری تخریبه و بولدقلرینی اغتنامه مأمور اولمغله برابر اون بیك قدر آقینجی ده میخال زاده محمد بكك قوماندهسی التنده اولدیغی حالده ایاستفانوس، لیتروس ایله ایوب وكاغدخانه جهتلرینی یازدهٔ خیول تضییق ایدیور ایدی .

دیكر بر فرقه مجاهدینك ایادیٔ بهادرانه‌لرنده انسلال ایدن قلیجلرك تأثیر ضیای شمسدن حصوله كلان التماع نظر رباسی دخی بالقلی مناستری‌نك‌او كلرنده روملرك انظار وله وحیرتنی قاشدیر یور ایدی .

كرك ایمپراطور وكرك قسطنطینیه سكنه‌سی نه یه اوغرادیغنی بیله‌میه‌رك شاشیروب قالدقلری صره‌ده ایمپراطور وفات ایتدیكندن یرینه كچن ولی عهدی (ژان پاله لوغ) اهالیسنه قارشی شجاعتنی، متانت قلبیه‌سنی كوسترمك

ایچون اردوسیله طوپ قپو خارجنه چیقەرق آمادهٔ کارزار اولمشدر .

بو اردو اول قدر کثرتلی ایدی که مملکتده الی سلاح طوتان نه قدر خلق وار ایسه دیشاری‌یه چیقمش و حتی قادینلر، چوجقلر بیله بالطه، نجاق کبی شیلرله قلعه بدنلرنده اجتماع ایتمش ایدی .

فریقین تلاقی ایدنجه شدتلی هجوملره باشلادیلر .

وفقط نتیجهٔ غالبیتك هانکی طرفده قالەجغی هنوز اکلاشیلمقسزین آفتاب عالمتاب بو قورقنج منظره‌یی کورمامك ایچون غروب ایتدیکندن روملر ایچری‌یه، عثمانلیلر اردوکاهلرینه چکلدیلر .

عثمانلیلر دیکر بر هجومه دها حاضرلنمقده ایکن کریدن مدهش بر خبر آلدیلر که اوده ازنیق والیسی بولنان (شهزاده سلطان مصطفی) نك قرمان و کرمیان بك زاده‌لر ایله بالاتفاق سلطنت دعواسیله خروج ایدرك بروسه‌یه قدر کیردیکی و ینه ازنیقه عودتله اوراسنی دار الملك اتخاذ ایتدیکی قضیه‌سی ایدی .

بنا برین پادشاه دور اندیش موقتاً ترك محاصره ایله عودت لزوم قطعیسنی در پیش بیوردیلر .

وسلماً تسویهٔ مصلحته خواهشکر اولان ایمپراطور ایله بر معاهدهٔ صلحیه عقد ایلیه‌رك معاودته باشلادیلر .

بو معاهده غایت شانلی برصورتده اولوب قسطنطینیه حکومتنك سنوی اوچیوز بیك اقچهٔ عثمانی جزیه و یرمسی جملهٔ شرائطدن اولدیغی کبی پادشاه دخی بوکا مقابل یکی وکنج ایمپراطورك روم ساحللرنده ومرمره دکزی مقابلنده کی بعض محللرده تقرر حکومتنی تصدیق بیورمشلر ایدی .

ایشته قهرمان زمان قوجه شرق ایمپراطورلغنی جزیه کذار ایدرك اعلای شان عثمانیان ایتدکدن صکره حمیت پروران امرادن (فیروز بك) ی افلاق وسائر جهتلری محافظه ایتمك اوزره بالقانه کوندره رك و (اورنوس) بك ایله سائر امرایی‌ده ادرنه‌یه وایجاب ایدن یرلره مأمور بیوره‌رق آسیایه کچدیلر .

و درحال طلیعه مقامنده بر فرقه ترتیب ومیخال بك زاده محمد بك قوماندهسیله برادرینك قرار کاهی اولان ازنیق اوزرینه تسریب ایدرك کندیلری ده آغرلقلر له کریدن آهسته آهسته حرکته مبادرت ایلدیلر .

اوته‌طرفدن شهزاده قوماندانلرندن (تاج‌الدین) اوغلی

بر فرقه ایله قارشی یه چیقاردقلندن بونلر بر مناسب موقعده خصملرینك ورودینه انتظار ایدییورلر ایدی .

وقتا که طرفین عسکری قارشیلشدی . یکدیگرینه غایت شدت کارانه و خونریزانه هجوملر ایتدیلر .

بر حالده که غالبیتك هانکی طرفده قالدیغی بللی اولمیه‌رق جاریشه جاریشه محو اولوب کیتشلر وحهایت ایکی طرفك قومانداناری یعنی محمد بك ایله تاج الدین اوغلی ولی نعمتلرینك اغورنده فدای جان ایتشلر ایدی .

بو وقعه‌یی متعاقب پادشاه ازنیقه تقرب ایتدیکی کبی شهزاده دخی طوپلایه بیلدیکی عسکری مستصحباً بالذات دشمننك استقبالنه شتاب ایلدی .

هنوز ایکی عسکر تقابل ایتمه دن شهزاده‌یی امرای اهانت اتمالسندن (الیاس بك) طوته‌رق (مزید بك) وساطتیله حضور همایونه کتیرمکده ایکن یولده کندیسنه شدت خصومتله متصف اولانلر زواللی‌یی صلب واعدام ایتدیردیلر .

ویاخود دیکر روایته کوره صو ایچنده بوغدیلر .

پادشاه که شهزاده‌یی زیاده‌سیله سور ایدی بو قاره

خبری آلنجه داغدار تلهف اوله‌رق شاهانه کوزلرندن کونلرجه سرشك ماتم آقتدیلر .

بو غائله‌نك اندفاعندن صکره اورته‌ده سیاسةً سلب راحت ایده‌جك بر شیٔ قالمدیغندن دار الملکلرینه عودتله سیف جلادتلرینی بر مدتجك نیام فراغه قویه‌رق اعمار ملك، احقاق حقوق، ترفیه احوال برایا کبی ایشلرله مشغول اولدیلر .

بو ارالق سینوب وقسطمونی جهتلرنده اجرای حکومت ایتمکده اولان (اسفندیار بك) لك ممالك عثمانیه‌یه اطالهٔ دست خسار ایتدیکی خبری کلمکله بکلك اوغلی اولوب مقدما التجا ایدن قاسم بك ایله بر فرقه یوللادیلر .

واورو پاده‌کی خصمای طبیعیه‌سنی مشغول ایدرك سفر جدیددن نتیجه المق ایچون فیروز بکه افلاق دیارینه کچمسنی، اورنوس بکه ارناووالغه هجوم ایتمسنی امر واشعار ایتدیلر .

اسفندیار بك قاسم بکك تقربنی ومع مافیه پادشاهك اصل بیوك اردو ایله حرکت ایتمك اوزره بولندیغنی ایشیدر ایشتمز فرار ایتمك ایسته‌مش ایسه‌ده امراسی براقدقلرندن دامن اطاعته صارلمش وکریمه سنك داخل حرمسرای

ازدواج ایتملسی ایجابینه و بر طاقم هدایا ایله دیکر اوغلی (مراد بك) ی کوندردیکندن شهریار مرحمت شعار جرائم واقعه سنی عفو ورجاسنی اسعاف ایله قرین مسار ایلمیلر .

بو صره‌لرده فیروز بك افلاق دیارینه آقینلر ایدرك اورته‌لغی زیر وزبر وشهامت عثمانیه‌یی افزونتر ایتمکده ایدی .

اورنوس بك دخی آرناوودلغك بر قسمنی دها فتح وتسخیر ایلیه‌رك آوازهٔ فوز وظفرله هر طرفی مترنمکده ایدی .

کرك قسطنطنیه ایمپراطورینك جزیه کذارلغی وکرك آرناوودلغك اوغرادیغی حال اوروپایه ولوله وبرمکله آلمانیا ایمپراطوری ومجارستان حکمداری بولنان مشهور (سیژسموند) جانب صاحبقرانی‌یه سفیر مخصوص ایله آلتون قلنجلر ودها سائر هدیه‌لر کوندرمرك عقد اتفاقه خواهشلر کوسترمکده ایدی .

بو صره‌لرده پادشاه برغمه طرفلرینه کیتمکله افلاق حاکمی (استفان) دن، صرب دسپوتندن آیری آیری سفیرلر ایله روم ایمپراطوری طرفندن بلش وکیل (لوقاس نوتاراس) کله‌رك متبوعلری نامنه عرض

دوستی ومخالصت ایتدکلری مثللو جنویز حکمداری ساقز قرالی، رادوس شوالیه‌لری ایله ازمیر حاکمی جنید بك عرض اخلاصه مسارعت کوستر دیلر .

جمله‌سنی مظهر التفاتلری بیورمش ایسه‌لرده جنید بك کرك دوزمه مصطفی وقعه‌سنده و کرك اوندن صکره اجرای خصومتدن خالی قالمدیغندن جزای مایلیقنی تحدید ایتدیرمك اوزره (یخشی خلیل بك) قومانده سیله قرق بیك بهادر-دن مرکب بر اردو یوللادیلر .

بك بو خبری آلنجه قهرمانان عثمانیانك قارشیلرنده طوره‌میه جغنی وطوره‌جق اولسه حیاتنك تهلکهٔ عظیمه ایچنده قاله‌جغنی بیلدیکیچون ازمیر قلعه‌سنه قپانه‌رق مقابله‌یه چیقمدیغندن عثمانلیلر ازمیر اوغلی دیار یمنی بیلرنده تمار صورتنده تقسیم ایتدکدن صکره چکلدیلر .

آره‌دن برازمدت کچر کچمز جنید بك برطور متجلدانه کسب ایدرك اوغلی (قورد حسن بك) قومانده‌سیله بر فرقه یوللادیغندن ومتعاقباً کندیسیده التحاق ایلدیکندن وعثمانلیلرك اوزرینه هجوم ایتشلرایسه‌ده برباد اولدقلرندن جنید بك رهرو وادیٔ فرار اولمش وقورد حسن بك اسیر دوشمشدر .

عثمانیلر بو مظفریتی متعاقب تجاوزات واقعه‌لرینی تنقید ایتدکلرندن جنید بك قورقوسندن اردوی همایونه کلرك مطاوعت جمليه کوستردی .

کندیسنك من القدیم بوجهه حبثلر اجرا اتمسنه نظراً صالیویره‌جك اولسه ینه اجرای فساد واختلالدن خالی قالمیه‌جغی بدیهی بولندیغیچون اناطولی بکلر بکی (حمزه بك) یله یخشی بك جنیدی، اوغلنی، بالجمله‌کی توابع خاصه‌سنی دنیادن قالدیردیلر .

وبو جهتله ازمیر دیارینی سراپا آلدیلر .

جنید ایلی دخی استئصاله عزیمه‌ٔ ممالك قلمش وسردرهوای طغیان اولان ترکمان عشائری (بورکج پاشا) قوماندەسیله کوندربلان بر فرقه دلاور واسطه‌سیله تربیه وبکلرندن بعضلری قتل ایدلەرك اوته ده بریده بولنان بعض بکلرك مملکتلری دخی النمغله توحید اجزای متفرقهٔ اسلامیه‌یه پك چوق خدمت ایدلشدر .

بو خلالده وفات ایدن صرب حکمداری استفان لازارو ویچ طونه کنارنده خرسوه وسمندره ارەسنده واقع (قلومبوج) شهرینی المانیا ومجارستان حکمداری (سیژسموند) لك زیر حمایەسنه تودیع ایتدیکنه مبنی عثمانیلر

مملکت محروسه‌یی ضبط ایتمسیله سیر سموند طونه‌نك بری طرفنه کچه‌رك محاصره‌یه باشلادی .

او زمان خرستیانلر معاهدات ومقاولات بین المللی ایستدکلری آنده کأن لم یکن حکمنده طوتمق اعتیادنده بولندقلری ایچون بو وقعه‌یی متعاقب بلغارلی، افلاقلیلر ایله ماکیدونیا حکمدارلری سلاح تجاوزه صاریلوب آسیا جهتنده‌کی دره بکلری ده باش قالدیردیلر که بو وقوعات مزعجه‌یی اورنوس بك‌زاده علی‌بك کبی برنادرهٔ روزکارك مجارلیلر ایله وقوع بولان محاربه‌ده افتادهٔ خاك ممات اولمسی فاجعه‌سی تعقیب ایتمش ایدی .

پادشاه بو اغتشاشاتی اصل منبعنده محو ایتمك ایچون (سنان پاشا) قومانداسیله مجارستانه مکمل اردو کوندر- دکارندن مجارلرك مغلوبیت وانهزامی طونه ساحللرینك سکون وانضباطنی تأمین ایلدی .

ماکیدونیا قطعه‌سندن اسمکده اولان هوای اغفال اوروپاده‌کی عثمانلی طوپراغنی ارده‌ده صمرده قرین اختلال ایتمسنه مبنی قطعهٔ محروسه‌نك مرکزی اولان سلانیك شهرینك ضبطی پادشاهجه اقدم مقاصد وآمال حکمنه کیردی که او صره‌ده سلانیکلیلر دوچار ضعف

وانحطاط اولان شرق ایمپراطورلغنك زیر حمایه سندن چیقمش وفقط عثمانلیلرك سائقهٔ خوف هجومیله وطنلرینی ونديكلیلرك ادارەسنه ویرمش ایدی ·

سلانیك ذاتاً یلدیرم بایزیدك صاعقهٔ شمشیر دشمن سوزیله فتح ایدلمش بولندیغندن پادشاه حقایق آگاه ملك موروثنه وقوع بولان تعرضدن كف ید ایتملرینی ونديكلیلره تكلیف ایلدیلر ·

ونديكلیلر كه او وقت دریاده حكم ران اولمش وهر طرفده وقوع بولان تجارتلری سایەسنده الك زنكین اقوامدن بری اولمق اوزره طانلمش ایدی تكلیف واقعی رد ایتدیلر ·

بنابرین خاقان كشور كشا سیبوزه طوغری كنیدیه ران شهامت اولهرق آسیادن جلب ایتدیكی قهرمان حمزه صولت (حمزه بك) ی بر فرقه ایله سلانیك اوزرینه اسرا بیوردیلر ·

عثمانلیلر محاصرهٔ دورادوردن و بر چوق قانلر اراقه‌سندن صكره سلانیكی، توابعنی كاملاً آلدیلر ·

شو موفقیت عظیمه ونديكلیلری فوق العاده ادهاش ایتدیكندن اصل ونديك طوپراغنی عثمانلیلرك مهاجمات

فاتحانه‌لرندن محروس بولندیره بیلمك امیدیله ندامتلر، معذرتلر عرضیله دامن عفوه صارلدقلرندن پادشاه جهان مطاع زکاة ظفر اوله‌رق مسئوللرینی بالاسعاف قاعدهٔ مضی ما مضی یه اتباع بیوردیلر .

قرمان حاکمی (ابراهیم بك) ینه سرکشلکه مجاسرت ایتمکده بولندیغنه وحالیله براقلسه اتساع فسادی طبیعی اولدیغنه مبنی اوروپادن آسیایه کذار ایله بالذات قرمان دیارینه کتدیلر .

ایچ ایل جهتلرندن بشقه بالجمله قرمان ممالکی، بالسهوله آوردهٔ قبضه تسخیر ایلدیکی کبی ابراهیم بك عاطفت پادشاهی‌یه دخالت وفحولدن (حمزهٔ قرمانی) یی ومتعاقباً مولانا جلال الدین رومی احفادندن (عارف چلبی) یی رجاجی اوله‌رق کوندرمکه مسارعت ایتدیکندن بر دها کربوهٔ سرکشی یه سلوك ایتمامك وهر نوع امرینه، فرمانه منقاد اولمق شرطیله اونك دخی قباحتنی رهین معاملهٔ صفحیه ایتدیلر .

ارنبودلغك حاکمی اولان (ژان فاستریبود) لك وقوع وفاتیله یرینه اقعاد ایدیلان اوغلی (اسکندر بك) بر عصیان نعمت ناشناسانه یه مبادرت ایلدیکیچون امرای

حملنت اغادن (عیسی بك) ی بش بیك کشیلك بر فرقه ایله یوللادقلری کبی اوروبانك بعض جهتلرینه ده آقینجیلر کوندردیلر .

عثمانیلر حملات جرأم پسندانه‌لریله ارنبودلری تارمار واسکندربکی جبل امانه اعتصامه اجبار ایتدیلر .

آقینجیلردن صربستانه کیدنلر بلغراد قلعه‌سنی، مجارستانه یوریان اسحق وشهاب پاشالر دخی طمشوار طرفلرینی تهدید ایدییورلر ایدی .

نه چاره که او صره‌لرده وقوع بولان مجارستان سفری بو غلبات عالیه‌نك نشوه‌سنی قاچیرمش وغازیلری موقتاً مر المذاق ایتمشدر .

بو سفره مجارلری افلاق وترانسلوانیادن چیقارلمق اوزره باشلامش و (مزید بك) قوماندەسیله یکرمی بش بیك قدر عثمانلی دلاوری کوندرلمش ایدی

مبادئ مصادماتده کاه عثمانیلر، کاه مجارلر غالب کلمش ایسه‌ده (هرمنشتاد) اوکنده وقوع بولان قانلی بر محاربه مزید بکله اوچ بیك عثمانلینك باعث شهادتی اولمغله قصوری پریشان اولمشلر ایدی .

حضرت پادشاه بو مؤلم وقعه اوزرینه جبر ما فات ایدلك مقصدیله شهاب پاشا قوماندهسیله سکسان بیك عسکر تسریب بیوردیلر .

بو مقدار عثمانلی قهرمانی مجارستانی دکل دها بر قاچ مجارستانی زیر وزبر ایتمکه کافی ایکن پاشانك میدان کارزاره تسریب صفوف ایتمکه بدل کندی عالمنده ترتیب نادیٔ طرب ایتمکدن خالی قالماسی و بو جهتله قوجه بر اردوده وحدت مطاعیتك موجود اولماسی اردل طرفلرنده بر هزیمت مدهشه یی انتاج ایتمشدر که بو ایکی مغلوبیت وارنهٔ ملحمهٔ کبراسنك ظهورینی مستلزم اولمش ایدی .

بوندن صکره مجارلر افلاق واردل بکلریله بالاتفاق طونهنك بری طرفنه کچهرك تجاوزه باشلادقلرندن پادشاه درحال ادرنهیه کلهرك سوق عسکره باشلادیلر .

محاربات واقعه ده بعضاً عثمانلیلر و بعضاً متفقین عسکری غالب اولهرق نتیجهٔ مظفریتك هانکی طرفه عائد اولهجغی بیلنهمامکده ایکن صرپلیلرله افلاقلیلر سنوی اوتوز بیك دوقه التونی ویرمك واوکا مقابل عثمانلیلر طرفندن بعض مساعدات کوسترلمك شرطلریله عقد

مصالحه اولنمغله پادشاه اردوسنی کری یه آلدیردیلر .

قهرمان زمانك بو نجه وقندیری توسن سفر اوزرنده بولنمسی مزاجلرینه بر تمایل سکون جو یانه القا ایلدیکیچون بار بر اضطرار سلطنتی شهزاده‌لری (سلطان محمد فاتح)ه احاله وتفویض ایله مغنیسایه چکلدیلر .

اعادی پادشاه شیر صولتك چکلدیکنی ایشیدر ایشتمز فاتحك کنجلکندن استفاده عزمنه دوشه‌رك پاپانك تشو- یقات والقا آتیله اوروپا اهالیسندن چوغیله المانلر ، مجارلر ، لهلیلر مجارستان قرالی (لادیسلاس) ك قوماندهسی آلتنده بولندقلری حالده عثمانلی طوپراغنه تجاوز ایله وارنه صحراسنه قدر کلدیلر .

وکلا وامرا ایله بالجمله عساکر واهالی بو داهیهٔ دهیانك ازاله‌سیچون شهریار سابقك عودتی آرزوسنده بولندیلر .

و بو آرزولرینی فی الحال مغنیسایه بیلدیردیلر .

جناب مراد حمیت معتاد عالم عثمانیتك اوغرادیغی احوال اهوال اشتمالك دفع ورفعنه تشمیر ساعد اهتمام ایتمکه من کل الوجوه کندیلرینی مجبور عد ایلدکلریچون

دعوت عمومیه‌یی بالاسعاف همان مغنیسادن حرکت وطوغریجه وارنه جهتلرینه مواصلت بیوردیلر .

ومسارعةً عثمانلی مبارزلرینی جلب وجمع ایله ترتیب صفوف رزم و پیکار ایلدیلر.

ایکی طرف عسکری تقابل وتلاقی ایدنجه یکدیکرینه شدتلی شدتلی هجوملره باشلادیلر .

محاربه‌نك ابتدالرنده عثمانلیلر علامت نمای انهزام اولمشلر ایسه‌ده حضرت مرادك حملات شدیده‌سنك تتابع وتوالیسی ینه مظفریتی اعاده وتأمین ایتمش وخرستیانلر بر باد و پریشان اولمشدرکه بوملحمه آره‌سنده لادسلاس دخی بر عثمانلی قهرمانك دست آهنین صراحتیله قتل ایدلمش ایدی .

بو غالبیت کامله‌دن صکره حضرت مراد مشاهدهٔ دیدهٔ نوردیده‌سیله تنویر دیده وفؤاد ایتمك و بعده مغنیسایه معاودت ایتمك ایچون ادرنه‌یه کتدیلر .

کنج پادشاه مکمل بر آلای ایله استقبالنه شتاب ایله برابر وصولنی متعاقب وکلا وامرانك اخطاریله تکلیف سلطنت ایلدیکندن موافقتله دفعهٔ ثانیه‌ده جالس اورنك

پادشاهی اولدیلرکه وقعه‌نك جریانی (٨٠٩) سنه‌سی ایچنده ایدی .

موره قطعه‌سنك فتحی اوته دنبری جمله‌ٔ مقاصد کشور کشایلرندن اولدیغی حالده غوائلك تمادیسی مانع حصول مقصد اولمش ایدی .

بو سفره و یردکلری اهمیت بر قاچ سببه مبنی ایدی . بو سببلر ایسه ترحاله وسلانیك ولایتلرینك بعض جهتلری ایادی‌ٔ عثمانیه‌یه کچمش ایسه ده وندیك وجنویز جمهوریتلریله ایتالیالیلرك اوراره تسلطلری منع اولنه‌مد یغندن هم موره‌ده نقطه‌ٔ استناد حاصل ایتمك وهم ده کرید جزیره‌سنك و بونکله برابر ادریاتیق دکزی دینیلان وندیك کورفزینك آغزی اله کچیریله‌رك یونان اطه‌لرینك آتیه‌ده تسخیرلرینی تیسیر وتسهیل ایتمش بولنمق ماده‌لرندن عبارت ایدی .

بنا برین شجعان امرادن طورخان بکی مقدمة الجیش اولمق اوزره ترتیب ایتدکلری برفرقه ایله یوله چیقاردقدن صکره ارقه‌لرندن التمش بیکی متجاوز عثمانلی ارسلانیله بالذات حرکت بیوردیلر .

بو خبر شرق ایمپراطورینك برادری اولوب موره حکمداری بولنان (قسطنطین پاله‌اولوغ)ك که (دراقوشه)

دخی دینیلیر واصل سمع اطلاعی اولنجه برادرلری (طوماس) و (طوغدوروس) کبی برطاقم سرآمدان سردارانی وقوای جنودیه‌سنی جمع ایله بر قاچ قوله بالتقسیم خصمنك استقبالنه شتاب ایلدی .

قهرمان رستم توان جناب طورخان همجهٔ نخستینده بونلری منهزم و پریشان ایتدیکی صره‌ده شهریار کیتی‌ستان دخی ارائهٔ شهامت وشان ایلدکلرندن مناعت ورصانتله شهرت یاب اولان (کوردمل) قلعه‌سنی تسخیر وتخریب ایله برابر (بالی بادره) طرفلری ده پازدهٔ خیول استیلا ایدلدیکندن قسطنطین دامن امانه صارلدی .

بناءً علیه پادشاه موره حکمدارلغی سلطنت سنیه‌نك بر بندهٔ فرمانی حکمنده بولنمق وسنوی بش بیك دوقه التونی جزیه و یرمك کبی بعض قیود و شرائطـله امان واقعی قبول بیوردقدن ومقدما کلیبولی‌یه تعرض ایدن اهل صلیبه بر قاچ کمی ارسـالیله معاونتده بولنمش اولان (راغوز) ه جمهوریتنك و یرکوسنه جزای عملری اوله‌رق اغـیرجه برشی ضم ایتدکدن صکره عودت ایلدیلر که یانلرنده حسابسز غنـائمدن بشقه التمش بیك اسیر موجود ایدی .

عثمانلیلرك موره سفیر یله اشـتغالندن استفاده ایتمك

ایچون معهود مجارستان حکمدار ینك مجارلردن، خروا-
تلردن، بوهمیالیلردن، هلم جرا بر طاقم اقوام مختلفه‌دن
مرکب بر اردو ایله تجاوزه باشلادیغی خبری کلدیکندن
حضرت پادشاه دار الملك شیرانه‌لرینه عودت ایدر ایتمز
یوز اللی بیك کشیلك بر اردو ایله ار باب اتفاق تیه‌لمك
و (قوصوه‌نك ایکنجی قهرمانی) اولمق اوزره قوصوه‌یه
طوغری تحویل رایت تجدت بیوردیلر .

مجارستان حکمداری دخی (قوصوه‌نك برنجی قهر-
مانی) سلطان مراد اولك غنوده‌ٔ خاك شهادت اولدیغی
صحرایه قدر کلمش واورایی اردوگاه اتخاذ ایتمش ایدی .

ایکی اردو تقابل ایدنجه محاربه‌یه باشلادیلر .
وساعتلرجه چر پشلدقدن صکره خرستیانلر برانهزام
کلی یه اوغرادیلر .
بو جنك غایت قانلی اولوب حتی حکمدارك معیتنده
کی پرنسلردن، دوقه‌لردن چوغی محو اولمش و بقیة
السیوفك اکثری اسیر دوشمش ایدی .

جناب مراد ثانی بو غزای جلیل ایله نامداشی اولان
مراد اولك روحنی آفرین خوان ایتدیردکدن صکره
ارناوودلغه‌ده کیدرك حکمداری بولنان (اسکندر بك) ه

قوة الظهر اولمق ایچون کلمش اولان قره طاغ ودالماچیا فرقه‌لرینی تارمار و بکی ایتالیایه قدر فراره اجبار ایتدیلر.

واورانرینی دخی ضمیمهٔ ممالك ایلیه‌رك باکمال شان وشرف ادرنه‌یه دوندیلر .

بو اثناده قسطنطنیه ایمپراطوری (یوان پاله لوغ) وفات ایتمك حسبیله ایمپراطورلق موقعی برادرلری بیننده باعث نزاع اولدیغندن ومورہ بکی قسطنطین بر وجه محرر ذات همایونلرینك بندکانی صره‌سنه کچدیکندن کندیسنی شرق ایمپراطورلغنه انتخاب و بو صورتله کامیاب ایتدیردیلر .

قسطنطین ایسه بو لطف عال العاله مقابل پادشاهه بیوك بیوك تشکرلر، هدیه‌لر عرض ایتدی .

ایشته مراد منصور اللوا بو تدبیر ایله‌ده نباهت عثمانیه‌یی برقات دها قرین اعتلا ایتدکدن صکره حضور وآسایشله دمکذار اولمقده ایکن مزاجلرینه طاری اولان خسته‌لق کسب اشتداد ایتمکله (٨٥٥) ده جهان فانی‌یه وداع ایتدیلر .

نعش مغفرت نقشلری ادرنه‌دن بروسه‌یه نقل اولنمغله اوراده مدفوندر .

اللی سنه‌یه قریب عمر اوله بیلمش واوتوز بر سنه‌یه یقین رونق ساز دیهیم سلطنت اولمش ایدی .

اورته بویلی، وسیع الصدر، دکرمی چهره‌لی، رنك وموبی قرمزی‌یه مائل، کوزل یوزلی بر نادرهٔ روزکار ایدی .

بش اولاد ذکوری دنیایه کلمشدر که اسملری شودر :

« فاتح سلطان محمد، اورخان چلبی، شهزاده علاء الدین، شهزاده حسن، شهزاده احمد . »

فرط حماست، مکانت عزم، علو جناب، سمو اختضاع، اتساع فکر، رزانت رأی کبی مزیات عالیه ایله متحلی بر قهرمان عظیم النفس ایدی .

پدر غیرت پروری چلبی سلطان محمدك تجدید بنیان سلطنت خصوصنده‌کی همت بیمتانه‌سنه توفیق حرکات ومعاملات ایتمکله مبنای اداره‌نك توثیقیله تیمورلنکك هجوم مخربانه‌سندن اولکی اعتلای دولتی مع زیادهٍ اعاده ایله تلافیٔ مافاته موفق اولمش ایدی .

وارنه وقوصوه ملحمهٔ کبرالرنده‌کی موفقیات جهان

پسندانه‌لری تواریخ عمومیه‌نك الی الابد الك پارلاق صحیفه‌لرنده زینت نمون اولان مآثر عظیمه‌دندر .

هله قدرت ونفوذ پادشاهانه‌لرینك شرق ایمپراطورلغنك انتخاب وتعیيننه کافی وکافل اوله بیلمك کبی بر اثر مفخرت اثما کوسترمسی عالم عثمانیتك او وقتکی قوت وشوکت مطاعیتنه برهان قاطعدر .

عهد سلطنتلرینه کلنجه‌یه قدر وزیر وقاضی العسکردن ماعدا ارکان دولت دینیله‌جك مأموریت اولمدیغی کبی صنف عسکری دخی برنظام مخصوص آلتنده اولمدیغندن دها بعض مناصب ومراتب متفاوته احداث وصنف مبحوث ایچون برطاقم قوانین ونظامات تأسیس ایلمشلر ایدی .

بلغارلردن هنکام سفرده یوزده اون وروم ایلی خلقندن بش سنه‌ده برکره اون کنجدن برنفرینك النمسی اصول مؤسسه جمله‌سندن ایدی .

بونلردن ماعدا سیدلرك سلسلهٔ انسابنی ضبط وتحریر ایتمك ایچون نقیب الاشرافلق مأموریتنی تشکیل ایله بو مأموریته (سید نطاع) احفادندن (سید محمد)ی تعیین بیورمشلر ایدی .

سر تیزی؛ شمشیر صرامتیله عثمانلی ملکنه ضم وعلاوه ایتدکلری محللرك هر بری سمو همت جهانکیرانه‌لرینه بر شاهد عادل ایدی .

سمند شهامتنك اوروپاده جولانکاه فتوحات اتخاذ ایتدیکی یرلر وارنه‌دن طونه نهرینك کنارنده کائن سلستره، نیکبولی، ودین، زشتوی حدودی ایله صربستانه کچوب سمندره و بلغراد قلعه‌سنه قدر ممتد اولمش وارناوودلغك بعض محللریله دبرهٔ بالا، دبرهٔ زیر، نارده، یارغه، راغوزه، فنارو، قره طاغ سمتلری، موره قطعه‌سی، سلانیك، ماکیدونیانك پك چوق یرلری دائرهٔ ادارهٔ عادلانه‌سنه کیرمش ایدی .

آسیاده سیف صارم نجدته باش اکن محللر دخی کوتاهیه لواسیله ازمیر ولوا حقندن وده‌ها بعض یرلردن عبارت ایدی .

ادرنه شهری دستیاریٔ معمار عاطفتلریله ارم ذات العماده دونوب پك چوق عمارتخانه‌لر، جامعلر، مکتبلر، سرایلر، خانلر، چارسولر، کوپریلر، یاپدیرمشلر ایدی .

امتزاج وائتلاف اقوام حکمت سیاسیه‌سنه اتباعاً

آسیاده کی اکراد، ترکمان، تاتار قوملرندن بعضیلرینی اوروپایه کچیردکاری مثللو اونلره بدل اوروپادن بر خیلی بلغارلری، روملری ده آسیایه نقل ایله اسکان وتوطین ایتدیرمشلر ایدی .

دور عالیسنده سیفك اعتلاسی نسبتنده قلمك دخی آثار ترقیاتی مشهود اولمش ایدی .

اصحاب علم وادبه معطوف اولان محبت وحرمت قدرشناسانه‌لری سایه‌سنده یوزلرجه علما، ادبا، شعرا یتیشمش ایدی .

کندیلری ده طبیعت شعریه‌یه مالك اولمغله ارەده صره‌ده انشاد اشعار بلاغت‌دثار بیوررلر ایدی .

بعض مؤرخلر کندیلرینه اسناد شائبهٔ حرص ایتمك ایسترلر .

وبو اسنادلرینه کویا دلیل اوله‌رق ترك سلطنت ایتدکدن صکره شو حرکتلرینه نادم اولمغله صدر اعظم خلیل پاشا واسطه سیله تکرار استحصال سلطنت ایتدی دیرلر .

اولاً شوراسی دوشونلیدر که پادشاهك ترك عائلهٔ

سلطنت ایدیشی اضطراری دکل مشرب سکون جو یانه سنک حکمنه اتباعاً اختیاری ایدی .

ثانیاً دفعهٔ ثانیه‌ده جلوساری کندیلرینک خواهشیله دکل هنوز بك کنج بولنان نور دیده سنك، وکلانك، امرانك، عسکرك، اهالینك ابرام والحاح درجه‌لرنده کی استرحاملرینه مبنی ایدی .

طبع شهریارانه‌لری مائل حرص اولسه بالاختیار چکلمه‌لری لازم کلیر ایدی .

واقعا طبائع وشارب انسانیه‌ده بعضاً بالاختیار اجرا ایدیلان افعال وحرکاته مؤخراً ندامت اظهاری غیر قابل انکاردر . بناءً برین فرض ایده‌لم که پادشاه ترك سلطنت ایتدکارینه نادم اوله‌بیلسین .

فقط اویله بر ندامته دوچار اولسه‌لر ایکنجی دفعه‌ده قبول سلطنت امرنده کی تکلیف واسترحام عمومی یی کونلرجه جواب رد التندمی براقیرلر ایدی ؟

علی الخصوص که کندیلری وارنه‌دن ادرنه‌یه اوغرا-مقسزین مغنیسایه کیتمك عزم قطعیسنده ایکن دفعاتله

وقوع بولان دعوتلر، نیازلر اوزرینــه ادرنه یه کیتمشلر ایدی .

تکرار نائل تخت وتاج اولمغه حریص اولسه‌لر ایدی دعوتلر، نیازلر وقوع بولمسه بیله ادرنه‌یه کیتمکه شتاب ایتملری ایجاب ایتمزمی ایدی ؟

بناءعلیه مؤرخلرك بو بابده‌کی سوزلری اوهام تاریخیه‌یه تبعیتدن انبعاث ایتمش شیلردر .

ایشك حقیقتی ایسه بروجه محرر عمومك استرحامنه مقاومت ایده‌مامسندن ومع ما فیــه پادشاه جدیدك کنجلکندن استفاده‌یه قالیشان دشمنلرك تجاوزات وتعدیات متوالیه‌سنی کوره‌رك اقبال عثمانینك بر مخاطره‌یه دوشمه‌مسیچون تکرار بار سلطنتی دوش حمیتلرینــه آلمسندن عبارتدر.

هرنه حال ایسه حضرت سلطان مراد ثانی محاکمات تاریخیه‌جه شوائبدن بری بر حکمدار بیدانی ایدی .

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزء ۲۵ | طابع وصاحبی : مهران

ولید بن عبد الملك

—

(ولید بن عبد الملك) ملوك مروانیه‌نك فتوحات وغلبات جهانگیرانه ایله شهرت یاب اولان مشاهیر اعاظمندندر .

قرن اول هجریده یکدیگرینی ولی وتعقیب ایده‌رك یتیشمکده وسیف صارم غزا وجهادلریله دائرۀ اسلامیتی توسیع ایتمکده اولان قهرمانان ومبارزان امتك الك گزیده‌لرندن بری ایدی .

پدر نجدت پروری عبد الملكك آثر فتوحات کارانه‌سنه تماماً اقتفا ایتمکله زماننده سورت ونباهت اسلامیه واصل درجۀ کمال اولمش ایدی .

ترکستان واندلس قطعه‌لرینك بقیهٔ فتوحاتنی اکمال ایتدیکی کبی سند قطعه‌سنی فاتح بی‌مزاحم (محمد بن القاسم) واسطه‌سیله ضبط وتسخیر ایتدیرمشلر ایدی .

کاشغر قطعهٔ جسیمه‌سی او زمانه قدر انوار ساطعهٔ اسلامیتدن محروم اوله‌رق ظلمت جهالت و وحشت ایچنده قالمش ایکن قهرمان رستم توان (قتیبه بن مسلم)ی اوراره‌ده کوندرمکله قطعهٔ مبحوث عنهایی سراپا اضواء صمصام اسلام ایله اشراق ایتمشلر ایدی .

نام جلادت اتسامی یالکز بو قطعه‌لره دهشت رسان اولمقله قالمیوب او زمان کثرت نفوسجه دنیانك اك قوتلی قومی عد اولنان چینلیلری بیله لرزه‌ناك ارتعاب ایلمکله دولت امویه‌نك عادتا جزیه کذاری اولمشلر ایدی .

شرق عالم نصرانیتنده صیحه انداز (منم دیکر نیست) اولان و بر مدتدنبری مسلمانلرك ممالکنه تجاوز وتعرضی اعتیاد ایدن روملری بر قاچ دفعه کمال شدتله چارپه‌رق حسام صرامت عربیه‌یه باش اکدیرمش ایدی .

برنجی عصر هجرینك (٥٤) نجی سنه‌سنده مهد آرای عالم شهود اولمشدر .

مشرب فطری٘ حرب جویانه‌سی تحصیل علوم وفنونه قیرماتل بولندیغیچون او ان شبابنی قهرمانلق لوازمنی اکمال ایله کچیروب همیشه ارباب سیف ایله صحبت ایدر ایدی .

پدری عبد الملك که حکمدارلق موقعنه کچمه‌یه قدر تدریس وتدریس علوم ایله مشغول اولمغله مضمار کمالات متنوعه‌ده حائز مرتبهٔ قصب السبق اولمش نوادر دهاهٔ عربدن ایدی . بر تحصیلنه اهتمام واقدام کوسترەرك فحول و اساتذهٔ علمایی تعیین ایتمش ایسه‌ده آتشین مزاج چوجق مداولهٔ مباحث جنکاوری‌یی تدو بر صحائف امهاته ترجیح ایدرك بشقه برشیٔ ایله اشتغال ایتمز ایدی .

بو جهتله درجهٔ مطلوبه‌ده بهره‌ور علم وهنر اوله‌مامش ایسه‌ده مسائل حربیه ایله کثرت توغلی ودها چوجقلغنده ایکن بیله اطوار واوضاع شهامتکارانه‌سی بر عظیم النفس قهرمان، بر بیوك فاتح جلادت نشان اوله جغنه براعت استهلال اولور ایدی .

شهزاده‌لك اوانی بو صورتله امرار ایتدیرمکده ایکن عبد الملك ارتحال دار بقا ایتمکله (٨٦) شوالنده مقام خلافته کچمشدر .

طبع جنك جو یانه‌سی غزا وجهاددن بشقه بر شیئله متلذذ اوله‌مز ایسه‌ده اول امرده احوال عسکریه وملکیه‌نك اصلاح وتوثیقنی نظر اهمیت مهام جو یانه‌لرینه الدقلرندن اردولری تکثیر وتنسیق ایتمکله برابر ممالکنه حصافت واستقامتلرینه اعتماد ایتدیکی والیلری، مأمورلری تعیین واعزام ایلدی .

حجاز قطعه‌سی عبدالله ابن زبیر مسئله‌سندن طولایی حجاج کبی بر نهنك دریای جنکك سیلابهٔ مهاجمات مخربانه‌سیله بر خرابه زار شکلنه کیره‌رك اهالیسی سنه‌لرله محروم حضور وآسایش بولندقلریچون (عمر ابن عبد العزیز) ی که هیکل عدل وداد دینلمکله شایان بر نادرهٔ روزکار ایدی قطعهٔ مجوثه‌یه والی تعیین ایتدی .
سکنهٔ حرمین بو توجهدن طولایی خلیفه‌نك منتداری اولدیلر .

حتی خلیفه والیٔ سابق (هشام بن اسمعیل)ك

اهالی‌یه اجرا ایتدیکی مظالم وتعدیاتدن وخاصةً عرائض وسر آمدان مملکتدن (علی بن حسین) و (سعید بن المسیب) ه قارشی کوستردیکی معاملات اعتسافکارانه‌دن طولایی (دار المروان) ده توقیفیله بالمحاکمه تحدید جزای مایلیقنی امر ایتمشلر ایکن اهالی عمر ابن عبدالعزیزک وجود عدل آلودیله جبر مافات ایتدکلری ایچون هر نوع حقلرندن واز کچمشلر وهشام بن اسمعیلک عفوینی بیله استرحام ایتمشلر ایدی .

جناب خلیفه مطلع انوار اسلامیت اولان حرمینک بو صورتله امر ادارەسنی تشیید ایلدکدن صکره خارجه قارشی تجدد عربیه‌یی کوسترمک ایچون اجلهٔ غزاة امتدن (مسلمه) وروایت اخرایه کوره (هشام) ی بلاد رومه کوندرەرک روملری تترتمشدرکه بو سفر ظفر اثرده سرحده قریب بر خیلی قلاع وحصون متینه ضبط اولنمش وحسابسز اسرا واموال اله کچیرلمش ایدی .

عبد الملك زماننده ترکستان فتوحاتنه ابتدا اولنەرق ایجه احراز شان وغالبیت ایدلدیکی حالده مؤخراً ایش حالیله ترك اولندیغنه ونزد ولیدده اورالرك سراپا فتحیله سلسلهٔ فتوحات سابقه‌یه حسن خاتمه ویرلمسی اقدم

مقاصد وآمال حکمنده بولندیغنه مبنی مقدما اکثر حکمداران ترکستانی حسام شجاعتنه باش اکدیرمش اولان (قتیبه بن مسلم)لک بر اردو ایله تکرار یوللا نلمسنی والئ عراقین (حجاج)ه اشعار ایتدی .

او صره‌ده قتیبه حجاجه غایت منفعل اوله‌رق بو انفعالك نتایجندن اولمق‌اوزره پیغولهٔ خموله چکلمش‌ایسه‌ده ایشك ایچنده متبوعنك امری اولمقله برابر تزاید شان اسلامیته سبب اوله‌جق بویله برماده‌ده امتنان کوستره‌رك — وظیفهٔ حمیتی اغبرار شخصی یولنده فدا ایدن طاقدن اولدیغیچون — بو ایکنجی مأموریتی دخی بالقبول‌درحال یوله چیقدی .

ابتدا اعاظم ملوکدن (نیزك)لك اداره‌سنده‌کی ممالکه کیره‌رك قارشیسنه چیقان فرقه‌لری تارمار ایتمکه باشلادی .

نیزك مقابله ومقاومتدن عجزینی ادراك ایدنجه دولت امویه‌یه جزیه کذار اولمق ومقدما النه کچمش اولان اسلام اسراسنی کاملاً اطلاق ایتمك شرطلریله طلب صلح ایتدیکندن قتیبه اول وجهله عقد مصالحه ایتدکدن

صکره بخـارا بلادندن (بیکنــد) ه روبراه عزیمت اولمشدر .

او ىه طرفدن بیکندلیلر قهرمان بهرام توانك شدت عزم ومکانتندن اوركمر یله حزم واحتیاطه رعایةً اوجه آتراك ایله همدست وفاق واتفــاق اولەرق مملکتلرنده برچوق عسکرك احتشاد واجتماعنه موفق اولشلر ایدی .

قتیبه بیکنده تقرب ایدنجه دشمن فرقەلری بوغازلری آلەرق و بوصورتله خط رجعتنی کسەرك هرطرفدن تضییقه باشلادیلر .

بیکندلیلرك اوزرینه بر قاچ دفعه کمال شــدتله هجوم ایدرك نصلسه دوشدیکی مزلقهٔ بلادن قورتلمق امکانی آرامش ایســەده خط محاصرەنك فکی بر درلو قابل اولەماەش وبناءً علیه برموقع مهم ومستحکم انتخابیله اردوسنی اورایه یرلشدیرەرك حال تدافعیده بولنمغه قرار ویرمشدر .

نائرهٔ کیرو دار ایسه همان هرکون بیلنلرنده شراره نثار التهاب اولور ایدی .

فقط سزاوار شاباشدرکه قتیبەنك صراعت مفرطەسنه

قارشی بونجه عساکر متفقه هیچ بر ضرر ایقاعنه مقتدر اوله‌مز ایدی .

بر حالده که بو هنگامهٔ دهشت افزا ایکی آی قدر دوام وامتداد ایتدیکی حالده بر شیٔ یاپه‌مدیلر .

نهایت محاصرین خصملرینك مغلوب اوله‌میه‌جقلرینی اکلایه‌رق قتیبه‌نك جاسوس حربی بولندیغنی خبر آلدقلری (تنذر) ی که عجم ایدی یانلرینه جلب واطماع ایله بونلری عودت ایتدیرمك ایچون هرنه صورتله اولور ایسه اولسون اغفال ایلمکی تعهد ایتدیردیلر .

تنذر قتیبه‌نك یانه کله‌رك آلدیغی یکی بر خبره نظراً حجاجك عزل اولندیغی و بنا برین امداد ورودینك زمانلر مرورینه متوقف بولندیغی مقدمه‌سنك سردیله مرو طرفلرینه چکلمسی خیرلی اوله‌جغنی اخطار ایتدی .

قتیبه که بو کبی دسائس اغفالکارانه‌یه قاپیلمیر طاقمدن دکل ایدی حریفك حال وطورندن حیله‌سنی اکلار اکلامز بوینی اوردیردی .

شو قدر وار که انتظارنده بولندیغی قوهٔ معاونه‌نك

ورودی اوزادیغی کبی زاد وذخیره‌جه دخی مشکلاته تصادف ایلکده بولندیغندن و بو حال بر آز مدت دها اوزایه‌جق اولور ایسه بر فنالق ظهورینی مستبعد کور-مدیکندن مسئله‌یه قانلی بر محاربه ایله نتیجه ویرمکی بالتصمیم برکون عسکرینی طوپلایه‌رق ایراد ایتدیکی بر خطبهٔ بلیغه‌نك تأثیر شدیدیله عروق حمیت وغیرتلرینی تحریك ایلدیکندن عموماً محو اولنجه‌یه قدر میدان رزم ومصافدن روکردان اولمیه‌جقلرینی بر اغزدن سویلرک ایله جناب مبارز شهامت موسوم صولك دفعه اوله‌رق دشمنه شدتلی بر هجوم کوستردی .

محاصرین بو صولت شیرانه‌یه طیانه‌میه‌رق رهین استیصال واضمحلال اولدیلر .

بقیة السیوف داخل شهره کیره‌رك تکرار مقابله ومدا-فعه‌یه قالقیشمشلر ایسه‌ده مسلمانلر حملهٔ رستمانه‌لرینی تجدید ایله مملکتی‌ده ضبط ایلدکلرندن جمله‌سی استیمان ایتدیلر .

قتیبه بیکندده بر محافظ ایله برمقدار عسکر براقه‌رق دیکر محله کیتمك اوزره بش قوناقلق مسافه قدر آیرلدقدن صکره ترکلر محافظی قتل ایله عسکرك برونلرینی کسمك

مثللو برطاقم معاملات وحشیانه‌یه اجتسار ایتدکلرندن همان کری‌یه دونه‌رك شهرك اوکنه کلدیکی صره‌ده ارباب فساد قلعه‌لره قپانه‌رق والك مهم موقعلری اله‌رق مقابله‌یه قالقشد‌قلرندن دفعةً هجومی مناسب کورمیه‌رك محاصره وتضییقه باشلادی .

او ان محاصره بر آی قدر اوزامش وعصاتك برقاچ محاربه‌ده تپه‌لنملری ملابسه‌سیله سورتلرینه انکسار طاری اولمش بولندیغندن عسکرینی برقاچ جهتدن هجوم ایتدیرمش و بغاة بوصولته قارشی طوره‌میه‌رق فنا حالده منهزم اولملریله مملکت تکرار اله کچمشدر .

بومظفریت اوزرینه ممالك مفتوحه‌نك امر ادارەسنی توثیق وتأمین ایلدکدن صکره باکمال شان وشرف خراسانه عودت ایلدی .

موفقیات واقعه حجاج طرفندن مرکزه عرض اولنمغله ولید قتیبه‌یه بیوك بیوك ممنونیتلر کوسترمشدر .

ولید ترکستان فتوحاتنه ویردیکی اهمیتك بلکه برقاچ

درجه‌سنده رومالره قارشی رفع رایات جهاد ایتمك خصوصنی آرزو ایدر ایدی .

شو آرزونك نتیجه‌سندن اولمق اوزره (مسلمه) ایله (عباس) ی امر غزایه مأمور ایتدی .

بو ایکی قهرمان عسکرلرنده کی فرقه‌لرله ایلریله‌مکه باشلایه‌رق ایلك خطوهٔ هجوملرینی مشهور (طوانه) قلعه‌سنك اوکنه آتدیلر .

و بر قاچ قانلی محاربه‌نك نتیجه‌سی اوله‌رق قلعه‌یی آلدیلر .

ولید غیرتلی قوماندانلرك خدمت مشکوره‌لرینك قرین مسار اولدیغنی اشعار ودها بعض قلعه‌لرك اخذینی علاوهٔ گفتار ایتمش ایسه‌ده رفقالرنده‌کی عسکرك جزؤیتی وخر-ستیانلرك طوانه‌نك الدندن طولایی غلیانه گله‌رك طوپلا-نمقده بولندقلری حسبیله مسلمه وعباس ایشك ایلری یسنه کیتمیه‌رك وقلعه‌یه محافظلر براقه‌رق عودت ایلدیلر .

خلیفه تیغ سرتیز جهادینی تکرار ترکستان عبدهٔ

اصنامی اوزرینه تحویل ایلمکی بالتصمیم ینه قتیبه‌نك همان بر فرقه ایله کوندرلمسنی حجاجه بیلدیرمشدر .

غازئ نامدار اوچنجی دفعه اولمق اوزره ترکستان سفریچون سلاح قوشانمش واکبر حکمداران اولان (کور بغا نو یین) ك ممالکنه توسن ران حماست اولمشدر .

کور بغا نو یین چین حکمداری‌نك قزقرنداشی اوغلی اولوب مع مافیه یالکز باشنه ایکی اوچ یوز بیك عسکره مالك ایدی .

وقتاکه فریقین تلاقی وتقابل ایلدی . بر قاچ کره چارپیشلدقدن صکره قتیبه‌نك وقوع بولان شدتلی برهجومی او کنده ترکلر منهزم و پریشان اولدیلر .

قتیبه کور بغانو یینه وقت قزاندیریله‌جق اولور ایسه حکمدار چیندن استعانه واستمداد ایلیه‌جکنی و بنا برین ایشك کسب جسامت ووخامت ایده‌جکنی اکلادیغیچون بو ضربه‌نك تأثیراتندن استفاده ایتمك ایچون سرعت تامه ایله هر طرفدن هجومه باشلایه‌رق حرکات ومعاملات

حربیه‌سنده تخریبات شدیده‌یی التزام ایدرك آرزمان ایچنده اکثر بلاد وقلاع رصینه‌یی والك مهم نقطه‌لری ضبط ایتدیکندن دشمنه مقابله‌یه دکل کوز آچدیرمغه بیله وقت براقدی .

کور بغا نوینن بو حالی کورنجه استیمان ایتمکدن بشقه چاره‌سی قالدیغنی اکلادیغندن خصم کریمك دامن عاطفتنه صارلمش و ایجابی مقدار جزیه ویرمك شرطیله عقد مصالحه‌یه موفق اولمشدر .

قتیبه بو موفقیت عظیمه‌یی ده مرکزه بیلدیرمکله برابر خراسانه معاودت ایلدی .

ولید بو وجهله قوجه کور بغا نوینی ده دولتنه خراج کذار و مسجد نبوینك اطرافنده‌کی بیوت زوجات مطهره‌یی هدم و مسجده قلب ایله باطناً زیارتکاه اولان او بقعهٔ مقدسه‌یی ظاهراً ده اعمار ایتدیردکدن صکره مسلمه ایله عباسی بنه روم سفرینه یوللادی .

قوماندانلر که طوانه‌نك فتحندن صکره ایلریله‌مکه موفق اوله‌مدقلری ایچون سیف حدتلرینی اوزماندنبرو

یله مکده ایدیلر ارسلانلری بیله لرزه ناك ارتعاش ایده جك برصورتله هرطرفه صولت کوسترەرك قارشیلرینه چیقان دشمن آلایلرینی زیر وزبر ایتدیلر .

بر صورتده که ظفردن ظفره، موفقیتدن موفقیته انتقال وارتقا ایدرلر ایدی .

مظفریات وموفقیات واقعه نك نتائج مشکوره سندن اولەرق عموریه، هرقله، قحولیه کبی متین ورصین قلعه لرله سوریه سرحدلرنده واقع روم قلعه لری آلنمش و برچوق اسرا واموال دخی اله کچیرلمشدر .

بو صره لرده خلیفه قتیبه نك یه ترکستانه مأموروا عزام ایدلمسنی امر ایتدی که بو سفردن مقصد بخارا، سمرقند، نسف، کش کبی هنوز تسخیر اولنمیان اعاظم مدائن وامصارك فتحندن عبارت ایدی .

قتیبه ایشك بیوکلکیله برابر کور بغانو یینك هزیمت ومغلوبیتی عموم ترکستانی تدهیش ایتمك ملابسه سیله شو مقصدك استحصالنی سهولتلی کوردیکندن بو بابده ترتیب ایتدیکی پلانی خلیفه یه بیلدیردکدن صکره اسکی سفرلرنده

کی اردوسندن بوك و اردوبی مستصحباً جلم انهب
جلادتنی ترکستانك صحاریٔ وسیعه‌سنه ارخا ایتدی .

ومهاجمات متتابعه‌سیله اول امرده سمرقند ، نسف ،
کش جهتلرینی لوای استیلاسی آلتنه آلهرق بخارا اوزرینه
یوریدی .

او وقت بخارا قطعه‌سی سرآمدان جنکاوران ترکستا
ندن (وردان خذاه) لك تحت اداره‌سنده اولوب اهالی
ایسه طائفهٔ آزاکالك الك شجیعی . الك قابلیسی ایدی .

طرفین اردولری (حرقان) ده التقا ایدنجه یکدیکرینه
شدتلی شدتلی هجوملر کوستردیلر .

ومحاربه ایکی کون ایکی کیجه امتداد ایتدیکی حالده
نهایت بخاراليلر دوچار انهزام تام اولدیلر .

زهرو بو ادیٔ فرار اولان وردان خذاهی دردست
ایتمك ایچون عقب کیرلر تعیین اتمش ایسه‌ده طوتلق قابل
اوله‌مدیغندن مروه دونمش وفقط برآز مدت استراحت
ایدر ایتمز ینه بخارایه کیتمشدر .

وردان خذاه سردار ظفر شعارك چكلمسندن استفاده ايله ملوك مجاورهٔ صغيره ايله بالاتفاق جلب وجمع ايتديكى اردولرله قارشيسنه چيقديغى حالده ينه قتيبه‌نك زوربازوى شهامتيله بتون بتون بوزلدى .

وبنا برين بخارا قطعه‌سنك هر طرفى ايله متعاقباً (باب الابواب) و (اذربيجان) جهتلرى فتح ايدلدى .

قتيبه بو غلبات كامله اوزرينه خراسانه دونديكى صره‌ده سمرقند حكمدارى ايله معهود نيزكك محل صفت تابعيت اوضاع وحركاته ابتدار ايتديكنى استخبار ايلديكندن در عقب تركستانه عودت ايتدى .

صمصام بسالتنى انسلال ايتديرمك دكل يالكز دهشت ورودى حكمدارلرى وسردر هواى طغيان اولان خلق استيمانه شتاب ايتديرمش ونيزكى اعدام ايلمش ايسه‌ده حاضر بوله چيقمش ايكن طالقان، جرجان، سمنجان، بغلان، بلخ قطعه‌لرينى ده تسخير ايتمكى بالتصميم پياپى صرف ايتديكى اقدامات وهممات دليرانه ايله قطعات مبحوث عنهايى‌ده ضميمهٔ ممالك امويه ايلدى .

اوته طرفده قتیبه بو وجهله نیاهت اسلامیه‌یی اعتلا ایتدیرمکده بولندیغی اثناده بر یاندن ولیدك کیلرله سوق ایتدیکی دلاوران عرب بعض جزیره‌لری آلمقده ایدی .

مبارز بی نظیر موسی بن نصیر اوغلنی بر قوه‌ٔ کلیه ایله فرنك قرالی (نقرس) ك اوزرینه بوللامغله اقتطاف اولنان مظفریتك ولوله‌سی طوائف افرنجه دهشت رسان اولمقده ایدی .

مسلمه وعباس ینه بلاد رومه پای انداز سطوت اوله‌رق یکیدن قلعه‌لر ، مملکتلر ضبط ایتمکده ایدی .

نوادر قهرمانانمدن سند فاتحی (محمد بن القاسم) هندستانی تهدید وسند قطعه‌سنی تسخیر ایدوب قطعهٔ مذکوره پادشاهی (داهر بن صصعه) نك رأس مقطوعنی نیزهٔ حماستی اوزرنده کزدیرمکده ایدی .

بو فتوحات جهانکیرانه‌نك تمه‌ٔ سازه‌سی اولمق اوزره موسی بن نصیر بالذات اقاصیٔ مغربه قدر کیدرك تصادف ایتدیکی فرق اعدایی تدمیر ایلمکده ایدی .

ولید بو موفقیات جلیله ایله شان اسلامی تزیید ایلدکدن صکره ایفای حج ایتمك ایچون جانب حجازه کیتمش و بعده مرکزه دونمشدر .

(۹۲) ده خلیفه‌نك حسام تدبیری ینه روملری برباد ایتدیکی صره‌ده طارق بن زیاد سبته بوغازندن بالمرور اندلس قطعه‌سنه کیره‌رك قرطبه‌یی وسائر بلاد وامصار جسیمه‌یی ضبط ایلدی .

ومتعاقباً موسی بن نصیر دخی یتیشه‌رك شو ایکی دلیر دها برچوق یرلری تسخیر ایتدی .

مسلمه که ذوق حیاتی روم سفرلرنده بولمش ایدی برادرزاده‌سی عمر بن الولیدایله برلکده بلاد رومه کتدیلر.

وخرستیانلری برقاچ موقعده تپه‌له‌یه‌رك قسطنطینیه ساحلنه قدر واصل اولدیلر .

قسطنطینیه ایمپراطوری بازوی نجدتلری بوکلمك نقیصه‌سندن عاری اولان بو یله برفرقه قهرمانك ورودینی کورر کورمز همان طالب مصالحه اولمغله مسلمه وعمر شانلی برمعاهده عقد ایدرك معاودت ایلدیلر .

جناب خلیفه ایسه متصف اولدیغی غیرت کشور کشایی ایجابنجه شو سفرله اکتفا ایتمك ایستهمیهرك مخدومی (مروان) ی تکرار روملر اوزرینه کیتدکه مأمور ایتدیکی کبی دیکر مخدومی (عباس) ی (شمسطیه) یه وقتیبه‌یی دخی سجستان وخوارزمه یوللادی .

مروان روملری اسکی سفرلردن زیاده زدهلهمش وعباس شمسطیه‌یی آلمشدر .

قتیبه‌یه کلنجه سجستان وخوارزم حکمدارلری ضرب تیغیله آسیایی تترتمش وولوله غلباتی قولاقلری طولدیرمش اولان بو قهرمانك آوازهٔ حرکتنی ایشیدر ایشتمز عرض اطاعت و بر طاقم ذی قیمت هدایا ایله کوله‌لر، جاریه‌لر تقدیمنه مسارعت ایتدکلرندن ایجابی مقدار جزیه‌یه ربط اولندیلر .

سمرقند حکمداری مقدما مملکتدن طرد اولنمش ایکن نصلسه ینه اورایه کیدرك موقعنه اوطوردیغندن درعقب برادری عبد الرحمنك قومانداسیله یکرمی بیك کشی یوللامش وکندیسی‌ده ارقه‌لرندن دیکر برفرقه‌ایله یوله چیقمشدر .

حکمدار بودفعه‌کی صولتك شدتنی اکلایه‌رق وقاچمقدن

اوتانەرق بنا برین قتیبەیە سوء قصد ایله الندن قورتلمق جهتنی بالتصمیم امرا وعسکرندن نەقدر فدایی وار ایسە قارشیلرینە کوندردی .

قتیبە سمرقندده کی طرفداران نعمت شناسی واسطە‌سیله ایشـە واقف اولنجە طلیعە قوماندانی بولنان عبد الرحمنـە ایلریلەمەسی امرینی و یرەکلە برابر فدایی فرقە‌سـنی محو ایتمك ایچون عسـکرینك الك شجیعندن، الك کزیدەسندن التی یوز کشی‌یی دیکر برادری صالحك قوماندەسی آلتنە و یرەرك سمرقندلیلرك کچەجکلری بر کوپرینك یاننده اوچ پوصو ترتیب ایتدی .

وقتاکه سمرقندلیلر پوصولرك اوزرینە یوریدی کمین بسـالتده طوران دلاورلر بغتةً هجوم ایله سمرقنـدلیلری جسر مماتدن کچیردیلر .

قتیبە فدائیلری بوصورتلە دیارعدمە کوندردکدن صکره پیاپی صرف ایتدیکی اقدامات ایله سمرقندی‌ده زیر رایت استیلاسنە ادخال ایلدی .

سمرقندك ضبطی اثناده (کسری یزدجرد) نسلندن

بر دختر گلرخسار قید اسارته دوچار اولدیغندن حجاجه وحجاج دخی مظفریت واقعه‌یی شامل یازدیغی مکتوب ایله برابر خلیفه‌یه یوللادیغندن خلیفه داخل حرمسرای ازدواجی ایتکله بوندن (یزید) تولد ایتمش ایدی .

بو صره‌لرده مبارز بی نظیر موسی بن نصیر بالذات غرب اندلسه سفر و باجه، مدینة البیضا کبی برطاقم امصار و بلادی ضبط ایده‌رك فرق اعدایی زیر وزبر ایتدی .

اندلسده کی مظفریتلرك نظیرهٔ سارهٔسی اولمق اوزره (محمدبن‌القاسم) دخی هندستانده اعلای لوای کلمةالله ایدیور ایدی .

کنج قهرمان اعاظم ملوك هندن (داهر) ك ممالکنه هجوم ایله داهری اعدام واردوسنی قرین انهزام ایتمشدر. که بو غالبیتك نتیجهٔ مشکوره‌سی اوله‌رق دیبل، کیرج، برها شهرلرینی آوردهٔ قبضهٔ تسخیر ایلمش ایدی .

بو خلالده صورت مخصوصه‌ده ایرادی لازم کلان بر وقعه ظهور ایتدی که بوده حجاجك عبدالعزیز علیهنده اوله‌رق ولیدی اغفاله موفق اوله بیلمسی ایدی .

شویله که :

حجاز والیسی بولنان عمر ابن عبدالعزیز حجاجك عراق اهالیسنه اجرا ایتمکده اولدیغی ظلم وتعدیدن حسب الحمیه متأسف اولمق ملابسه‌سیله عزلنی بر صورت بی طرفانه‌ده ولیده اشعار ایدر ·

کیفیت حجاجك واصل سمع اطلاعی اولنجه عمر ابن عبد العزیزك تشبثنه عینی تشبثده بولنه‌رق اشعار مبحوث عنهدن اصلا معلوماتی یوق ایمش کبی خلیفه‌یه یازدیغی بر مکتوبده عراقده سردر هوای طغیان اولانلر محو ایدلمش ایسه‌ده صنادید ارباب فسادك ارض حجازه عزیمتله تخلیص نفس ایده‌بیلمکده اولدیغندن وعمرك ایسه فرط حلمی جهتیله اونلری حمایه ایلمکده بولندیغندن بحثله خوارج فرقه‌لرینك حصول تمامیت انضباطی ایچون حرمینه ارباب بطش وسطوتدن برینك اعزامنی بیلدیرر ·

بالتصادف اوصره‌لرده حجاج خارجیلره قارشی سل سیف ، ایدرك عراقده‌کی کبار تابعیندن (سعید بن جبیر) کبی بعض اعاظم شرندن حجازه قاچمش بولندقلرندن ولید حجاجك اشعارینی معقول کوره‌رك عمری تبدیل و (عثمان بن حیان) ی مدینه‌یه ، (خالد بن عبد الله القسری) یی مکه‌یه والیلکله تسبیل ایلر ·

(٩٤) ده وليد بكيـدن بك چوق فتوحاته مالك اولمشدر .

مخدوملرندن عباس بلاد رومه گیدرك (انطاكيه)يى، عبدالعزيز (غزاله) يى، مسلمه ديار رومده (سندره) يى، محمد بن القاسم هندستاندن بر طاقم يرلرى، قتيبه شاش، فرغانه، خجند، كاشان، كابل ودها بعض بلاد وقطعات جسيمه‌يى حسام خون آشام جهادلرينه باش اكديرديلر .

(٩٥) سنه‌سى فتوحاتى روم فتوحاتنه منحصر اولوب عباس بنه برخيلى روم مملكتلرينى آلمش وفقط شجعان عربدن (وضاح) بر محاربه‌ده بيك بهادر ايله محو اولوب گیتمشدركه بواسف انگيز وقعه اوزرينه وليد دوچار حزن مديد اولمش ايدى .

بو وقعه‌يى متعاقب حجاجك وفاتى وليدك حزن واقعنى تزييد ايلدى .

قتيبه كه حجاجك قوماندانلرندن بولنمق حسبيله كنديسنى سونلردن ايدى وفاتندن طولايى فوق العاده مأيوس اولەرق مشاغل غزادن دستكش فراغ اولمق آرزوسنده ايكن وليدك گوندرديكى برنامهٔ التفات كارانه اوزرينه

یکیدن استحصال شوق و ابتهاج ایلیه‌رك (کاشغر) قطعهٔ مشهوره ومنبته‌سنی ده فتح ایتمك ایچون سلاح قوشاندی .

ومکمل بر اردویی مستصحباً یوله چیقه‌رق تلطیف واقع‌مقابلنده شویله برخدمت‌ابرازینه دها تشبث‌ایتدیکنی ولیده بیلدیردی .

کاشغرك فتحی ولیدك خاتمهٔ فتوحاتی اولدیغی کبی زماننده‌کی سفرلرك دخی الك بیوکی وعالم اسلامیته الك زیاده فائده‌لیسی ایدی .

قتیبه‌نك خبر حرکتی کاشغرلیلره واصل اولور اولمز او زمان آسیا حکمدارلرینك مرجع وحامیسی مثابه‌سنده بولنان چین ایمپراطورندن استمداد ایتدکلرندن چیندن کلان قوهٔ معاونه ایله کندی عسکرلرینك مقداری ایکی یوز بیکه بالغ اولمش ومع مافیه اطرافدن متمادیاً امدادجیلر کلمکده بولنمش ایدی .

قتیبه‌نك طبع بهادرانه‌سی اویله کثرت عسکر واسلحه‌دن متأثر اولمقدن عاری بولندیغیچون بو قوتلره ذره قدر بیله اهمیت ویرمیه‌رك راست کلدیکی فرقه‌لره هجوم ایتمکه باشلادی .

وهمات متواليه‌سیله دشمنی هر طرفده بوزه‌رق کاشغری بوبدن بوبه ممالك امويه‌يه ضم ایتدی .

کاشغرلیلر زیاده‌سیله ازادکارندن وعم مافیه سیف واسلام بیننده تخییر ایدادکارندن شرف اسلام ایله مشرف اولدیلر .

گرچه بولندن اوته‌ده بر یده مسلمان اولمش آدملر وار ایسه‌ده مقدارلری غایت آز اولدیغی کبی مخاطرهٔ حیاتلرندن احترازاً اسلامیتلرینی ده کیزله‌مکه مجبور ایدیلر .

بوجهتله کاشغرده اسلامیتك انتشاری (٩٦) تاریخندن معتبر اولمق اوزره وایدك زمان فتوحات نشانده وقوع بولمشدر .

جسور قتیبه بومظفریت جلیله‌یی متعاقب کاشغردن چینه طوغری تحویل رایت حماست ایلدی .

کاشغرده کوستریلان مهابت وسطوت چین ایمپراطورینی زیاده‌سیله اورکتدیکندن سردار ظفر شعارك مرامنی اکلامق اوزره بر قاچ سفیره توديعاً بر مکتوب تسيار ومذاکرهٔ مصلحت اولنمق اوزره معتمد آدملرندن برینی کوندرمه‌سنی اشعار ایلمکله قتیبه طلاقت لسان

و براعت بیانله اعتماد ایتدیکی امراسندن (هبیره بن مشمر الکلابی) نك ریاستی التنده اوله‌رق اون کشی یوللادی.

ایمپراطور بالجمله وکلای دولت حاضر اولدیغی حالده هیئت مبعوثه‌یی قبول ایتدیکی صره‌ده «قوماندانکزه سویلیکز. بورالردن چکلسون ! زیرا عسکری بنم عسکرمه نسبتله لاشیٔ مثابه‌سنده‌در . شو سوزمی دکلر ایسه هم اردوسنی، هم کندیسـنی حسـام قهرمدن قورتارمش اولور ! » دینجـه هبیره : «قوماندانمز طرفـندن بالوکاله سـویلرز که ترکسـتانی فتح ایدن قهرمانلر چینلیـلردن قورقش اولسـه‌لر بورایه قـدر کلمزلر ایدی . قـوماندانمز پای تختکزی اایاغیله چیکنـه‌مدکجه ورؤسـاکزی اخذ وتدمیر ایله سزی خراجکذار ایتدکجه دونمامکه عهد ایتمشدر .

اطاعتی قبول ایدرسه‌کز فبها ایتدیککز حالده وقتکزه حاضر اولکز !» یولنده اعطای جواب ایلدی .

قتیبه‌نك جلادتندن بیلمش اولان ایمپراطورك مقصدی جنکجولق اولمیوب ایشی طاتلیلقله کچشدیرمکدن واجرا ایتدیکی تهدید جعلی دخی اومقصـده خدمتدن عبارت

بولندقجون هیئتك تکلیفلرینه موافقتله عمادلکه قومالدانکز بالی تختکزی جیکنه‌مکه عهد اتمشدر . بالی تختك طوپراغندن بر مقداریني آلوب کوتورسکز . ایاقلری آلتنده چیکنه‌سونلر . امرای دولتمدن دخی بر قاچنی کوندریرم . شانلرینه لایق اولانی اجرا ایتسونلر . ایجابی وجهله جزیه دخی ویریرم . بو صورتله عهدنزی یرینی بولمش اولور ! » دیه‌رك بر مقدار طوپراق و پك چوق کران قیمت هدیه ایله خاندان دولتدن و امرلسندن بر قاچنی کوندردیکه بو هیئت ایله هبیره ورفقاسی برلکده عودت ایتمشلر ایدی .

قوجه قتیبه بو وجهله چینلیلری خراجکذار ولرزه‌ناك دهشت و اضطرار ایتدیکی حالده معاودت ایتدی .

ایشته جناب ولید کاشغری دخی ضبط ایله چینلیلری تهدید و هر صورتله نباهت اسلامیه‌یی تزیید ایلکده بولندیغی واوغللرندن (بشر) شاتیه طرفلرنده رفع رایات غزا ایتمکده اولدیغی حالده (۹٦) سنه‌سنده جهان فانی‌یه وداع ایلدی .

قرق ایکی سنه یدی آی معمر اوله بیلمش وطقوز ییل یدی آی مسند آرای حکومت اولمش ایدی ۰

کنیه‌سی ابو العباس ومادرینك اسمی (ولاده بنت العباس) در ۰

اسمر اللون، جمیل الوجه، بشوش اولوب یوزنده چیقاردیغی چیچکك برقاچ سویملی اثری کورینور ایدی ۰

تاریخلرك روایتنه نظراً کثرت نکاح وطلاقه مائل اولمغله التمش اوچ قادین آلمش ایدی ۰

حین وفاتنده قزلرندن ماعدا اون درت وعلی روایة اخری اون طقوز اولاد ذکوری وار ایدی ۰

مرحمت کسترلکی، فقرا پرورلکی حسبیله تبعه‌سی بیننده عادتا براب مشفق مقامنده طانلمش ایدی ۰

عجزهٔ اهالینك ترفیه حالندن برآن خالی قالمیوب نعمت بصردن محروم اولانلر ایچون مخصوصاً کزدیریجیلر، مشی وحرکتدن ساقط اولان پیران سالخوردەنك خدمتلرینه آدملر تعیین ایدر ایدی ۰

وجودلری سعی وغیرته مساعد اولمایانلره معیشتلرینی تأمین ایده‌جك درجه‌لرده اقچه‌لر اعطا ایدرك ودیعهٔ دست مروت بیوستی اولان عباد اللهك ارتکاب ذل سؤال ایتمسنه میدان براقمز ایدی .

ذات عاطفت سماتیندن بشقه کیمسه‌لری قالمیان ارامل وایتام ایچون مکمل بر تربیه‌خانه تأسیس ایتمکله اوراده حسن تربیه‌لرینه باقدیرر، اوقوتدیرر، ذکورینی ختان ایتدیرر ایدی .

دمشقده ابتدا تیمارخانه وجذامخانه تأسیسی آثار شفقت گسترانه‌سنك جملهٔ جمیله‌سندن ایدی .

مسجد نبوینك (ع م) توسیعندن بشقه مکهٔ مکرمه ومدینهٔ منوره‌ده دها برچوق مؤسسات نافعه‌یه موفق اولمش ایدی .

خالد بن عبدالملك وداعتیله مکه‌یه اوتوز بیك مثقال ذهب خالص گوندره‌رك کعبه‌نك قپولر یله میزابلرینك تزیینات مادیه‌سنه صرف غیرت ایلمش ایدی .

مکه ومدینه‌ده چارطاقلر وعلما، صلحا، فقرا ایچون

حجرات متعدده بنا و برطاقم قیولر حفر ایله برابر حرمینك طرق ومعابرینی تسویه وانشا ایتدیرمش وبو یولده دها بعض خدمت عبودیتکارانه‌ده بولنمش ایدی .

دمشقده صنعت معماریه وجسامتیله شهرتیاب اولان جامع امیه‌یی یاپدیرمش ومدت حکومتنده دائما تزیینیله مشغول اولوب کندیسندن صکره یرینه کچن برادری (سلیمان بن عبدالملك) دخی جامع مذکورك بعض محلارینك توسیع وتوشیحنه همت ایتمکله انظار ناظرینی قاشدیره‌جق برمنظرهٔ بدیعه حاصل ایتمش ایدی .

بو جامعك یرنده مقدما یوحنا کلیساسی اولدیغی حالده صحابهٔ کرام طرفندن دمشقك ابتدای فتحنده جانب شرقیسندن نصفنی اخذ ایله مسجد اتخاذ ونصف دیکرینی ترك ایتمشلر ایدی .

صاحب ترجمه بو نصف دیکری‌ده الهرق مقابلنده خرستیانلره (مریم) ویاخود (توما) کلیساسنی ویرمش ایدی .

الحاصل جامع مبحوث نادر الامثال مبانئ عالیهٔ اسلامیه‌دن اولوب دمشقه کیدن زوار وسیاحین بهمه‌حال اونی کورمکه شتاب ایدرلر ایدی .

ولید شجاعت، حب جهاد، میل معالی، رزانت تدبیر کبی اوصاف ایله متصف بر حکمدار والاشان ایدی .

زمان فور اقترانده اندلس، کاشغر، هند، سند قطعه‌لرینك ضبط ایدلمش اولمسی و نو دیلیر خدمتلردن دکلدر .

قوجه کاشغر قطعه‌سنده بوکونکی کون مشهود اولان جمعیت اسلامیه ولیدك عهد عالیشانی مآثر مشکوره و ممدوحه‌سندندر .

سطوت جهانگیرانه‌سیله چینیلری بیله دوچار هراس وارتعاب ایتمسی عظمت اقتدارینه دلیل کافیدر .

کندیسی نصل بدر رستم صولتك اثرینه اقتفا ایدرك نباهت اسلامیه‌نك تزایدینه موفق اولمش ایسه خلف نعم السلفی سلیمان دخی برادرینك مسلك قهرمانانه‌سندن ایرلمدیغندن اونك اوان حکومتنده ده شان ملت رهین اعتلا اولمش ایدی .

برفرقهٔ اعویه قسطنطنیه پیشگاهنده خرستیانلری تزلزلدکی کبی صقالبه، ارمنیه، ارزنجان، ودها برطاقم بلاد جسیمه سلیمانك فتوحات جمیله‌سی جمله‌سندن ایدی .

بعض مؤرخلر حجاجی زیاده‌سیله سومسندن و بناءً علیه کندیسنه چوقجه یوز ویره‌رك اتساع مظالمنه سبب اولمسندن طولایی ولیدی اتهام ایتمك ایستیورلر ایسه‌ده اکثر مؤرخین بونلرك شو اتهامنی حقائق ناشناسلقلرینه حمل ایلیورلر .

ولیدك حجاجه ربط فؤاد ایدیشنك سبب حقیقیسنی کندیسنی باغی دولت امویه‌نك تقلیب اداره‌سی استعدادینی کوسترمش اولان خوارج فرقه‌لرینه قارشی برسد حائل اتخاذ ایتمسندن عبارت اولمق اوزره بیان وحتی عبدالملکك دخی بو پلانی یگانه مسلك سلامت عد ایتدیکنی اثبات ایدیورلر .

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزء ۲۶ | طابع وصاحبی : مهران

غازی اورنوس بك

—

(غازی حاجی اورنوس بك ابن عیسی بك) عثمانلی امرای نجدت انتماسندن و بو امرا ایچنده فرط حماست وکثرت فتوحات ایله برموقع تمیز وتحیز احراز ایتمش اجلهٔ غزاة امتدن ایدی .

کندیسی (حکومت عجلانیه) سرداران شجاعت نشانندن ایکن مؤخراً سلطان اورخان جلادت عنوانك، قوصوه قهرمانی سلطان مراد اولك، دلاور فرید یلدیرم بایزید لك، مجدد دولت چلبی سلطان محمدك خدمت عسکریه‌سنده بولنمش وهر یرده برنهنك دریای جنك اولدیغنی ارائه واثبات ایدرك بو قهرمانلرك هپسنك جداً مظهر شاباش وآفرینی اولمش ایدی .

او وقت هنوز ریشه گیر استقرار اولمغه باشلامش اولان بنیان دولت عثمانیه‌نك تشیید وترصینی امرنده

کوستردیکی غیرتلر، فداکارلقلر ولەرسان افکار واذهان اولەجق مرتبەلردە اولوب روم ایلی قطعەسنك اکثر محللرینی سرتیزئ شمشیر صرامتیلە ضمیمهٔ ممالك عثمانیە ایتمش ایدی .

نام بسالت اتسامی یالکز شرقك دکل غربك بیلە تواریخ عمومیەسنك اك پارلاق، اك شانلی صحائفندە زینت نمون اولمقدەدر .

یارم عصردن زیادە بر زمان ایچندە صمصام خون آشام جهادینی الندن دوشیرمامش و بو وجهلە درت بیوك شهریار عظیم الاقتدارك اوان فوز اقترانندە اعلای لوای کلمة الله ایتمك شرف ابدی الاشتهارینی احراز ایتمشدرکە بو مزیتلر الآن اسم بهادرانەسنی السنهٔ تقدیر امتدە دائر وسائر ایتدیرمکدەدر .

عظمت قدر وشانە بوندن بیوك دلیلی اولەبیلیرکە بحق احراز ایتدیکی (غازی) لك عنوان مفخرت نشانی مآثر مشکورەسنی اعلان ایلمکدە و(غازی اورنوس) دینلدیکی وقت مسمانك تیغ غزاسیلە اعتلای عالم اسلامیتە خدمتکذار اولمش برمجاهدبی عدیل اولدیغی فی‌الحال خاطرلرە کلمکدەدر .

التنجی قرن هجری رجال شهامت اشتمالندن بولنان بودلاور نامدار خاتمهٔ قرن مذکورە مصادف اولان‌عنفوان

طفولیتی بیله او یله اطفالك معتادی اولان ملعبه‌لرله امرار ایتیوب همیشه جنك نمونه‌لری، هجوم تقلیدلری كوسترمك كبی شیلرله اشتغال ایدر ایدی .

هنوز چوجقلق حالنده ایكن كوسترمكده اولدیغی اطوار واوضاع اكا بر پسندانه كندیسنك آتیده بر قهرمان عظیم النفس اوله‌جغنه براعت استهلال اولور ایدی .

بو صورتله پرورشیاب حماست اولدقدن صكره وقت شبابك بالطبع تولید ایده‌جكی احوال شدت كسترانه‌نك مشرب فطرپسنده مندمج اولان آثار صرامتـه انضمام ایتمسیله حقیقةً بر بهادر شیردل اولدیغی صره‌لرده (قره‌سی) دیارنده فرمانفرما اولان (عجلان بك) ك خدمت عسكریه‌سنه كیرمشدركه اوزمان تخت عثمانی اورخان غازینك شرف وجود فاتحانه‌سیله افتخار ایتمكده ایدی .

اورنوس بك فطرةً متصف اولدیغی خصلت نعمت شناسی سائقه‌سیله ولی نعمتی اولان عجلان بكه برصورت جانسپارانه‌ده خدمتلر، صداقتلر كوسترمكله برابر قره‌سی حكومتنك سریع الزوال ملوك طوائف قبیلندن اولدیغی بیلدیكیچون خوارق عاداتدن صاییلان بسالت مفطوره‌سنی آسیا و اوروپاده اساس كیر تقرر اولمق استعدادینی كوسترمكده اولان حكومت عثمانیه‌نك تعالی

سـورت وقدرتی اغورنده صرف ایتدیکی اقدم مقاصـد وآمال عد ایدر ایدی .

حسن نیتی آثارندندرکه اره‌دن برآز مدت کچدکدن صکره بو مقصدینه نائلیتله قریرالعین اولمشـدر.

شویله‌که :

عجلان بك حیاتده ایکن مخدومی (طورسون بك) ی اکتسـاب ادب وعرفان ایتمك ایچون سلطان اورخانك خدمت جهانکیرانه‌سنه ویرمش ایدی .

وفاتنـده دیکر مخـدومی یرینـه کچدکدن ماعدا طورسـون بکك حصهٔ ارثیهٔ ملکیه‌سنی دخی اغتصاب ایلدیکندن ومع‌مافیـه حضرت پادشـاهه قارشی بعض معاملات دلشکنانه اجراسـنه قالقیشدیغندن صاحبقران زمان قره‌سی دیارینی ضبط ایلمك اوزره (٧٣٥)ده عزیمت ایلدیلر .

ابن عجلان پادشـاهك خبر حرکتندن هراسـان اوله‌رق فرار ایلمکله قره‌سی ایله ملحقاتی ایادیٔ عثمانیـانه کچمشدر که ایشته بو صره‌ده صاحب ترجمه اورنوس بك اوته‌دنبری مشتاق اولدیغی خدمت عثمانیه‌یه انتقال ایتمش ایدی .

قهرمان اورنوسك بسالت مفطوره‌سی، حسن تدویر

امورده‌کی مهارت موشکافانه‌سی ذاتاً پادشاهك واصل صماخ اطلاعی اولمرق بناءً علیه غیاباً تحسین خوانی اولمغله کندیسنی قرهسی والیسی نصب ایتدیکی شهزادهٔ دلیر سلیمان پاشایه مستشار مؤتمن تعیین ایلدیلر .

سلیمان پاشا اطوار قهرمانانه‌یه برصورت والهانه‌ده مفتون اولان قدرشناسان جنکاوراندن بولندیغیچون اورنوس بکده کوردیکی مکانت دلیری ومردانکینك عاشقی اولمشدر .

برحالده‌که برکون بیله یاننده آیرمز وحربی وسیاسی ایشلرده آرا وتدابیر معضلات براندازانه‌سنه مراجعت ایتمکسزین حرکت ایتمز ایدی .

بك ایسه بو وثوق واعتماده استحقاق ذاتیسنی کوسترمك ایچون فداکارانه برحالده چالیشیر ایدی .

بو خلالده پادشاه کشور کشا آسیاده بردائرهٔ محدوده ایچنده قلان حکومتنك اوروپاده دخی توسیع شان ونفوذ ایتمسی عزم قاهرانه‌سنده بولندیغندن معیت شجیعانه‌سنده‌کی قهرمانلرله قارشی یقه‌یه کچمسی خصوصنده سلیمان پاشایه امر ویردیلر .

شهزادهٔ شیرصولت بو امری آلیر آلمز اورنوس بکی وسائر شجعان امرا ایله برسریه عثمانلی‌یی مستصحباً کلیبولی‌یه مقابل اولان آسیا ساحللرینه ایندی‌که بو سفر

فوز اثر جناب اورنوسـك عالم اسـلامیت وعثمانیته ابراز ایتـدیکی خدمات مبروره وممدوحه‌نك مقدمهٔ مشکوره‌سی اولمش ایدی .

ساحللرده عسکرك قارشی‌یه نقلیچون سفینه بولنه‌مامق ملابسـه‌سـیله برکیجه امرادن بعضلریله برمقدار بهادر صاللرله کچه‌رك عودت ایتدکدن‌صکره اورنوس بك وبالجمله غزاة تدارك ایدیلان کمیلره راکباً اوته طرفه کچدیلر .

شهزاده عساکر موجوده‌سنی برقاچ قوله تقسیم ایدرك هرطرفی صواعق شمشـیر عثمانی ایله زیر و زبر ایتمکده بولندیغی صره‌ده اورنوس بکی کشان وحوالیسنك فتحنه مأمور ایتدیلر .

میرمنصور اللواجام سمندجلادتنی روم‌ایلینك صحاریٔ زمردین فامنـه طوغری اماله وارخا ایلیـه‌رك هجمـهٔ نخستین رستم پسندانه‌سیله کشانی وملحقاتنی المقده ایکن شوعزم قهرمانانه‌سنه سدحائل اوله‌بیلمك مقصدیله(دیمتوقه) ایله اوجهت خرسـتیانلرینك همدسـت وفاق و اتفاق اوله‌رق یوریمکده اولدقلرینی استخبار ایلدی .

بو فئهٔ متفقین (دیمتری اشتوان) ایله دیمتوقه بکنك قوماندالری التنـده بولنـوب بو ایکی قوماندان ایسـه اوزمانك شدت صولت وسطوتله شهرت آلمش جنکاورلر- ندن بولندیغی کبی افراد دخی روم‌ایلینك وجودلری دماء

حمایه سنده پرورش یاب اولمش قهرمانلرندن ایدیلر .

بناء علیه مجاهد نامدار بونلرك سحاب جمعیتلرینی پارچه‌لامق ایچون همان کندندن سیاله برقیه کبی (برغوس) طرفنه کدار ایدرك اوراده‌کی (ایود بك) ایله (قره جعفری) معیت موجوده‌لرینی زیر لوای دلاورانه‌سنده احتشاد ایدن ارسلانلره الحاق ایتدیردکدن صکره انتخاب ایتدیکی برموقع مهم ومستحکمده دشمننك ورودینه منتظر اولدی .

انفلاق صباحه قریب بروقتده ایدی که متفقین اردوسی عثمانلیلرك بولندقده اولدیغی محله تقرب ایتدی .

نیتلری ایسه برشبخون ایله دشمنلرینی تارمار ایدیویرمکدن عبارت ایدی .

فقط غریبدر که ظلمت لیلدن استفاده ایتمك ایسته‌یان بوغافللره قارشی اوصره‌ده صفحهٔ حمرت کسترینی کوسترمکه باشلامش اولان شفقك الوان لعلیبی کندیلرینك خاك سیاه‌مرك اوزرینه ریزان اوله‌جق قیزل قانلرینك نمونه‌سنی ارائه ایدیورایدی .

وقتا که بونلر علی الغفله هجومه باشلادیلر . عثمانیلر درحال سلاح بسالتلرینه صاریله‌رق میدان کارزاره آتلدیلر .

طرفین جانسپارانه برصورتده چالیشمقده ونسیم مظفریتك هانکی طرفه وزان اوله‌جغی بیلنه‌مامکده

ایکن جناب اورنوسک صوك بر هجوم غضنفرانه‌سی اوکنده خرستیانلر کاملاً پریشان اولدیلر .

برحالده‌که قوماندانلر بیك مشکلاتله قاچه‌بیلوب ارباب اتفاقدن بش التی یوز قدری محو اولمش واکثری قید اسارته دوشمش ایدی .

بو مظفریت عالیه اوزرینه دها پك چوق محللر اورنوس بکك تیغ غزاسنه باش اکمش و بو جهتله قدر وشانی ازسرنو اعتلا بولمشدرکه شهزادهٔ قدردان پدر شهامت پروری سلطان اورخانه یازدیغی برعریضه‌ده اورنوس بکی (قدوة الامراء الکرام) عنوانیله یاد ایدرك موفقیات واقعه‌سنی صورت مخصوصه‌ده استحسان ایلمش ایدی .

اهلپرور پادشاه ایسه جواباً کوندردیکی مکتوبده شهزادهیه، امرایه التفاتلر کوستردیکی مثللو بکك موفقیتلرینی تقدیراً (اورنوس بکه دخی قلیچ وخفتان کوندروب وقف، ایچون ایستدیکی یرلری تملیك ایلدم !) بیورمشلر ایدی .

غازیٔ مهابت‌قرین یوسیف‌عدوشکارایله میان غیرتنی وخفتان زرین‌تار ایله قامت استیهالنی تزیین ایلیه‌رك موفقیتدن موفقیته انتقال ایتمکده ایکن کندیسنی و بالجمله مجاهدینی بروقعهٔ الیمه‌نك شدائد تأثیراتی مرالمذاق ایتدی‌که

اوده شهزاده سلیمان پاشانك اثنای صید وشكارده آتدن دوشه‌رك وفات ایتمسی ایدی .

عثمانلیلر روم ایلی قهرمانانك ارتحالندن طولایی كریه‌نك ماتم اولمقده‌لر ایكن اوته طرفدن روملر، بلغارلر، افلاقلیلر، صربلیلر جسارتلنه‌رك مسلمانلری اوروپادن آسیایه عودت ایتدیرمك ایچون دهشتلی بر اتفاق عقد ایتدیلر .

وعلی العجله اوتوز بیك كشی‌یه بالغ اولدیلر .

بوخبرك عثمانلیلره واصل اولدیغی اثناده ایدی‌كه اون بش بیك كشیلك بر متفقین فرقه‌سی التمش قطعه كمی ایله سیدی قواغنه چیقمش ودیكر اون بش بیك كشی دخی كلیبولی اوكلرینه كلك اوزره بولنمش ایدی .

بوایكنجی خبر مدهش اوزرینه غازیٔ مكانت كردار اورنوس بك ایله سائر امرای متانت انتما مدافعه‌یی عودت عارینه قطعیاً ترجیح ایتدكلرندن سلاح سطوتلرینه طیانه‌رق پابرجای ثبات اولان فداكاران عثمانیانی مستصحباً ییلدیرم كبی بولایره یتیشدیلر .

محاربه‌یه مباشرت اولنجه عثمانلی فرقه‌لری برقاچ جهتدن كمال شدتله مهاجمه‌لر كوستردكلرندن خرستیانلر پریشان اولدیلر .

برصورتده‌كه میدان كیرودادن قورتیله بیلانلری

بك آز اولوب بقیة السیوف دخی تعقیبجیلر النه دوشدکلرندن کیمیسی قره‌ده محو اولمش و کیمیسی دکزه دوکلمشدر .

بکلرکه هنوز شهزاده‌نك وفاتنی پادشاهه بیلدیرمامشلر ایدی برجهتدن طولانی ماتمی ودیکرجهتدن یعنی بوشانلی مظفریتدن ناشی سروری حاوی یازدقلری عریضه‌یی تقدیم ایتدیلر .

وبرایکی آی صکره حضرت پادشاهك جکر پاره‌سنك کدر تحمل کدازینه طیانه‌میه‌رق واوصره‌ده علتی اشتداد ایده‌رك جهان فانی‌یه وداع ایتدیکی خبرینی آلدیلر .

عثمانلیلرك یکی حکمدار ذیشانی اولان (سلطان مراد اول) اوروپایه کچمك تصورنده بولنمشلر ایسه‌ده آسیایه عائد اولان مشاغل حربیه شو تصورلرینك اجراسنه مانع اولدیغندن وذاتاً غازی اورنوس کبی، حاجی ایل بك کبی قهرمانلر وار ایکن روم ایلیدن اندیشناك اولمغه لزوم کوره‌مدکلرندن ممالك جدیدهٔ مفتوحه‌نك حسن حراست ومحافظه‌سنی شوایکی میرغیرتسمیره حواله بیوردیلر.

بکلر ایچه مدت امر حراستی تمامیله ایفا وشان جلیل عثمانی‌یی اعلا ایلمکده‌لر ایکن شهریار قوی الاقتدار آسیا ایشلرینك ختامنه مبنی اوروپایه کچه‌رك مشهود همایونلری اولان حمیت بهادرانه‌لرندن طولایی ایکیسنه‌ده بیوك بیوك ممنونیتلر، التفاتلر اظهار ایلدیلر.

ودرحال اورنوس بکی مقدما یازدهٔ خیول تأدیب ایدلمش اولان کشان جهتلرینه یوللادیلر .

بك جهات مذ کورهیه طوغری کتیبه‌ران جلادت اولهرق وحملات رستم پسندانه‌سیله معلقرهٔ کشان، ایبصاله ایله حوالیسنی لرزه‌ناك ارتعاب ایلیه‌رك تحت رایت استیلاسنه آلدیکه اوخلالده پادشاه دخی ادرنه‌یی تسخیر ایتمشلر ایدی .

براز زمان صکره پادشاه اورنوس بکی (کوملجنه) ایله توابعنك فتحنه مأمور ایتدکلرندن بك اورالری‌ده سیف صارم جهادینه انقیاد ایتدیردیلر .

روم ایلی امورینك ختامی جهتیله پادشاه بروسه‌یه عودت ایدرلر ایکن (لالا شاهین پاشا) یی ادرنه‌ده براقه‌رق بلغار وصرب حدودلرینك محافظه‌سی خدمت مهمه‌سنی بسالت وصداقت فوق العاده‌سنه وثوق تامی بولنان اورنوس بکك عهدهٔ دلیرانه‌سنه تودیع ایتدیکی مثللو اوصره‌ده حاجی ایل بکك وقوع وفاتی ملابسه‌سیله اونك مأموریتنی‌ده اورنوسه احاله ایتدیلر .

بنابرین ادرنه وملحقاتندن بشقه بالجمله روم ایلی بلاد عثمانیه‌سنك خدمت حراستی اورنوس بکك دست آهنین کفایتنه کچمشدرکه صاحبقران زمانك یانده حائز اولدیغی اعتمادك کمالنه بوندن بیوك دلیل اولهمز .

پاشا وبك شمشیر شهامتلرینك التماعیله کیتدکاری یرلر سکنه‌سنك کوزلرینی قاشدیرمقده‌لر ایکن (٧٦٧) ده یکی برخبر مزعج آلـدیلرکه بوده ضمیمهٔ ممالك ایدیلان فلبه، زغره، کوملجنه، کوستندیل، ادرنه، دیمتوقه وسائر محللردن ایچریلره هجرت ایدن اهالی ایله پرنسـلرینك وعثمانلیلرك غلبات جهانکیرانه‌لری استقباللرینی تهلکه‌یه براقش اولان مجار، افلاق، صرب بکلرینك عالم عثمانیت علیهنده یکی براتفاق عقد ایتدکلرینه دائر ایدی .

بونلر ایسه حرکتلرنده اوقدر سرعت کوسـتردیلرکه بوخبرك همان شیوعنی متعاقب التمش بیك کشیلك برمتفقین طلیعه‌سی ادرنه‌یه ایکی اوچ قوناقلق محلره قدر کلمش ایدی . بناءً علیه او اثناده ادرنه‌ده بولنان اورنوس بك معیتنده طوپی اون بیـك کشی بولندیغی حالده علی الفور یوله چیقه‌رق برکیجه دشمن اردوسنه مریج کنارلرنده تصادف ایلدی .

خرستیانلرك بریانی مریج ودیکر یانی طاغ ایله محاط اولان برموقعـده اوطورمقده اولدقلرینی کورنجـه افاتهٔ وقت ایتمکسزین شدتلی برهجوم کوستردی .

خرستیانلر بردنبره نه‌یه اوغرادقلرینی بیله‌مدکلرندن وعثمانلیلر طاغ طرفندن هجوم ایتلك حسـبیله قاچه‌جق یر بوله‌مدقـلرندن چوغی طعمـهٔ شمشـیر ایدیلوب برازی

قورتیله بیلمش و بعضلری نهره دوکیلهرك غرق اولمشدرکه بووقعه حقیقةً ملاحم عظیمه‌دن معدود واو زمانه قدر اوروپا اراضیسنده وقوع بافته اولان محاربانه نسبةً مثلی غیرمشهود بولنوب حتی موقع حربه (صرب صیندیغی) نامی ویرلمش ایدی .

وقعه‌نك دهشتی شوندن‌ده اکلاشیله بیلیرکه مجار قرالی مشهور (سیژسموند) نصلسه محافظهٔ حیات ایده بیلدیکنه تشکراً متعدد مناستلر انشا ایتدیرمش ایدی .

بونصرت عالیه حضرت پادشاهه عرض اولنجه زیاده‌سیله ممنون اوله‌رق بوممنونیتك آثار فعلیه‌سنی کوستر-مك ایچون کرك اورنوس بکه وکرك رفاقتنده بولنوب اظهار آثار مردانکی ایدنلره تحسین وتلطیفی حاوی فرمانلر وبعض اراضینك تملیکنی شامل امتیازات مخصوصه ایله (ملکنامه) لر کوندردیلر .

روم ایمپراطوری (یانی پاله‌اوغ) اوغلنی یالوه وازمید طرفلرینه کوندره‌رك برسریهٔ عثمانیه سوقنه مجبوریت حاصل ایتدیکی کبی مؤخراً ده آسیا روملرینی تحریك ایتدیکندن پادشاه شاهین پاشا واورنوس بکی قسطنطینیه-نك تهدیدینه مأمور ایتملریله پاشا وبك (ایاستفانوس) اوکلرینه قدر روملری تترتدیلر .

پادشاه دخی تهدید امرینی ویره‌کله برابر روم ایلچیه

کچدیکندن ایمپراطور ایتدیکنه بیك کره نادم اولمشدر .

پاشا وبك مأموریت تهدیدیه‌یی ایفا ایدرك پادشاهك اردوسنه ملحق اولدقلرندن برخیلی یرلر ایله (اپولونیا) قلعهٔ مشهوره‌سی تسخیر وحسابسز نقود واموال اغتنام قیلنمشدر .

ایمپراطور وخامت عاقبتی ادراك ایله طلب صلح ایتمکله شهریار صاحب مرحمت بوقدرله بالاکتفا ادرنه‌یه کتدیلر.

وخیرالدین پاشا ایله اورنوس بکی (ماکدونیا) ده فتوحات جدیده‌یه مأموراً اعزام ایلدیلر .

بونلر بریاندن دست قهرمانانه‌لریله (قواله) و (درامه) جهتلرینی آلدقلرندن ودیکر یاندن سر امدان غزاتدن (دلی بلبان)ی کوندره‌رك (چتروز) و(سیروز) ی ضبط ایتدیردکلرندن ماعدا (زخنه) و(وودینه)یی دخی آلدیلر .

ومتعاقباً بورلا، اسکته، مارو طرفلری فتح ایلدکدن صکره عورت حصارینی، یکیجهٔ وارداری، قره فریه‌یی آله‌رق ارسلانلر کبی ماکدونیانك ایچریلرینه طالدیلر .

غیرتلی اورنوس بکك الك بیوك املی (مناستر) و (سلانیك) شهرلرینك ضبطندن عبارت اولوب خیرالدین پاشا دخی بوخصوصده رفیق حمیتمندینك عزم غیورانه‌سنه اشتراك ایلمکله شوایکی شدید الشکیمه قوماندان اول امرده مناستر اوزرینه یوریدیلر .

ومواصلتلرنده شهرك حصارینی بالمحاصره مهاجمات متوابعه‌لریله اوراسنی‌ده آورده قبضهٔ تسخیر ایلدکدن صکره سلانیکه کیدرك شدتله حصر و تضییقه باشلادیلر.

شو قدر وارکه سلانیك شهری قسطنطینیه ایمپراطوریك اوغلی (امانوئل پالهاوغ)‌ك زیر اداره‌سنده اولدیغی حالده ماکدونیانك مقر حکومتی بولنمق وبراً پك چوق قلاع واستحکامات منیعه ایله محاط اوله‌رق مع مافیه جناب اورنوسك اشهب جهادینه جولانکاه اتخاذ ایتدیکی یرلردن هجرت ایدن ییکلرجه جنکاوران ایله مملو اولمق حسبیله محاصره‌دن نتیجه حصولی اوزادقجه اوزادیغندن حوالیسنی ضبط وتخریب ایدرك چکلدیلر.

بو غزوات جلیله ومتسلسله اوزرینه پادشاه اورنوسی ینه اوروپاده براقه‌رق بروسه‌یه عودت وشهزاده (ییلدیرم بایزید)‌ك کرمیان اوغلی (یعقوب بك)‌ك همشیره‌سیله ازدواجی ایچون برسور پر سروراجراسنه مباشرت ایلدیلر.

بوسور غایت مکمل ومکلف اوله‌رق اکثر ملوك وسلاطینه دعوتنامه‌لر کوندرلمکله بوصره‌ده اورنوس بکی وسائر امرایی دخی دوکونده بولنمق ایچون دعوت بیوردیلر.

بك درحال بروسه‌یه کله‌رك متصف اولدیغی نعمت شناسلغنك آثارینی برقات دها کوسترمك ایچون برخیلی

هدایا تقدیم ایتدی که تاریخلر بو هدیه‌لری صورت مخصو-
صه‌ده تعداد وتذکار ایدیورلر .

حتی پادشاه یله صادق وجسور بنده‌سنك عبودیت
پرورلکنی تقدیراً «بزم قوجه اورنوسك هدیه‌لری حکمدارلرك
یله هدیه‌لرینه فائقدر. آفرین اورنوس!» بیورمشلرایدی.

هدایای مبحوثه یوز غلام نیك اندام وکذلك یوز جاریهٔ
خوش خرام اولوب بونلردن اون غلامك اللرنده‌درونلری
التون ایله مملو کموش تپسیلر اولدیغی ودیگر اون جاریه-
نك ایادیٔ سیمیننده اوانیٔ سیم وزر بولنه‌رق ینه اون
غلام وجاریه‌نك دست لطافت پیوستلرنده‌کی تپسیلر
جواهر وکموش مسکوکات ایله زینت‌دار وقصور غلامان
ایله جاریه‌لرك النده شرقی وغربی برطاقم اقمشهٔ زرین تار
بولندیغی حالده پادشاهك نظرگاه قبولنه عرض ایدلمشلر
ایدی .

پادشاه بونلره مقابلةً اورنوس بکه مصر حکمداری
(سلطان برقوق) طرفندن کلمش اولان آتلری طاقیله
احسان واعطا وذکر اولنان غلاملردن، جاریه‌لردن بعضلر-
ینی سلطان برقوق ایله شاه ایران (اویس خان)ه اهدا ایتدیلر.

سورك ختامندن برمدت مرورنده پادشاه ادرنه‌یه
عزیمت ایلدیلرکه مقصد کشور کشایلری صرپستانی ده
فتح ایتمکدن عبارت ایدی.

انجق وهلهٔ اولیده برسریه کوندرمرك صربلیلرك قوتنی رهین انحطاط وانکسار ایتدردکدن صکره بالذات هجومی مناسب کوردیکیچون اورنوس بکی بو مهم ایشه بالتعیین دیکر امرا ایله یوله چیقاردیلر.

کندیلری ده منتهیٔ حرکت ایکن آسیاده قرمان اوغلی (علاء الدین بك) ك بغتةً نقض عهد ایله ممالك عثمانیه‌یه تجاوزی ومؤخراً شهزاده (ساوجی بك) غائله‌سنك حدوثی مانع عزیمت اولدیغندن میرشیر صولت یالکزجه ایلریله‌یه‌رك صربلیلری تترندکدن و بازوی سورت ومکنتلرینی اییجه زده‌لدکدن صکره عودت ایلدی.

اره‌دن برآزمدت کچرکچمز سرتیزئ سیف فاتحانه‌سیله بحق احراز ایتدیکی (غازی) لك عنوان جلیلنه برده (حاجی) لق شرفنی اضافه ایتدیرمك آرزوی دیانت پرورانه‌سی اورنوسك فکرت مفطورهٔ اسلامیه‌سنی تحریك ایتمکله الدیغی مأذونیت اوزرینه رو براه ارض حجاز اولدی.

ایفای فریضهٔ حج ایتدکدن صکره انفاس متباقیهٔ مجاهدانه‌سنی اعلای لوای کلمة الله امرینه حصر ایتمك ایچون ینه روم ایلی‌یه عودت ایلدی که او اثناده حضرت پادشاه قوصوهٔ ملحمهٔ کبراسنی منتج اولان صرپستان سفرینك استحصال اسباب لوازمیله اوغراشمقده وصرب حدودنده واقع (طاوسلی) موقعنده بولنمقده ایدی.

میرجلادت سمیر اوروپایه ایاق بصار باصمز بو خبری انجه همان رخش سوار بسالت اولەرق طاوسلی‌یه یتیشدی .

پادشاه سوکیلی بندەسنك كلدیكنی کورنجه کوزلرندن او پەرك حقنده بیوك بیوك التفاتلر کوستردیلر .

وكنديسنی اردونك حركتنده دشمنك احوال وحركاتندن خبر آلمق مأموریت مشكلەسیله ایلری‌یه کوندردیلر .

اوته طرفدن صرپستان قرالی (لازاری) عثمانلیلرك عزم ونیتلرینی ایشیدر ایشتمز رقدهٔ غفلتدن اویانەرق هر طرفه وحتی کلیسالره، مناسترلره مراجعت ایدرك وایشك ایچنه بر ده دیانت سوزلرینی قاریشدیره‌رق مجار، ونديك، ارنبود، خروات، بلغار، افلاق پرنسلرینی واوروپا پاسكنه‌سنی قیام ومعاونته تشویق ودعوت ایتدی.

بو تشویق ودعوت اوزرینه خرستیانلق عالمی ینارطاغلر کبی فوران وغلیانه كله‌رك پرنسلر اردولریله صرپستانه شتاب ایلمکده واوروپالیلردن بیله قهرمانلغنه کوه‌نان یکارجه یکیت سلاحنی قیپارق سیلابهٔ بلا کبی آقوب كلمكده ایدی .

برحالده‌که وقعه‌نك رنك وصورتی برایکنجی اهل صلیب وقعه‌سنه تحول ایدوب آز زمان ایچنده اجتماع

ایدن خرستیانلرك مقداری بش یوز بیکه بالغ اولمشدرکه بونلره مقابل قوهٔ عثمانیه طوبی ایکی یوز بیك کشیدن عبارت ایدی.

هرنه حال ایسه جناب اورنوس یالکز قرق بهادر بولادتن ایله اسکوب طرفلرینه دهشت رسان وصول اولەرق کشفیات لازمه‌یی اجرا و دشمن عسکرندن یخالایه بیلدیکی اسرایی پیشگاه همایونه اسرا ایلدی .

وقتاکه اردوی همایون قوصوه‌یه تقرب ایتدی. پادشاه بالجمله امرایی طوپلایه‌رق عقد نادیٔ استشاره ایتدیلر .

و بالجمله مؤرخینك روایتی وجهله اول باول قوجه اورنوسه توجیه وجههٔ خطاب ایله «اورنوس ! خیلی زمان سنی بورالرك حدود محافظلغنده بولندیردم . بونلرك حاللرینی بیلیرسك . بوجهتله رأیك جمله‌نك رأینه مرجح اولمق لازم کلیر. محاربه حقنده‌کی تدبیرك نه در؟» بیوردیلر .

بك همان اپاغه قالقه‌رق ابتدا کندیسنك مخاطب اتخاذ بیوریلیشندن طولایی تشکرلر عرضیله ایشی تأدباً ولی نعمتنك آرای ثاقبه وصائبه‌سنه حواله ایلدی .

وفقط پادشاهك ایکنجی برامری اوزرینه (الامر فوق الادب) دقیقه‌سنه واقف اولان قوجه اورنوس

بیـان ملاحظه‌یه آغاز ایله بر طاقم مقـدمات ومحذورات بسط وتمهید ایتـدکدن صکره اردوی همایون طرفندن حرکات تجـاوزیه وتعرضیه اجرا اولنسـه اوته طرفـك جمعیتلرینی یرندن اوینـاتمق کوج اوله‌جغنی وبنـاءً علیه اونلر طرفنـدن تجاوز اولنوب‌ده طاغلدقـلری صره‌ده عموماً شدتلی برهجوم اولندیغی حالده برکره بوز یلیرلر ایسه اووقته قدر کوریلان عادتلرینه نظراً تکرار احتشادلری ممکن اوله‌میه‌جغی نهجنده ادارهٔ کلام ایتدی .

پادشاه صره‌سیله دمیرطاش پاشا، یخشی بك، شهزادهٔ یلدیرم بایزید، صدر اعظم علی پاشا ایله سائر جنکاورلرك رأینی صوره‌رق هپسندن «سوزاورنوس بنده کزك سوزیدر!» جوابنی آلنجه « بنم‌ده مطالعه‌م بویله‌در» دیه‌رك اول‌وجهله حرکت ایتمکه قرار ویردیلر .

وینـه اورنوس بکی بر قاچ بلوك سواری و پیاده ایله طلیعه‌یه مأمور ایلدیلر .

بك کشفه کلمش اولان برقاچ دشمن مفرزه‌لرینی حملات غضنفرانه‌سیله زیر وزبر ایدرك جملةً خداوندکارك مشهد فجیعی اولان قوصوه صحراسنه واردیلر .

خداوندکار قرار سابق وجهله حرکت اولنمق شـق وصورتنی محافظـه ایتمکله برابر دشمنـك کثرتنـه نظراً ـ بعض مشاهیر قهرمانانك اجرا ایتدیکی وجهله ـ مهمات

دوه‌لرینی سپر ایدرك محاربه ایدلمسی رأینده بولنمشلر
ایسه‌ده امرانك عدم تنسیبیله برابر اورنوس بك
وقتیله هندستان حكمدارینك اسكندر ایله وقوعبولان
محاربه‌سنده حكمدارك اردوسی اوكنه فیللر دیزه‌رك
بونلرك اورکسی حسبیله اسكندره قارشی مغلوب اولدیغی
مثال تاریخیسنی ایراد ایلدیكندن حضرت خداوندكار
مشورت شعار بوفكرلرندن واز كچدیلر.

وهمان مركز قوماندانلغنی عهدهٔ شاهانه‌لرینه آله‌رق
بایزید ایله اورنوس بكی صاغ وشهزاده یعقوب چلبی
وبعض امرانی صول جناحلره مأمور ایتدیلر.

تاریخلرك روایتنجه اورنوس بكك بوصره‌ده برتدبیر
تجربه كاریسی دها اجرا اولنمش وبوده بیك دلاوران
تیراندازك میمنه ومیسره صفلرینك اوكنده اوقلر آته‌رق
مهاجمینه كوز آچدیرلمامسندن عبارت بولنمشدركه حقیقت
حالده بوتدبیردن پك بیوك فائده استحصال ایدلمش ایدی.

اسكی قرار وجهله خرستیانلر تعرضه اجبار ایدلدكدن
صكره عثمانلیلر هجوملره باشلادیلر.

یكدیكرینك قاننه صوصامش اولان یدی یوز بیك
عسكر محاربه‌یه باشلار باشلاماز ساحهٔ وغا محشردن نمونه
نما اولمشدر.

ایكی طرف یكیتلرینك شدتلی چارپیشمه‌لری

امواج یم سیاهك مصادمات شدیدهٔ متوالیه‌سنی آكدیرر ایدی .

آتش حرب اینجه وقت اشتعال ایتدكدن صكره متفقین اردولری كاملاً پریشان اولدیلر .

واقعا عثمانلیلر مظفر اولدی . چه سودكه خداوندكار غازی عقب مظفریتده برصرپلینك خنجر اغتیالیله محو اولدی كتدی .

ایشته بو قانلی محاربه‌نك پلانلرینی حسن ترتیب خصوصنده‌ده اورنوس بكك بر وجه محرر پك چوق خدمت مجاهدانه‌سی سبق ایدوب میدان كارزارده كوستردیكی آثار دلیری ایسه عقلاره وله ویره‌جك درجه‌لرده ایدی .

پادشاه جدید ییلدیرم بایزیدكه بكك اطوار قهرمانانه‌سنك همیشه آفرین خوان اولنلردن ایدی روم ایلینك یكانه موازنهٔ آسایشی اولان ماكدونیا جهتلرینك صورت دائمه‌ده حصول ضبط وربطیچون كندیسنی مأمورمخصوص تعیین ایدرك سیروزه كوندردیلر .

وقوجه غازینك بومأموریتی اوزرینه آرتق اورالرده طورمغه‌لزوم واحتیاج كوره‌میه‌رك آسیایه دوندیلر .

سلانیك روملری كه‌غازی‌اورنوسك صدمات مهاجات عدو شكارانه‌سیله زیر تصرفلرنده‌كی اكثر محللرك ضمیمهٔ

قلرو عثمانی ایللــندن طولانی بالطبع اخذ ثار وانتقـام ایتمك انتظارنده ایدیلر بو دفعه ترحاله ویکی شهر روملری ولاتینلر ایله عثمانلیلر علیهنده براتفاق عقد ایتدیلر.

وفقط اورنوسك ماکدونیا ایچنده آرام سـاز جلادت اولمسنه نظراً بردراو اوزرینه کیتمکه جسارت ایده‌میه‌رك سواحل عثمانیه‌یه تعرضه باشلادیلر .

بو خبر او صره‌ده اوروپا سفری ایچون مهیای حرکت اولان پادشـاهه واصل اولنجه همان روم ایلی‌یه کچه‌رك قره فریه اوکلرینه یتیشدیلر .

ومیاه فسادی اصل منبعنده قورتمق ایچون بروسریه ایله اورنوس بکی ترحاله وعلی پاشایی یکی شهر جهتلرینه یوللایه‌رق کندیلری ادرنه‌یه کتدیلر .

شجیع اورنوس کوکره‌مش ارسـلان مثال تسالیه قطعه‌سـنه کیره‌رك پیشکاه عزمنه سد اولمق ایستیان روم فرقـه‌لرینی صـواعق حسـام نجدتیله قرین تشتت ونکال ایلدیکی کبی علی پاشاده اتنه و لوادیه شهرلرینه کیره‌رك روملری، لاتینلری تترتدی .

بوضربات شـدیده‌نك تأثیرات هول انکیزیله روملر، لاتینلر کمین امانه چکلدکلرندن ماعدا سـلانیك روملری ایتدکلرینه بیـك کره نادم اوله‌رق ماکدونیـانك شـانلی قوماندانی اورنوس بکه قارشی تجدید معاملهٔ آشتی پرورانه‌یه مسارعت کوستردیلر .

اوته طرفدن قسطنطینیه نك محاصره وتضییقیله مشغول اولان ییلدیرم بایزید رومليرك، لاتینلرك شو انهزاملرینی استخبار ییوره رق فرحناك اولمقله برابر مادهٔ محاصره نك باعث تأخری اوله بیله جك برخبر الدی که بوده مجارستان قرالی سیژسموندك جبر مافات مقصدیله یوز بیك کشیلك براردو ایله طونه یی کچه رك نیکبولی طرفلرینی یاقوب ییقمغه باشلامسی ایدی.

قرالك بوتجاوزی مزلقهٔ نومیدی یه دوشمش اولان قسطنطینیه ایمپراطورینك دعوتیله وقوع بولوب حتی کرك ذکر اولنان یوز بیك کشی وکرك اوندن صکره کلان اردولر ایچنده اوروپانك، مجارستانك، افلاقك، بلغارستانك، صربستانك، یونانستانك هپ جرا بر طاقم اقوام مختلفه نك نبردآزما فدائیلری وار ایدی.

بناءً علیه پادشاه مجبوراً امر محاصره یی ترك ایله نیکبولی یه متوجهاً یوله چیقدقلری مثلاو سریعاً معیتنده کی دلاورلرله کندیلرینه التحاق ایتمسنی دخی اورنوس بکه بیلدیردیلر.

اذواق حیاتی حضرده دکل سفرده بولمش اولان بك بو امری آلیر المز حرکت ایدرك خلال طریقده اردوی همایونه التقا ایلدی.

اورنوس بك فطرةً متصف اولدیغی شعار خارق

العادهٔ دلبری ایله‌ ایلك بیوك مزاحمی، الك دهشتلی ملاحمی بازیچه حکمنده صایان فداکاران مبارزاندن بولندیغیچون محاربه‌لرده الك مشكل یرلره کوندریلیر ایدی.

از جمله بو وقعه‌ده دخی دشمنك احوالندن خبر آلمق مأموریتیله ایلری‌یه کوندرلمش و تعالیٔ باهت قهرمانانه‌سنی موجب اوله‌جق صورتده وظیفهٔ استکشافیه‌یی ایفا و النه کچن خرسقیانلری استصحاب ایله معاودت ایلمشدر.

عثمانلیلر نیکبولی طرفلرنده عساکر متفقه ایله تلاقی ایدنجه شدتلی بر محاربه‌یه کیریشدیلر.

محاربه غایت قانلی بر صورتله جریان ایتدکدن وطرفیندن بیکلرجه یکیت خاك مرکه سرلدکدن صکره عثمانیانك مهاجمات شانکارانه‌لریله متفقین اردولری برباد و پریشان اولدیلر.

بو هرج و مرج آره‌سنده اسانیت فامیلیاسنه منسوب اولان بلغارستان قرالی (سسمان) دخی مقتول اولمغله نتیجهٔ غالبیت اوله‌رق بلغار حکومتی بتون منقرض اولمش و نیکبولی، صوفیه، بازارجق، فلبه، طرنوی، ودین، زشتوی، سلستره، روسجق، شمنی، وارنه، نیکبولی ایله مدائن سائرهٔ ضمیمهٔ ممالك عثمانیه قلنمشدر.

عالم عثمانیتك سبب تزاید سورنی اولان بو وقعه‌ده دخی صاحب ترجمه اورنوس بك صولت صف شکنانه‌سیله

پادشاه قیمت شناسك یكیدن مظهر شاباشی اولمشدر .

عثمانلیلر بو وجهله مظفریتدن مظفریته، اقبالدن اقباله آتلامقده‌لر ایكن آسیایی خون ناحق سیلابه‌لریله طوفان بلا ایچنده براقش اولان (تیمورلنك) ك سیل العرم مهاجماتیله بنای استیلای عثمانی زمین اندراسه یقلمش ونوائب ومصائب واقعه‌نك تأثیریله پادشاهك (۸۰٦) ده وقوع ضیاع ابدیسی بلا بلایی تعقیب ایدر حكمنی كوسترمشدر .

مع ما فیه فلاكت بوقدرله‌ده رسیدهٔ حد غایت اولمیوب قوجه یلدیرمك بر دمیرك مقاومتیله محو اولیشنی متعاقب خاندان سلطنت آره‌سنده استقلال داعیه‌لری ظهور ایتدیكیچون شجرهٔ دولت عثمانیه‌نك بردنبره قوهٔ نامیه‌سنه خلل كلی كلمش واورته‌لق بر انحلال مخوف ایچنده قالمش ایدی.

شهزاده‌لرك هر بری بر محلی ضبط ایلیه‌رك صورت منفردانه ومستقلانه‌ده اجرای حكومت ایتمكه باشلامش ایدی.

اوروپاده‌كی عثمانلی طوپراغی امیر سلیمان شاهك، آسیانك برقسمی شهزاده موسانك، قسم دیكری چلبی سلطان محمدك زیر اداره‌سنه كچمش و برطرفدن ده شهزاده عیسی بركوشه‌یی دست ادارهٔ مستقله‌سنه آله‌رق جریحهٔ افتراق و تضاد واقعه ناخن زن اشتداد اولمقده بولنمش ایدی .

مبادیٔ اغتشاشاتده ارکان وامرای دولت شهزاده‌لرك معیتلرینه منقسم اولدیغی صره‌ده غازی اورنوس بك دخی حسب الموقع امیر سلیمان شاهك معیتنه تصادف ایتمکله برابر بو حاللرك دوامی اسیا واوروپاده هنوز تقرر ایده‌بیلمش اولان عالم اسلامیتك محوینی موجب اوله‌جغنی بیلدیکیچون میدانده‌کی احوال نفاق اشتماله حسب الحمیه نظر تأسفله باقه‌رق تخت عثمانینك تعین صاحب حقیقیسیله اجزای متفرقهٔ اسلامیه‌نك حصول توحیدینه دیده کشای انتظار اولور ایدی .

کیملك معیتنده بولنور ایسه بولنسون اوکا صادقانه خدمت ایتمکی وظائف نعمت شناسیدن عد ایتدیکیچون چلبی سلطان محمد ایله امیر سلیمان شاهك عسکری بیننده (چاقر پیکار) ده وقوع بولان مصادمه‌ده بولنمش ومؤخراً ینه امیرك امریله قرمان دیارینه بالعزیمه اورالرینی‌ده تترتمشدر .

بو وقعه‌لری متعاقب امیر ایله برابر انقره طرفلرینه کیدرك انقره وملحقاتنی رایت استیلالری آلتنه بالادخال ادرنه‌یه عودت ایلدیلر .

بو اثناده چلبی سلطان محمد ایله شهزاده موسی امیر سلیمان شاه علیهنده عقد اتفاق ایله موسی مکمل براردو ایله اوروپایه کچمش وامیرك عسکریله ادرنه

جهتلرنده، بلقانلرده اشعال نائرهٔ جدال ایتمش ایسه‌ده هر یرده مغلوب اولمشدر.

فقط امیرك هیچ بر ایشه باقیه‌رق ترتیب مجالس ذوق وصفا ومناولهٔ کأسات نشوه فزا ایله اشتغالی اورنوس بك ایله حسن اغا، قره‌جه بك، قره مقبل وسائر غیرتوران امرانك نفرتنی جلب ایدرك برر برر روکردان اولملرینی انتاج ایلمشدر که بو حاللر زخم خورده‌سی اولان شهزاده موسانی تکرار تجربهٔ بخت وطالع ایتمکه سوق ایتمش وکلیتلی بر اردو ایله بغتةً ادرنه اوزرینه یوریمکه باشلا-مش ایدی..

اورنوس بك ایله حسن اغا ولی نعمتلرینی شو داهیه-دن‌ده قورتارمق ایسته‌مشلرایکن ادرنه‌ده برحمامه چکیلان وخمار رحیق ایله کوزلرینی آچمغه بیله مقتدر اوله‌میان امیر بونلرك اخطارات صداقت کسترانه‌سنه قولاق آصمدیغندن بالطبع ایکیسی‌ده ایشدن چکلدیلر.

کرچه امیر درحال آییلمش وقارشیسنده اظهار غنج ودلال ایدن ساقئ کلچهره‌نك النده‌کی پیالهٔ زرینی طاشلره چارپمش ایسه‌ده دشمننك ادرنه‌یه کیردیکنی کورمکله فرار ایتمش وفقط عقب کیرلر النه دوشمکله اعدام ایدلمشدر.

اورنوس بك بو فترتلر آره‌سنده سلاح شجاعتنی نره‌یه حواله ایتسه دوکیله‌جك قانك اسلام قانی اولمسنه کوره

شو حالی بردرلو قبول ایده‌مدیکندن ماکدونیایی حسن محافظه ایتك ویا برین او کوزل قطعه‌یی ایلریده عثمانلی تختك ظهور ایده‌جك صاحب حقیقیسنه ترك ایلمك اوزره قره‌فریه طرفلرینه چکلدی.

کرچه شهزاده موسی نزدینه کلمنی دفعاتله کندیسنه اشعار وبو اشعارنده اصرار ایتمش ایسه‌ده میرعنایت شعار اوصیره‌ده کوزلرینه عارض اولان خسته‌لقدن ناشی اعتذار ایلمش ومعذرت واقعه‌سنی شهزاده‌نك (بکیجه‌واردار) جهتنه کلدیکی صیره‌ده بالذات یانینه کیدرك تکرار ایتمشدر.

شهزاده عیسانك مقدما چلبی سلطان محمدك هجمه‌ئ تختنیبله امحا وبو دفعه‌ده امیر سلیمان شاهك عالم آخرته اسرا قلنمسنه نظراً اورنك حکمداری ایکی شهزاده بیننده متنازع فیه قالدیغی حالده شهزاده موسانك ادرنه‌یی آلدقدن صکره اسیاده‌کی چلبی‌یی طانیامسی چلبینك نظر استرقابنی جلب ایتدیکندن منتظم براردویی مستصحباً قسطنطینیه طریقیله اوروپایه کذار ایلدی‌که او اثناده شهزاده موسی قسطنطینیه‌یه یقین اولان (اینجکز) موضعنده بولنیور ایدی.

ایکی اردو قارشیلشنجه شدتلی بر جنکه کیریشمش وموسانك اردوسی انهزامه یوز طوتمش ایکن چلبینك

جریحه دار اولسی قسطنطینیه ایمپراطورینك یانته رجعتنی مستلزم اولمش و یاره‌سی التیام پذیر اولنجه بر ایکنجی هجومی تصور ایتمش ایسه‌ده ازمیر حاکمی (جنید بك) ك اناطولی‌یه تجاوزی موقةً عودتنی انتاج ایتمشدر . وفقط آسیا غائله‌سی مندفع اولور اولمز ینه اوروپایه کچمشدر .

تیمورلنکك جسیم دولته آچمش اولدیغی یاره‌لر بو انحلاللرك تعاقب وتمادیسی جهتیله سنه‌لرجه تداویسز قالمغله کتدکجه بر شیر پنجهٔ خطرناك صورتنی آلمقده و بناءً علیه بر دقیقه اول بر طبیب حاذق سیاسینك النه تودیعی لازم کلمکده اولسنه وچلبی سلطان محمدك اطوار دلیرانه وعزم عالیهمتانه‌سی پادشاهلغه لیاقتنی اثبات ایلدیکنه مبنی ماکدونیا قهرمانی اورنوس بك ارتق ایشه مداخله‌یه قرار و یره‌رك مخدوم بسالت موسومی (علی بك)ه تودیعاً چلبی‌یه بر عریضه تقدیم وتسیار و بو عریضه‌ده شهزاده موسی ایله میدان محاربه‌سنه دائر ترتیب مقدمات ایتماسنی واوته‌ده بریده بولنان قوای عسکریه‌یی تارمار ایدوب بووجهله دربندلری آشه‌رق صرب حدودینه مواصلتنده (یکیت پاشا) ایله ترحاله والیسی (سنان بك)ی جلب ایلمسنی وکندیسنك دخی خدمات فداکارانه‌ده بولنمق اوزره متهیٔ حرکت بولندیغنی تمیق واز بارایتدی .

چلبی بو عربضه‌یی آلنجه مبر تجربه کارك اخطاراتنه
زیاده‌سیله ممنون اوله‌رق یازدیغی جوابنامه‌ده فوق‌الغایه
التفاتلر کوسترمش وهمان زدینه کلمسنی بیلدیرمشلر .
چلبی اول وجهله بلقانلری آشه‌رق ایلریله‌دیکی اثناده
یکیت پاشا ایله سنان بکی دائرهٔ اتفاقنه جلبه
موفق اوله‌رق خصمنی تحری ایتمکده ایکن موسانك
صربستان حدودینه طوغری کیتمکده اولدیغنی خبر آلیر
الز عقب کیرلکه باشلایه‌رق موراوا نهرینك کنارلرینه
یتیشدیکه اوراده اورنوس بك، صرب قرالی لازاره‌ویچ،
ازمیر حاکمنك اوغللرندن حمزه بك ایله دها بعض شجعان
وصنادید اقوام معیتلرنده‌کی فرقه‌لره کالدکلرندن جمله‌سی
موسانك بولنمقده اولدیغی (چموری) موقعنه توجه
ایتدیلر .
فریقین تلاقی ایدنجه ترتیب صفوفه مسارعت
اولنه‌رق چلبی صرب قرالیله صاغ جناح قوماندانلغنی
درعهده ایدیکی کبی اورنوس بکی صول جناح قوماندانلغنه
تعیین ایتمش وقلبکاهه دیکر جنکاوران امرایی مأمور
ایلشدرکه قوجه اورنوسك یانده نوردیده‌سی اولان بش نفر
فرزند شجاعتمندی دخی موجود ایدی .
محاربه‌یه مباشرت اولنجه موسی هر طرفدن
ایدیلان هجوملره مقاومت ایده‌میه‌رك و بطاقلقلره تصادف

ایلیه‌رك بو هرج ومرج آره‌سنده وفات ایتدیکندن مخالفلر تسلیم سلاح ایلدیلر .

بنابرین چلبی سلطان محمد بلا رقیب جالس دیهیم عثمانی اولدی‌که وقعه‌نك زمان جریانی (٨١٦) سالنه مصادف ایدی .

شهریار نوجاه کرك فعال‌اورنوس بکلك و کرك‌اوغللرینك بو وقعه‌ده دخی کوستردکاری فداکارلغه، جمیته مقابل خاصةً ممنونیتلر اظهار و بو عائلهٔ صادقه‌نك یکیدن هر وجهله تلطیف وتطییبلرینه مسارعت وابتدار بیوردیلر.

بك ایسه بو التفاتلره قارشی سجیهٔ لطف شناسیسنی برقات‌دها کوسترمك‌ایچون پادشاهك اجداد عظامی زماننده اولدیغی کبی هر یرده مأثر فداکاری ابرازینی متحتم ذمت صداقت عدا ایدرك فکرینی، املنی بو یوله حصر ایلدی.

حتی شهریار رستم وقارآسیاده یکدیکرینی ولی‌وتعقیب ایده کلمش اولان انحلالات واغتشاشاتك واوته‌ده بریده سردر هوای طغیان اولانلرك محو وازاله‌سیله دمکذار اولمقده ایکن اوروپایی هراس هجومیله آسایش تام ایچنده بولندیرمش ایدی .

یالکز کندیسنی دکل اولاد و احفادینی ده میادین غزاوجهاده وقف ایتمش ایدی .

بوارسلان یاور یلری ایسه پدر نجدت پرورلری کبی

وقوعه ارسلانك تحت حمايه و تربيه‌سنده پرورشیافته جلادت اولدقلرینجون هر بری غابه جنك ووغانك برر شیر ژیانی کسیلمش ایدی .

اپشته غازی حضرت مأنوس جناب اورنوس سائقهٔ دیانله اوان پیریده بیله وقتنی امانه وامانه اتبه‌رك برطور جوانانه ایله اعلای لوای کلمة الله ایتمکده ایکن افواه روایانه کوره (٨٢٠) سنه‌سی شوالنك ٧ نجی چهارشنبه کونی عزم جنات عالیات ایتدی .

نعش مغفرت نقشی (قینه کله‌دی اول غزا قلیجی) مصراعی مدلولنجه یکیجه وارداره دفین خاك عطرناك ایدلمشدر .

بعض مؤرخلر زمان ارتحالنی تبیین وتعیین ایده‌میه‌رك تاریخ مذکوردن صکره‌دخی بعض وقوعات حربیه‌ده بولندیغنی وحتی (سلطان مراد ثانی) عهدنده ارناوود لغان فتحنه کتدیکنی یازمشلر ایسه‌ده بو اختلاف ومباینت تاریخیه وقوعات مبحوث عنهاده اوغللرینك بولنمسندن تولد ایتمش اولمق کرکدر.

اورنوس بك نعمت اطول عمر ایله متنعم اولوب بر روایته نظراً (١٣٣) سنه یاشامشدر .

تاریخ وفاتنه باقیلیر ایسه ولادتی (٦٨٧) سنه‌سنه مصادف اولمق لازم کلیور .

تدقیقات عمیقهٔ عاجزانه‌مزدندرکه غازی اورنوس بك عن اصل ترکی النسب اولوب سلسلهٔ نسلی (آق قیونلی) عشیرتنه منتمی و بوجهتله اهتداسنه دائر اولان روایات تاریخیه‌نك بطلانی بدیهیدر .

بیوك پدری بولنان (بوزاوقلو خان) قبائل ترکیه‌نك بلادرومه باعث انتقالی اولان مجبوریت سائقه‌سیله اناطولی‌یه کچمش و یدی نفر اولادیله برابر بنیان رصین الارکان دولت عثمانیه‌نك واضع اس الاساسی اولان (غازی ارطغرل بك) ه معاونت ومظاهرتده بولنمش ایدی .

بوز اوقلوخانك بویدی اولاد شیرنهادندن (عیسی بك) اورنوس بکك پدری اولوب بکك ماکدونیایه کچدیکی صره‌ده یانده بولندیغی حالده مؤخراً اسکوب ملحقاتندن (رادویشته) قصبه‌سنده وفات اتمکله اوراده دفن ایدلمشدرکه کندیسنك مستثنا اولان اوقافیله تربه‌سنه الآن اورنوسیلر طرفندن نظارت ایدلمکده‌در .

اورنوس بکك اصل اسمی (اورن) در .

اورن اسکی ترکجه‌ده مستعمل اولوب اناطولینك بعض محللرنده (بك اورن) نامنده کویلر حالا موجوددر .

(اوس) ایسه لسان یونانیده امیر وبك معناسنه کلیر . اکلاشیلیورکه (اورن‌اوس) دیمك (اورن بك) دیمکدر.

بعض مؤرخینی مسئلهٔ اهتدادهمز الق ذهوله دوشیرن ماده اوس کلمه‌سنك مؤخراً روم ایلی بوماری طرفندن اضافه قلنمسی و بناءً علیه بو اضافه‌دن تحصل ایدن (اورنوس) اسمنك اسامی و اعلام اسلامیه‌دن اولماسی کبی بر فکرك وجوده کلمسیدر .

نصل که اورنوس بکك پدر عالی کهری عیسی بکك اسمنه لاتین ارناوودلری کندی لسانلرنده بك معناسنه اولان (برنك) کلمه‌سنی علاوه ایتدکلر یچون بین الناس (برانقو عیسی بك) نامیله شهرت یاب اولمشدر .

تحقیق ایدیورکه اورنوس بك عثمانلی اوغلی عثمانلی وار اوغلی اردر .

اهتدا موجب شین ونقیصه دکلدر .

شو قدر وارکه بر قاچ مؤرخك الجای غفلتله نصلسه دوچار اولدقلری خطانی تصحیح ایله عالم تاریخه بر حقیقت محضه قزاندیرمق وظائف حقائق شناسی ایجاباتندندر .

اورنوس بکك سلسلهٔ نسب صحیحنی شوراجقده بالمناسبه انبا و بوصورتله‌ده تنویر مدعا ایدرز :

بوزاقلو خان

قوشتمور خان
اوزار خان
كوندزالب خان

بوركير خان
قصون خان
ورسق خان

پرانقو عيسى بك
حاجى وغازى اورنوس بك
صاحب ترجمه
ايكى يوركلو على بك
غازى احمد بك
موسى بك
غيبى محمد بك
احمد بك
شريف قورد بك
شريف محمد بك
شريف قورد احمد بك
شريف مصطفى بك
شريف يوسف بك

شريف محمد بك
بلا ولد فوت

شريف مصطفى بك
بلا ولد فوت

شريف سليم سرى
پاشا بلا ولد فوت

شريف محمد امين بك
بلا ولد فوت

شريف احمد توفيق
بك فوت
(١)

شريف عبد الرحمن
بك فوت
(٢)

(۱) شریف احمد توفیق بکدن
الشعب ایدن سلسله

(۲) شریف عبد الرحمن بكدن
تشعب ایلیان سلسله :

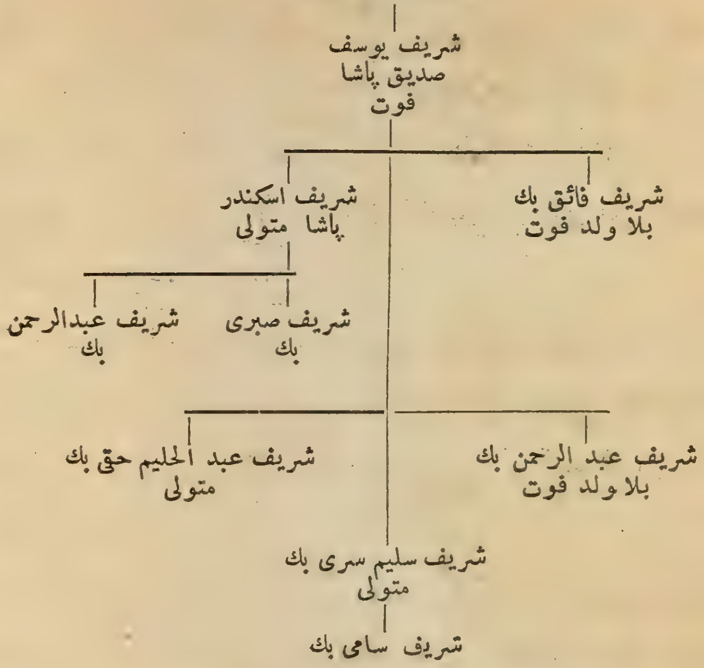

غازی؛ ایدی الاشتهار اورنوس بكك وجودلری لمتك مایه ٔ افتخاری اولان اجله ٔ مجاهدین ومبارزیندن ایدی.

فرط حماست، علوهمت، سمو عزم ومکانت، رزانت تدبیر، مکارم اخلاق، کثرت احسان، حب جهاد کبی مزیات وخصائص عالیه ایله متحلی بر قهرمان عظیم النفس ایدی.

اسلامیتك شرقده تقرری وشان ونفوذ عثمانیتك اوروپاده حکمفرما اولمسی ماده‌لرنده کوستردیکی فداکارلقلر تاریخ ملیمزك الك عالی صحیفه‌لرینی توشیح ایدن مآثر عظیمه‌دندر.

آفتاب عثمانیتك غروبه حاضرلندیغی اولدیغی برزمان انحلال اثنده‌ ماکدونیالی حسن محافظه ایله مؤخراً بو قورقنج انحلاللرمنائعه و بردیرمك اچون چلبی سلطان محمده صادقانه وجانسپارانه معاونتلر کوستریشی، الان دللرده داستان اولان قوصوه ملحمه ٔ کبراسنده سلامت جویانه پلانلر ترتیب ایدیشی اونودیلمز خدمتلردن دکلدر.

ابتدای شبابندن منتهای عمرینه قدر زمانی النده سیف صارم دشمن جو اولدیغی حالده غزا وجهاد اوغورنده کچیرمش وتیغ شجاعتی هیچ بر برده ژنکدار قبول اولمامشدر.

عظمت مهابتی بردرجه‌ده ایدی‌که قانلی شانلی جنك

میدانلرنده دست آهنین رستمانه‌سنده جولان ایدن تیغ خو نفشانندن ریزان اولان قانلرك هر قطره‌سی انظار اعادی‌یه قارشی بر بیوك طوپ کولله‌سی قدر دهشت انداز اولور ایدی .

شدت صولتی برمرتبه‌ده ایدی که عنان صافنات الجیاد صرامتی هانکی طرفه اماله وارخا ایتسه نعلل‌رینك طاشلره تصادمندن حاصل اولان شراره‌لر یله دشمننك کوزلرینی ییلدیرمغه کفایت ایدر ایدی.

علو قدر وشاننك یالکز بزده دکل غربلیلر بیننده دخی بحق طانلمقده اولدیغنه دلیل اولان احوالدندر که متوفی قبریسلی محمد پاشانك اوکی مخدومی فریق شوکت پاشا مرحومك بالذات کوردیکنی سویلدیکی وجهله حضرت غازینك ساقسونیانك پای تختی اولان (درست) شهری موزه‌سنده برتصویر مجسمی موضوع موقع احترامدر .

شجاعتك برتمثال بی مثالی اولان بوقهرمانك النده انسلال نمای مهابت اولمش برقلیج بولندیغی ده پاشانك جملهٔ روایاتندندر .

مائل خیرات وحسنات ایدی .

یکیجهٔ وارداردده جوامع، مساجد، مدارس، عمارتخانه انشا ودها پك چوق محلارده بو مثللو مبانیٔ خیریه بنا ایتدیرمش وقریه‌لر وقف ایلمش ایدی .

اهل ورع، عجزه نواز، اهالی پرور ایدی.

بونلرجه خلق دائما خوان احسان و عاطفتنه مهمان ایدی و باتهاده سطوت اولدیغی بیوك سكنه‌سنی عدالت ونصفت نورلری ایچنده غرق ایلر ایدی.

عندنده یگانه ذوق حیات شاهت اسلامیت وعثمانیتك استحصال اعتلا وارتقاسی خدمت مشكوره‌سنده بولنمقدن عبارت ایدی.

بو خدمتلرینه مقابل حكمداران عثمانیان طرفندن حقنده كوستریلان تلطیفات قیمت شناسانه خارق العاده دینیله‌جك درجه‌لرده ایدی.

هر بری برر صورتله مستغرق معامله نوازشكاری بیوروب یرلر تملیك ایدرلر، وقف ایچون اراضی و یررلر، طبل وعلم ارسال ایلرلر، خلعت كیدیررلر ایدی.

حتی قوصوه شهیدشهیری (سلطان مراد اول) طرفندن احسان اولنان فی اواخر شوال ۷۸۸ تاریخلی فرمان عالیشان ایله مؤخراً (ییلدیرم بایزید) جانبندن ویریلان فی اوائل محرم سنه ۷۹۳ تاریخلی براتده كه ایكیسی ده منظور عاجزانه‌مز اولمشدر اورنوس بك (ملك الغزاة والمجاهدین) عنوان مفخرت اقترانیله رهین توقیر واعتبار بیوریله‌رق نه‌قدر رایسترایسه وقف اتمسنه مأذونیت قطعیه اعطا قلنمش وهرنوع مساعده لطفكاری یه مظهر ایدلمش ایدی.

بو وقفلرك بطناً بعدبطن وقرناً بعد قرن سلاله‌سنه انتقال ایده‌جکی قیود وشرائطی‌ده مذکور فرمانلرده خاصةً تصریح وتبیین قلنمش ایدی .

پادشاهلرك غازیٔ نامدار حقنده‌کی التفاتلری یالکز بوندن عبارت دکل ایدی .

کندیسندن صکره اولاد واحفادینه سلسلهٔ حکمداران عثمانیان طرفندن رعایت ایدلمسی دخی مذکور فرمانلرك جملهٔ محتویات جلیله‌سندن اولوب حتی جناب مراد فرمانك بر فقره‌سنده « اولادینه رعایت باشم اوزره‌در ! » بیورمغله قوجه غازی‌یی هر جهتله بر مراد ایلمش ایدی .

بو سببلرله حضرت اورنوسك اوقاف شریفه‌سی عصراً بعد عصرٍ تصدیق وتأیید قلنان ومرتبات سنویه‌سی حیثیتلی متولیلری طرفندن طوغریدن طوغری‌یه خزینهٔ دولته کوندریلان مستثنا اوقافدن اوله‌رق بو کونکی کون جمله‌سی معمور ومنتظم بولنمقده‌در .

بو معموریت وانتظام‌ایسه بالجمله اورنوسیلرك مساعیٔ جمیلهٔ نعمت شناسیلرندن ایلری کلمکده ورئیس عائله بولنان وسلطنت سنیهٔ عثمانیه‌یه پك چوق خدمات ممدوحه ومشکوره ابراز ایتمکله غازی اورنوسك نعم الخلفلرندن اولدیغنی فعلاً اثبات ایلیان بکلر بکی پایه‌اولرندن واوچنجی مجیدی نشان ذیشانك حامللرندن (شریف

محمد شفیق پاشا ابن شریف احمد توفیق بك) ك بو بابده بالخاصه همت وغیرت جوانمردانه‌لری مشهود اولمقده‌در .

الحاصل صاحب ترجمه غازی حاجی اورنوس بك محاکات تاریخیه نقطهٔ نظرنجه عثمانلی قهرمانلرینك الك بیوكلرندن صاییلان ونادرهٔ روزكار ایدی .

(ایكنجی جلدك صوكی)

مشاهیر اسلامك برنجی وایکنجی جلدلرنده کی یاشلیجه سهولر:

جزؤ	صحیفه	سطر	یاكلش	طوغری
١	٧	١٤	محظوظیتلر	ممنونیتلر
»	١٥	١	محظوظیت	ممنونیت
»	١٦	٢٠	استقلالیته	استقلاله
»	٢٨	٥	بحیرنك	بحیره‌نك
٢	٣٤	٢	آوان	اوان (مدسز)
»	٣٥	١٨	سکونتنی	سکونی
»	٣٩	٣	بالا استیلا	بالاستیلا
»	٤٦	١٤	علویت	علو
»	٥١	٥	حلمیته	حلمه
٣	٦٧	٢	کملین	متبحرین
»	»	١٨	فحولین	فحول
»	٨٥	١٨	بورومی	بررومی
»	»	٢٠	برروم	بوروم
٤	١٠٠	٣	فراغتی	فراغی
٥	١٢٩	٩	قرن اولیده	قرن اولده
»	١٣٠	١٠	شبابتنی	شبابنی
٧	٢٢٤	١	حظوظات	تلذذات

جزو	صحيفه	سطر	ياكلش	طوغرى
٨	٢٢٨	١١	امنيت	امن
»	٢٥٣	٣	نقريس	نقرس
»	٢٧٦	٢	فلاكت	آفت
»	٢٨٠	١٣	قربيتى	يقينلغى
١٠	٢٩٩	١٧	كسب	كسر
١١	٣٥٢	١٢	كيف ماتفق	كيف ما اتفق
١٢	٣٧٧	١٧	زيادةً	زيادة
»	٣٧٩	٧	طوردير دقدن	طوتدير دقدن
١٣	٤١٠	٦	محاربه‌يه	محاربه‌يى
»	٤١٣	٢٠	قربيت تامه	قرب تام
١٦	٤٨٤	١٠	معنا	معنى
»	٤٩٠	٢	بعديتى	بعد مسافه‌سى
»	٥١١	٤	بعديت مسافه	بعد مسافه
١٧	٥٢٩	٢	آوانى	اوانى (مدسز)
»	»	١٦	عاليجنابانه‌سيله	جواب عاليجنابانه‌سيله
»	٥٣١	١٦	هر طرفه	هرطرفه
١٨	٥٦١	١٥	سرور	سور
»	»	١٨	حيلت	صيت
»	٥٧٤	١٢	بياله دقيقه	دقيقه بياله
١٩	٦٠٤	٢٠	اسكى ولى نعمتلرينك	ولى نعمتلرينك
٢٠	٦١٠	١٦	ذها	ذكا

جزؤ	صحیفه	سطر	یاکلش	طوغری
»	٦١٢	١٩	حسدت	حسد
»	٦١٦	٦	معقاقب	متعاقب
»	٦١٨	١٧	سکونت تامه	سکون تام
»	٦٢٠	١٣	عسکر ایله	عسکرلره و
»	٦٤٠	٩	انموج	نموذج
٢١	٦٤٤	٢٢	مهارتی	مهارتلرینی
»	٦٦٦	٧	قالدیریله‌جغنی	قالدیره‌جغنی
٢٢	٦٧٣	٢	حکمدارانلرینك	حکمدارلرینك
»	٦٧٥	٤	کماة	حماة
»	٦٩٠	٤	نامنده که	نامنده‌کی
»	٦٩٣	١٧	٨٤٢	٨٢٤
»	٦٩٤	٣	٨٦١	٧٨١
»	٦٩٥	٧	ایتمشلر	ایتدیرمشلر
٢٣	٧١٤	٥	تخریت بیب	تخریب بیت
»	٧١٥	٨	ایمش نهایت	ایتمش‌ونهایت
»	٧٢٨	١٧	منابره‌ده	منابرده
»	٧٢٩	٢	ایتمکده‌ایدی	ایتمکده‌بولنمش ایدی
»	٧٣٠	١	مرج ومرج	هرج ومرج
»	٧٣١	١٠	دها برطا	دها برطاقم
»	٧٣٣	٤	ابتصار	بصیرت

جزؤ	صحيفه	سطر	يا لكش	طوغريسي
٢٤	٧٤٦	١٢	اورنوس بك ايله	اورنوس بك اوغللری ايله
»	٧١٨	١٤	اورنوس بكه	زادۀ اورنوس بكه
»	٧١٩	٧	اورنوس بك	اورنوس بك اوغلی
»	٧٦٠	٢٠	سفيريله	سفريله
٢٥	٧٧٤	٦	نتايجندن	نتائجندن

عارف

Arif

3 1761 07292311 3